

ROMANUL SECOLULUI

**ANGUS
WILSON**

**O lume
pradă flăcărilor**

UNIVERS

ANGUS WILSON

Traducere și note de
GEORGETA PĂDURELEANU

O lume pradă flăcărilor

**Editura
UNIVERS
București, 1988**

ANGUS WILSON

SETTING THE WORLD ON FIRE

Published by Granada Publishing Limited, London, 1981

(c) Angus Wilson, 1980

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate

Editurii UNIVERS.

Lista personajelor principale

STRĂBUNICUL MOSSON (mort în 1957)

LADY MOSSON (Jackie) — nora sa, văduvă, stăpîna casei ; o americană bogată. Soțul ei a îndeplinit funcția de Lord primar al Londrei

SIR HUBERT MOSSON — baronet, moștenitorul străbunicului, fiul cel mare al ladyei Mosson ; celibatar între două vîrste și bancher

ROSEMARY MOSSON (Ma) — văduva lui Jerry Mosson, fiul mai mic al ladyei Mosson, ucis în timpul celui de-al doilea război mondial ; ea este mama lui

PIERS MOSSON — (supranumit *Van* de către fratele său Tom, din cauza pasiunii sale pentru arhitectura creată de Vanbrugh la Tothill House) — și a lui

TOM MOSSON — (supranumit *Pratt* de către fratele său Piers, din cauza admirației sale pentru arhitectura creată de Pratt la Tothill House)

(UNCHIUL) EUSTACE GORDON — fratele lui Rosemary Mosson (Ma).

(UNCHIUL) JIM TERRINGTON — un locotenent colonel din armata activă, prieten apropiat cu tatăl lui Piers și Tom, căzut în război

MARINA LUZZI — moștenitoarea unui mare financiar torinez, logodită cu Hubert Mosson

MAGDA SCZEKERNY — unguroaică, bibliotecară și arhivară la Tothill House, care ulterior se căsătorește cu

RALPH TUCKER — grădinar și mai tîrziu administrator la Tothill House. Fiu de preot

SIR TIMOTHY PLEYDELL — bătrîn actor celebru

NOTĂ DESPRE TOTHILL HOUSE

În urma desființării mînăstirilor la începutul secolului al XVI-lea, Henric al VIII-lea i-a dăruit lui Thomas Tothill cea mai mare parte a clădirilor monastice ținînd de Westminster Abbey, ca și întregul teren ce aparținuse călugărilor. Tothill a pus să se dărîme clădirile și și-a construit pe acel loc un palat. Descendentul său, Sir Thomas Tothill, nemulțumit de vechea construcție, a hotărît să înalțe un edificiu grandios. În acest scop l-a angajat pe Sir Roger Pratt¹, care, deși se retrăsese la proprietatea sa de la țară, a primit bucuros comanda, deoarece tocmai atunci urma să fie demolată capodopera sa arhitecturală din Londra, Clarendon House. Noul palat era aproape terminat cînd Sir Thomas a murit, în 1688, anul „glorioasei revoluții” și al sosirii în Anglia a lui Wilhelm de Orania, care îl răsturnase de pe tron pe regele catolic Iacob al II-lea. Lui Sir Thomas i-a urmat fiul său, Sir Francis Tothill, care a luat imediat hotărîrea să adauge clădirii o vastă sală de recepții. L-a angajat pe cunoscutul său, căpitanul John Vanbrugh², autor dramatic. Aceasta

---

¹ Pratt, Sir Roger (1620—1684), arhitect englez. După o călătorie de studii în Italia, și-a cîștigat un renume în profesiunea sa. În 1666, cu prilejul marelui incendiu al Londrei, a contribuit intens la reconstruirea părții distruse. A construit un magnific palat la Horseheath (Cambridgeshire), iar la Londra, vastul palat Clarendon House, în Piccadilly, din nefericire, demolat curînd după aceea. A primit titlul de cavaler în 1668, sub domnia lui Carol II Stuart.

² Vanbrugh, Sir John (1664—1726), autor dramatic și arhitect englez, de origine flamandă. După studii de arhitectură în Franța și o scurtă carieră militară în care a obținut gradul de căpitan, s-a dedicat arhitecturii, devenind unul dintre artiștii de frunte ai

a fost prima comandă primită de Vanbrugh în domeniul arhitecturii. Cîțiva ani mai tîrziu, a construit palatul Blenheim. Edificiul înălțat de Pratt, cu faimoasa sală de recepții construită de Vanbrugh în centrul său, constituie, în esență, ceea ce se vede astăzi. Tothill House, unicul mare palat cu grădini întinse, concepute de un artist, și înconjurat de un parc, care a mai rămas proprietate particulară în toată Londra, e situat chiar în spatele Abației Westminster; terenurile sale se prelungesc pînă la biserica din St. John's Smith Square.

La sfîrșitul secolului al XVIII-lea, Tothill și domeniile alăturate au trecut prin linia feminină în posesiunea familiei Mosson, a cărei avere imensă provenea din comerțul cu India de Vest, mai tîrziu întemeindu-se pe activitate bancară. Astăzi, palatul îi aparține lui Piers Mosson, binecunoscutul regizor de teatru.

Rămîne numai de adăugat că palatul și istoria sa sînt o expresie a imaginației autorului.

---

epocii. A construit castelul Howard, cu un masiv bloc central acoperit de o cupolă și flancat de cvadranți, și o impunătoare fațadă sudică în stil de Renaștere corintică. Ca arhitect al Spitalului Greenwich, a proiectat acolo marea sală principală. Realizarea sa cea mai importantă, poate punctul culminant al barocului englez, este palatul Blenheim, de lîngă Oxford, construit pentru ducele de Marlborough, din ordinul Coroanei, după victoriile acestuia din Bavaria. Similar ca plan cu castelul Howard, edificiul are o mișcare mai avîntată a liniilor și o integrare mai îngrijită a formelor. Proiectele de arhitectură ale lui Vanbrugh poartă pecetea unei puternice originalități și a unui deosebit simț pentru pitoresc.

Comediile sale — între care *The Relapse* (*Recidiva*, 1696) și *The Provok'd Wife* (*Nevasta întăritată*, 1697) — se caracterizează prin comic jovial, adesea grosolan, acțiune violentă și personaje viguros conturate. Cu un accent sporit pe elementele de farsă și sentimentale, ele se înscriu în perioada de declin a comediei de moravuri din epoca Restaurației.

În 1714, sub domnia lui George I, i s-a acordat titlul de cavalier.

Pentru Anne Fleming

Partea I

1948

STÎND ÎN MIJLOCUL VASTEI SĂLI DE RECEPȚII, înconjurat de uriașii pilaștri de marmură neagră, lucioși, dar răsuciți, se gîndea, acum sînt un gîndac, minusculă gîză, dibuindu-și drumul printre copacii nemăsurat de înalți ai junglei. În poveștile pe care le citise, gîzele dispăreau întotdeauna repede și fără zgomot. Lui îi plăcea să mimeze ceea ce gîndea. Dar nu știa cum s-o zbughească ușurel, cu pași mărunți și repezi. În orice caz, îi era teamă să se miște pe acea pardoseală de marmură ca o nesfîrșită foaie în carouri albe și negre, ca nu cumva să alunece și să cadă. Unchiul Jim îi arătase toate mișcărilor de șah, dar nici o piesă nu făcea pași mărunți și repezi. Nu putea suferi pardoselile lunecoase și să fie gîză.

Dar uitîndu-se sus, sus de tot, avu conștiința că nu era cazul să se simtă o vietate neînsemnată. Lumina se revărsa în mănunchiuri largi de raze din centrul marii lanterne¹ spre a se destrăma în mici băltoace sclipitoare pe tabla de șah din marmură. De la unchiul Hubert știa că se cheamă „lanternă”. Nu mai văzuse alta pînă atunci. Se gîndise la lanterna magică despre care citise în povestirile pentru copii de pe vremea străbunicului — copii care nu aveau cinematografe la care să se ducă, ci ședeau și se prăjeau în fața focului de buturugi, urmărind cum se perindă în lanterna magică „țări și oameni de departe”. Trebuie să fi fost cald de te treceau nădușelile și îmbîcseală și praf, gîndi el. Dacă dorința-i va fi îndeajuns de intensă, lanterna asta îl va atrage ca prin magie acolo

---

¹ Mic turn ridicat deasupra acoperișului unei cupole, adesea împodobit cu colonete și prevăzut cu ferestre pentru ventilație și iluminare.

sus, și afară în văzduh. Avea să zboare tot mai departe, pînă la soare, să zboare lin, să se lase afund, să taie linii de săgeată, bucle sinuoase, sau să țîșnească de-a curmezișul cerului, după dorință, ca rîndunelele care se adunau seara, acasă, deasupra acoperișului lor, ca liliecii fluturînd la ușa din dos, ca tînărul de-aici, de deasupra lui, care, surîzînd fericit, mîna caii cenușii înnebuniți, cu coamele în vînt, de la un capăt la altul al plafonului albastru, luminos, și peste norii ca niște clăbuci de săpun. Atît de fericit era tînărul de sus, încît își lăsa carul de aur și caii să zburde singuri și, rotindu-se, învîrtindu-se, aci cu picioarele înainte, aci cu capul, plutea prin văzduh, uimind lumea cu bruștele sale afundări, plonjări și salturi de-a berbeleacul, lăsînd să-i cadă toate veșmintele, astfel că o singură fișie lungă de pînză albă i se înfășură sau se tîră peste trupul gol în timp ce-și lua avînt în sus și-n jos prin azur.

Piers își putea închipui întrucîtva o asemenea desfătare, pentru că se potrivea cu ceea ce simțea el însuși de cînd unchiul Jim îl învățase să înoate. „Băiatul ăsta e un înotător de mare clasă“, îi spusese unchiul Jim lui Ma, și „de mare clasă“ însemna, probabil, plutirea lui lină pe pantele aplatizate ale valurilor verzi ca uleiul, ori felul cum plonja prin crestele albe de spumă ale brizanților cînd se înălțau spre a se sparge pe plaja unde Ma, înspăimîntată, îi striga : „Dragul mamei ! Fii atent, te rog !“ Dacă te simțea cu adevărat fericit, nu puteai fi atent. Dacă aveai poftă să zbori în cercuri, răsuciri și tumbe ca tînărul îmbătat de fericire rotindu-se deasupra lui, n-aveai timp să fii cu băgare de seamă. Trebuia *neapărat* să faci asta. Așa cum tînărul *trebuia* să-și balanseze membrele de la plafon în jos și peste coloanele ce se înălțau de fiecare parte a unei enorme cupe verzi, deoarece povestea începea de la lanternă și se continua pe uriașul plafon boltit, și apoi mai jos, pe pereții sălii.

Undeva, în culcușul adînc al cupei, verdele se prefăcea în foc. Dar pe tînăr nu-l înfricoșa focul în timp ce-și descria formele și mișcările prin văzduh. Numai două naive fete de marmură, de-o parte și de alta a cupei, plîngeau amarnic : se aflau prinse acolo ca într-o capcană în năînga lor spaimă și jale, căci picioarele li se prefăceau

în tulpini de plante — de copaci, de sălcii, spusese unchiul Hubert, dar lui Piers i se părea că seamănă mai mult cu niște cotoare caraghioase de varză bătrână. Fetele se perpeleau din pricina tânărului care le era frate, așa cum se agita Ma pentru el, la țărmul mării. Dar dacă-ți faci rotirile și răsucirile tale așa cum dorești, nu e treaba nimănui să se sperie. Iar frica lor nu te poate reține.

Sau mînia. Așa cum bătrînul cu barbă și plete cărunte, privind în cerul lanternei, se mînia pe dănțuirile tânărului printre nori — bătrînul care era Dumnezeu, dar de fapt nu se chema așa. Bunica îi explicase că n-avea importanță, fiindcă prezența Domnului se întindea pretutindeni, ca o omletă. Asta era credința ei, care se chema Știința creștină și despre care Ma spunea că e o neghiobie, dar trebuie să tăcem din gură.

Unchiul Jim se supăraseră la culme într-o seară cînd îl găsise dansînd gol în holul casei lor. Dar supărarea unchiului Jim nu făcuse mai puțin minunat dansul pe care-l inventase el. Furia altora, spre deosebire de teama lor, *avea puterea* să te oprească, fiindcă te puteau sili într-un fel oarecare. Dar înăuntru n-aveau ce să-ți facă — înăuntru el continuase să danseze, deși unchiul Jim l-a expediat în pas de marș : „La pat, băiete“.

Ți se spunea că ești „plin de curaj“ dacă te zbenguiai printre valuri, dar era „cît se poate de îngrijorător“ dacă dansai gol în holul casei. Totuși nu însemna cine știe ce ispravă să intri în mare, deoarece chiar asta voiai să faci. Ar fi fost o faptă curajoasă numai dacă ți-ar fi fost frică de apă, ca fratelui mai mic, Tom, și te-ai fi forțat totuși să înoți. El îi spusese lui Tom să nu înoate dacă-i era teamă. Nu-i plăcea ca Tom să facă întruna ceea ce-l speria sau îi făcea rău. Ar fi vrut să-l vadă mereu zîmbind și fremătînd de curiozitate, ca atunci cînd el, Piers, dansa în fața lui, sau cînd deschidea drumul, tupilîndu-se și tîrîndu-se printre tufele dese de smirdar — un leopard cu puiul lui la pîndă ca să vîneze gazelele care beau din lacul acela african, în realitate gîștele lui Ma lîngă baltă —, sau cînd o imita pe domnișoara Muckelow cum ședea pe scaun în ziua în care a venit s-o vadă pe Ma și i-au alunecat chiloții pînă sub genunchi — vorbea ca o morișcă, „draga mea, asta“ și „draga mea, ailaltă“, iar între timp a reușit,

tot mișcându-se și mutându-se înapoi și încolo pe scaunul ei, să-și tragă chiloții sub fustă. Piers știa să joace scena asta atât de bine, încît Tom rîdea pînă cînd își uda pantalonii. Dar Tom era nevoit să facă ceea ce-l speria, pentru ca unchiul Jim să strige : „Bravo, broască țestoasă ! Cine-a zis c-ai să ajungi ultimul ?“, iar Ma spunea : „Drăguțul mamei ! Ce curaj !“

Piers nu vedea nici un merit în a fi viteaz dacă săvîrșea lucruri pe care nu voiai să le faci, cînd se puteau inventa jocuri atât de minunate. Genul de bravură al lui Tom îl enerva. Căuta să nu se uite — ca astăzi după masă, cînd lui Tom îi fusese frică să intre în marea sală de recepții. Îi era puțin rușine de asta, dar reușea întotdeauna să-l „șteargă din minte“ pe Tom, și aproape pe oricine, de altfel. Cu jocuri miraculoase. Nici unul din ele mai miraculos ca zborul, după cum știa din vise. În vis te aflai împreună cu oameni pe care nu-i doreai, ca, de pildă, colonelul care venea s-o viziteze pe Ma pentru a-i vorbi de moartea lui tăticu, ceea ce o tulbura adînc : sau ca doamna Mc Guire, care venea de trei ori pe săptămînă și scăpa vînturi cînd lustruia parchetul ; sau chiar cu oameni pe care-i iubeai, ca Ma ori Tom. Și deodată zburai deasupra lor, departe, dîndu-te peste cap în văzduh, coborînd în picaj, plutind. Era cel mai plăcut vis pe care-l puteai avea, și te trezeai simțindu-te într-o formă admirabilă, plin de vigoare.

Va făuri forme și moduri de exprimare după voie cînd va deveni adult, dar nu în așa fel încît cei pe care-i iubea să se înfurie sau să se înfricoșeze. Toți cei pe care-i iubea — ba nu, toți oamenii de pretutindeni — se vor simți fericiți de ceea ce va înfăptui el și, după cum citea vicarul la biserică, „vor rămîne incremențiți de mirare“.

Și chiar dacă tînarul a căzut într-adevăr, îți dădcai seama că se găsea în încîntarea unei stări de extaz. Își realizase liniile și formele dorite, dănuise prin cer. Astfel că prăbușirea n-a fost decît ultima mișcare a dansului. Era o moarte de erou, ca a lui tăticu, fiindcă, deși infanterist, tatăl lui fusese doborît deasupra mării, în Italia ; dar Piers nu vorbea niciodată despre asta, pentru că-i făcea rău lui Ma ; însă unchiul Hubert aducea vorba, fiindcă

aşa cum îi spusese lui Piers, îl iubise pe tăticul lui, adică pe propriul său frate, întocmai cum Piers îl iubea pe Tom.

Se juca lunecînd prin spaţioasa încăperce, peste pardoseala de marmură de care nu se mai temea, înălţîndu-şi ochii la tînarul prins în şuvoiul razelor de soare ce se revărsau prin lanternă.

Aici era Tothill House, unde locuise străbunicul lui, şi chiar dacă străbunicul, cu lanţurile lui de ceas şi mirosul de trabuc, semăna cu un zmeu bătrîn, şi chiar dacă bunica spunea mereu : „Zîmbeşte cu ochii, Piers. Dumnezeu vrea să fim zîmbitori“, în timp ce propriii ei ochi albaştri erau ca nişte nasturi tari şi ea zîmbea doar cu dinţii, şi chiar dacă erau din cale-afară de multe camere şi scări, el iubea enorma clădire din pricina „marii săli de recepţii“, căci aşa se numea încăpercea cu plafonul pictat, lanternă magică, pardoseala ca o tăblie de şah, pilaştrii negri de acadea, şi cu tînarul zburător, caii şi toate coloanele. Marea sală de recepţii. Ar fi vrut să stea veşnic acolo. Şi s-a bucurat cînd Ma i-a şoptit că, dacă lucrurile continuau să meargă aşa cum păreau, palatul ar putea foarte bine să-i aparţină lui într-o bună zi, dar nu trebuia să pomenească lucrul ăsta niciodată nimănui.

Cu siguranţă că zborul magic al fericitului tînar trebuie să fi salvat palatul, cînd a încercat Hitler să-i dea foc şi să-l ardă împreună cu Westminster Abbey şi cu Parlamentul care se găseau la doi paşi. Hitler, cel care l-a doborât pe tăticu, mort ca un erou. Acum războiul se sfîrşise şi Departamentul minelor de cărbuni se mutase din palat, iar familia revenise, deşi bunica nu-şi putea închipui cum vor reuşi să curăţe frumoasele încăperi, lucru care nu-l mira defel, avînd în vedere că era vorba de un departament al cărbunilor. Iar ei, copiii, vor veni aici, în vizită, foarte des, neapărat trebuiau să vină, a spus bunica, iar unchiul Hubert le-a zîmbit. Piers era cuprins de atîta fericire încît începu să improvizeze un nou dans. Se simţise trist că pe bietul Tom îl speriasse marea sală de recepţii, deşi asta îi îngăduise să aibă la dispoziţie minunata sală pentru el singur.

Dar acum preocuparea legată de spaima lui Tom, ruşinea pricinuită de faptul că nu-i venise în ajutor frăţiorului aşa cum s-ar fi convenit, dorinţa de a fi pe placul

acestor noi, ciudate și importante rude, de a-și arăta dragostea față de Ma ca întotdeauna, toate acestea îi piciră din minte pe când încerca să lunece de-a lungul vastei săli, cu brațele plutind prin aer, cu picioarele desfăcute în largi sărituri. Nu mai însemna nimic altceva în clipa aceea decât propriul său dans. Numai o singură dată, oprindu-se ca să răsuflă, s-a gândit la ceilalți, și atunci, cu conștiința că, îndată ce va crește mare, îi va aduce pe toți acolo ca să ia parte la triumful lui.

Era adevărat. Bietul Tom fusese înspăimântat. Rămăsese locului ca o mică marionetă de vitrină în pantaloni scurți de flanel gri, blazer de uniformă maro cu alb și cio-rapi de lână gri cu chênar, sub genunchii goi, în culorile maro și alb ale școlii, și țipase, țipase pînă când fețișoara lui drăguță de manechin cu ochi ca albastrelele și gene lungi, negre, se prefăcuse într-o masă de crețuri și coco-loașe stacojii. Nu se mai putea opri din plîns de groază, pînă când plînsul i se prefăcu în sughițuri. Căutîndu-l din ochi pe fratele său Piers ca să-l salveze de temeri, să țină-n loc cerul ca să nu cadă asupra lui, să împiedice pe tînărul acela zîmbitor și crud care era gata să dea foc lumii, vă-zuse că Piers parcă nici nu se afla cu ei, încremenise, înghețase în el însuși ca oamenii aceia pictați de pe tavan, ca făpturile de marmură de lîngă pereți. Printre lacrimile fierbinți și cleioase, dar care îl ușurau, privise cu ochii întredeschiși în sus să vadă dacă mai rămăsese din Piers o pîrticică însuflețită, care să alerge în ajutorul lui la primejdie. Dar Piers era pierdut în el însuși, zîmbind unui gând al său în timp ce stătea pe treptele scării principale, uitînd de toate. Iar cînd Piers se depărta în felul acesta, Tom știa că nu există nici o cale pentru ca nefericirea lui să ajungă pînă la el.

Ma i se adresase pe un ton de reproș :

— Tom ! Tom ! — dar adăugase ca explicație pentru soacra ei : Abia a împlinit șase ani, deși uniformă asta caraghioasă de școală îl face să pară mai mare.

Lady Mosson se aplecă, deoarece pînă și silueta ei zveltă și mărunță o domina pe aceea a nepoțelului :

— Ce s-a întîmplat, dragul meu ? îl întrebă cu ușorul ei accent american. Sîntem toți lîngă tine. Dumnezeu e aici

ca să te iubească. El e peste tot. E omniprezent. Dragostea divină alungă teama.

Ceva în ochii ei albaștri nu reușea să comunice acest lucru copilului, căci urletele lui se întetiră și chiar începu să bată din picioare. Străbunicul Mosson își scoase ceasul enorm de aur din buzunarul vestei și îl balansă la capătul lanțului prin fața băiatului, dar și asta avu rezultate dezastruoase. Astfel că bătrînul spuse :

— Are năbădăi. Nu e semn bun. Războiul ne-a făcut rău la toți. În orice caz, eu nu mă pricep la copii. Niciodată nu m-am priceput.

Se depărtă lăsîndu-se cînd pe o talpă, cînd pe alta, căci picioarele i se strîmbaseră puțin înăuntru, ca la urs, părăsi marea sală, urcă impunătoarea scară, trecînd pe lîngă un Piers inconștient, copleșit de uimire, și se îndreptă spre galeria estică.

— Doamne ! exclamă Ma, asta nu s-a mai întîmplat pînă acum. Piers are de obicei toane. Dar Tom e un băiat atît de cuminte, atît de stăpînit !

Hubert lăsă să se audă un ciudat și discordant chicotit, care o făcu pe cumnata sa să tresară. Și el și maică-sa o priviră pe Rosemary cu un mic zîmbet în colțul gurii. Nici unul din ei doi nu apărcea umorul, și în nici un caz absurditatea, dar dacă cineva era într-adevăr deplasat, ca această persoană cu care Jerry făcuse nefericita sa căsătorie, considerau că aveau dreptul să surîdă puțin de replicile ei grotești.

— Scumpul mamei, îi strigă Ma lui Piers, de ce nu-i vorbești tu frătelui tău ? Tu știi *întotdeauna* ce să-i spui.

Dar Piers urcase pînă la prima cotitură a scării și privea în sus spre lanternă.

— N-am impresia că știe de data asta, zise lady Mosson, încă amuzată de grava și grosolana nepricepere de care dădea dovadă Rosemary. Vino, Tom. Hai să vedem dacă-l găsim pe Gates, vrei ? Poate are o băutură răcoritoare cu ghimber. Ar fi plăcut, nu-i așa ? Și dacă nu mă înșel, Rosemary, cred că ne-a pregătit un martini bun de tot, după toate regulile artei. E singurul lucru pe care am avut grijă să-l învețe cînd l-am luat cu mine la Plaza Hotel din New York. Mi-au spus prietenii că e locul unde se mănîncă și se bea cel mai bine în momentul de față.

Și au avut dreptate. Iar ambasadorul nostru a fost cît se poate de generos să-mi trimită băuturi alcoolice. E de acord cu mine că măsurile de raționalizare luate de noul vostru guvern sînt absurde. În definitiv, am *cîștigat* războiul.

Ochii ladyei Mosson licăriră la gîndul paharului ei de martini. Era unul din multele aspecte în privința cărora nu era de acord cu confrății ei „creștini științifici“, abstenenți de la băutură. Dar — gîndea ea adeseori — cînd ai moștenit milioane, e fatal să te surprinzi făcînd alte lucruri decît ceilalți oameni — chiar și în „știință“. O luă înainte, conducîndu-și familia în salonul albastru.

Abia părăsiseră „marea sală“ și hohotele lui Tom se domoliră, iar după ce atinse cu buzele, și apoi sorbi lacom băutura răcoritoare servită de majordom, își îndreptă umerii mici și le ceru iertare că se purtase atît de rău.

— Bărbățelul nostru drag ! îl alintă lady Mosson. Ce mult l-ar fi iubit bunicul ! Și ție ți-ar fi plăcut, Tom, să-l vezi îmbrăcat în robă. A fost Lord primar al Londrei.

Din fericire, Tom păru, și chiar era foarte impresionat ; auzise de legenda cu Dick Whittington.¹

— Pentru tine totul e nou, Tom, nu-i așa ? Și e o casă atît de mare, spuse Hubert. Tom aprobă din cap, dar nu răspunse.

— Bineînțeles că atîta le-am vorbit copiilor despre Tothill, încît parcă am și locuit aici.

Ochii lui Jackie scăpărară.

— Biata Rosemary ! De-abia dacă tu însăși cunoșteai clădirea, așa e ? Cu trimiterea lui Jerry în India și cu războiul care a urmat... Apoi, amintindu-și de dragostea creștinească, puse mîna pe brațul nurerii sale : Rosemary dragă, roști ea, acum ai să-i cunoști dragostea.

— Am citit mult despre istoricul ei.

Hubert preluă conversația cu cumnata, dar nu direct.

— Aș dori să putem publica ceva, zise el. Armitage nu era bun de nimic, înainte de război. Dar bunicul îl simpatiza. Totuși, s-a învoit să aleg eu un nou arhivar, acum că l-am scos pe cel vechi la pensie. E destul de greu să-ți dai

---

¹ Whittington Sir Richard (?—1423) a ocupat funcția de Lord primar al Londrei de trei ori (1397, 1406 și 1419). A devenit eroul popularei legende engleze cu Dick Whittington și pisica sa.

seama. În vara asta sînt invitat la Oxford ca să iau masa, într-o seară, la High Table ¹. M-am gîndit să-i întreb pe cei de-acolo. Trebuie să existe vreun tînăr isteț, sau o femeie cu capul bine înșurubat pe umeri, în stare să se devoteze cu plăcere acestei munci. Dar e necesar să ne dea ceva care să poată fi publicat, sub directivele *noastre*, și care să respecte stăruința bunicului ca întregul accent să fie pus pe ramura Mosson a familiei, și nu pe Tothill. Așa cum stau lucrurile, n-a văzut lumina tiparului nimic care să merite să fie citit.

Rosemary vorbi vitejește :

— Există o minunată descriere a felului cum a fost primit aici Carol al II-lea Stuart într-unul din romanele Valmei Despard. Le-am citit-o băieților.

— Romane istorice ! Cît de romantică ești, Rosemary ! exclamă Jackie.

Chicotitul neașteptat al lui Hubert o făcu din nou pe Rosemary să tresară. Își spuse : „Seamănă cu un școlar nătîng și mai mult decît îmi aminteam“. Se uită la Tom să vadă dacă mai era speriat, dar el își bea liniștit băutura cu ghimber. Și, în orice caz, tonul cumnatului ei trecuse la obișnuitul bîzîit monoton, oarecum arogant.

— Cînd canalia de Thomas Tothill își etala toate femeile prin fața regelui...

Rosemary spuse :

— Îmi închipui că regele era încîntat. Adăugă : Bineînțeles, nu le-am citit pasajul ăsta. Ce-ți închipui, Hubert ? Se întrerupse fiindcă, în realitate, le citise copiilor scena cu amantele lui Tothill într-o seară cînd băuse puțin cam mult, din cauză că Jim o decepționase. Voise mai întîi să spună că băieții au avut prilejul s-o audă povestind toate întîmplările din copilăria tatălui lor la Tothill, auzite de ea din gura lui Jerry. Știa că asta le-ar face plăcere bătrînei Jackie și lui Hubert. Dar acum se simțea atît de supărată pe ei, încît nu-și putea călca pe inimă să pomenească ceva din cele ce-i istorisise Jerry. Totuși, trebuia să păstreze bunele relații, fie și numai de hatîrul băieților.

---

¹ Masa de onoare a profesorilor, la colegiile de la Oxford și Cambridge.

— Draga mea, i se adresă soacrei sale, ai fost atît de bună să mă ajuți cu un capital pentru pepiniera mea din Hampshire, încît trebuie să-mi dai voie să refac grădina de-aici cu răsaduri noi. Se pare că s-au păstrat ici și colo prin grădinile de la țară, în timpul războiului, mult mai multe varietăți decît credeam. Așa că...

Dar Hubert, oricît era el de bancher, nu putea concepe că o asemenea trecere rapidă la afaceri de la neccazurile unui băiețaș însemna soluția cea mai bună... Nu era nimic de capul ei ca mamă, asta îi apărea limpede, și ce puteai să te aștepti din partea unei femei ieșite dintr-o familie mic burgheză de trei parale, cu un frate pierde-vară ? Cum putuse un băiat excelent ca Jerry să se însoare cu o femeie atît de șleampătă ! Uite numai la petele de pe fusta ei de lucru. Și doar mama îi adusese rochii noi de la New York ! Nici măcar nu părea capabilă să-și cunoască interesele. Era atît de ușor să fii pe placul mamei.

Dar, în orice situație, căsătoria îl copleșea. Gîndul îi stăruia o clipă asupra puterii femeii, asupra influenței ei, și poftele trupești începură să-i abată atenția. Îndepărtă cu minie asemenea gînduri. Era inadmisibil ca taina unui bărbat, viața lui personală să tulbure liniștea casei, a familiei. Și dacă îl biruia căsătoria, cu atît mai mult îl biruiau copiii — cum să reușească el, un bancher celibatar, pasionat după artă, să se apropie de copii ? Cu toate astea, nu putea fi mulțumit că fiul fratelui său Jerry a putut să plîngă de frică — fiul unui ofițer valoros, care a murit ca un erou.

Turnă din nou în paharul lui Tom băutura aromată cu ghimber, își mai luă un martini și trase copilul lîngă el pe o canapea cu spătar înalt.

— Pariez că, de obicei, nu ești un băiat fricos, zise el și, în dorința de a fi de ajutor, reuși efectiv să dea o notă calmă și prietenoasă glasului său care, în mod normal, era ca o trîmbiță.

— Sala aia era prea mare, zise Tom, și mi se părea că omul o să prăbușească tavanul peste noi.

— Aha, prin urmare asta a fost. Phaeton ! zise Hubert. Era un naiv, Tom. Credea că o să poată conduce carul soarelui fără să-nvețe mai întîi cum se conduce. Numai un neghiob încearcă să facă lucruri care-i sînt peste putință.

Așa că domnul Phaeton și-a primit lecția. Ai văzut cum cădea drept în cupă ? Cupa aia era marea. Iar Iupiter — adică moșneagul de sus, din vîrf — a văzut că nătărăul era gata să pîrjolească lumea, mîinînd caii atît de primejdios. Și atunci a aruncat un fulger asupra lui. De-aici vine vîlvătaia din partea de jos a cupei. E foc.

Toate astea sunau puțin cam extravagant pentru băiețel. Nemulțumit că ajunsese cu istorisirea unde ajunsese, Hubert dădu drumul rîsului său sonor ca un răget — ca totdeauna cînd era încurcat. Rîsul îl făcu pe Tom să tresară, și unchiul său, văzînd asta, luă băiatul de mîină și îl conduse înapoi în marea sală de recepții.

— Mama ta spune că ești bun la aritmetică. Eu cred că sala asta construită de multă vreme n-o să ți se mai pară de proporții infinite dacă am să-ți spun că are treizeci de metri de la pardoseală la vîrfurile lanternei de-acolo, treizeci de metri lungime și șaisprezece metri lățime !

Piers, dansînd singur, îi auzise la timp, și dispăru prin intrarea dinspre sud în grădină.

— E ca o veveriță fratele tău, zise Hubert. Totdeauna ținește undeva. Hai, nu mai fi speriat, Tom. Uită-te în sus cu mine, dar înțelegea după tremurul mîinii că băiatul tot mai era îngrozit. E o simplă lanternă de sticlă pe acoperiș. Iar colo, îl vezi pe nătărău cerînd voie lui taică-său, zeul Soarelui, să conducă prin văzduh carul, în jurul lumii. Bineînțeles, zeul n-ar fi trebuit să consimtă. Să nu lași cu nici un preț o treabă în seama cuiva care n-a mai făcut-o niciodată și n-a învățat-o temeinic. Mama ta mi-a spus că ai învățat să înoți. Dar nu te-ai repezi în mare dacă n-ai fi învățat să înoți, așa e ?

Băiatul scutură din cap ; mîina nu-i mai tremura decît foarte ușor. Hubert se simți mai sigur pe el. Ca orice altceva pe lume, a ști să te ocupi de copii era doar o chestiune de concentrare și de practică.

— Ei, acum înțelegi că, dacă Iupiter n-ar fi intervenit atît de repede, tînărul cu carul și caii săi s-ar fi prăbușit pe pămînt și cine știe ce rău ar fi pricinuit.

Tom zise, căutîndu-și cu greutate cuvintele :

— Tocmai de-asta mi-a fost frică, unchiule, uitîndu-mă acolo sus, fiindcă toată bolta cerului mi se părea că vine

peste noi și credeam că el a făcut-o să se prăbușească. Lumea *nu e* sigură, nu-i așa ?

Hubert rămase pe gânduri vreo două clipe. Știa ce ar fi spus mama lui : „Toți copilașii sînt în siguranță. Dumnezeu înseamnă dragoste“ — sau chestii de felul ăsta. Dar „știința creștină“ era unicul lucru asupra căruia căzuseră de acord să aibă păreri diferite.

— Nu, Tom, spuse el, lumea nu e în toate privințele un loc sigur. Seamănă puțin cu un eleșteu acoperit cu gheață — nici chiar un patinator n-ar trebui să facă pe nebunul, ca nu cumva să spargă gheața și să cadă în apă. A existat un tip ca Phaeton chiar în acești ultimi ani, care își închipuia că lumea e a lui. Se numea Hitler. Dar pînă la urmă individul ăsta fără minte a ajuns rău de tot. Ca Phaeton cînd a căzut în mare.

— Hitler l-a omorît pe tăticu, zise Tom.

Replica neașteptată îi puse un nod în gît lui Hubert. În ochii lui numai mama se situa mai presus de Jerry.

— Tatăl tău era unul dintre acei oameni destoinici care știu ce fac. Oameni pregătiți, care nu-și pierd capul. Pînă la sfîrșit tot ei au fost mai puternici decît Hitler, cum sînt întotdeauna oamenii bine pregătiți și echilibrați față de smintiții primejdioși. Din cauza asta, nu toți cădem pe gheață sau în mare. Tinerii de soiul lui, arată el spre înaltele coloane corintice de-a lungul cărora se zvîrcolea trupul gol al lui Phaeton, primesc o lecție urîtă.

— Surîde, rosti Tom cu îndoială. Pare fericit.

— Ah ! Hubert își dădea seama ce se petrece. Da. Ei bine, asta e o chestiune importantă, pe care ai s-o înțelegi cînd ai să fii mare. Artistul care l-a pictat, un italian numit Verrio¹, nu era tocmai priceput. N-a știut nici măcar să-l facă pe Phaeton să arate așa cum trebuie. A avut intenția să-l înfățișeze îngrozit și l-a pictat vesel. Dar asta e altă problemă. Cîțiva ani mai tîrziu a venit un englez, pe

---

¹ Verrio, Antonio (1634—1707) pictor napolitan de teme istorice, stabilit în Anglia în 1671, la invitația lui Carol II Stuart. A executat picturi decorative la castelul Windsor, dar opera sa importantă e decorarea scării principale de la castelul Hampton Court.

nume Thornhill¹, care ar fi putut să execute lucrarea splendid, însă aici totul era gata. La drept vorbind, — căci pînă și în fața acestui băiețel care n-avea cum să înțeleagă nu se putea opri să nu sublinieze ideea lui favorită despre Vanbrugh — arhitectul care a construit sala asta, oricît de mare artist a fost, era și el *un pic* cam zănatic.

Zbieretul unchiului său rostind aceste cuvinte îl făcu pe Tom să se gîndească la niște cai loviți de streche.

— Pratt desenase sala cu scara largă centrală de care are nevoie orice casă mare. Dar, desigur, Vanbrugh a stricat planul de hatîrul domului și al celorlalte efecte teatrale ale lui. Ce importanță aveau membrii familiei Tothill — să-și găsească drumul către etaje cum vor ști ! Credea că poate să se justifice făcînd glume pe socoteala lui Pratt — „intenția lui sir Roger era să vă trimită la culcare înainte chiar de a lua cina“. Să nu te încrezi niciodată în oamenii care spun vorbe neașteptate. Sînt totdeauna niște trăsniți.

Și atunci îi dădu prin minte lui Hubert că realmente vorbise destul despre gheață spartă și oameni smintiți.

— Vino cu mine. Am să-ți arăt altceva. Ceva construit de alt artist mare, dar de unul serios, de astă dată.

Luîndu-l pe băiat de mîna, îl conduse prin vasta sufragerie, unde Tom simți mirosul deliciosilor pui serviți la masa de prînz, și ieșiră pe terasa vestică. Îl duse pe copil printr-un labirint de scări mobile și funii de-ale muncitorilor rămase de la Departamentul minelor de cărbuni, pînă la marginea terasei, și acolo îl ridică în brațe. Arătînd spre clădire, spuse :

— Asta e opera arhitectului inițial. Un mare artist cu numele de Roger Pratt. Trebuie să-i ții minte numele, Tom. Nu e destul de cunoscut. A avut mare ghinion în viață. Cea mai mare parte a creației lui a fost distrusă sau arsă din cauza vreunei întîmplări neprevăzute. Pînă și Vanbrugh i-a dărîmat magnificul salon de recepții și

---

¹ Thornhill, Sir James (1673—1734), pictor englez, cu studii în Olanda și Franța. A decorat numeroase palate, reședințe de țară și edificii publice. Autor al frescelor de pe cupola catedralei Sf. Paul din Londra și al decorațiilor cu subiect alegoric de la spitalul din Greenwich.

scara ca să facă lanterna aceea uriașă care te-a speriat. Desigur, Francis Tothill n-ar fi trebuit să-i dea voie. Dar un om care a făcut din viața lui un scandal public...

Se opri. Astea nu erau vorbe pentru copii mici. Așa dai de belea cu istoria.

— Ia uită-te tu, asta se cheamă o construcție adevărată. În linii normale, echilibrate. Un simț minunat al proporțiilor. Ia numără ferestrele acelea de la parter.

Băiatul numără :

— Una, două, trei, patru, cinci, șase, șapte.

— Exact. Șapte arcade le zicem, dar și ferestre c bine. Acum, numără ferestrele de deasupra.

Rezultatul fu același.

— Bravo, așa e. Regularitatea e totul. Acum, uită-te sus la acoperișul înclinat. Vezi ferestrele acelea mici care ies în afară ? Se cheamă mansarde. Erau specialitatea lui Pratt. Numele e francez, dar Pratt a luat ideea din Olanda, mi se pare. O țară respectabilă, curajoasă, prevăzătoare.

Tom numără mansardele și tot șapte îi ieșiră la numărătoare.

— Așa este, zise Hubert ; era o minunată clădire aristocratică pînă cînd a venit Vanbrugh și a stricat-o cu nebuniile lui, deși a fost în felul lui o personalitate. Uită-te în sus la vîrful acoperișului. Ce vedem ? Aceea e lanterna, iar acelea sînt vîrfurile pilaștrilor răsuciți care te-au înspăimîntat în sala cea mare. Vîrfurile aurite vor să-i facă să semene cu niște torțe aprinse, dar mie îmi par ca niște cîrpe de bucătărie înfășurate la capătul unui băț. Întreaga lucrare a fost total nepotrivită, însă Vanbrugh nu s-a gîndit la asta. El se gîndea numai la ce era în capul lui. Dar nu trebuie să ne facem griji : nu sînt numai indivizi ca Phaeton și Vanbrugh pe lumea asta. Oamenii care păstrează siguranța și ordinea omenirii sînt cei de felul lui Pratt, cei care rămîn stăpîni pe ei înșiși, care îndeplinesc lucrurile bine, după metodele obișnuite. Dacă n-ar fi ei, într-adevăr gheața s-ar rupe, flăcările ar cuprinde cerul.

Își dădu seama că metaforele erau confuze, că se întorsese la sinistrul avertisment, că depășise cu mult limitele înțelegerii unui copil de șase ani.

— Ei, mai bine să mergem să-l găsim pe fratele tău. Să vinăm veverița, nu ?

Ieșind pe ușa aripii nordice, Hubert apucă atît de zdravăn brațul lui Tom ca să-l ghideze la coborîrea lungului șir de trepte, încît oricare alt băiat puțin mai firav ar fi țipat. În timp ce-și îndrepta privirea spre ravagiile săvîrșite de Departamentul cărbunelui asupra grădinii clasice din fața lor, Hubert avu senzația, pentru o clipă, că greșise spunînd băiatului că numai eleganta regularitate a lui Pratt putea feri lumea ce-i va rămîne moștenire de măcelărirea la care o supuneau cu tenacitate bandiții și birocrății. Înșfăcînd și mai viguros brațul gingaș, aproape luînd pe sus trupușorul copilului la coborîrea treptelor late ca să-l facă să înainteze, își jură — de vreme ce poate nu-l va lăsa inima niciodată să aducă pe lume un moștenitor pentru Tothill — să vegheze asupra acestor băieți ai lui Jerry, astfel ca ei să aibă toate șansele de dezvoltare în lumea asta netrebnică pentru care se sacrificase tatăl lor. Și vor avea nevoie de supraveghere, nu glumă, cu o asemenea mamă. Dar își aminti pe urmă zicala tatălui lor (o folosiše în cuvîntarea inaugurală ca Lord primar al Londrei), o maximă transmisă printr-un lung șir de generații Tothill și Mosson : „Fiecare om e propriul său stăpîn“. Își desfăcu strînsoarea de pe brațul lui Tom în așa fel încît băiețașul se poticni și aproape căzu cu capul înainte.

— Binișor ! făcu Hubert, cu o ușoară bruschete în glas — asta avea să fie necazul cu băieții, erau prea impulsivi; cu siguranță că trăsătura venea de la mama lor. Ca, de pildă, felul cum cel mare fugise glonț în grădină. Dar observă apoi că Tom cobora ultimele trepte cu atîta hotărîre încît mușchii piciorușelor lui tremurau vizibil. Dumnezeu ! pentru el trebuie să fie ca un coborîș de pe Everest. Și își aduse aminte de o altă cugetare favorită de-a tatălui său : „N-am fost crescuți toți la scara palatului Tothill, Hubert. Mulți dintre ai noștri se silesc să se prezinte cît mai bine și au nevoie de încurajare“.

— Foarte bine, Tom. Data viitoare cînd vîi, o să fie puse la punct jocurile de apă ale fîntîinii ca să-ți încurajăm eforturile.

Și atunci, ca pentru a-i sprijini proaspătul optimism, de după colț, din spatele aripii estice, apărură cîțiva oameni

clătinându-se sub povara unei statui de piatră pe care o depuseră cu grijă, pe spate, într-unul din colțurile aleii rectangulare, plină de sfărîmături, care înconjura bazinul secăt unde fîntîna avea să-și picure apele înviorătoare de hatîrul lui Tom. Prin urmare oamenii erau la lucru și restaurările se aflau în curs. Și, în plus, oameni corespunzători, căci unul dintre ei, brunet și firav, părăsi grupul și se apropie de ei.

— Ești într-o formă foarte bună, Pentreath, comentă Hubert aprobator.

Întotdeauna îi plăcuse faptul că grădinarul lor șef, deși puținel la trup, era totuși atît de voinic. Pe urmă însă, amintindu-și că transportul unor încărcături foarte grele intrase în atribuțiile lui Pentreath la construirea șoselei birmane, rosti :

— Mă bucur să văd că faci ca lucrurile să meargă bine.

— Da, domnule, m-am gîndit că lady Mosson își va revedea cu plăcere statuia favorită la locul ei, chiar dacă vom avea nevoie de vreo două luni ca să refacem grădina așa cum a fost.

Hubert privi către statuia de piatră, cu talie suplă și picioare lungi, care era întinsă pe pămînt. Chipul i se înduioșă într-un surîs al amintirii.

— Da, da ! Asta o va face să se simtă din nou acasă. A fost o întoarcere acasă cutremurătoare pentru ea, îți dai scama, Pentreath.

Grădinarul nu era omul comentariilor, dar își luase o înfățișare gravă. Poate că tăcerea sa îi reaminti lui Hubert că unele sentimente sălășluiesc prea adînc spre a fi împărtășite chiar și unor oameni care s-au aflat în serviciul casei de cînd era el copil. Se ghemui ca să fie la nivelul lui Tom și arătă cu degetul spre statuie.

— Ce crezi tu că este el ? îl întrebă.

Tom nu vedea decît ceva care semăna cu un băiat fără nas, pe jumătate îmbrăcat, ca un animal ; băiatul sugera un fel de baton lung, delicios, din zahăr sau mentă albă, așa cum auzise numai din povești, pînă cînd bunica a adus din America pentru ei cofeturi care trebuiau să le ajungă pe mai multe luni.

— Ei ? întrebă din nou unchiul Hubert. Ce crezi că e ? Părerea ultimului născut din ramura Mosson, Pentreath. Merită s-o auzim. Ți-l prezint pe domnișorul Tom, Pentreath. Fiul cel mai mic al fratelui meu, Jerry. Salută-l pe domnul Pentreath, Tom. El e cel care știe totul despre grădini.

Tom se ambiționează să-și amintească tot ce-i spusese Ma în legătură cu datoria de a te purta deosebit de politicos cu slujitorii de la Tothill. Desigur, mai era și Deakin, care fusese ordonanța lui tăticu și venea s-o ajute pe Ma când se strica mașina, și aducea benzină despre care nu trebuia să suflă o vorbă. Dar aici, la Tothill House, era mai mult decât atât, îi explicase Ma. Toți trăiau în trecut. Tom fu însă încântat să se arate politicos, întrucât, făcând cunoștință cu acest domn Pentreath, scăpa de întrebarea hărțuitoare a unchiului Hubert. Sus, în casă, unchiul Hubert îl făcuse să se simtă foarte bine — îl asigurase că, fie gheață, fie foc, puteai rămâne în afara primejdiei dacă erai atent. Dar aici, afară, adusesese înapoi neliniștea cu atâtea cuvinte și întrebări că nu mai știa să spui când te mîngîie și când te ceartă. Tom răscoli grijuliu în memorie ce înseamnă să fii politicos cu slujitorii când trăiești în trecut. Ma nu-i explicase tocmai limpede, dar Piers, ca de obicei, rezolvase chestiunea și îl instruisese. Trebuia să te înclini când strîngeai mîna.

Se aplecă de la mijloc, așa cum îi făcuse Piers demonstrația, și apucă mîna întinsă, păroasă. Pentreath păru surprins, dar strînse cu putere mîna băiețelului, zicînd : „Bun venit la Tothill House, domnișorule Tom“, cu un zîmbet nespus de grav pe chip. Toate astea păreau să fie spre desfătarea unchiului Hubert. Luînd un aer mai puțin ceremonios, rîse, dar liniștit, nu cu zgomoasa lui chicotire obișnuită.

— Așa, Tom, iată-te — ai o primire oficială.

Tom se simți recunoscător față de grădinar și, când unchiul Hubert se depărtă spre o grămadă de lăzi de ambalaj ca să le citească încruntat etichetele, îl întrebă pe acel om important și prietenos :

— În ce se preface — în urs ? Urșii mănîncă zahăr, nu-i așa ?

Pentreath plutea într-o totală nedumerire, era limpede.

— Băiatul ăla de piatră, îl lămurii Tom. Nu-i asta o blană de animal ? întrebă și, uitându-se mai de aproape, adăugă, pus în încurcătură : Are un cuțit în ea.

— Aha ! făcu Pentreath zîmbind, fiindcă înțelesese apelul direct al băiatului la explicațiile lui. Asta-i un pumnal. Pe vremea aceea, vezi dumneata, erau lupi. Și trebuiau să-și păzească oile.

Unchiul Hubert revenise.

— Prin urmare ai ghicit că băiatul e un păstor ; da, Tom ? Bravo !

Domnul Pentreath nu spuse nici un cuvînt care să contrazică întrebarea. Tom nu era prea sigur dacă tăcuta acceptare a ceea ce nu reprezenta adevărul, deși foarte comodă pentru el, îl puneă într-o situație mai sigură sau mai puțin sigură față de omul acela.

— Vorbeam de lupi, domnule, zise Pentreath. El n-are cum să fi auzit de primejdia pe care o reprezentau lupii pentru oi.

— Nu, bineînțeles că nu. Asta s-a petrecut cu multe veacuri înainte, în Grecia antică, Tom. Hubert nu lungi vorba despre acest lucru, dăduse destule explicații, pentru o zi : E o statuie minunată. Favorita bunicii tale. Îți va da lămuriri despre statuia asta dacă o întrebi. Știe totul despre frumusețe. Lăsînd chestiunea păstorului la o parte, abordă o temă diferită, istorică : Tot ce vezi — zise el și flutură mîna spre capătul opus, des împădurit, al imensului parc, unde apăreau parcă niște clădiri în depărtare, iar Tom zărea un vîrf de clopotniță —, toate astea au fost pășuni pentru dus oile la păscut, multă vreme după ce familia Tothill a preluat proprietatea de la călugări, care desigur, creșteau oi pentru lîna lor. Treptat a devenit o grădină de zarzavat, pe măsură ce Londra se mărea și avea nevoie de hrană. Apoi, pe la 1700, sau așa ceva, Sir Francis și fiul său au început să construiască pe acest teren. Și de atunci nu s-au mai oprit construcțiile. Firește, aveau dreptate, era nevoie. Cu toate astea, așa cum merg lucrurile, poate am fi mai bogați crescînd oi. Nu că ne-ar îngădui. Putem plăti taxe și impozite pe jumătate din Westminster, fiindcă sîntem niște păcătoși de proprietari, dar să zicem că am vrea să transformăm terenul din nou în

pășuni pentru oi și ne-ar spune ei imediat ce să facem cu proprietatea.

Hubert fu întrerupt în divagările sale de expresia neputinței de a înțelege, la fel de vizibilă pe chipul lui Pentreath ca și pe cel al lui Tom, dar cu aparența unui lucru greu de definit, probabil jenă intimidată, în ochii vioi și negri ai omului. „De când s-a sfârșit războiul, gîndea Hubert în sinca lui, e tot mai prezentă în mine starea asta sufletească de pesimism melancolic care mă face să înșir atîlca ineptii ca și cum aș avea vîrsta bunicului, și nu patruzeci de ani încă neîmpliniți.” Se întoarse la tonul lui glumet ca la cel mai facil refugiu din absurditate. Fără să vrea, începu cu zbieretul lui cel mai sonor.

— Ei, dar lupi, e foarte probabil, Tom, că ai să mai vezi întorcîndu-se pe-aici, deși nu s-a mai văzut picior de lup prin partea asta a Angliei cu mult înainte de stabilirea călogărilor pe meleagurile noastre, lucru care s-a întîmplat în veacul al zecelea. Dar dacă individul ăsta, Dalton, din noul nostru guvern, va face pe voia lui, toate palatele frumoase ale Angliei își vor da ușile în lături pentru public. Ne promite încurajare prin reducerea impozitelor, dar curînd de tot asta va însemna constrîngere. Chiar și cei dintre noi care am avut destulă judecată să luăm măsuri ca să ne putem păstra reședințele în mod decent, ca gentlemeni particulari, ne vom vedea siliți să lăsăm să intre pe oricine va avea poftă să-și prezinte cartela sau cine știe ce altă nenorocită de legitimație de-a guvernului. Atunci vom avea circuri și grădini zoologice care să distreze mulțimile. Lupii vor fi cel mai neînsemnat lucru.

Din nou fu întîmpinat de neînțelegere — a omului, încă greu de definit, politicos stînjenită ; a copilului, la limita panicii.

Hubert se simți izolat, necăjit... dacă vechii slujitori și cei de-un sînge cu tine nu sînt în stare să țină pasul cu sentimentele pe care le încerci...

Îl luă repede pe Pentreath :

— Mîine nu mai vreau să văd îngrămădite pe-aici lăzile astea de ambalaj. S-a înțeles, Pentreath ? Tot ce ține de Departamentul minelor de cărbuni trebuia să fie expediat de-acum cîteva săptămîni.

Omul roși, dar răspunse militărește :

— Da, domnule. Apoi adăugă cu mai multă nepăsare în glas : Mi se pare că noul administrator a luat pe mînă treaba asta.

— Huddleston ? Bine, am să iau legătură cu el. Dar ai grijă, te rog, să nu se mai afle mîine lăzile astea pe-afară. Lady Mosson a avut destule de îndurat și fără asemenea lucruri care să i le reamintească.

Pentreath încuviință din cap, apoi zise :

— Nu cred că are să ne fie prea greu să replantăm sera cu răsaduri noi. Și atunci o să putem face să arate răzoarele astea așa cum îi place stăpînci. Cred că o să găsim mijlocul să avem ceva flori albastre pentru domnia-sa. Firma Stoughtons ne-a trimis douăzeci și cinci de plumbaginee și am să scot cîteva din ghivece ca să le sădesc împreună cu geraniile. Dar n-am izbutit să gădesc preferatele ladyei Mosson — *salvia patens* albastre. Stocurile pepiniereilor sînt rău degradate peste tot.

— Ei, totuși va fi și ceva albastru. Asta e bine. Toate florile grădinii vor fi replantate cînd vei veni data viitoare, Tom. Lucrurile începeau să meargă mai bine și, uitîndu-se înspre bazin, Hubert văzu că oamenii instalaseră păstorul în vechea lui poziție. — Iată-l cîntînd iar din fluier, Tom, cum făcea înainte, cînd nici nu auziserăm de Hitler.

Cercetă oamenii cu privirea. Unul dintre ei părea foarte negricios. Desigur, și Pentreath era brunet, de fel din Cornwall, dar omul acela era... putea fi un cipriot ; veniseră o sumedenie în Anglia, deschizînd cafenele și alte localuri. Poate era un lucru bun. Ceva care amintea englezilor că au încă răspunderi peste hotare.

— Cum se prezintă noile ajutoare ?

— Cred că o să lucreze foarte bine, domnule.

— Oh, mă bucur că aud asta. Tu ești arbitru în materie, Pentreath. Mă duc să schimb două vorbe cu ei.

Dar în timp ce se îndrepta către ajutoarele de grădinar, aceștia își pierduseră atitudinea concentrată de muncă, aceea care făcuse din ei un grup atît de satisfăcător. Unul arăta cu degetul înspre așa-numita „Woodwork“, cum i se spusese întotdeauna plantației de arbuști de la Tothill ; negriciosul își vîrî două degete în gură lăsînd să iasă un

șuiert ascuțit, în timp ce al treilea ridică la obraz o pușcă imaginară de vânătoare și, strigînd : „Poc poc !“, alergă după tufăriș. Hubert scoase un chicotit lipsit de veselie.

— Asta nu înseamnă „foarte bine“.

Pentreath dădu lămuriri :

— Cred că sînt iepurii, sir Hubert, Woodwork-ul e acum o curată paragină de cînd l-au năpădit hățișurile de buddleia, și a ajuns o junglă de drețe. Au însămîntat toată Londra. Pînă și labirintul e invadat de ele. Pe deasupra, a devenit o adevărată crescătorie de iepuri. Am încercat să-i explic celui alt domnișor, cînd a venit alergînd aici, în grădină. Cred că pornise în căutarea labirintului. Dar fugea prea repede ca să audă ce-i spuneam. Și, firește, a speriat o droaie de iepuri scoțîndu-i la vedere — adică pe cei care n-au putut să se ascundă în covrurile lor. Știu că oamenii n-ar fi trebuit să-și lase lucrul, dar iepuri în inima Londrei e ceva la care nimeni dintre noi nu prea s-ar fi așteptat. O să fie o adevărată problemă pentru grădină. Anul ăsta, în orice caz. Pentru plantele anuale. Dar lațurile și capcanele o să le vină de hac.

Din desișul plantației de arbuști veni fără veste un strigăt, un țipăt — ori ce zgomot va fi fost, era o proclamare a triumfului.

Pentreath zise :

— Mi se pare că e domnișorul celălalt acolo, în plantație.

După expresia promptă de atenție din ochii lui Tom, ghici că avea dreptate.

— O fi fugind după iepuri, nu ?

Dar Tom era atent să-și audă iar fratele.

În clipa aceea, în apropiere, răsunctul bubuitor al lui Big Ben vesti ora patru. Pentru Hubert, parcă scotea în evidență monstruozitatea acestui regres anarhic, a acestei invazii a sălbaticului, a neîmblînzitului. Aveau reședința din Sutherland pentru vânătoare și lucruri de felul ăsta. Îl cuprinsese o furie năvalnică, dar fără să fie îndreptată într-o direcție anumită. Îi reveni zbieretul — însă, ca niciodată, lipsit de conținut, rătăcit. Spre a cîștiga timp, zise :

— Iepuri ! Dumnezeuule marc !

O clipă, două, rămase tăcut. Apoi găsi o direcție. Se întoarse către Tom.

— Fratele ăsta al tău trebuie să învețe că nu poate să facă tot ce-i trece prin minte. Vorbea în vînt. Tom nu se găsea acolo. În depărtare, silueta lui mică pătrundea în goană în acel compact și încîlcit Woodwork, și toată frica era dată uitării. Pentreath se uită în altă parte, deoarece un sunet straniu din gîtlejul lui Hubert îi sugera primejdia unui „acces de furie de-al stăpînului”. Dar Hubert își regăsi demnitatea.

— Nu-i nimic, zise el cu glas prietenos, împăciuator, avem altceva mai bun de făcut decît să alergăm după iepuri și băiețași, Pentreath. Am un maldăr de hîrtii de rezolvat, iar tu ai de curățat toată harababura asta.

Dispăru în clădire cu un pas rapid care sugera mai degrabă că avea treizeci, nu patruzeci de ani.

Tom, croindu-și drum cu greu prin deschizăturile gardului viu unde cîte-o ramură răzleață, fără frunze, se în-doia în fața lui pentru a sări apoi plesnindu-i fruntea sau urechile, ba chiar sîngerîndu-i pleoapele, se afla sus pe cal, galopînd cu un mesaj secret către căpitanul său. O clipă mai tîrziu, cu mușchii destinși, cu labe moi, vătuite, era un pui de tigru lunecînd șerpuit, pe furiș, ca să-și aducă partea la prada de seară. Parcă și simțea iepurele cu blană moale atîrnîndu-i în gură, iepurele pe care-l va lăsa să cadă în fața lui Piers, tigrul-căpetenie al peșterii. Prins la un moment dat ca-n clește între crengi ghimpoase, în timp ce-și deschidea tunel printr-o gaură făcută în desișul de rugi, se elibera de pasărea jub-jub — cu dinți care mușcă și gheare ce zgîrie — despre care îi citise Piers, înfățișîndu-i-o ca un monstru înfiorător. Zărind urma unei cărări pe jumătate îngropată în frunzele verzi, dese, și florile albe cu miros de ceapă care acopereau pămîntul, se închipui tîrîndu-se pe burtă, cu cuțitul ținut strîns între dinți — cu urechile ciulite, pielea zbîrlită și părul măciucă de teama apariției sau aduimccării bruște a inamicului : insignă cu zvastică, japonez cu ochi sinuoși, nemișcat sub un palmier, războinic piele roșie, un ochi deschis sau dinți rînjiți în trunchiul lung, imobil, de copac ce se va prefăce în crocodil, fumul ivit fără veste, lăcrămîndu-i ochii și umplîndu-i nările, de la tabăra ascunsă a tîlharilor.

Era pregătit pentru oricare, sau toate, sau nici una din astea, căci Piers îi arătase cum să se prefacă în fiecare,

și tot Piers va hotărî, va fi hotărît dinainte unde urmau să se afle — într-o pădure stufoasă sau în junglă, pe vapor sau pe o insulă pustie, într-un lagăr de concentrare sau, mai de curînd, în groaznica pivniță unde își ducea victimele asasinul decorat cu Crucea Victoriei. Oriunde s-ar fi aflat, Piers juca scena. Piers care, cu tăișul sabiei vorpal¹ în mîină, nu pregeta să caute dușmanul manxome² timp îndelungat. Piers, ale cărui brațe puternice, venind încet de la spate, trăgeau îndărăt cu de-a sila gîtlejul galben și neted, pînă cînd ochii mici și sinuoși ieșeau din cap și doar un sîsîit mai arăta că japonezul e încă în viață. Piers, care, în timp ce toți ceilalți se fereau pe marginea drumului, arunca la o parte mîna aspră a omului mascat de pe gîngașul umăr gol al doamnei și, trăgînd sabia, răcnea : „Îți ofer o moarte de gentilom, domnule tîlhar de drumul mare“. Piers, care, iată — „nici o vorbă lui Ma, sau unchiului Jim, și nici chiar lui Deakin, bagă de seamă !“ — dintr-un pas ieșea dinăuntru dulapului secret : și, punînd cătușe la mîinile asasinului decorat cu Crucea Victoriei, tocmai cînd voia să cufunde trupul ultimei sale victime în baia acidă, rostea neînduplecat : „John Edwin Heath, în numele Legii, te arestez. Odinioară ai fost un viteaz locotenent-colonel de aviație, dar acum ai devenit un monstru mîrșav“. Piers fusese întotdeauna cel care, apucînd fălcile crocodilului, le desfăcuse cu putere pînă cînd, în sfîrșit, gura dragonului nu mai vărsa nici urmă de foc sau fum ca semn de viață, și uriașele fălci cădeau cu zgomot una peste alta, ca o capcană de șobolani învechită și aruncată.

Toate astea îi veneau și îi piereau din minte în chip confuz lui Tom, în timp ce-și căuta minunatul frate, căuta scăpare de împunsăturile și mîngîierile întrebărilor unchiului său, căuta să lase în urmă acea senzație de a fi încheiat la toți nasturii hainei pe o zi de zăduf pe care i-o dădea unchiul ăsta bun ce-l salvase de tînărul pornit să-i ardă pe ei toți în flăcări. Totuși era un unchi plin de taine care te lăsau nedumerit — cotcodăcea ca o găină, apoi brusc, lovea cu ciocul și scurma pămîntul în jurul

---

¹, ² Cuvinte imaginate de scriitorul Lewis Carroll în lucrarea sa pentru copii, *Prin oglindă*.

lui, pe urmă, tot atât de brusc, avea o voce ca de cocoș —, dar erau taine de-ale oamenilor mari, care-l făceau pe Tom să se simtă „la arest“, cum îl pusese o dată unchiul Jim când spărsese un flacon al lui Ma, „mai prețios decît viața însăși“. E periculos să fii stîngaci. Poți să faci să se prăbușească orice.

Piers putea să-și imagineze că era orice altceva, dar rămînea tot Piers ; iar acum, după ce se dusesse să danseze singur cînd Tom, cuprins de panică, îi simțise atât de mult nevoia, va căuta cu siguranță să-l împace dîndu-i și lui un rol în scena pe care aveau s-o joace amîndoi, indiferent care va fi aceea scenă. Îl va face pe Tom să simtă că și el putea să se prefacă, fără nici un risc, în orice voia. Dar, desigur, asta însemna că trebuia să fie *gata* să se prefacă în orice, gata să se contopească în lumea miraculoasă a lui Piers.

Totuși Piers, dansînd singur, era adeseori un Piers care-l pune la încercare. „Ei hai, Tom, ce să fim acum ?“ — „Hai, Tom, nu vrei să încerci și tu o dată ?“ — „Hai, Tom, fă-mă să rîd.“ Ei, cel puțin asta știa să facă. Voci caraghioase de-ale adulților, chestii hazlii pe care le spuneau cei mari : cum să-i „facă“ pe Ma, pe unchiul Jim sau pe doamna Mc Guire cîntînd *Corăbii roșii în amurg* cînd ștergea praful. Trebuia să fie pregătît, fiindcă auzea, dinspre locul unde un pom cu flori albe își întindea cren-gile, cum Piers imită voci. Și-acolo, printre frunze late și flori albe ca niște cupe cu mijloc galben, își văzu fratele, cu o mîină în șold și cu cealaltă fluturîndu-și batista încoace și încolo pe sub nas. Dar, după cîte vedea Tom, nu erau nici un fel de muște sau musculițe. Se gîndi deodată cu disperare că poate nu-și va găsi locul potrivit în scena asta, dar că trebuia oricum să-i întreprindă în voie fratelui său. Se gîndi să-l facă pe Piers să rîdă.

Exclamă și știa că, de data asta cel puțin, suna aproape exact, chiar dacă nu putea vorbi cu-o voce destul de groasă :

— Iepuri ! Dumnezeu mare !

Piers se încruntă ; apoi pentru a nu-și descuraja fratele iubit și plin de inițiative, rosti : „Iepurii sînt și ei o parte din zîmbetul Domnului“, pe urmă schimbă repede tonul.

— Lasă, lasă, Sir Thomas. Dă-o-ncolo, jupîne, ne-ai arătat lucruri mai bune decît astea. Ne-ai ospătat cu clăponi grași și cu mistreți, cum nici nu se găsesc mai gustoși în tot regatul meu. Nu știam că se află asemenea vînat pe domeniile de la Tothill. După un astfel de banchet, nu-mi vorbi mie despre iepuri. Întrerupse trăgănarea măiestuoasă a glasului ca să spună pe tonul lui obișnuit : Trebuie să te înclini tot timpul, sînt regele tău.

După asta, Tom se înclină mereu, pînă cînd începu să simtă că-i vine amețeală.

— Ei, Sir Thomas, am cinat împreună și ți-am văzut doamna. Hai, hai, spune-mi, jupîne, ce zvonuri umblă ? Ai *multe* doamne frumoase aici, mi se pare. Amintește-ți, Sir Thomas, de plimbarea mea zilnică — nu, nu zicea plimbare — tu nu-ți aduci aminte, Tom ?

Tom, neaducîndu-și aminte, continua să se încline.

— Ah, ți-e mai mare sila, după ce m-am căznit atîta să ascund cartea de Ma și să-nvăț cuvintele pe dinafară — în orice caz, prin apropiere de parcul Saint James, domnule, unde ne-a desfătat cîntecul păsărilor din colivie. De-acolo, Sir Thomas, am auzit viersul păsărilor *dumitale* închise, dar aș dori să văd chiar păsările. Hai, arată-mi ibovnicele dumitale, Sir Thomas.

Cuvîntul provocator îi readuse totul în minte lui Tom. Ma le citise pasajul într-una din serile ei ciudate. După aceea zisese că era o vorbă fără noimă, dar Piers îi explicase că erau niște femei despre care nu pomenea nimeni. Reamintindu-și lectura, Tom știu ce să facă. Începu să tremure din toate mădularele și să bolborosească improșcînd salivă. Piers găsi interpretarea savuroasă. Încetă chiar să mai fie rege ca să comenteze :

— Oh, Tom, ești extraordinar !

— Într-adevăr, Sir Thomas, îmi spunea Sir Roger Pratt, pe cînd îți desena această superbă locuință, că vorbești stropind — o veritabilă ploaie te numea el. Doamne, nu trebuie să te temi, omule, de regele tău. Femeile vreau să ți le văd, nu invențiile de fîntîni. Mi s-a spus că sînt năbădăioase și frumoase. Din nou, Tom știu ce avea de făcut. Nu-și putea aminti, ca Piers, toate cuvintele, dar știa să *execute* cele spuse în carte. Bătu din palme și,

după un scurt răstimp, arată spre locul unde sosiseră ibovnicele.

— Ah, Sir Thomas, șase ! Phi ! mă tem, domnule, că ești un supus peste măsură de viril. S-ar putea ca eu să fiu tatăl unui mare număr din locuitorii țării noastre, dar dumneata ai să fii tatăl întregului Westminster dacă ai să continui să... — cum zicea mai departe ? — dacă ai să continui în felul ăsta. Regele vostru e prea plecatul vostru slujitor, stimate doamne. Începu să rîdă pe înfundate, hli-zindu-se. Hai, Tom, îi spuse, imită-mă. Acolo sînt ibovnicele.

Tom începu și el să se hlizească, în timp ce Piers se plimba încoace și încolo, agitînd o creangă uscată pe care o folosea drept baston, iar cu mîna cealaltă mîngîia în sus vîrful unei mustăți.

— Așa, așa. Într-adevăr, foarte drăguțe, repeta el și își dădea ochii peste cap în direcția ibovnicelor.

Dar, printre rîsetele lor înfundate, auzul vigilant al lui Tom percepu alte glasuri.

— Cred că în doi ani, Jackie, vom avea nenumărate tufe de trandafiri. Eu aș căuta să las numai varietățile vechi, din epoca înălțării palatului. Cum mi s-a spus că face Victoria Sackville-West¹ la reședința ei. Rosa Mundi sau Old Cabbage.

— Noi, cei de-aici, nu ne pricepem, nu uita, Rosemary dragă. Și soiurile de trandafiri din trecut și cele de acum, toate reflectă dumnezeirea. Adică atîta timp cît culorile sînt delicate și parfumul e suav. Nu ne trebuie chestii țipătoare, vulgare, gen varză enormă. Dar știu că pot avea încredere în tine.

Tom încetă cu rîsul prostesc și-i făcu semn lui Piers, dar zadarnic — Piers se întorsese cu spatele și-i vorbea unei doamne imaginare, căreia îi oferea brațul. Curînd, o conduse dincolo de un tufiș crescut prea înalt și o sărută. Tom nu îndrăzni să-l întrerupă.

---

¹ Sackville-West, Victoria Mary (1892—1962), romancieră engleză din grupul Bloomsbury. A descris relațiile sociale din lumea nobilimii și înaltei burghezii în primele decenii ale secolului XX. Între romanele ei mai cunoscute sînt *The Edwardians* (*Eduardienii*, 1930), *All Passion Spent* (*Orice pasiune stinsă*, 1931) și *Family History* (*Istorie de familie*, 1932).

— Ei, uite-i pe dragii noştri băieţi, zise bunica.

Piers se întoarse cu faţa chiar în clipa aceea şi arătă cu degetul exact spre punctul unde Tom îşi întrezărea mama şi bunica printre frunze. Era limpede că Piers nici nu le vedea, nici nu le auzea, căci declamă :

— Ei bine, Sir Thomas, nu pot să te laud decît în parte. Patru dintre doamnele dumitale mă mulţumesc. Dar cît despre *aceea*, domnule, şi *cealaltă*, sînt atît de al dracului de urîte încît, dacă n-aş şti că eşti un protestant fidel, aş crede că preoţii dumitale ţi le-au impus, ca bietului meu frate, drept penitenţă. Să mor eu, Sir Thomas, dacă nu gîndesc că e aproape o trădare să prezinţi monarhului dumitale o pereche de ibovnice aşa de afurisit de urîte ca acelea.

Arăta exact în direcţia din care se apropiau mama şi bunica sa. Tom observă că lui Ma i se tăia se răsuflarea. Surîsul dulce îngheţă pe faţa bunicii ; avea o expresie nedumerită şi iritată, ca şi cum un fluture frumos s-ar fi transformat într-o albăstrea. Mai era timp să fie salvat Piers, şi el, Tom, trebuia să facă asta. Se tupilă la pămînt, dînd din nas şi din fund, şi, ținînd o frunză uriaşă între mîini ca o cupă, începu să ronţăie cîte puţin din ea. Avea un gust teribil de amar. Poate că era otrăvitoare. Primejdia ne pîndeşte neîncetat. Dar aşa cum a zis unchiul Hubert despre tătucu, şi el va trebui să fie gata să-şi dea viaţa ca să-şi salveze fratele. Mesteca smucit, convulsiv, cum îi văzuse pe iepuri făcînd, şi îşi mişca nasul tot timpul.

Rosti repede şi cu însufleţire :

— Sînt un iepurilă-urechilă, bunico.

Observă că mamei îi venea să rîdă, fiindcă ştia că el nu spune de obicei „urechilă“.

— S-au înmulţit cu sutele în grădină, mi-a spus domnul Pintreat, continuă Tom. Bombele şi Departamentul cărbunilor i-au adus, dar domnul Pintreat o să pună laţuri şi capcane ca să-i prindă. Oamenii lui au vrut să-i împuşte, dar nu-i place unchiului Hubert. El a zis aşa : „Iepuri ! Dumnezeu mare !“

Pe loc îl frămîntă grija că bunicii n-o să-i placă să-l vadă imitîndu-l pe unchiul Hubert, dar n-avea încotro —

trebuia să-i dea cu gura pînă cînd Piers își va descoperi un rol.

Dar Piers își și imaginase alt rol. Se lăsase în patru labe și, ca o scăpărare de focos aprins, țîșnea din spatele unei tufe către alta, atît de mlădios și fățarnic, încît pînă și Jackie rămase impresionată — ea care, cu rîsul ei scurt, găsea că piesele moderne cuprindeau exagerat de multe lucruri regretabile, prea multă „eroare“.

Exclamă :

— Pe cuvînt ! Băiatul e o vulpe.

— Cumătra vulpe se aținea la doi pași și nu-l scăpa din ochi pe Petre Iepurilă, povesti Piers.

Tom zise :

— Eu sînt Petre Iepurilă, dar n-aveți de unde să știți, fiin'că n-am haină albastră.

— Drăguții de ei, zise Jackie.

Și Rosemary socoti că-i e îngăduit să rîdă.

— O, dar nu știi de cîte sînt în stare, Jackie. Ai să vezi balene și foci, aici, în Woodwork, cît ai clipi din ochi, sau bufnițe, sau pisicuțe.

— Dragii de ei, repetă Jackie, dar întrebă : *Tu* nu ești puțin cam mare, Piers, pentru vulpea și urechilă-iepurilă ?

Piers i se adresa imediat ca un om de lume care explică :

— Da, dar Tom imită grozav de bine animalele, bunico. În special iepurii, însă poate fi un leopard clasa întâi, sau un urs care se mișcă greoi. Eu sînt mai bun la oameni. Vulpea a fost o reușită întîmplătoare. Dar lui Tom îi place să stea în patru labe. Așa e el. De fapt, pînă n-a venit Tom după mine, am jucat istoria palatului Tothill. Dacă ai fi fost aici, ai fi văzut călugării și sta-rețul cu oile.

Spre surprinderea lui, Jackie spuse :

— Sînt de părere, Piers, că-i putem da uitării pe călugării accia de altădată ; nu aveau gînduri tocmai bune, dragul meu.

Bunica avea un fel americanesc de a vorbi, zicea Ma, dar nu-i spusese că americanilor nu le plac călugării. Relată în viteză :

— Au fost patru vizite regale aici, bunico — Carol al II-lea, regina Ana, George al III-lea și regina Victoria. I-am făcut pe toți patru în după-amiaza asta.

Ea rîse.

— Da, dragul meu, îmi cunosc istoricul palatului. Pe urmă, temîndu-se să nu-i rănească sentimentele, adăugă : Mă bucur însă foarte mult că-l cunoști și tu, Piers. Pentru că e și casa ta.

Spre uimirea tuturor, și mai ales a ei, Piers întinse mîna.

— Trebuie să spun cît de fericit sînt că mă aflu la Tothill House, mistress Mosson.

Ușoara gîngăveală, elocuția retorică erau redade exact — era însuși regele. Pîna și Jackie, care nu putea suferi simularea, găsi de cuviință că trebuia să-l răsplătească. Îi strînse mîna.

— Sîntem foarte mîndri să vă urăm bun venit aici, Sire. Și făcu o reverență, atît cît îi îngăduia fusta cam scurtă și situația genunchilor ei în prezent.

Chiar și așa, Piers fu puțin dezamăgit.

— N-ar fi trebuit să spui „maiestate“ și să-mi săruți mîna, bunico ?

— Nu, dragul meu, nu într-o împrejurare neprotocolară. Nu, adică, de foarte multă vreme. Se spune Sire, sau, către regină, Ma'am. Desigur, cînd am fost prezentate la Curte, lucrurile s-au petrecut altfel. Eu am fost prima debutantă americană care a fost prezentată la Curtea engleză, se adresă ea lui Rosemary, deoarece i se părea mai potrivit să comunice acest lucru nurorii sale. A fost cea mai puternică emoție pe care am încercat-o în viață. Cu doi ani înainte de a mă căsători cu socrul tău. Ce rochie, ca un vis — și trena, penele de struț de pe cap ! Cred că n-am mai văzut niciodată o femeie mai frumoasă decît regina Alexandra. Deși, desigur, regina Mary a fost cea care iubea atît de mult albastrul — și care știa să aprecieze valoarea lucrurilor. A admirat grozav tabache-rele pentru tutun de prizat de aici, de la Tothill. Era cu adevărat o femeie minunată. Se întoarce către nepotul ei : Iar eu sînt *lady* Mosson, Piers. Și chiar dacă n-aș fi, tot

n-ai spune „mistress“. Asta era în timpuri foarte vechi. Tocmai pe vremea reginei Bess ¹.

Ce tânără și fericită se simțea ! Niciodată nu avusese senzația că e atît de drăguță ca în scara prezentării la Palat, iar „papa“ fusese atît de mîndru. Însemnase o ade-vărată răsplată pentru toți anii lui de muncă. Iar ea plu-tise într-o atmosferă de „flirt“, nu numai de regalitate, în seara aceea. Desigur, era mult de atunci. Cîte nu mer-seseră anapoda ! Mai înții, fata aceea înfiorătoare făcînd agitație de sufragetă în fața tronului, pe urmă greșeala de a îngădui divorțul înăuntrul Casei regale. Petreceri „nevinovate“ ! Ca și cum putea să existe inocență acolo unde își făcea loc „eroarea“.

Și, pe urmă, se simțea fericită pentru că, desigur, asta era situația. I se păruse, în timp ce pătrundeau în Woodwork, că-l aude pe Piers rostind un cuvînt necu-viincios, și la ce te poți aștepta cu o asemenea mamă fără minte. Dar fusese nedreaptă cu Rosemary. Băiatul culesese toată acea perorație din cine știe ce roman istoric vechi — „Rogu-te, Mistress Brown“, și „Pleacă-ți urechea, Mistress Oliver“. Își amintea perfect genul ăsta din ro-manele pe care le citise ca fată. Parcă Braddon se chema autoarea ? Sau careva din categoria ei. Cît timp avcai de pierdut pe vremea aceea... Nu se ocupase nici măcar de propria ei avere ; „papa“ se îngrijea de toate. Și apoi, nu descoperise încă „știința creștină“.

Piers o privea cu deferență ; pe urmă se întoarse către Rosemary.

— Nu e grozav că sîntem aici, Ma ? Sala cea mare de recepții ! și glasul îi scăzu pînă la șoaptă tainică ros-tind aceste ultime cuvinte. Și grădina asta minunată în care să te plimbi. Și bunica ne spune toate lucrurile astea pe care altfel n-am avea cum să le știm.

În mod limpede, sentimentele lui erau sincere și in-tense ; cu toate astea, Jackie fusese întotdeauna precaută în fața lingușelii — o milionară trebuie neapărat să fie astfel.

Îi spuse :

---

¹ Elisabeta I (1558—1603).

— Ești un curtean perfect, Piers, nu-i așa ? Pe urmă, însă, intră în jocul lui. Întinse brațul : Poți să-mi săruți mîna. Și Piers, înclinîndu-se, i-o sărută.

Tom zise și el :

— Și mie mi-a plăcut, Ma. Acum nu-mi mai e frică de marea sală, nici de tînărul care cade. Unchiul Hubert m-a făcut să înțeleg.

La această declarație, ochii de nu-mă-uita ai lui Jackie exprimară o plăcere autentică.

— Nimeni nu înțelege adevărul mai bine ca Hubert. Păcat că n-a aderat la știința creștină, ar fi devenit un admirabil practicant. Dar, desigur, el are proprietatea și banca de care trebuie să se preocupe. Își luă nepoții de umeri : Voi, cei doi mici curteni ai mei, zise ea, vreau să vă simțiți întotdeauna acasă, aici, la Tothill House. Și tu la fel, Rosemary, adăugă. Am înțeles, și eu și Hubert, prin ce ai trecut, draga mea. Și am cunoscut „adevărul” în legătură cu tine tot timpul.

Îi călăuzi pe băieți prin subarboret, înapoi la locul de unde se vedea devastata grădină englezească. O clipă își desprinse brațul de umerii lui Tom și, cu dosul palmei, mîngîie obrazul fardat al nurorii sale.

— Totul are să fie foarte bine acum, zise ea. Ai să vezi. Apoi îl luă din nou pe Tom de umeri.

Rosemary era atît de uluită încît nici nu știa ce să facă, deoarece își amintea cum o avertizase Jerry, chiar de cînd îi făcea curte la început — că mamei lui îi inspira repulsie apropierea fizică de oricine afară de rudele directe.

Răspunse pe un ton căm umil :

— Mulțumesc.

— Trebuie să faci o reverență, strigă Piers. Toată lumea trebuie să ia parte la spectacolul ăsta. Era întocmai cum își dorise el de cînd se știa.

Lui Rosemary îi veni și mai greu decît soacrei sale să facă o reverență adîncă, dar încercă.

— Cerule ! exclamă Jackie, asta-i bună !

Într-adevăr, poate că întreaga scenă ar fi scos-o din sărite dacă n-ar fi fost întrerupți chiar în clipa aceea de o apariție cu totul neașteptată. Pe aleile năpădite de ierburi, ce înconjurau bazinul secat, înainta silueta mă-

runtă și încovoiată a străbunicului Mosson, cu faldurile batistei lui de mătase cu buline atîrnîndu-i ea de obicei din buzunarul drept al hainei. Își tîrșea tălpile, dar arăta destul de zdravăn în timp ce suna dintr-un clopot vechi pe care-l agita în mîna dreaptă.

— O, Doamne ! exclamă din nou Jackie. Bunicule, de unde oare ai luat clopotul acela vechi ? Ce zgomot !

— Ora ceaiului ! Ora ceaiului ! proclama el, neluînd-o în seamă ; și adăugă cu vocea nostim coborîță cu un semiton : Și ceai îmbelșugat, nu așa, oricum.

— Ceai îmbelșugat la Tothill House ! Cine anume să se fi gîndit la una ca asta ? În realitate însă, îi făcea jocul, chiar și Piers își dădea seama.

— Ceai cu ceva bun pe lîngă el, repetă bătrînul — și dinții îi apărură pe sub mustața albă, stufoasă, pătată de tutun, într-un fel de rînjete care trebuie să fi fost zîmbet — cum obișnuia să spună fosta mea infirmieră din Yorkshire.

Atunci Piers se lămuri ce sens avea hazliul glas coborît pe care-l folosea străbunicul. Și el se exersase să imite accentul din Yorkshire după un crainic de la radio. Imitația străbunicului nu era tocmai izbutită.

— Dar unde e noul lacheu ? întrebă Jackie, parcă puțin derutată. Ar trebui să servească ceaiul.

— Chiar asta face, îi răspunse socrul ei. Conform instrucțiunilor mele. Am aranjat totul acum o săptămînă. Diferite feluri de șuncă, de pastrămă de porc, de budincă și de plăcintă — toate bunătățile de care ne vorbea infirmiera. Nu era ușor să ni le procurăm pe toate. Dar cum războiul s-a terminat, strănepoții mei trebuie să mănînce ca niște lorzi. Întinse brațele și pocni din degete. Haideți, domnilor, să vă conduc eu înăuntru.

— Duceți-vă, dragilor, le șopti Jackie, desprinzîndu-se de ei. Nu l-am mai văzut așa pe tata de ani de zile.

Totul ieșea exact cum își închipuise el, reflectă Piers ; știuse că așa va fi de cîte ori își imaginase prima lor vizită la demult prevestita țară a minunilor de la Tothill. Dar înainte ca ei s-o rupă la fugă spre străbunicul, își făcuseră drum ceva din cealaltă viață a lor, ceva din dezordine, furtunile și tihna de acasă. Piers simți binecunoscuta strînsoare a mîinii lui Ma pe talia lui.

— N-o să uitați de vechea noastră cocioabă subredă ; așa-i, băieți ? le șopti ea. Era numele pe care-l dădeau toți trei căminului lor. Și de bătrîna și subreda voastră Ma ? În splendoarea și luxul ăsta ? Aruncă o fugară privire către palat peste părul negru al lui Tom, mîngîindu-l și ciufulindu-l cu mîna. Piers vedea în ochii mari ai frățiorului cum se reflectă propriul său sentiment, devenit obișnuit, de vinovăție, profundă afecțiune și teamă de vechile scene. Se lipi de ea — semnalul secret care punea capăt acestor apeluri.

— Bine, atunci, spuse ea încet. Hai, fugiți.

— Familia Mosson reunită, zise străbunicul, cînd cei doi băieți i se alăturară. Cele două femei simțiră o ușoară cutremurare la aceste cuvinte. Dar pentru Jackie, oricum, sentimentul pierderii se dovedi în mare parte compensat, căci în capul scării apărură Hubert. Cobora treptele îndreptîndu-se spre mica statuie.

— Vezi, mamă, cine e cu noi ? întrebă el.

Jackie cercetă cu privirea, apoi, încîntată, alergă pe tocurile ei demodate.

— Ciobănașul meu, exclamă ea, așadar nu te-au putut opri să cînți !

— O să scăpăm curînd de tot de gunoiul ăsta, mamă, continuă Hubert cu glas alinător, arătînd spre resturile de ambalaj. Lăzile dispăruseră. Un om pe cinste, acest Pentreath.

Dar Jackie înlătură neplăcuta subliniere.

— O, dragul meu băiat, dar nici nu-l vedem. Nici nu se află acolo. Noi ne-am trezit din acel vechi vis al lui Adam despre război.

Cînd ajunseră pe ultima treaptă de sus, bătrînul domn Mosson dădu drumul la mîinile băieților și se întoarse cu fața spre ceilalți.

— Și sîngerete o s-avem, vorbi el cu voce cavernoasă, dar blîndă.

Piers se adresă mamei sale. Dorea s-o includă în conversație.

— E ca la zmeu acasă, nu-i așa, Ma ? Cînd era mic de tot, ei îi fusese frică de zmeii din basme și el o liniștea. La fel se cuvenea să facă și acum.

— Fi, fai, fou, fam, miroase-a sînge de englez.

Bătrînul își asumă rolul în limbajul cel mai adecvat unci petreceri de copii. N-ar mai fi crezut nici el însuși că e în stare de asemenea ghidușii. Dar obiceiurile trecute reveneau în amintirea unui Mosson cum nu era cu putință să le revină altora cu fibra mai puțin rezistentă — chiar la bătrînețe.

— Însă zmeul e simpatic și cumsecade, nu-i așa, Ma ? zise Tom, și era limpede că vorbea sincer.

Și astfel Piers, ajutat de Tom, conduse întregul alai, prin ușa aripii sudice, în marea sală de recepții.

Partea a II-a

1956 — 1957

Primul spectacol

„Mișei, năpîrci, de-a pururi blestemați !
Căței lingăi, oh ! șerpîi de la sîn...”¹

GLASUL, HOTĂRÎT ȘI IMPUNĂTOR, RĂSUNA CU tot disprețul de care era nevoie spre a-i strivi pe cei ce îndrăzniseră să întunece soarele cu umbrele făpturii lor josnice. Piers, în picioare lîngă sufler, reflecta : „Am reușit”. Cowley, care n-a avut vreodată alt gînd în capul lui frumos afară de ambiția să execute săritura în aer ca o căprioară pentru a prinde mingea de cricket pe locul apărătorului, s-a revelat „rege”, glorios modelator al regatului și al supușilor săi, om înzestrat cu fler, cu imaginație, cu măreție.

„Trei iude, de trei ori mai răi ca Iuda...” Glasul tînesc revărsa valuri de dispreț. O idee buclucașă îi trecu prin minte lui Piers — exemplarul lui Lambkin pe care-l folosisese la repetițiile piesei, avînd peste tot, pe margini, comentariile inepte ale bătrînului imbecil, îngrijit scrise. Aici, lîngă magnifica, violenta acuzare a lui Richard, cretinul scrisese : „Îi consideră neleali”. Din nou, ca și la repetiție, fu silit să-și înăbușe rîsul. Gînduri și cuvinte de zeflemisire, fermecătoarea substanță a jocului cotidian, ceea ce te ajută să plutești deasupra stupidităților și iritărilor de la școală, de acasă și de la Tothill ; dar învățase, în cursul acestor săptămîni de muncă intensă pentru punerea în scenă, că e o stare de spirit care nu merge cu creația, cu grija formelor pe care trebuie să le ia piesa și cu modelarea actorilor ca să dea naștere acelor forme. Nu era timp pentru nimic care să te distragă — chiar și un rîs în surdina putea slăbi tensiunea necesară.

---

¹ Versuri din *Richard al II-lea* de W. Shakespeare, act. III, sc. 2. traducere de Mihnea Gheorghiu, Editura de stat pentru literatură și artă, 1955.

Pe primul plan se situau versurile lui Shakespeare și felul cum actorii, urmînd propriile sale indicații, le recitau — nu spectacolul de suprafață : trupuri, fețe, mișcări, costume și decoruri. Acestea veneau în al doilea rînd, erau doar aparența exterioară. Totuși, acum, împotriva regulii pe care și-o impusese singur, simțea nevoia să-și țină ochii deschiși și să-și liniștească îndoielile. Cowley rezista și testului vizual — înalt, mlădios ca un șoim, elegant în roba regală, brodată în aur și cu mîneci lungi, figura lui sinceră și onestă de căpitan de cricket mărginit la minte avea un aer vizionar, inspirat ; în ochii lui de un albastru stins sclipa o lumină mai intensă decît mînia. Iar asistența era captivată, mișcată — vedea gura directorului deschisă, în mod cu totul surprinzător, nu spre a flecări, ci din pricina uimirii, iar buzele directorului de internat strînse într-o expresie gravă, și nu în obişnuitul lor desen de bizarerie complexată. O femeie bătrînă, voinică, holba ochii speriată ca un copil trezit dintr-un vis urît în fața teribilei măreții a regelui. De asemenea, inevitabil, ochii lui Ma se minunau pe sub genele date cu rimel. Ce gînd îi trecea prin minte ? „Scumpul mamei, spune-mi că nu e chiar așa“, formulă el o parodiare a cuvintelor maică-sii.

Închise ochii ; își jurase că nu va privi nici pe furiș la public, va judeca totul după ceea ce trebuia să-i slujească drept criteriu de judecată — recitarea piesei așa cum îi instruiseră el pe actori. „De altfel, toată cinstea și gloria pentru Shakespeare“, murmură în grabă, din superstițioasa teamă să nu dea tribut *hybris*¹-ului. Dar pentru a preîntîmpina orice eșec posibil, va avea nevoie de încordarea întregii sale energii, strîngerea mușchilor pe care-i simțea de-a lungul coapselor, teama paralizantă care parcă-i înfipse un cuțit în vîntre de cînd se ridicase cortina. Dori din răspuțeri ca actorii să se prezinte așa cum le arătase el să joace.

Acum era rîndul lui Matlock în rolul lui Bolingbroke. O, fericita alegere a acelui glas onctuos, slugarnic, menit să dezmințită grandoarea pe care publicul ar putea s-o

---

¹ Din grecescul *hybris* — aroganță absurdă rezultată dintr-un orgoliu nemăsurat.

atribuie uzurpatorului numai fiindcă pînă la sfîrșitul
piesei își însușește coroana ! Îi trebuise mult ca să gă-
sească un actor a cărui voce de codoș de operetă să ră-
pească toată măreția din cuvintele uzurpatorului. N-avea
nevoie să deschidă ochii ca să vadă fizionomia trădată
de glasul acela — un băiat cu zbîrcituri pe obraji, piele
gălbejită, păr sîrmos fără nici o culoare și ochi prefăcuți
cu pleoape groase. Știuse din prima clipă, cînd chemase
elevii la audiție și îl văzuse, că nici un altul nu poate
să-l interpreteze pe odiosul dușman al marelui Richard,
ci numai el, un băiat care-i fusese coleg de bancă, în
urmă cu mai mulți ani, în clasa de tranziție, și de care
se ferise, ca și alții, din pricina mirosului urît al gurii și
neîncetatelor vînturi. Devenise o modă printre băieți
să-și astupe nările ostentativ cînd treceau pe lîngă Mat-
lock. Dar se dovedise un actor demn de laudă, prompt
în reacții la instrucțiunile regizorului său, pentru a fi un
ticălos amenințător în rolul lui Henry. Bătrînul Lambkin,
într-una din plicticoasele lui vizite indiscrete la repe-
tiții, zisese : „Nu ne dai prea mari speranțe de la viitorul
rege, Matlock“. Tipic pentru stilul profesorului englez
vîrstnic și judicios. Dar „împuțitul“, băiat de treabă, nu
ascultase. Fusese prea dornic să-și satisfacă regizorul și,
în chip misterios (căci cu cît Piers reflecta mai mult la
toate acele săptămîni de creație, cu atît intuia ceva evo-
luînd printre ei — peste și mai presus de instrucțiunile
lui), băiatul își investise slugarnica mîrșăvie cu un soi de
patos care, fără a-l diminua pe marele Richard, conferea
echilibru dramei. Toată onoarea cuvenită actorilor — dar
să fie ținuți la locul lor. Totuși, ascultînd tonurile invi-
dioase, josnice, triste, mușcătoare ale lui Bolingbroke
jucat de Matlock, se simți cuprins de mîndrie.

„Priviți, se-arată Richard regele,
Ca soarele îmbujorat de furii
Pe poarta aurorii-nvăpăiate...”¹

Scheaună și repede-te cu dinții cît vrei, corcitură de
duzină ; cum poți spera vreodată să înțelegi ce minunat

---

¹ Ibid., act. III, sc. 2.

meteor a brăzdat cerul cu strălucire când regele Richard al II-lea a domnit cu toată artistică sa magnificență ? Dragul de Matlock își îndeplinise rolul subliniind adevărata glorie a tragediei regelui Richard al II-lea.

Acum însă, Piers aștepta cu o neliniște specială, deoarece se apropia momentul pe care atîția îl prind ca să transforme într-o absurditate această minunată dramă. Felul detașat al lui Richard de a privi morțile violente ale regilor, nu cu amărăciune, și mai puțin cu teamă, nu cu autocompătimire sau cu vreo preocupare de sine de oricare alt gen, ci numai ca o declarație a faptelor însoțitoare ale vieții, fugitive, exterioare, lumea iluzorie a acțiunii prin care artistul — fie el rege sau actor sau regizor, sau marele Shakespeare — trebuie să treacă, plicticoasele comploturi și mașinații ale Suezului, Ungariei, Armadei ori ale lui Guy Fawkes. Glasul lui Cowley răsuna, îndepărtat dar trist, așa cum îl învățase Piers, povestind viața așa cum este, păstrîndu-și însă propria măreție neatinsă...

„Să ne-așezăm, dar, pentru Dumnezeu !
Și-om spune basme despre cum mor regii :
Cum unii-s mătrășiți, uciși sînt alții
În luptă, alții-s bîntuiți de duhul
Acelor maziliți, cum de nevastă
Sînt alții otrăviți...”¹

Aici încăpeau toate — istorie, cronici regești, politică, a obține burse, a te duce să studiezi la Oxford — dar nu atingeau nici o clipă tragică măreție a lui Richard. O, dragul de Cowley ! Îi venea să-l ia în brațe pe frumosul nătărău și să-l strîngă la piept de recunoștință. Într-o străfulgerare îi apărură imaginea ochilor albaștri ai lui Cowley șocați de o asemenea indecență, și-i veni să rîdă, dar alungă din nou divagația. Curînd, momentul important al piesei lui Shakespeare, al vieții lui Richard, al proprii sale vieți — de vreme ce, în seara aceea, cele trei erau unul și același lucru — avea să sosească și să

---

¹ Ibid., act. III, sc. 2.

dispară. Iar el se va putea destinde. Soarele se va fi coborît.

Şi cuvintele fură rostite aproape mai înainte ca el să fi fost pregătit să plîngă din cauza lor, şi totuşi lacrimile izvorîră pe nepregătite, astfel că Piers fu bucuros că ţinea ochii închişi.

„Cobor, cobor, precum Phaeton însuşi,
Neputincios să-şi strune năvăşaşi...”

Pîna cînd în cele din urmă :

„În curtea cea mai josnică scoboară,
Jos, rege ! Noaptea cucuvele ţipă
Pe unde ziua zboară ciocîrlia !”¹

Era triumful tragediei, marele strigăt al frumuseţii unei măreţii învinse ţîşnind din pieptul lui Richard, sfidarea lui Phaeton — iar acest foarte mare actor Bob Cowley, căpitanul primei echipe de cricket de la Westminster, îi rostise uimitoarea agonie aşa cum îl instruisese Piers Mosson. Deschizînd ochii o clipă, Piers îl zări pe sufler, prietenul său Gordon Cheatle, făcînd semnul Victoriei şi rînjind cu gura pînă la urechi, deoarece cu toţii — distribuţia, tehnicienii, recuziterii — ştiau de la el că acesta era punctul culminant. Într-adevăr, Shakespeare a subliniat acest lucru trecîndu-ne apoi în lumea reginei şi a grădinarului, — regina, importantă pentru omul Richard, dar fără legătură cu grandoarea sa — astfel ca să înaintăm în ultima pătrime a piesei cu pasul trist şi demn, dar cu toate patimile domolite în acel faimos strigăt — „Cobor, cobor...”.

Tom, care trăise ceea ce i s-au părut ceasuri de chin şi nelinişte, mutîndu-se de pe un picior pe altul, în aşteptarea apogeului reprezentaţiei, după cum bine ştia că-l consideră fratele său, simţi o umezeală în pantaloni, cînd cîteva picături îi uşurară tensiunea întregului trup. Altădată şi-ar fi luat obrazii roşii ca focul între mîini de

---

¹ Ibid., act. III, sc. 3.

rușine, dar mîndria pricinuită de succesul fratelui său înlătura orice temeri absurde cu privire la ceea ce ar putea ghici alții. Se uită pe rînd, într-o parte și într-alta, pînă la capătul fiecărui rînd — toți erau concentrați, cuceriți, pînă și cei mai nătîngi și neciopliți dintre băieți, pînă și micul grup de fete de la școala Saint Paul, care amenințaseră cu chicotelile lor de la începutul piesei să strice totul. Fratele lui triumfase, dînd la o parte toate piedicile din cale, așa cum făcuse și la Oxford — „cel mai bun candidat pe care l-am avut la admiterea cu bursă dinainte de război“, scrisese un profesor de la colegiul Christ Church.

Apoi, în încîntarea lui Tom față de triumful lui Van și buna interpretare a lui Cowley, se strecură o teamă care făcu pentru o clipă să i se prelingă sudori reci pe șira spinării, între omoplați — întreaga omenire, regi ca și muritori de rînd, umbla pe gheață, călca pe frînghii întinse deasupra flăcărilor — „Cobor, cobor...“. Dar emoția, fiorul de plăcere prilejuit de ceea ce Shakespeare, de ceea ce Van, și chiar o nulitate ca acest Cowley puteau dăru-i, făceau ca dungile brăzdate în gheață să țină în chip admirabil, ca frînghia oscilantă să rămînă întinsă. Chiar și el, care nu se pricepea să graveze în gheață formele frumuseții, nici să aprindă focuri uluitoare, se simțea fericit să se afle viu în acea sală, la acea premieră a unui spectacol școlar, unde oameni întîmplători, de vîrste diferite, simțiseră pentru un răstimp fiorul rar, recompensa accidentală care depășea viața, inevitabil monotonă, a datoriei zilnice. Dar acum urma cocteilul și conversația ridicolă, și lungul șir al lunilor de studiu intens ca să obțină note mari la examenul de nivel avansat, să se asigure împotriva oricărei nereușite.

Nu putea fi manifestare mai strălucită a triumfului absolut al lui Van, care să îndepărteze îndoielile din umbra gîndurilor lui Tom, decît strîngerea grupului de profesori în jurul lui Ma și al bunicii la cocteilul oferit după aceea de către directorul internatului. E adevărat, vreo doi dintre ei plăteau, poate, un tribut de snobism poziției sociale a familiei Mosson sau milioanei lor. Leckey, noul și tînărul profesor de artă, era probabil — deși Tom nu-l cunoștea destul de bine ca să afirme

cu toată siguranța — ispitit de legenda palatului Tothill, de izolarea lui de public, de extraordinara proximitate față de zidurile școlii și, mai ales, de renumita îmbinare a unor stiluri arhitecturale opuse. Bătrînul Lambkin îl numise pe noul profesor „o tulburătoare reînviere a estetismului în mijlocul nostru“. Dar, din partea celor mai mulți — deși bunica, fără îndoială, îl considera ca o plăciune firească în fața familiei Moson — era numai un omagiu adus prodigiosului succes al lui Piers. Vedeai asta în ochii lor, ca și în ochii profesoarei care însoțise elevele de la Saint Paul — Piers aprinsese în ei scîlipiri ; iar reacția fusese, neîndoios, cu atît mai vie, cu cît invitații se așteptaseră la penibila toropeală a plictiselii. Așa se așteptase și Ma, cu siguranță, după cum își dăduse el seama cînd îi spusese : „Shakespeare ! O, Doamne ! Tom, dragul mamei, vor fi și bufoni ? Și actori care se ucid deodată unii pe alții cu săbiile ? Și toate citatele acelea“. Totuși, iată că ochii ei străluceau cum nu-i mai văzuse niciodată (deși în inima ei dăinuia, pe de altă parte, acel zbucium, acea anxietate ce părea că o înfioară în cele mai fericite clipe — el era cu adevărat fiul mamei sale !), iar strălucirea nu însemna doar mîndrie pentru Van, ci izvora din impresia pe care i-o produsese piesa. Dovada hotărîtoare a fost, desigur, directorul internatului, domnul Brownlow. El care, de atîtea ori, îi făcuse să înțeleagă limpede că, oricîtă simpatie avea pentru ei, nici o iotă din averea sau poziția Mossonilor nu va fi luată în considerație o singură clipă în cadrul școlii. De fiecare dată trebuia să fie pe mîrit ; acesta era spiritul ce trebuia să domine într-un lăcaș de învățămînt ca Westminster dacă voia să supraviețuiască. Totuși, iată că-i nesocotea pe toți ceilalți invitați pentru ca să-i cultive pe membrii familiei lui Van. Singura notă meritocratică pe care o mai păstra — o neclintită hotărîre de a se adresa mai curînd lipsitei de titlu Ma decît bunicii cu titlu aristocratic. Tom își puse deoparte această glumă ca să i-o spună lui Van — era tocmai pe gustul lui — cînd îi va aduce pe actori din cabine în mijlocul reuniunii.

Dar acum Brownlow declara sus și tare :

— De vreme ce nu și-a făcut încă apariția, mă simt liber să vă spun, doamnă Mosson, că fiul dumneavoastră

cel mare e un prodigiu. N-am să mă exprim, totuși, astfel, fiindcă limbajul nostru s-a demonetizat atît de mult, încît cuvîntul sugerează instantaneu o nesuferită mică creatură cu surîs încrezut, guler de dantelă și vioară în mînă. Și nu e nevoie să vă amintesc că Van, așa cum ne-a învățat fratele lui să-l numim, nu posedă nici unul dintre aceste attribute.

Tom îl urmări cum își răsucește gura în acel mic zîmbet prin care își dezaproba cu umor propriul gen de a vorbi, oarecum pedant — zîmbetul pe care Van îl imitase la perfecție, printre alte trăsături de-ale profesorilor, cînd, în timpul pauzelor de la repetiții, dorise să-și amuze distribuția. De ce era domnul Brownlow atît de pompos cînd în realitate era un om plăcut și cumsecade? Cu fiecare an, medita Tom, misterul omenesc părea să crească, deși el crezuse întotdeauna că, o odată cu vîrsta, va dobîndi mai multă siguranță. Cu toate astea, răspunsurile existau, era convins. Iar unul dintre ele era că Van găsise expresie pentru tot ce se dezvoltase în el din copilărie.

Stînd lîngă maică-sa, simți îndemnul să-i strîngă brațul deasupra cotului. Ea tresări și vărsă cîtiva stropi de șampanie pe rochie. Stînjeneala lui Tom în fața nefericitului rezultat al rarei lui manifestări de intimitate fizică se prefăcu într-un amuzament împărtășit, căci imediat bunica, printr-un ușor plescăit dezaprobator al limbii, își făcu cunoscute îndoielile cu privire la competența mondenă a nurorii sale și teama că nepotul moștenise acest gen de stîngăcie. Tom prinse privirea maică-sii și, la adăpostul retoricii lui Lambkin, ea îi șopti :

— Sîntem în dizgrație.

El îi răspunse tot în șoaptă :

— Știu. Dar nu e minunat cum i-a culcat Van pe toți la pămînt ?

— Și pe mine m-a dat gata, Tom.

Își dădea seama că e adevărat ce spune, totuși, parcă ascundea în ea ceva care o separa de împrejurarea imediată. Era gata să-i șoptească motivul lui de îngrijorare, dar ea îi spuse cu toată blîndețea :

— Nu putem da un spectacol Mosson de șușoteală, scumpul mamei. Știu cum să mă port, chiar dacă bunica ta își închipuie că nu știu. Cu glas tare spuse : Băiatul acela

a fost rege pînă-n vîrful degetelor, așa e ? Și am găsit că fata care a interpretat-o pe regină a fost cît se poate de înduioșătoare. Îți dădea impresia că simte măreția regelui chiar și în momentele lui cele mai neplăcute.

Brownlow nu acceptă însă aceste elogii.

— Nu, doamnă Mosson, nu vă puteți eschiva de la ceea ce i se cuvine lui Van numai fiindcă e fiul dumnea-voastră. Eu cunosc actoria școlărească, așa cum o cunoaște și domnișoara Lantry, sînt sigur — se înclină el către profesoara de la școala Saint Paul, care adusese eleve pentru rolurile feminine — și, cu excepția cîtorva interpretări meritorii întîmplătoare, ne dăm de obicei osteneala să lăudăm ceea ce nu ne-a plăcut total.

Domnișoara Lantry avu un mic surîs, poate — gîndi Tom — pentru a face separatism față de causticitatea caracteristică a felului de a vorbi al lui Brownlow, dar surîsul ei exprima un acord cu părerea lui, în linii mari.

— E absolut extraordinar, zise ea, să vezi o piesă școlară în care totul și toți pînă la unul au conlucrat ca să făurească același înțeles și aceeași frumusețe. Și numai regizorul a putut realiza asta. Vă felicit, lady Masson.

Iată una care nu-și face scrupule să aducă omagii titlului bunicii, gîndi Tom. Îi plăcea o asemenea siguranță mondenă, chiar dacă denota snobism. Brownlow, oricît de simpatic era, poate tocmai fiindcă era un om atît de agreabil, nu contenea să facă excepții, să privească lucrurile cu ochi proaspeți. Asta creia viața plăcută în interiorul școlii, dar din afară, se gîndea el adeseori, apărea, probabil, ca o dezordine de neconceput.

Răspunsul lui Jackie veni tîrziu și vag.

— Da ? Ei, presupun că Shakespeare... cu tot acel limbaj încîntător... După Biblie, cele mai frumoase cuvinte din limba engleză, spuneam noi întotdeauna. Dar nu știu ce înscamnă să vezi o piesă de Shakespeare.

Tom păstră în minte această apreciere pentru Piers : ar putea să simuleze că Brownlow răspunsese, cum ar fi făcut în ora de clasă, „cine sînt *noi* și *cine* spune întotdeauna ?“ — ca să facă și mai hazlie relatarea. Dar, de fapt, acest gen de născociri era prea periculos. Van putea să creadă, și pe urmă să se supere că fusese păcălit. Se cuvenea însă, fără discuție, să-i raporteze ceea ce

Brownlow spusese efectiv, deși Van va încerca să ia cuvintele de laudă ca un lucru de la sine înțeles — accepta cu atîta ușurință elogiile, pe cînd Tom era de părere că trebuiesc luate cu prudență.

— Intuițiile lui Van cu privire la *limbajul* lui Shakespeare au fost de primul rang, lady Mosson. Deși nu atît de surprinzătoare — trebuie să cobor glasul — ca felul cum a reușit să le transmită acestui băiat mediocru care e Bob Cowley. Să nu cumva să repeți ce-am spus eu, Pratt ; ai înțeles ? Aflase de curînd poreclele pe care frații și le dădeau unul altuia, Pratt și Van.

Cunoștea Tom „pretinsa“ severitate a directorului său ; era reală. Dar, din moment ce avea tot dreptul să ceară disciplină și ascultare, de ce trebuia s-o facă pe un ton de ironie — și folosindu-le poreclele intime ?

— Însă cel mai interesant lucru din toată punerea în scenă a lui Van, continuă Brownlow, a fost neobișnuita *modelare* a piesei. În general, nimic nu dezaprob mai mult decît o interpretare originală a unei drame shake-speariene. Înseamnă, de obicei, denaturarea și „deșteptăciunea“ de mîna a doua pe care, cu tristețe, am ajuns să le asociem cu teatrul de astăzi. Dar ceea ce ni s-a cerut astă-seară, anume să privim căderea lui Richard drept culmea cea mai de sus a măreției sale, deși nu fără o notă de ostentație byroniană — Van e foarte tînăr — mi s-a părut pe deplin convingător.

— Mă tem că nu sînt de acord cu dumneata.

Așadar bătrînul Lambkin urma să apară ca avocatul diavolului ¹ gîndi Tom. Ei bine, nu va fi nimeni de acord cu vederile lui.

Domnul Brownlow spuse :

— O, nu te teme, Lamb ². N-am presupus nici o clipă că ai să fii de acord. Ar fi fost prima oară cînd am fi împărtășit un punct de vedere în toată viața noastră. Zîmbetul lui avertiza doamnele că acest domn „Lamb“ trebuia luat cu un fir de sare ³. /

---

¹ Avocatul unei cauze pierdute.

² Miel, în limba engleză ; prescurtare familiară și ironică de la Lambkin.

³ De la locuțiunea latină *cum grano salis*, în sensul că un lucru sau un personaj nu trebuiesc luate cu seriozitate excesivă.

— Nu neg „strălucirea“ punerii în scenă a lui Mosson, începu profesorul mai vîrstnic, dar mi s-a părut forțată. Henric al IV-lea a fost un cîrmuitor mult mai ferm decît Richard. Așa ne spune istoria.

Directorul internatului era acum și mai amuzat.

— Știu că e incorect din partea mea, zise el, dar mi-e cu neputință să nu aleg acést moment pentru a vă informa că examinatorii de la colegiul Christ Church nu numai că i-au socotit lucrările lui Van drept cele mai reușite din cîte au corectat de la război încoace, ci au lăudat în mod special felul cum a sesizat istoria politică și constituțională engleză din perioada medievală-tîrzie.

Ceilalți profesori au rîs cu indulgență, dar cu hotărîre la felul cum i s-a închis gura colegului lor ; dragostea lui Tom pentru fratele său a învins sentimentul disciplinei și, la rîndul lui, a zîmbit.

— Cu toate astea, a mai adăugat Lamb, Henric a biruit și Richard a pierdut.

Directorul nu și-a disimulat aerul condescendent.

— Eh, dumneata ești autoritatea în materie de literatură engleză. Dar *eu* aș crede că nu trebuie să confundăm poezia cu victoria politică. Nici cu regicidul, de altfel.

Toată această discuție nu oferea o imagine prea fericită a școlii. Ma, bincînteles, nu băga de seamă — ce gînduri o frămîntau oare ? Dar bunica, Tom vedea bine, avusese dinainte anumite îndoieli — parcă aversiunea ei de adeplă a „științei creștine“ față de Westminster Abbey se revărsase și asupra școlii. Desigur, faptul nu avea altă importanță decît că ducea la stări de tensiune și la porții generoase din remarcile ei înțepătoare în cursul weekend-urilor petrecute la Tothill, care însemnau atît de mult pentru el și pentru Van. De aceea fu încîntat cînd dirigintele clasei lui Van se alătură grupului.

— Serviți-vă, vă rog, cu una din aceste mici tartine. lady Mosson. E caviar veritabil. Nu vă faceți griji, nu figurează în alimentația noastră obișnuită, îi spuse el lui Rosemary. O dată ce s-au pornit *ei* pe discuții, nu vi se va mai oferi nimic. Să vă mai aduc o cupă de șampanie ? Sînt dirigintele clasei fiului dumneavoastră. Ați auzit totul despre deosebita sa pregătire. Eu aș dori să adaug

că e cel mai *interesant* băiat dintre toți elevii pe care i-am instruit în cariera mea.

Tom observă că mama lui căpătă imediat un aer mai puțin preocupat, mai tineresc. Era din pricina laudelor suplimentare aduse lui Van ? Sau pentru că i se adresase cu titlul de „lady“ Mosson ? Ori poate din cauza fizicului agreabil al profesorului ? Probabil pur și simplu pentru motivul că, în sfîrșit, conversația se depărtase de Shakespeare.

— Mulțumesc. Vreau să spun, pentru dragul meu Piers. Da, am să iau o *canapé*¹. Par delicioase. Da, mi-ar plăcea încă o cupă de șampanie. Nu mi se pare niciodată că am băut destulă. Da, sînt mama lui Van, dar *nu* sînt „lady“ Mosson. Am dat răspunsurile în ordinea exactă ? Ar fi simpatic să nu fiu tot timpul la coada clasei. În privința lui Shakespeare mă tem că sînt incorrigibilă.

Își potrivește o țigară în portțigaretul lung de jad, apăsă cu degetul bricheta din piele de șagrîn și își aprinse țigara. Tom se simți transportat în amintire la petrecerile lor de la pepinieră, cu camarazii tatălui său și ai unchiului Jim, veniți împreună cu soțiile. Ma deprinsese toate secretele unei petreceri reușite. „Asta se numește siguranță mondenă, dragii mamei, în revistele pentru femei“, le spusese, cu ani în urmă, lui însuși și lui Van.

— Aceasta e lady Mosson, soacra mea.

— Hello, i se adresă Jackie profesorului.

Tom știa că acest gen de salut îl folosea bunica lor față de el și de Van cînd era supărată. După salutul acesta scurt se depărtă numaidecît. Era ceva care o nemulțumea. Se adresă tuturor, fără părtinire, dar îndeosebi domnului Brownlow.

— Piesa a avut eleganță și bun gust ; dar eu vă rog să fiți amabili și să îngăduiți elevilor să ne viziteze la Tothill ; ar fi surprinzător dacă cel mai nătîng dintre ei n-ar asimila ceva din asta. Piers e inteligent, însă, firește, a fost foarte mult ajutat de ceilalți băieți și fete. Arbora ceea ce numea Van surîsul ei de Lady Primăriță. Tom

---

¹ Tartină (fr.).

era neliniștit în privința celor ce aveau să urmeze. Și într-adevăr urmarea veni.

— Cred însă că aveți perfectă dreptate, se întoarce ea către Lambkin care dintr-o dată își pierdu sfiala ovină, arătînd ca o barză distinsă. Mă tem că și Piers a dat dovadă de un exces de istețime acordînd sprijin unui învins din fire, cum ar fi zis iubitul meu părinte. E un lucru pe care noi, cei din familia Gleason, nu l-am făcut nici-odată. Și nici cei din familia Mosson. Clanul Mossonilor a mers întotdeauna la cîștig. Sper că, așa cum ați spus, se adresă ea din nou domnului Brownlow, e numai pentru motivul că se află la vîrsta cînd vrei să-ți arăți deșteptăciunea. Nu mi-ar plăcea să cred că e convins de o asemenea absurditate. Se adresă apoi nepotului : Dumnezeu dorește să dăruim dragostea noastră tuturor oamenilor, dar asta nu înseamnă că-l iubește pe cel ce abandonează. Poți să transmiți asta istețului tău frate, Tom. Tu ești cu adevărat un truditor.

Tom îl văzu pe Brownlow reprimîndu-și instinctul de a riposta. El însuși era atît de furios, încît se depărtă cîteva pași ca și cum ar fi voit să examineze gustările de pe masa unde se pregătise bufetul. A fost destul de urît cînd bunica a pus-o la locul ei pe Ma în prezența lui, dar să-l umilească pe Piers cînd nu se afla de față ! Pe urmă, alegînd un ecler, îl consumă cu multă încetineală, urmărind după fiecare mușcătură cît se prelingea crema în afara tubului de aluat. Examinarea aceasta atentă îi potoli furia. Cele cîteva clipe de izolare, situația activă de a mîncă în locul ascultatului pasiv își exercitară influența calmîndu-l, îl făcură să reflecteze la ceea ce discutaseră, Van și cu el, despre bunica lor în cursul acestui ultim trimestru. Ea își pierdea pe nesimțite poziția importantă în casă de cînd apăruse pe scenă acea Luzzi, în primul trimestru, cu prilejul unci vizite la Tothill într-o duminică din octombrie ; de fapt, de cînd unchiul Hubert începuse să aibă un aer fericit și încetase cu hohotele cot-codăcite care-l înspăimîntaseră pe Tom în copilărie ; de cînd bunica însăși vorbise deschis — într-un fel amar, foarte diferit de obișnuitele ei înțepături învelite în dulcegărie — despre faptul că „traiful cu femcia aceea în-

grozitoare l-a făcut pe Hubert să-și piardă râsul lui satisfăcut“.

Bunica se afla în defensivă. Dar Van susținea că, rezistentă și înconjurată de fortificații cum era, nu se putea să nu învingă. Totuși, privind-o de la distanță, așa cum ședea lângă Ma, printre profesori, retrasă, nedându-și osteneala nici măcar să-și păstreze faimosul „surîs cu ochii“, obosită, îmbătrînită, avu senzația că, de data asta, el vedea corect și Van greșea. Bunica era pe cale de a pierde bătălia cu acea Luzzi, și, orice ar fi găsit Van distractiv și original în cascada de nimicuri de-ale „lumii elegante“ pe care această Luzzi le turna pe nerăsuflete, dacă îl amuza pentru ea însăși sau pentru că-i oferise un nou obiect de imitație, la culme de hazliu, Tom trebuia să se plaseze de partea bunicii. În definitiv, ea reprezenta simbolul matriarhal al familiei, și acest lucru se cuvenea să aibă însemnătate. În al doilea rînd, chiar dacă nu izbutea să aprecieze măreția simetricii lui Pratt, ca să nu mai vorbim de complicata ordine, aparent necugetată, a lui Vanbrugh, iubea și respecta sincer palatul Tothill, în special toate acele obiecte și „mici piese de artă“ care-l plictiseau atîta pe Van, dar reprezentau, în fond, dovada exterioară că, după expresia ei, „Tothill a fost o casă locuită timp de peste trei veacuri“. Desigur, cuvintele folosite de ea formulau inexact ideea, dar sentimentul ei pentru vechiul edificiu era autentic. După cum toată acea dulceagă prefăcătorie că lumea e universal bună, fericită și iubitoare constituia felul ei de a trata realitatea pe care o cunoștea bine că nu e astfel.

Semăna cu el și cu Ma, auzea și ea cum crapă gheța. Îi veni brusc gîndul că tocmai de aceea îi împungea pe ei doi atît de mult în public, pentru că le cunoștea temerile ; în timp ce pe Van nu îndrăznea să-l critice decît cînd nu se afla de față, fiindcă loviturile ei îl lăsau neatins. Era prima oară cînd nu se mai gîndise la ea ca la o ființă inaccesibilă și înfricoșătoare, sau, în ultimii ani, inaccesibilă și absurdă. Presupunea că această viziune bruscă a oamenilor în moduri inedite făcea parte din transformarea adolescenței, însă îi aducea un efort suplimentar într-o lume și așa supraîmpovărată. După seara asta se va dedica exclusiv studiului pentru obținerea diplomei de

nivel avansat. Deocamdată, luă hotărîrea să se apropie din nou de grup și să stea în picioare lângă fotoliul bunicii, și nu lângă cel unde ședea Ma. La urma urmei, era vorba de aceeași unitate a familiei care se cerea subliniată, numai că dintr-o latură diferită.

Dar acum continuau discuția despre plecarea lui Van în Franța, care, după cît știa Tom, nu intra deloc în intențiile fratelui său. Să-i întrerupă ? N-a fost nevoie. O auzi pe Jackie, în cea mai *grande-dame* manieră a ei, lămurind chestiunea.

— N-a existat niciodată o intenție serioasă de a-l trimite în Franța, declară ea. Pe vremea mea, numai fetele își desăvîrșeau în Franța educația. Tinerii, bineînțeles, se duceau la Paris ca să petreacă, dar Piers nu e încă pregătit pentru asta. Adresă un surîs profesorului de franceză, Lacordaire, amintindu-și de sfatul acestuia. O, ne distram și noi cînd eram tineri, continuă ea, dar totul avea un aer de ușurătate voioasă, un farmec ce pare să fi dispărut în ziua de astăzi. Hotărî să remarce prezența profesoarei de la Saint Paul. Mă îndoiesc că fata modernă e instruită în adevărata artă a flirtului. Oricum, eu îi vreau pe băieți aici. Am să-l iau cu mine pe Piers în vacanța de Paști. Vom merge la Long Island. Fetele de-acolo or să fie nebune după el. Și, firește, tot tineretul ăsta de azi va dori să meargă la Pacific. Eu n-am făcut caz niciodată de coasta de vest. Dar San Francisco e drăguț, deși cam provincial. Toți europenii se simt acolo ca la ei acasă — asta ne amuza grozav pe noi, cei din New York. Vom locui la Ida Willard, pe Nob Hill.

Directorul internatului nu găsi de făcut decît un scurt comentariu :

— Norocosul de Van !

Ardoarea tonului îl făcu pe Tom să pufnească ușor în rîs. Te ducea gîndul la dorința lui Brownlow de a fugi în lume cu bunica. Înregistrează momentul ca să i-l repete lui Van.

Dirigintele lui Piers interveni :

— Mi se pare o hotărîre înțeleaptă. Dacă rămîne aici în continuare, va avea acces liber la bibliotecă. Ar putea să parcurgă dinainte o bună parte din programa analitică

a catedrei de istorie. În definitiv, important este să iasă pe primul loc și, în același timp, să-i placă la Oxford. În orice caz, trebuie să-și spună și el cuvîntul în privința acestei hotărîri. Poate că are alte idei.

Lady Mosson rîse ușurel.

— Nu-mi închipui care ar fi acele idei. Noi îl dorim aici. Iar el dorește să rămînă în Anglia. Nu-i așa, Tom ?

Tom, gîndindu-se la hotărîrea lui Van de a accepta orice lucrare de regie care i s-ar oferi pînă la începutul anului universitar, încercă sentimentul că-și ajută frațele spunînd totodată adevărul cînd răspunse :

— El nu dorește să plece în străinătate.

— Știam, zise bunica sa. Vrea să rămînă aici, cu noi.

Tom își dădu seama că toți profesorii erau șocați de spiritul ei posesiv.

— Dumneavoastră ce părere aveți, doamnă Mosson ? întrebă directorul internatului, revendicînd reala prioritate a calității de mamă.

Dar Ma părea absorbită de nu știu ce neliniște. Rosti vag :

— O, sînt sigură că aveți dreptate.

Dirigintele clasei căută să afirme drepturile lui Piers.

— Am impresia că, dacă-i vom găsi altă piesă de pus în scenă vara asta, va privi cît se poate de favorabil rămînerea aici.

— Eh, nu văd nici un rău într-asta, zise directorul. Îi va scoate teatrul din sînge.

Era rîndul lui Jackie să se arate amuzată.

— Nu știam că există o astfel de contagiune în familiile Mosson sau Tothill. Toți membrii lor au avut destulă înțelepciune ca să ia în căsătorie moștenitoare bogate și nu actrițe. Ai tu cumva teatrul în sînge, Rosemary ?

— Mi se pare că mama a jucat în vreo două spectacole muzicale de amatori ca tînără fată.

— Ah. Foarte probabil. Ei bine, lui Piers nu-i va trebui mult ca să se elibereze de asemenea înclinații.

Tom observă că lui Brownlow începea să-i piară pofta de acest gen de discuții.

— Singura noastră dificultate va fi aceea că reprezentăția de vară este o operă lirică. Și am impresia că

Van nu include muzica între numeroasele sale talente. Dar voi vorbi cu Howerton. Nu-i va strica un colaborator cu simț teatral. Felul cum a pus în scenă anul trecut *Regina zînelor* de Purcell a avut tot atîta viață cît o adunare de canonici cu decanul lor.

Jackie rîse.

— O, Doamne, biata veche biserică anglicană ! Cîtă dreptate aveți ! Preface în praf tot ce atinge. Pînă și minunata limbă a Bibliei.

Tom vedea după surîsul ei că-l privea pe Brownlow într-o lumină nouă, mai favorabilă.

— Rosemary, draga mea, nu trebuie să-i monopolizăm pe acești domni atît de ocupați. Au făcut enorm pentru băieții noștri. Și mai există și alți părinți, probabil.

Acum era rîndul lui Ma să fie agasată. Își luă aerul ei cel mai protocolar, de care se servea față de persoanele doritoare să aibă ultimul trandafir la modă din pepinierea ei de trandafiri-arbuști. Întoarsă cu spatele spre soacra ei, i se adresă directorului pe un ton practic, ca mamă de elevi.

— Vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut pentru amîndoi băieții mei. Și vom păstra legătura cu privire la rămînerca mai departe a lui Piers. În orice caz, sînt sigură că aveți dreptate ca Piers să pună în scenă încă o pîcsă, dacă se poate aranja ceva în sensul ăsta. Toți simțim nevoia să ne exprimăm. Numai muncă, și joc nu... Se întoarse către Jackie. Vezi, comediile muzicale ale mamei n-au fost chiar zadarnice, zise ea, și pufni în rîs ca un copil obraznic.

Tom era încîntat de aerul fericit al maică-sii, într-o rară victorie asupra bunicii ; dar, vai ! gîndi el, cîndăneala lor izbutise să-l facă pe Brownlow să treacă de la atitudinea de „șarm special“ la „fugă ca din pușcă“, deoarece directorul se depărtă brusc, și-l auziră salutînd cu glas tare alți părinți.

— Bună seara, doamnă Cowley. Spuneți-mi, îl preferați pe Robert pe tron sau la poarta terenului ? Glasul lui avea un sunet mai cordial pentru soții Cowley. Și mica adunare începu să se risipească.

— Dar unde e Piers ? întrebă Jackie.

Iar Rosemary răspunse :

— A trebuit să ajute la strângerea costumelor și așa mai departe, și tot acel machiaj cere timp ca să fie îndepărtat, mai ales la copii. Vorbea, spre vădita nemulțumire a bunicii, ca unui alt copil care se zbuciumă, fără rost. Apoi, spre uimirea lui Tom, întrebă agitată : Tom, dar nu e nici un telefon în clădirea asta ?

— Ba este, Ma, doar l-ai sunat aici pe domnul Brownlow.

— Iartă-mă, dragul meu, spun asta numai fiindcă nu înțeleg.

— Iar noi nu te putem înțelege pe tine, zise Jackie. Ce s-a întâmplat cu tine, Rosemary ? Piers se poartă nepoliticos nu numai față de noi, dar față de toate persoanele care au venit să-i vadă piesa. Și tu nu ești în stare să vorbești de altceva decât de telefoane.

— Piers s-ar fi aflat aici în momentul ăsta dacă Marina Luzzi n-ar fi insistat să meargă să cunoască distribuția în cabine. Ca și cum ar fi regina, sau așa ceva. Și Hubert se ține după ea ca prințul consort.

Tom ar fi râs de amestecul confuz al tabloului istoric schițat de Ma, dacă n-ar fi fost la mijloc neliniștea produsă de criticarea fățișă a unchiului Hubert în prezența bunicii. Cu siguranță, va avea loc un cutremur, o erupție vulcanică. Dar nu, numai un trist foc mocnit, aproape consumat, când Jackie răspunse :

— Totul a fost cât se poate de rău organizat.

Intervenii Lacordaire.

— Nu fiți preocupată, lady Mosson. Din întâmplare știu că Reggie Howerton a hotărât să prezinte o operă de Lully în vara asta. Întotdeauna e decis să fie original. Știu, pentru că mie îmi revine sarcina să supraveghez dicțiunea franceză. Ei, dar nu pot să nu mă-ntreb : pentru ce o asemenea pierdere de vreme ! Mosson poate cu ușurință să facă acest lucru la perfecție. Mai bine decât mine — are o răbdare infinită cu actorii. Aș fi bucuros să-i încredințez lui grija asta. Și apoi îi vom spune lui Reggie că Mosson va crea opera. El, cel puțin, ne va dărui un oarecare divertisment. Cu toate acele mașinării care aduc nori și fum și flăcări pe scenă, ar trebui să fie interesant, deși cîtuși de puțin serios. Dar vom vedea. Dacă se ocupă Mosson de spectacolul ăsta, va scoate ceva inteligent, știu

bine. *Ce ne sont pas des vrais opéras, ces pièces de Lully, plutôt des masques ou des pièces de théâtre avec musique.*¹ Quinault, să știți, a scris librete admirabile. Da, va fi o adevărată realizare pentru Mosson să insufle viață acestei vechituri. Iar eu sînt prea ocupat pentru opere. Lully ! Însă așa merg lucrurile astăzi. Orice, numai să nu fii la fel ca alții. Dar nu spuneți nimic, vă rog, pînă cînd nu voi fi terminat tratativele. Bună seara, lady Mosson. Sper că ne vom reîntîlni curînd. Vom ține legătura.

Se înclină. Bietul om, gîndi Tom, habar n-are cît de rară e o invitație la Tothill. Iar bunica, de fiecare dată cînd cineva zicea că va ține legătura, interpreta expresia drept o intenție de a-i stoarce bani. Cît de mult îi înviorase mintea succesul piesei ! Va trebui să-și amintească și de asta pentru Piers. Dar imediat îi reveni în conștiință anxietatea lui Ma și problema Luzzi, și atunci simți că-i fuge pămîntul de sub picioare.

Pînă la urmă, nepriceputul profesor călcă de-a dreptul în străchini. Căci se întoarse.

— În ce lume trăim, exclamă el. Orice numai să faci pe deșteptul. Lully ! Lully ! Lully ! Și scutură de trei ori degetul în fața bunicii. Cum ai face cu un copil mic, gîndi Tom. Așa luă lucrurile și ea.

— Lully ! se miră bunica după plecarea lui. Ce vrea să spună omul ăsta ? Încearcă să-mi cînte „lullaby”², Rosemary ?

Dar Rosemary părea absentă, și în curînd chiar dispăru, căci un chelner-șef, vădit angajat pentru seara respectivă, veni să-i spună că doamna Mosson este chemată la telefon ; palidă și încordată, într-o secundă părăsi sala. Era vorba, se întreba Tom, de necazuri financiare în legătură cu pepiniera ? Asta se întîmpla de obicei, dar, fără îndoială, nu la o oră atît de tîrzie. Sau era unchiul Jim și femeia aceea care-i făcea neplăceri ? Poate unchiul Eustace care voia un împrumut — la ora asta ? și cum putea ști unde să sune ? Dar vechiul subiect de batjocură

---

¹ Nu sînt adevărate opere, aceste spectacole de Lully, ci mai curînd măști, sau piese de teatru cu muzică (fr.).

² Cîntec de leagăn, nani-nani.

al familiei, cu unchiul Eustace care cere bani, pur și simplu nu voia să funcționeze ca să alunge de pe chipul lui Ma acea mască teribilă de om dus la execuție. Ar fi vrut să se ia după ea, dar socoti că putea fi mai de ajutor rămânând să se lupte singur cu accesele de ȕifnă ale bunicii. Se simțea dintr-o dată foarte adult, pentru că nu mai dusesese niciodată genul acesta de luptă — Van era omul potrivit pentru asta. Lui îi lipsea farmecul lui Van ; de ce putea face uz, în schimb ? Trebuia să intervină într-un fel, căci dramatica ieșire din scenă a lui Ma însemnase ultima picătură pentru demnitatea ei de lady. Nu poate suporta, reflectă Tom, ca toată lumea să joace un rol afară de ea însăși, și se silea să nu-i poarte pică, era bătrână și speriată, deși se arătase al naibii de rea în public cu privire la triumful lui Van. Cu toate astea, ca un mijloc de a o împăca și a-i distrage atenția de la Ma, îi spuse :

— E un compozitor, acest Lully, mi se pare. Nu sînt prea tare în materie de muzică, adăugă el cînd văzu că vorbele lui nu făceau nici o impresie.

— Ce purtare fără sens, zicea ea, și atît de deplasată. Toată această dramă ! Telefoane urgente la alții în casă ! Ce să spun, e leit Rosemary. Revenită la zilele din pensiunea teatrală a maică-si, Tom o privi fioros și ea schimbă tonul. Sînt sigură că e o greșeală. Nu poate fi pentru ea chemarea asta telefonică. Trebuie să fie vrcun mesaj de la palat. Poate ceva în legătură cu bunicul. Vîrsta înaintată a început să se cunoască serios de cînd a împlinit nouăzeci de ani. Și pe urmă servitorii se agită peste măsură de mult. Trăiesc într-o lume de medici, boli și moarte. Îmi amintesc de meteahna asta la bonele mele cînd eram copil. Desigur, pe atunci nu fusesem inițiată în „știința creștină“. Credeam în toate aiurelile lor. Ți-e mai mare mila de ei. Dar poate tocmai de aceea sînt simpli servitori. Totuși, mă mir de Gates. Ar fi trebuit să trimită un valet cu mesajul. Telefoane urgente. E ceva atît de teatral, de ieftin !

Tom nu găsea nici un mijloc să-i stăvilească enervarea. Deodată, ca se adresă unui chelner care trecea :

. — Spune, te rog, să tragă la intrare automobilul ladyei Mosson.

Părea că lansează o sfidare. Își va avea și ea ieșirea ei din scenă, cel puțin. La rîndul lui, Tom nu se putu împiedica să nu-i precie provocarea.

— Bunico, *trebuie* să aștepti să-l vezi pe Piers.

Încerca să-i fie agreabil măcar folosind numele de botez al fratelui său ; ei nu-i era pe plac ceca ce numea „obiceiul ăsta de a vă porecli Pratt și Van“, ca, de fapt, toată profunda lor adeziune la pretențiile rivale ale arhitecților palatului Tothill.

— Dragul meu băiat, n-am să rămîn aici pînă la miezul nopții. Vouă, băieților, *trebuie* să vă între în cap...

Dar lui Tom n-avea ce să-i mai între în cap deoarece, chiar în momentul acela, se produse un freamăt la ușă și distribuția, readusă la adolescența secolului douăzeci, năvăli în încăpere. Peste larma și vorbăria lor se ridica glasul și accentul străin ce-i deveniseră familiare prin imitațiile lui Van — atît de familiare încît, timp de cîteva secunde, Tom se întrebă dacă nu era Van cel care vorbea.

— O, Doamne ! cît de *noioso*¹ *trebuie* să fie traiul în școala asta ! Iar pentru fete și mai rău. Pe mine m-au trimis o dată la o școală de maici. Dar atîta am țipat, și-am țipat, încît m-au luat de-acolo. Pe urmă am avut guver-nante. Mi se păreau îngrozitoare, dar nu eram obligată să le dau atenție. Ai încercat vreodată să ții — tu, asta drăguță — regina, nu-i așa ? Ar trebui să încerci. E teribil de *divertente*². Aveți localuri de școală la fel ca ale bieților băieți de-aici ? Ați putea să spargeți zidurile cu țipetele voastre. O, știu că astăzi nu se mai zice așa, 'Ubert. Nu fi atît de *noioso* și de literal. Dar în felul ăsta ar vorbi mama ta. Iar tu vrei să-i semăn în totul, așa mi-ai spus.

Părea cu neputință ca această Luzzi să întindă coarda atît de mult, deoarece știa, probabil, că bunica se afla pe undeva prin apropiere. Și suna foarte asemănător cu noțiunea lui Van despre modul cum va izbucni „marele scandal“ pe care-l așteptau cu toții. Însă n-avea cum să fie o imitație de-a lui Van. Chiar îmbătat de succesul piesei, categoric, el nu s-ar fi lăsat luat de valul cuvintelor

---

¹ Plicticos (it.).

² Amuzant (it.).

ca să rostească astfel de lucruri cînd bunica se afla de față. Tom se uita la ea așteptîndu-se s-o vadă cum aruncă fulgere, dar ea închisese ochii. Poate că recita — cum îi zice ? — „divina afirmație a ființei“ — sau și mai probabil „interpretarea spirituală a rugăciunii *Tatăl nostru*“ : „Tatăl nostru — Bunica noastră dumnezeiască, infinit armonioasă“. Dar — biata bătrînică ! — arăta, cu ochii ci închiși, mai mult ca un papagal bătrîn năpîrlit.

Era într-adevăr Marina Luzzi — cu ruj de buze sidefiu, fard verde pus din abundență la ochi, rochie din satin de mătase albastru pal cu corsaj strîns lipit de corp și brodat, și bandă din aceeași nuanță drapată pe cap (rochia avea „linii simple“ dar costa o avere, zicea Ma, deși lui Tom i se părea complicată — se mira în special cum erau fixate bretelele de corsaj, întrucît flori mari, artificiale, acoperau punctul de unire). Unchiul Hubert se afla, ca de obicei, lîngă ea, captivat de fiecare cuvînt al ei. Ca unchiul Hubert să se incline și să aprobe din cap tot timpul o ființă atît de în afara ordînei, atît de indiferentă la ordine, ba chiar iritabilă față de tot ce o evocă, așa cum se manifesta această Luzzi, era un lucru care-l înspăimînta și-l dezgusta pe Tom. În orice caz, ea însăși îl speria și îl dezgusta, de aceea, ca totdeauna în prezența ei, se depărtă cît mai mult cu putință. Se îndreptă înspre masa pe care se aflau gustările și, oscilînd între mătăsoasa netezime a unui pateu de ficat roz, întins pe pîine prăjită, și savoarea dulce-sărată a șuncii afumate, se izolă într-o deliberare asupra deliciilor gastronomice.

— Nu, vă rog, fără prezentări la toată lumea, îi spunea Marina lui Brownlow, căruia Hubert i-o prezentase cu mîndrie. E prea *noioso*.

Piers, care, chiar în starea de exaltare a triumfului, își făcea tot mai multe griji în privința impresiei pe care sosirea tardivă a Marinei putea s-o producă asupra directorului, intră acum în panică. Brownlow arăta doar amuzat într-o manieră mondenă, iar ceilalți păreau încîntați. Piers reflecta : Asta trebuie să fie din cauză că Marina are aerul că e coborîta direct din paginile veline ale revistelor luxoase spre a da speranță chiar și celor mai așezate persoane că, undeva, în zilele următoare, se vor lăuda cuiva pe un ton degajat că, timp de cîteva secunde,

s-au înălțat la altitudini atinse numai de *jet set*¹. Dacă ar fi numai ca să adauge : „N-aș vrea să-mi petrec toată viața ca ei, se înțelege, dar italianca aceea — Marina Luzzi se numește, ai citit cu siguranță despre ea, dragă — a fost foarte distractivă timp de o jumătate de oră. Mai mult de-atât, precis că te-ar călca pe nervi“. Sau un glas masculin, imaginea Piers : „Da, foarte frumoasă, dar nu e genul meu. Toate femeile se înnebuneau după îmbrăcămintea ei. Mie mi s-a părut ca o fată de la țară. Eileen îmi spune că numai rochia ei valora cinci sau șase sute de sterline“. „Și, gîndi Piers, mă scoate și pe mine din minți, chiar cînd vorbește despre punerea în scenă într-un fel care denotă cît de puțin înțelege *l'azione divina della creatività*², cum zice ea. Așa încît nu e nevoie să mă prefac. E atît de nemaipomenită, și pe urmă parcă descinde direct din cele mai bune filme italiene, are atîta *sex-appeal*, e așa de insolentă și de ispititoare, și apoi, dacă atinge nota falsă, atinge atîtea note, încît unele dintre ele dau un sunet delicios de just. Ca acum, de pildă“.

— Dar eu știu că Piers îndrăgește toate aceste trupuri de copii la fel de mult ca mine. Eram o adevărată pereche de *voyeurs* acolo, în cabine ; așa e, dragul meu ? O, nu trupuri de copii ! Asta ar fi ceva înfiorător de sentimental. Nu. Trupuri tinere, în dezvoltare ! O, spune-le să nu ia aerul ăsta șocat, 'Ubert, e mult prea noios. Vă închipuiți toți că trebuie să jucați rolul ăsta de englezi față de noi, pentru că sîntem străini. E ceva atît de primitiv. Sînteți simpatici cu toții, văd bine. Și atunci, e natural că vă plac trupurile tinere, în faza de creștere. Trebuie să vă placă. Altminteri nu v-ar plăcea piesa lui Piers. Iar el n-ar fi reușit să vă ofere un spectacol ca ăsta dacă nu le-ar găsi și el atrăgătoare. Fata asta frumoasă ! O ținu pe Jean Leggat depărtată de ea, punînd o mîină pe fiecare umăr

---

¹ Lumea mondenă a marilor bogătași occidentali, care călătorește numai cu avioane cu reacție (*jet aircraft*).

² Acțiunea divină a creației (it.).

al fetei. Uitați-vă la ea. E atât de fermecătoare. Sîni ăștia mici, care acum se formează.

„O, Doamne ! gîndi Piers, Jean va izbucni în lacrimi“, așa cum făcuse o dată la repetiție cînd îi criticase mișcările ca fiind prea băiețești, nu destul de asemănătoare cu acelea ale unei tinere regine, născută să domnească. Dar acum nu se văzură nici un fel de lacrimi. Numai încîntare. Fata rămase sub privirea insistentă a Marinei cu simulata nonșalanță pe care, își închipuia Piers, ar afișa-o orice „steluță“ aleasă la un concurs ținut la Hollywood. Iar un glas la fel de încîntat de femeie — după toate presupunerile, mama fetei — zise :

— Ei, poftim, Jean. Nu te așteptai la asta.

Dar Marina se întorsese înspre Cowley și acum îi mîngîia gîtul — ce trăsnaie ! — gîtul.

— Și tînărul ăsta frumos ! Cum i se mișcă mușchii pe sub pielea netedă ! I-am văzut — cum spuneți voi ? — unduindu-se cînd și-a scos cămașa. Băieții noștri din Italia sînt atît de *noioși* la vîrsta lui. Vor întotdeauna să pară — cum spun americanii ? — *macho*¹. Nu-și dau seama ce frumoase sînt membrele trupului care se dezvoltă. Iar cele care se văd aici sînt deosebit de reușite.

Flutură mîna într-un gest care-i cuprindea pe *toți băieții*, și atunci Piers observă, spre uluirea lui, că sfiosul, feciorelnicul Cowley se încrunta pentru că nu mai era unicul obiect al admirației ei.

— Trebuie să fie din cauza crichetului, cum s-o fi jucînd jocul ăsta. Așadar, cum vedeți, încheie ea adresîndu-se amfitrionului cu un zîmbet ce-i reflecta totala dezinvoltură, am pierdut toată conversația care a avut loc aici, la „High Table“. Regretabil, pentru că atîta mi s-a vorbit de genul de conversație de la „High Table“, însă noi ne delectăm ochii, între timp, în cabine.

Piers observă că aerul satisfăcut al lui Hubert — atît de permanentizat în ultima vreme încît îi împrumuta o anumită eleganță — se transformă într-un rîs protector, cu intenții de tachinare — nu în vechiul răget ce-l înfri-coșa pe Tom în copilărie. Zise :

---

¹ Mascul (sp.) ; tînăr viguros (în argou occidental).

— Nu „High Table“, Marina, asta se spune numai la Oxford și la Cambridge. Nu la liceu.

Ea îi adresă un zîmbet plictisit.

— Nu mă lua cu date exacte, 'Ubert. Ar trebui să te faci învățător, dacă n-ai fi atît de amuzant.

Amfitrionul lor găsi că era cazul să preia firul conversației.

— Mă bucur că am avut posibilitatea să vă oferim această plăcere. De fapt, aveți dreptate în privința criche-tului. Regele pe care-l admirați este căpitanul primei noastre echipe.

Marina își frecă dosul palmei de obrazul lui Cowley. Piers văzu că era mîndru ca atunci cînd echipa lui cîștiga cupa interuniversitară. Ce nostim se desfășura totul cînd se afla de față Marina, și ce stupiditate să te agiți fără rost din pricina ei cum făceau Tom și bunica. Ea închipuia în ochii lui o admirabilă încheiere pentru această seară extraordinară.

Lui Cowley îi spunea :

— Adevărat că ești căpitanul echipei, dragul meu ? Nici nu mă indoiesc.

Vreo doi băieți strigară : „Ura, Cowley, ura, ura !“ și cîțiva părinți își alăturară glasurile. Dar era limpede că Marina începea să se plictisească. Îl luă pe Piers de mijloc.

— Iată-l pe *maestro*. El e cel care contează. Data viitoare trebuie să pui în scenă o piesă cu profesioniști, dragul meu, nu cu elevi și eleve. E prea idiot. În teatru, ai să aprinzi lumea întreagă.

— Da, am s-o aprind ! spuse Piers. Asta-i intenția mea.

— Da, știu. Ai să fii un Fellini al Angliei, îi declară ea lui Piers. Nu-mi povesti despre asta acum, dragul meu. Trebuie să ne arătăm grăgăstoși cu toți cei de aici. Unde e fratele acela al tău ? E îngrozitor de plicticos. Atît de nerod. N-a fost nici măcar în piesă.

Disciplina fu însă restabilită sentențios. Domnul Brownlow, ca amfitrion și director, rosti mustrarea oficială.

— Tom e un elev deosebit de sînguincios, signora Luzzi. Nu are timp de nimic altceva decît de pregătirea

„nivelului avansat“. E un examen de calificare în vederea certificatului de studii, adăugă el vag, dar cu un aer condescendent.

Tom simți fiori de plăcere în fața acestei mărturii publice, venind de la omul potrivit, la momentul potrivit. Dar mai simți și cum delicioasa șuncă își pierde orice gust. Pentru că îi dădea seama ce gânduri avea ființa asta, să spargă gheața de sub ei toți și mai ales de sub picioarele bietului Van, acum că minunata ei seară de divertisment îi devenise *noiosa*.

— O, știu, nu-i nevoie să-mi spuneți. Gradul A, gradul B, gradul C. Britania socialistă. Nu-i de mirare c-ați fost izgoniți de la Suez. Privi țintă la chipurile consternate dinaintea ei. Ubert, ești gata, dragule? Trebuie să plecăm. Am devenit *noiosi* în cel mai înalt grad pentru toți cei de față. Și îi rîse în nas lui Brownlow.

„Cineva — o, Doamne, nu îngădui să fie Van acela — va ridica mînușa sfidării — va fi haos, vor fi strigăte.“

Dirigintele lui Piers i se adresă acestuia pe un ton calm, abordînd o problemă cu caracter personal. Incerca să-l protejeze de tensiunea de a fi în centrul atenției Marinei, gîndi Piers.

— A fost ceva care *nu* ți-a plăcut în ceea ce ai realizat astă-seară, Mosson?

Expresia prietenească, afectuoasă a profesorului parcă-i făcea cu ochiul că-l salva de exhibiționismul acestei femei insuportabile. Piers căută să arate că e sensibil la intenția sa, și să răspundă cu chibzuire.

— Da, zise după o clipă de reflecție. Tirada lui Gaunt înainte de a muri.

— Te referi la nuanța de emfază pe care ai introdus-o? Consideri că a fost puțin ieftină? Mie așa mi s-a părut.

— Da. Dar nu cred că are prea mare importanță. Un regizor are dreptul din cînd în cînd să scuture publicul dintr-un sentiment de pietate devenit clișeu. Mai ales în acele faimoase tirade pe care toată lumea le ascultă cu o mutră de parcă s-ar afla la biserică. Însă cred că am imitat într-o măsură prea mare ceea ce au făcut unii directori de scenă cu sfaturile lui Polonius către Laertes.

„Pământul ăsta sfînt, acest regat, / Și mamă, Englitera...”
— ha ! ha ! ha ! E un mijloc prea facil de a face să oscileze publicul de partea lui Richard. N-am făcut-o într-o manieră grosolană. Dar orice deformare conștientă a intenției autorului e o crimă împotriva construcției inițiale. Am dreptate, sau caut doar să-mi găsesc un pai în ochi ca să nu par prea încrezut ?

— Ai dreptate, după părerea mea.

Dar toate au fost zadarnice. Marina își făcea jocul în deplină libertate de mișcare. Iar el, principalul factor al reprezentației, nu se putea declara scos din funcție, deși nu era în stare să-și găsească replica în actualul dialog în care ea adresa o întrebare grupului adunat în juru-i :

— Aici au loc bătăile ? Știți, sînt vestite în țara mea, și în toată Europa — bătăile din liceele engleze ! Asta îți recheamă amintiri, 'Ubert ? Îți dă poate un frison ? Tu primești bătăi, Piers ?

Salvarea veni, de fapt, dintr-o direcție cu totul neașteptată. Ușa laterală a lungului salon îmbrăcat în lambriuri care dădea în biroul lui Brownlow se deschise, și din acel sanctuar, de unde apărea de obicei directorul, în toane binevoitor șăgalnice sau mohorît amenințătoare, ieși o arătare de flacără și alb calcaros. Celor mai mulți dintre băieți trebuie să li se fi părut, o clipă, ca și cum însuși Dracula și-ar fi arogat dreptul de autoritate în acel loc. Pentru Piers și Tom a însemnat un moment de oroare, întrucît femeia aceea înaltă, cu chipul alb ca varul, sub coama zbîrlită de păr roșu, și crestat de un roșu de buze aprins, cu umeri ca de cretă și despicătura decolteului în roșul de flacără al rochiei de catifea, era însăși Ma, cu ochii ei verzi cășcați ca două semnale de semafor cerînd liberă trecere. Și trecu, într-adevăr, înainte, schițînd cu buzele un surîs vag monden, așa zis liniștitor, care lui Piers și Tom le vorbea de panica și lacrimile ce aveau să urmeze. Piers gîndi : „Ah, fir-ar să fie !” iar lui Tom îi trecu prin minte : „Ar fi trebuit să știu dinainte, e vina mea”. Căci lor li se părea, fără umbră de îndoială, că era vorba de vechiul coșmar, care nu mai revenea acum, rămînînd însă veșnic imprevizibil, și care își menținuse timp de trei ani din copilăria lor perpetua, alărmanta, amenințătoarea prezență. Cînd se

mai întâmpla, în ultima vreme, însemna doar un lucru trist și, sincer vorbind, enervant. Ma, bețivă în taină. Dar cum găsisese sursa atât de curînd și de repede într-o casă străină ? Piers avu viziunea stocului secret de băuturi al vreunui profesor — al lui Brownlow — făcînd obiectul unei incursiuni. Cu tot freamătul de neliniște, pufni ușor în rîs la acest gînd. Ei doi știau, unchiul Jim știa, ca și medicul, ca și grădinarii de la pepinieră (sau cîțiva dintre ei), de viciul ei clandestin — o chestiune limitată la căminul ei, la camera ei de dormit, cu căderi pe scară și arsuri la mînă pe plita încinsă a mașinii de gătit. Era un lucru care se petrecea mult mai rar în ultimii ani ; sau poate că ei doi lipseau de acasă în cea mai mare parte a timpului ? „Dar niciodată în public, gîndi Tom. Uitînd ce se întîmpla acasă, am negat acestei grozăvii dreptul de a ne vizita aici, în inima insensibilului nostru refugiu — școala Westminster, din Little Dean's Yard, Londra.“

Dar nu era vechiul coșmar. Altceva se ivise — o necunoscută, speriată, dar fermecătoare Ma.

— Scumpii mei ! Se adresa întregii reuniuni, dar în special domnului Brownlow. Sînt nevoită să plec. Vă mulțumesc pentru seara excepțională ! Nu, nu, continuă ea, *există* un tren, la o oră inadmisibilă ! Dar ce să faci, dacă vrei *neapărat* să locuiești la țară ! Of, afurisitul ăsta de Nasser ! Dacă nu era el, puteam să-mi conduc mașina.

Acestea toate i le spuse unui Brownlow luat pe nepregătite, vădit bănuitor, dar manierat — i le spuse, pe de altă parte, ca și cum el s-ar fi aflat integrat în mișcările scenice de rutină ale nu știu cărei drame interpretate de ea în clipa aceea ; iar Brownlow reacționa ca și cum ar fi cunoscut toate replicile și mișcările. Piers reflectă cît de util ar fi ca actor în oricare viitoare piesă pe care ar pune-o el în scenă la școală. Dar, numai-decît, gîndul de a mai rămîne la școală în continuare, ca și de altfel de a pleca în oricare alt loc, i se păru condiționat de nu știu ce necunoscută punere în scenă a lui Ma, care, neîndoios, îi bloca toate mișcările ulterioare.

Totuși, se afla acolo cineva care nu știa rolul.

— Rosemary, dragă, — vocea lui Jackie părea că vine din depărtare, dar închidea în ea cca mai dulce fermi-tate — vreau să-ți vorbesc.

„Cunoaște adevărul — gîndi ironic Piers — dar dacă îşi închipuie că poate modifica acum acţiunea din piesa lui Ma, se înşală.“

Avu dreptate. Ma doar se întoarse către soacră-sa şi-i zîmbi.

— Jackie, iubito, nu-ţi face probleme. Am chemat un taxi. Aproape ca un aparteu adăugă : Să pierd eu două zile frumoase de şedere la îndrăgitul Tothill... Sărmana de mine !

„Are să ne facă bezele cu mîna la toţi, şi să iasă din scenă“, gîndi Piers. Dar, dacă aşa va fi, asistenţa nu va participa la reprezentaţie, căci fiecare din cei prezenţi era febril angajat în cîte o conversaţie, dornic să nu participe la spectacolul Mosson. Piers năzuia să poată prelua direcţia de scenă. — Nu vă luaţi numai aerul că petreceţi. Distrăţi-vă cu adevărat — le-ar spune el. În acelaşi moment îi trecu prin minte, cu întreaga dragoste ocrotitoare care, în lungii ani de luptă curajoasă a lui Ma, devenise reacţia instantanee a fiilor ei : „Trebuie să mă duc după ca ca să descopăr ce s-a întîmplat“. Dar, chiar şi aşa, un glas lăuntric adăugă cu sarcasm, „sufleteţel scump“, deoarece simţea cum gîlgiie în el amărăciunea că, oricare ar fi fost contratimpul, n-a putut să fie amînat pe o altă seară decît tocmai asta, atît de preţioasă pentru el.

Gîndul lui Tom, de asemeni, se îndrepta asupra serii importante a fratelui său. Şi Tom acţionează în consecinţă. Se duse la maică-sa mai înainte ca aceasta să iasă pe uşă.

— Sînt sigur că faci ce trebuie, Ma, spuse el cu glasul scăzut, dar mai e ceva ce trebuie *neapărat* să faci. Trebuie să-l feliciţi pe Piers pentru că ne-a dat seara asta minunată.

Ea îl privi aşa cum făcea adeseori, speriată. Rimelul de pe gene îi curgea, ici şi colo, o dată cu lacrimile. Buza de jos îi tremura.

— Bineînţeles, zise ea. Du-te şi reţine-mi taxiul. Se îndreptă spre fiul ei cel mare şi-l sărută pe gură. A fost extraordinar, scumpule.

Piers simți cum i se înroșesc obraji de rușine față de sinceritatea ei care omitea formula rituală „sufletul mamei“.

— N-am mai avut niciodată o asemenea senzație la teatru. Pătrunsă de fiori și totuși mișcată. Și atât de mândră de fiul meu care a realizat toată reprezentăția. Dă-mi acum și mie puțin din forța pe care i-ai insuflat-o regelui. Am impresia că realmente i-ai transmis forță. Piers dădu s-o îmbrățișeze, dar ea îi preîntîmpină gestul cu cel mai cristalin glas monden de care era capabilă : Și ce noutate minunată, scumpule, spuse ea în auzul tuturor ; e vorba să rămîi mai departe în localul ăsta splendid, fericit. Nu mai pleci în Franța. Și ai să pui în scenă un spectacol muzical. Gîndește-te puțin, dragule. O piesă frumoasă de Lou Lee mi se pare. Nu mă conduce, dragul meu ; am să-l trimit imediat și pe Tom. Bună seara, domnule Brownlow. Mulțumesc mult de tot. La revedere, Hubert. La revedere, signora Luzzi. Trebuie să învăț să spun „Marina“. Ce blocare a memoriei am pentru numele tău ! Și dispăru.

— Dragă Piers, *acum* văd eu de unde l-ai moștenit. Talentul tău teatral ! îi spuse Marina. Lully ! Piesă cu mașini ! Dragul meu, ai să reușești ceva teribil de amuzant !

— Lully, începu Hubert prudent. Știi, cred că e ceva despre el în arhivele de la Tothill. După parada făcută de Ma, era în mod vădit bucuros de orice diversiune.

— Ei nu, dragă, dar realmente ai un spirit atât de provincial. Lully a fost compozitorul lui Ludovic al XIV-lea. Te pomenești că pe urină ai să-l găsești pe „omul cu masca de fier“ într-unul din dulapurile tale de la Tothill. Dar nu zău, sper că n-are nimic de-a face cu viața *particulară* a lui Lully. Una ca asta într-o școală de băieți ! Dumnezeuule ! și izbucni într-un hohot de rîs vulgar. Nu, dar serios vorbind, Lully e ceva cu totul șic. Vă felicit, îi spuse ea domnului Brownlow.

— Mă tem că e prea curînd. Doamna Mosson a vorbit puțin cam precipitat. Planurile noastre pentru viitorul lui Van nu sînt cîtuși de puțin elaborate. Cît despre opera din trimestrul de vară, maestrul nostru de muzică încă

nu și-a făcut cunoscute dorințele. Îi vorbi prescurtat Marinei, arătându-și fățiș antipatia.

Ea rîse.

— O, cît e de *noioso* pentru dumneata, îi spuse. 'Ubert, cînd mă duci la Claridge ? Nu putem rămîne veșnic la această reuniune. Îi strigă de departe lui Jackie : 'Ubert a fost educat după codul perfect al vechilor maniere. Un adevărat model de *cavaliere serviente*. Dumneata ai realizat asta, lady Mosson. Nu mă conduce numai la hotel, ci îmi oferă și un supeu. Îl iubesc. E atît de amuzant.

Tom, revenind în salon, observă obrazul buniciei crispîndu-se nervos. Se duse să-și ia locul, în picioare, lângă fotoliul ei.

Hubert întrebă :

— Ești de acord, mamă ? Goddard te așteaptă 'cu mașina, mi se pare.

Ochii lui Jackie scăpărară o secundă, apoi clipiră într-un albastru încetoșat de vioarele.

— Dragul meu băiat, rosti ea pe un ton maiestuos cum nu i-l mai auziseră nepoții ei pînă atunci, signora Luzzi e jocul tău preferat cu lăbuțele ¹.

Nepoții nu mai auziseră expresia, dar nu se putea nimeni înșela asupra intenției ironice. După ce cuplul plecă, Jackie privi în sus spre Tom ca o școlăriță care a greșit.

— A fost răutăcios din partea mea, nu-i așa ? Dar dragul de Hubert trebuie să se trezească repede din visul ăsta ridicol. Femeia asta e imposibilă, oricîte milioane ar avea.

Ea se simți probabil tulburată la gîndul că-i vorbise astfel unui copil, deoarece Tom văzu că zîmbetul îi piere lăsînd loc iarăși expresiei de papagal mort. Nu știa ce să facă.

Piers, însă, care nu slăbise din ochi trista pereche, știu. Se adresă domnului Brownlow.

---

¹ În engleză : *tootsie-wootsie* (piciorușe de copil mic), rimă ironică la „Luzzi“, ca aluzie la jocul instinctiv cu propriile picioare al unui sugar.

— Sînteți de acord, domnule, profesor, s-o conduc pe bunica împreună cu fratele meu la Tothill House ? întrebă el.

— Sigur că trebuie s-o însoțiți pe bunica voastră pînă acasă. Nici nu mi-am închipuit, Van, nici nu mi-am închipuit. Dar nu explică anume ce.

Poate într-o ultimă tentativă de a îndrepta lucrurile în ochii directorului, lady Mosson își luă rămas bun cu un tact desăvîrșit. Mulțumiri discrete lui Brownlow pentru plăcuta seară, mulțumiri sincere dirigintelui lui Piers pentru tot ceea ce spusese spre lauda nepotului ei, o strîngere de mîină specială de felicitare lui Richard al II-lea și reginei sale, și chiar un mic semn cu mîina către Henric al IV-lea (ce înțelept din partea ei, gîndi Piers, să nu-i strîngă palma umedă) ; adresă un surîs binevoitor profesoarei de la Saint Paul și altul mai vag domnului Lacordaire. Aceasta a fost poate singura greșeală, căci profesorul de franceză îi urmă în holul de intrare.

— *Au revoir, Madame*, spuse el. Nu vă faceți griji. Se va aranja totul în privința lui Lully. *J'espère vous présenter mes felicitations à Tothill House.*¹

Ochii ladyei Mosson se învăluiră în ceață și mister.

— Am impresia că trebuie să ai îngăduința domnului Brownlow.

Piers se întreba dacă nu cumva epuizarea acelei seri nu dăduse la iveală un început de senilitate. În mașină o întrebă :

— Ți-ai dat seama ce i-ai spus lui Lacordaire ?

— Francezului ? O, dragul meu băiat, sigur că da. Toată seara a pescuit o invitație. Toți francezii sînt la fel. Niște milogi. E necesar să fie puși la locul lor. Mă bucur s-o spun, noi, americanii, i-am pus întotdeauna.

Nu-i reținu la Tothill mai mult de un sfert de oră. Lui Piers îi dădu un cec.

— Un bun muncitor e vrednic să-și primească simbria. Așa zicea întotdeauna tata. Munca dă preț vieții, continuă ea, și adăugă în grabă : și dragostea lui Dumnezeu. În

---

¹ Sper să vă pot prezenta felicitările mele la palatul Tothill (fr.).

mod vădit, era să uite că înlocuise etica muncii din copilărie cu „știința creștină“. E un dar de Crăciun suplimentar, îi explică ea.

Cecul valora 500 lire sterline, mai mult decât dădea ea de obicei. Mai avu de făcut un singur comentariu în legătură cu seara respectivă.

— Biata Rosemary, zise ea, nu s-a putut măsura cu Marina Luzzi. Nu e obișnuită cu moravurile lumii ca mine.

Cei doi frați se priviră în ochi. Cît de utilă e religia care își pregătește adeptii să soluționeze lumea în sensul comodității lor ! Scoaseră un oftat de ușurare la ideea că, după părerea bunicii, puteai scăpa de întâmplările neplăcute prin mijloace atît de accesibile.

Proiectarea unui spectacol de operă

VENISERĂ PREA DEVREME ÎN AȘTEPTAREA Marinei Luzzi, astfel că s-au apucat să facă înconjurul peristilului pînă la sosirea ei. Asta îi ducea cu gîndul la zilele acelea, cu trei ani în urmă, cînd Tom abia intrase și el la școala Westminster, unde învăța Piers. Fusesse o perioadă plăcută și calmă, fiindcă amîndoi simțeau dorința să fie împreună la școală, la fel ca în vacanță ; totuși, în același timp, nu doreau să rămînă împreună tot timpul — Piers își avea cercul său în care strălucea, iar cercurile devin întristător de glaciale dacă nu menții viu focul entuziasmului ; Tom se temea mai presus de toate, în lumea asta nouă, să nu nesocotească ierarhia. Astfel că stabiliseră să facă zilnic o plimbare în jurul peristilului — (să nu piardă contactul unul cu altul, deși contactul fizic, în momentul acela, ar fi însemnat o încălcare a dezvoltării personalității) de obicei în recreația mesei de prînz, cînd, printre turiștii nomazi, cercurile păreau mai puțin precise, ierarhiile mai puțin exacte — pînă cînd venea momentul crichetului sau scăldatului, sau al orelor de clasă de după-amiază. Trecuse cel puțin un an de cînd nu mai simțiseră nevoia acestor întîlniri, căci fiecare își avea viața sa școlară, iar aceste vieți nu mai erau atît de inviolabil separate, astfel că plimbarea din dimineața aceea, neprevăzută în programul lor, trezea amintiri evocate neașteptat de lespezile memoriale peste care pășeau, sau de cele încastrate în zidurile peristilului, amintiri despre glumele sau sentimentele pioase devenite pentru ei un fel de obișnuință. Iată, aici zăcea Anne Bracegirdle — moartă la 12 septembrie 1748, în vîrstă de 85 de ani — pentru a-i da prilej lui Piers să jubileze că pe vremea aceea o actriță se putea retrage la mînăstire ;

dar Tom își exprimase întotdeauna părerea că asta a fost posibil numai fiindcă era atât de bătrână — și că, oricum, avuseseră grijă să nu-i menționeze profesiunea pe inscripție.

În ziua aceea făcură un foarte scurt popas spre a-și reaminti obișnuitul schimb de păreri, deoarece Piers revărsa un potop de cuvinte despre punerea în scenă din vară, și cum avea să fie, și ce spusese despre asta Howerton, maestrul de muzică, și ce fel de om era Howerton, destul de suplu și îngăduitor în munca de colaborare dacă-l lăsa să flecărească despre muzică, dar, pe de altă parte, ce haz va avea să te uiți mereu de sus la un cerc conabiu de piele lucioasă, înconjurat de un inel de păr des și zbîrlit ?

— N-aș fi crezut, replică Tom, că tu vei fi în situația să te uiți la el de sus, fie că are sau nu un petic de chelie. În realitate, din ceea ce spuneai despre ierarhia în teatru, dacă el are direcția spectacolului, iar tu mizanscena, s-ar cuveni ca tu să te uiți de jos în sus la el.

— Phu ! Asta e o chestiune pe care orice personaj rezonabil din piesele lui Vanbrugh ți-ar explica-o ție, Pratt. În orice caz, așa cum susține mereu Howerton, operele lui Lully sînt toate *des pièces de théâtre avec musique*. Prin urmare, *atotcuprinzătorul* teatru are precădere. Și fiindcă muzica lui Lully e de domeniul specialiștilor — adică e rar cîntată astăzi — trebuie oricum să fie încredințată unui expert. Ceea ce Howerton este din plin. Se pare că, într-adevăr, uvertura a fost o idee a lui Lully. A fost un mare inovator. Lully adică, nu Howerton. El pare a fi un sfios. Toate astea fac să-mi apară extrem de interesantă opera de care mă voi ocupa. Înainte de Lully se foloseau *castrati* în rolurile de femei, însă francezilor li se părea ridicol, și atunci Lully, care era un italian pus pe făcut bani, a introdus actrițe, ceea ce francezii au preferat cu tot entuziasmul.

— Știi o grămadă de lucruri. Totuși trebuie să le mai sortezi.

— Da, știu. Și le voi sorta. Și pe urmă sînt toate acele mașinării pe care erau nevoiți să le aducă în scenă — pentru zei și zeițe, și ca să producă impresia de cutremure, sau ca să aprindă flăcările infernului. Uneori ma-

șinile făceau atîta zgomot încît nimeni nu-i mai putea auzi pe cîntăreți, de unde se deduce cîtă importanță dădeau ei muzicii. Dar, se înțelege, noi trebuie să găsim o soluție, fiindcă textul, cîntat sau nu, e sfînt.

Apoi îi destăinuie lui Pratt ideea cea mai interesantă — și pe care era important să i-o comunice, pentru că el avea să fie de ajutor în privința asta. Era vorba de faptul că opera, cu toată originalitatea lui Lully, a trebuit să fie reprezentată, desigur, în fața lui Ludovic al XIV-lea însuși, iar Lully depindea, bineînțeles, de protecția regală. De aceea, operele trebuiau să țină seama de etichetă, de un sens al ierarhiei, în compunerea lor, așa încît Qui-nault, un libretist de talent, avea grijă, totuși, să nu se strecoare vreo sfidare necuviincioasă a zeilor de către muritori, și așa mai departe. Pratt, după cum bănuise Piers dinainte, era încîntat de această solicitare, deși se uită la fratele său puțin cam pieziș, arcuind o sprînceană.

— O ! am s-o scot eu la capăt, zise Piers. Vezi, pînă și Howerton, care e foarte prudent, are certitudinea că Lully a creat ceva plin de îndrăzneală, dar într-o lume în care era silit să dea creației sale coloratura conformismului. După cît se pare, exista ceva în viața lui particulară care l-a dus aproape la distrugere, înă a reușit să supraviețuiască, deși Howerton a rămas ezaziv asupra acestui lucru. Nu că ar avea vreo importanță. Esențial e că am sesizat exact situația de care am nevoie, așa cum o văd eu. Ceva în felul lui Vanbrugh, decît că poate în sensul opus. Vanbrugh lovea cu trăznet în zig-zag, avînd însă o bază perfect structurată. Individul ăsta Lully a fost un vagabond, dar, rămînînd în cadrul convențiilor, și-a realizat perfect ideile. Ceea ce interesează e că a existat conflict — și asta făurește teatru. I-am sugerat lui Howerton ceva în sensul ăsta.

— Ah, făcu Tom cu îndoială.

— Da. Ai dreptate. N-a înțeles. Cu atît mai bine. Am să realizez punerea în scenă peste capul lui.

— Cu petic de chelie cu tot ?

— Da. Ascultă, uită-te aici, exclamă brusc Piers. N-am observat asta pînă acum.

Pe pardoseala peristilului se vedeau două lespezi, una lângă alta. Pe prima se putea citi : „Johann Peter Salomon, muzician, n. 1745, m. 1815. L-a adus pe Haydn în Anglia în 1791 și 1794“.

— Ah, păi asta-i extrem de important, zise Piers.

— Tu trebuie să știi, firește.

— Da, știu.

Se simțea nespus de fericit — nu numai la perspectiva punerii în scenă a operei, dar pentru că Pratt se găsea într-unul din rarele lui momente de destindere când avea poftă să-i mai reteze lui Piers din trufie.

— Dar asta ? Aici ce este ? întreabă Tom.

Pe cealaltă lespede era săpat : „Marzio Clementi, n. la Roma 1752, m. la Evesham 1832. Faima sa de muzician și compozitor, recunoscută în toată Europa, i-a adus cinstea unei înmormântări publice în această biserică“.

— Cum îți va aduce și ție, zise Tom, în calitate de director de scenă al operei lui Lully.

— Probabil, deși nu cred că voi muri la Evesham. În orice caz, e un pas important pentru mine, Pratt. Va fi o experiență, nu numai cu o piesă, ci cu teatrul în întregime. Fără să mai aștepte răspunsul lui Tom, Piers îl întreabă cu toată seriozitatea, deoarece când intuia că se preocupă prea mult de propria lui viață și prea puțin de aceea a fratelui său devenea foarte grav :

— Spune-mi, ești acum perfect lămurit în problema reformei sistemului electoral ?

Se frământa, în legătură cu examenul de „nivel avansat“ al lui Pratt, că poate alesese ca obiect istoria numai ca să aibă preocupări înrudite cu propriile lui studii.

— Cred că da, răspunse Tom.

— Ei, săptămîna trecută încă nu te lămuriseși. Ai perorat nu știu ce idei jenant de nesigure despre revoluțiile burgheze. Trebuie să cunoști drepturile civile exacte. Acum era Piers istoricul.

— O foarte serioasă consfătuire secretă, rosti un glas solemn, și o formă voluminoasă într-un palton de tweed gros le bară calea. Care e subiectul dezbătut ? întreabă Hubert.

— Reforma sistemului electoral.

— Ah ! În general, o greșeală.

Piers zîmbi. Îl încînta unchiul Hubert ca „reacțiunea personificată.“ Dar Hubert se corectă.

— Nu, e prea comod să ne exprimăm așa. Dacă ne place sau nu, Parlamentul nostru reprezintă una dintre puținele forțe care înfrînează anarhia.

Piers încruntă din sprîncene la plicticoasa afirmație, dar Tom, deși zîmbi de platitudinea rostită, se uită tandru la unchiul său — auzea glasul liniștirii din copilărie.

— Faceți să aștepte o doamnă, ceea ce constituie în sine o șocantă anarhie, zise Hubert. Și într-adevăr, încadrată în pasajul boltit ce dădea în curtea cea mare a decanului, aștepta Marina Luzzi, în negru simplu, luxos, dar strălucind de bijuterii mai puțin simple, mai luxoase încă.

— Ei bine, li se adresă Hubert, după ce Marina îi dădu lui Piers o sărutare apăsată și îi oferi lui Tom cam fără voie extremitatea maxilarului pentru un sărut lipsit de convingere din partea lui, o las în mîinile voastre competente. Au să-ți arate școala și abația.

— O, Doamne ! am mai văzut școala. De două ori o școală ! Nu, dar asta-i prea de tot. Cum ! Abia cu o lună înainte de Crăciun — cînd cu piesa aceea a lui Piers. 'Uberty, tu îți închipui că toată lumea e nebună după pedepse violente.

Hubert stătu locului o clipă. Apoi cu un mic zîmbet confidențial, necunoscut celor doi nepoți ai săi, își supse înăuntru obrazii albi și fleșcăiți, ciupiți de o acnee demult uitată.

— Foarte bine, te scutim de corvoada asta, zise el. Iar Marina îi întoarse zîmbetul confidențial.

„Dumnezeule, ce tîină ră poate să arate“, gîndi Piers : în timp ce Tom își zicea : „Ființa asta mă înspăimîntă îngrozitor“.

— Perfect, băiatule, i se adresă ea lui Hubert, așteaptă tu și-ai să vezi. Presupun că trebuie să mergem la abația aceea, îi spuse lui Piers, care rămăsese puțin cam derutat.

— Desigur, reluă Hubert, fiecare școlar de la Westminster își cunoaște abația ca pe buzunarul lui. Și eu o cunoșteam cînd eram aici. Iar Piers e în același timp un distins istoric.

— E ceva frumos de văzut în barocco ? întrebă ea.

— Nu, răspunse cinstit Piers. E în stil gotic. Dar, în felul ei, capela lui Henric al VII-lea e la fel de interesantă ca și...

Marina îl întrerupse.

— La Roma cele mai bune lucruri sînt *barocco*. Il luă de braț pe Piers. Am să te iau la Roma. Ai să vezi capela Sfintei Tereza de Bernini. Are să-ți placă. E — cum zici tu ? — teatru.

— Cel mai reușit lucru din Londra e tot baroc. Marea sală de recepții de la Tothill.

— Da, vorbi Marina cu hotărîre. O doresc foarte mult. Dădu drumul brațului lui Piers. Bine, să inspectăm abația. Vine și el ?

Tom începu :

— Eu venisem numai să spun... Dar Piers trecu peste obiecția lui.

— Da, bineînțeles, zise.

Poate că Hubert socoti că e în măsură să faciliteze lucrurile întrebîndu-l pe Tom fără ocol :

— Unde o duceți pe signora Luzzi... pe Marina să ia masa ?

Cu toată intimitatea familială a numelui ei mic, care amintea că Marina era pentru ei o mătușă iminentă, lui Tom îi fu cu neputință să răspundă. Dar Piers vorbi degajat :

— Am reținut o masă la Overton.

— E *divertente* ?

— Are o ambianță proprie, zise Hubert.

— Bine, să presupunem. Du-te acum, 'Ubert.

În general, îi plăcea să concedieze ; pe urmă, luîndu-i la braț pe amîndoi frații, păru dintr-o dată că e de vîrsta lor, sau chiar mai tînără, făcîndu-i aproape să alerge de-a lungul laturei peristilului, spre împrăștierea și sîcîirea turiștilor. Această zăpăceală produsă în special în grupul unei neașteptate delegații de comercianți japonezi care luau fotografii, îi provocă Marinei niște crize paroxistice de rîs. Cînd ajunseră la treptele unei porțițe ce dădea în nava bisericii, toți trei se prăbușiră claie peste grămadă rîzînd în hohote, cum i se păru lui Piers că-și amintește că făceau cci din *jet set*, în filmele cu reuniuni în case

elegante de țară, alergînd spre obiectivul camerei de luat vederi. Dar nu-i aștepta nici o cameră de filmat. Totuși Marina se opri pe treapta de sus și se întoarse cu fața spre băieți. Se uită la japonezii care se îmbulzeau în spatele lor. Își contorsionă în chip uimitor trăsăturile pînă cînd ajunse să-și facă ochi înguști și lunguieți și dinți zîmbitori.

— Scuzați, vă rog, zise ea, japonezi nu cunoaste obiceiuri clestine.

Și, cu un aparat imaginar, fotografia. Piers nu văzuse pînă atunci japonezi de aproape, totuși avu impresia că imitația era exactă. Tom de asemenea, abia își ținea rîsul... Vizitatorii japonezi păreau la culme de furioși. Încîntată, Marina înclină capul și pătrunse prin porțița joasă.

Parcurseră nava centrală în aceeași stare de spirit. Pînă și Tom se simțea nepăsător, cu inima ușoară, cînd, deodată, în fața monumentului ridicat în cinstea amiralului Sir Clondesley Shovell din veacul al XVIII-lea, i se păru că toate au mers prea departe. Era o lipsă de decență, chiar o notă de isterie, în absurditatea hazului contagios al Marinei care pe el îl supăra și-l înfricoșa.

Impunătorul gentilom odihnea în fața lor, cu perucă buclată pînă la umeri și togă romană ce lăsa să se vadă din falduri atît pieptul bărbătesc cît și pîntecele oarecum rotunjit în valuri.

Marina se duse să-și plimbe degetele cu voluptate peste suprafața unduitoare a marmurei goale.

— Trebuie să fie delicios, îmi închipui. Senzația cărnii moarte. Absolut *barocco*. Se uită la Tom. Te gîndești că ceea ce spun eu e șocant.

Tom se surprinse pe el însuși răspunzînd :

— Nu, mă gîndesc că e destul de *noioso*.

Luată pe neașteptate, probabil, ea nu mai spuse nimic. Piers, contrariat de amîndoi, propuse :

— Ce ziceți, să mergem să vedem mormintele regilor ?

Ea își luase un aer solemn, cufundîndu-se aproape în muțenie. Tom se căia.

— Hai să-i arătăm portretul lui Richard, zise el, înainte de a-i vedea cripta. Viața înaintea morții, adăugă el, în dorința de a atenua dojana cu un spirit.

Și o conduseră la altarul principal ca să i-l arate pe regele Richard al II-lea, pe fond de aur, cu bucle aurii, piele glabenă, sceptru și glob de aur, și chip de oaie.

— Asta vă e croul ? Are mutră de fată.

— Nu s-a comportat cîtuși de puțin ca o fată, deși era foarte tînăr pe atunci. S-a suit pe tron la vîrsta de zece ani. Dar a trebuit să fie dur nu peste multă vreme. A înăbușit „răscoala țăranilor“. Piers rosti clișeul verbal în ghilimele ; cu atît mai mult îl surprinse răspunsul ei înfocat.

— O ! îl iubesc. E regele meu. Urăsc norodul. Și în mod special pe țărani. Sînt atît de proști. A fost realmente brutal cu ei ?

— S-a comportat în ultimul grad de revoltător, îi relatează Tom. Le-a înșelat. încrederea. S-a apropiat călare de rîndurile lor și le-a făgăduit : „Voi fi cîrmuitorul vostru.“ Și pe urmă, după ce s-au predat, a pus să-i spînzure, și mai rău încă.

— Îl ador. Să-i păcălească și pe urmă să pună să-i ucidă ca pe niște vite ce sînt. Trebuie să faci o picșă a ta, Piers, pe tema asta. Teatrul cruzimii. Și cu un crou tînăr ! Piers, parcă-i făcut anume pentru tine. Dar nu încă, mai întîi avem pe Lully.

— Da, e stabilit. De unde știai ? căci vedea după chipul ei că e la curent.

Însă Tom nu putea lăsa să treacă neînfierată mîrșăvia. Nici chiar menționarea viitorului triumf al lui Van nu-l ajută să-și înăbușe scandalizarea.

— Dar dacă faci oamenii să se încreadă în tine și pe urmă îi trădezi cu indiferență, subminezi tot ceea ce ține societatea strîns unită. Distrugi ordinea. Dacă ești un conducător politic, adică. Din angajamente încălcate nu iese decît haos. Cel puțin, adăugă el, roșind de neobișnuita lui manifestare de mînie, îmi închipui că așa se întîmplă.

Glasul lui săltase de la un bas viril la falset și revenise iarăși la note joase. Versiunea Marinei fu excelent de caraghioasă.

— Cel puțin îmi închipui că așa se întîmplă, îl imită ea cu exactă bîiguire și ezitare. Nu e noioso băiatul ăsta ? Haosul e singurul lucru captivant care ne-a mai rămas.

Ador haosul. Să arunçi pe fereastră toate regulile învechite, toate calamitățile trecutului. Asta e pe cale să facă arta. Artă senzațională. Barocul vostru e un bun exemplu.

Piers începea să-și piardă răbdarea. Nu-i ierta lui Tom că întrerupsese ceea ce avea eă să-i spună în legătură cu proiectul Lully. Totuși se pomeni luînd cuvîntul automat ca s-o corecteze, întrucît pe tema asta, mai mult ca în oricare privință, se știa bine informat.

— Barocul se bazează pe ordine. Nu poate fi altfel. Chiar și la Vanbrugh, în cele mai fantastice elanuri ale inspirației sale. Asta dă forță mării săli de recepție. Asta o asociază cu opera lui Pratt. Nu zău, să vorbim serios, Marina, încercă el să-și pună tot farmecul în asigurările pe care i le dădea.

Dar ca izbucni arțăgos :

— Ei nu, dar sînteți nemaipomeniți ! Ce înseamnă toate astea ? Van și Pratt. E ceva incestuos. Atîta apropiere între frați. Faceți anumite lucruri împreună ? Ce regretabil ! Aiureli de școlari. Cînd le văzu consternarea, exclamă : Oh, uitați ce-am spus. Nu luați în seamă. Dar e din cale-afară de noioso.

Tom se hotărîse. Nu suporta ideea să piardă un meniu atrăgător la restaurant, dar existau lucruri mai importante decît gastronomia, deși în momentele de slăbiciune, sau de plăcere, îi venea greu să creadă astfel. Spuse :

— Eu mă duc acum. Oricum n-ar fi trebuit să vin. Vreau să zic că am prea mult de lucru pentru nivelul avansat ca să-mi permit asemenea ieșiri. Îi era dor de protecția sigură a camerei lui de studiu și a problemelor de trigonometrie. La revedere, și mulțumesc.

Piers era pe punctul de a deschide gura, dar Marina i-o luă înainte.

— Nu, nu. Lasă-l să se ducă. Nu ne simpatizăm. Iar el își dă seama. Asta e rezonabil din partea lui. Poate că ne vom împrieteni cînd voi face parte din familie. Va fi ceva să ai un tip cu scaun la cap pe-aproape. Cînc știe, s-ar putea s-ajung să te plac, Tom ; asta ar fi agreabil, nu crezi ?

— Oare ?

Ei îi făcu plăcere răspunsul.

— Îmi place replica. Știi, la drept vorbind, ești un băiat destul de drăguț.

Și îi bătu ușurel cu palma obrazul ce roșea de jenă și de furie. Apoi îl luă de braț pe Piers și îl conduse către intrarea transeptului nordic.

— Ajunge cu abația. Mi-e foame, zise ea. Cît de departe e restaurantul tău ?

— Cum ai aflat că sînt toți de acord ca eu să pun în scenă opera ? întrebă Piers.

— N-am aflat. Dar am noutăți pentru tine despre Lully. Noutăți cît se poate de senzaționale pentru tine. Însă nu vreau să discutăm despre asta decît după ce mănînc.

Își dădu seama imediat că trebuie să-i dea ascultare. Chemă un taxi și, peste puțin, se găsi față în față cu ea pe deasupra unui mic vas de argint cu garoafe albe și roze, la o masă din capătul îndepărtat, intim, al îngusteii săli de mese de la Overton. Pe cînd studia meniul și asculta comentariile ei favorabile asupra felurilor de pește oferite pe listă, Piers era uimit și amuzat de propriile lui gînduri. Parcurgînd în taxi Victoria Street, trecuse pe lîngă clădiri ce-i erau mai familiare ca oricare altele, afară de pepiniera lui Ma, palatul Tothill sau localurile școlii Westminster — magazinele armatei și marinei, minunăția neobizantină a catedralei romano-catolice, și Victoria Palace cu obișnuitele firme ale spectacolelor „Crazy Gang”¹ — și totuși parcă avea impresia că le văzuse în goana mașinii pentru prima oară cu un sens al propriei lui eleganțe, cu un sentiment de importanță luată ca un lucru de la sine înțeles.

Iar la masă, recomandînd meritele calcanului „à la Dieppoise” asupra homarului Newburg (dar ea a ales homar Thermidor), deși mai adusesse acolo la prînz vreo două, trei fete pe care le cunoștea — surori de-ale prietenilor și fiice de ofițeri din regimentul unchiului Jim și al tatălui său — cu Marina avu senzația neașteptată de a fi tînărul potrivit la locul potrivit, săvîrșind exact ceea ce se cade. Comandă Pouilly Fumé, cu o foarte vagă întrebare din ochi adresată Marinei ca invitata lui, iar ea în mod vădit aprobă, deși baza lui Piers pentru justa

---

¹ „Banda scrîntiților”, trupă de music-hall.

alegere a vinului era nu știu ce amintire despre unchiul Eustace într-o situație similară, și tot ce se lega de unchiul Eustace apărea ca un lucru extrem de îndoielnic. Dar tot astfel era și genul de femeie al Marinei. Și, dînd uitării suspiciunile lui Tom, simți o plăcută amețeală pentru simplul fapt că se afla împreună cu ea.

Abia atingînd vinul cu buzele, ciugulind delicat din homar, trăgînd în răstimpuri din țigara pe care o rezema în echilibru pe marginea scrumierei, unde ardea singură și-l făcea pe Piers să tușească (unchiul Eustace ar fi stins-o apăsînd mucul cu un zîmbet fermecător), Marina se lăsă pe spătarul scaunului, zornăindu-și bijuteriile.

— Ei, hai, povestește-mi despre Lully.

— Spune-mi tu noutățile tale senzaționale.

— Nu. Vreau să te necăjesc făcîndu-te să aștepți. Ți se urcă tot sîngele în obraji. Îmi place asta.

Nu avea nici un roșt să te lupți cu ea. Îi spuse tot ceea ce îi povestise și lui Tom — despre uverturi, despre castrati, mașini, și înalta calitate a libretului lui Quinault. Nu-i vorbi despre Ludovic al XIV-lea și Versailles și eticheta regală, deoarece socotea că discutaseră destul despre ordine, în schimb menționează că exista un conflict real, și că acest lucru îl stimula.

— Așadar, încă nu cunoști prea multe. Dar vom descoperi noi ceva. Ce operă are intenția să dea acest 'Owerton ?

— Nu s-a hotărît. Se pare că *Armide* e cea mai faimoasă. Are cele mai bune arii, așa că înclină s-o aleagă pe-asta, cred. Dar nu se va decide, probabil, pînă luna viitoare. Chiar și așa avem cinci luni pînă la reprezentație, patru pînă la repetiții, mi se pare, ceea ce e dincolo de închipuiri. Vreau să spun că avem timp din belșug să reflectăm.

— Nu. Nu va fi *Armide*, zise ea cu un aer misterios. De la homar trecuse la înghețată pralinată, și de la ciugulit delicat la înghițit cu poftă. E snob, 'Owerton ăsta ?

— Nu știu. Cum poți să-ți dai seama ? N-a părut că-l impresionează prea mult faptul că eu sînt un Mosson, sau relația cu Tothill House. L-am supus la aceste două probe.

— Dar se înțelege. Nimeni nu e impresionat. Asta e necazul. Totul e numai comoară îngropată. Însă cu bunica ta, la ce poți să te-aștepți? *Nonna mia*¹! Ce femeie! Dragostea divină alungă orice teamă! Da, și alungă totul. Ce e de făcut? Dragul de 'Ubert a fost un fundal util pentru *ea*. Iar eu voi face din el unul și mai bun pentru *mine*. Însă nu e omul pe care să-l poți pune în avanscenă. Și-ar uita toate replicile. Ei, *tu* poți să-nțelegi asta. Bătrînul, s-ar putea să fi fost ceva de capul lui. E o bestie urîță și bătrînă, dar are — cum spuneți voi? — stofă de om întreprinzător. Însă acum trebuie să aibă vreo sută de ani. A împlinit o sută?

— Nouăzeci, mi se pare.

— Prea bătrîn. Mosonii ăștia! Nu tu, dragule. Tu ești absolut *divertent*. Au adunat atîta mușchi² pe zidurile de la Tothill, încît nimeni nu mai poate vedea palatul.

Piers nu rîse fiindcă ea nu părea să fi făcut în mod intenționat acel calambur englez.

— Trebuie să dăm jos tot acel mușchi de pe frumoasa casă, pe care o iubești și o iubesc și eu. De ce se-nalță acolo decît ca să fie un loc minunat în care să te poți distra. Banii familiei Mosson, banii familiei Gleason — ce era, tatăl vitei bătrîne, văcar pe un ranch, poate? — și chiar banii familiei Luzzi, iar ăștia zău că sînt cu nemiluita. La ce servesc dacă nu fac viața amuzantă? Cei din familia Tothill au știut s-o facă. Sir Thomas Tothill, cel cu douăzeci de amante, și Sir Francis, cel cu nevasta frumoasă, dar rea, și cu pajii lui, ei sînt cei care au construit palatul ăsta admirabil. Iar ei l-au folosit pentru viața trăită din plin. Bunica ta repetă întruna că a fost o casă locuită. Dar tot ce face e să-și depună excremențele în ea și să afirme că „inteligența divină neagă materia”. Membrii familiei Tothill erau însă *divertenti*! Vom readuce în prezent epoca Tothill. Trebuie să existe însă un bărbat din familie care să deschidă drumul. Tu vei fi acela.

— Eu voi fi?

---

¹ Bunica mea (it.), variantă de la *mammamia* (subst. invar.) — om prefăcut, care face pe nevinovatul.

² Moss, în engleză. Aluzie la expresia *to gather moss* — a prinde cheag, a se îmbogăți.

— Da, tu ai să pui în scenă o operă de Lully în marea sală de recepții. O operă pe care Sir Francis Tothill a avut intenția s-o înfățișeze regelui acolo. Dar regele — era danez și danezii sînt totdeauna atît de *noiosi* ! Niște țărani ! De s-ar îneca în canalele lor, cu toții — regele a refuzat s-o vadă, pe motiv că e o operă franceză. Dumnezeu ! Dar acum, ai să realizezi *tu* asta. Ai s-o faci, pentru că, dacă vrei să știi, a fost ideea marelui tău Vanbrugh să-și inaugureze sala cea mare reprezentînd opera asta de Lully, pe care o auzise cîntată de temnicheri cînd l-au închis la Bastilia.

— Cum ?

— Da, da. Verrio abia terminase plafonul. Cu legenda lui Phaeton. Așa încît ei voiau neapărat să fie cîntată acolo opera *Phaeton* a lui Lully. Și atunci danezul ăla — un rege danez pe tronul Angliei ! oribil ! — s-a opus. Dar tu vei încuviința. Tu vei fi regele de data asta. Trebuie să te grăbești însă și să scoți sumele necesare. Ai bani destui, presupun. Vom sta de vorbă cu unguroaica aceea deșteaptă de la biblioteca palatului Tothill. Ea cunoaște totul.

Știa el că era prea frumos ca să fie adevărat — o operă despre Phaeton în marea sală de recepții. Femeia asta ori era nebună, ori, mai degrabă, gîndi el, îl chinuia dinadins în legătură cu visurile pe care el nici nu îndrăznise să și le făurească. Acum era limpede. Unguroaice la Tothill ! Poate că asta era noțiunea ei despre o glumă bine ticluită. Versiunea ei despre *Commedia dell'Arte*.

Vorbi destul de disprețuitor, întrucît se simțea adînc jignit.

— Domnișoara Lynmouth *nu* este unguroaică.

— O ! lesbiana aceea *noiosa*... „Îmi pare rău, doamnă Luzzi, dar sîntem foarte ocupate cu istoria familiei Mosson, volumul II. Știți, e faza șpaltului. Nu avem timp pentru opere lirice în momentul de față. Solicitarea dumneavoastră trebuie să treacă la rînd între problemele de cercetare ale lunii următoare.“

Glasul morocănos parcă venea direct de la femeia cu ten înfloritor, lată în spate, cu un etern impermeabil, ochelari cu ramă de baga și păr încăruntit, tăiat scurt, care conducea biblioteca de la Tothill.

— Căţea impertinentă ! Pe mine nu mă interesează nazurile altora, i-am spus. A fost vulgar, dar n-ai încotro cu asemenea persoane. Lesbiennele astea burgheze au pielea groasă ca — nu ştiu cum le spunei — „salahorii“.

În parte din cauza interesului înfrigurat, resimţit o dată cu ingerarea rapidă a unui dejun abundent, ca şi din cauza curiozităţii nesatisfăcute şi avalenşei de maxime mondene despre viaţă, cum nu-i mai fusese dat să întâlnească pînă atunci — ca, de pildă, natura lesbienelor burgheze — Piers avu o senzaţie de greaţă ce nu-i era familiară.

— Nu. M-am dus direct la fata aceea — Magda Sczekerny. E foarte prost îmbrăcată. Şi nu remediază lucrurile cu nimic punîndu-şi tot felul de brăţaruşe, făcîndu-şi părul sîrmos şi purtînd costum unguresc în Anglia. Vor să fie occidentale şi să rămîină unguroaice. E atît de *noioso* ! Şi nu era să-i fie de vreun folos că biblioteca aia oribilă i-a apucat fusta cu mîinile ei grosolane. Îşi închipuie că are dreptul s-o ia pe biata fată în braţele ei vînjoase de muncitor. Aşa e întotdeauna cu voi, britanicii. Ipocrizie — renumita voastră prietenie faţă de astfel de fiinţe neajutorate nu e decît un fel de imperialism. Oricum, e o fată isteată, cu bună pregătire continentală. I-am spus să descopere ce este cu chestiunea aceea de care îşi amintea 'Ubert, şi a descoperit.

— Dar cūm ?

— Fiindcă i-am spus eu. În orice caz, ai să vezi cînd ai s-o întâlneşti.

Au plecat numaidecît, şi a fost adevărat.

Confirmarea n-a venit însă atît de repede. În nerăbdarea lui, şi cu apucăturile ei autoritare, şi în hotărîrea lor tacit solidară de a evita orice alt contact omenesc la Tothill House afară de valetul care va deschide, alergară în grabă la bibliotecă, ştiind că Jackie se afla încă la masă.

Dar tot la masa de prînz se afla şi personalul bibliotecii. Gălăgioasa impacienţă a Marinei îl călca pe nervi, deoarece biblioteca fusese un sanctuar de linişte de cînd o ştia el, din copilărie. Şi iat-o acum pe Marina, transformată de momentana zădărniciere a dorinţelor ei într-o scroafă sălbatică, sforăind pe nări şi mormăind, cotrobăind prin hîrţiile de pe birourile bibliotecarelor, ici deschizînd ser-

tare, dincolo trăgînd cărți din raft, descuind dulapuri, vîrîndu-și nasul înăuntru și trîntind ușile cu zgomotoasă iritare. Și totuși, firește, îi înțelegea nerăbdarea — dar ar fi trebuit să știe că, dacă vrei să se ridice cortina, trebuie să le spui actorilor să se prezinte pe scenă. În cele din urmă, Marina cercetă cu privirea un coridor.

— Sînt niște cămăruțe acolo, mai departe. Poate acolo s-au dus. Dumnezeu știe ce fac. Cred că muierea aceea știa că vin eu și a reținut-o pe fată înadins.

— Eu cred că e ora lor de masă.

— Ora lor de masă ! Nu știu ce înseamnă asta. Li se pretinde să fie prezente aici. Și dispăru.

Piers gîndi : „Dă-o-n mă-sa. E realmente o ființă imposibilă. Ca și cum eu n-aș clocoti de curiozitate“. E atît de capricioasă, reflectă el, încît va trebui să se pună la adăpost păstrînd un anumit scepticism față de întreaga chestiune — totul era o simplă eroare — ce știa ea despre Lully mai mult decît el ? — era o glumă răutăcioasă. De cum ieși pe ușă Marina, îl cuprinse o neliniște în privința atracției pe care o exercita asupra lui. Își îngădui, totuși, să spere. Și cum nu și-ar fi îngăduit ? În acea încăpere, cea mai dragă dintre toate — nu marea lui sală Vanbrugh, nici terasele de unde priveai fațadele Pratt ale fratelui său, ci în camera lor comună, unde încă din copilărie, în vacanța de iarnă, în zilele reci de Paști, ori în duminicile ploioase de vară, cufundați în cea mai fericită izolare, rodeau amîndoi cărțile, extinzîndu-și cunoștințele, mai ales Pratt, căruia nu-i plăcea să citească romane, teatru sau poezie, și îmbogățindu-și imaginația, mai ales el, cu un sentiment de comuniune calm stimulatorie cum nu-și putea închipui altfel decît că nu-l va părăsi niciodată în viață. O botezaseră camera Van-Pratt, nu numai din pricina complicației, aproape paradoxalei împliniri a creației celor doi arhitecți, eroii lor iubiți, dar pentru unirea dintre ei înșiși.

Privind-o acum, medita cît de puțin ar fi putut realiza fără glasul avertizator al fratelui său, fără ironica lui strunire și devotata lui admirație, și nădăjduia că privirile acelea captivate de interes, ori entuziasmate, pe care i le inspira la rîndul lui, însemnau o răsplată îndestulătoare. Orice ar face pentru el femeia asta magnetizantă,

antipatică, el nu-i va permite să provoace o separare între ei doi. Și faptul că ofranda ei va avea loc, după toate aparențele, în camera aceasta făcea să apară absența fratelui, arbitrara lui concediere, mai puțin ofensatoare — căci era cu neputință ca Piers să respire aerul bibliotecii fără să-l simtă pe Pratt acolo, în lectura lui activă, disciplinată, sistematică. Pe cînd contempla astfel lunga încăpă-
pere, însăși privirea lui stăruitoare părea să-i dea asigurarea că tot ceea ce făcuseră unul pentru celălalt în acești ultimi ani vor continua amîndoi să îndeplinească într-un viitor cît de îndepărtat reușea el să-și imagineze. Lumina de iarnă peste cele cinci mari fragmente de lățimi egale era întruchiparea înaltei arte a lui Sir Roger, după cum erau și cele cinci panouri albe, umbrite, care despărțeau cele cinci ferestre — miracole de proporție și forță delicată. Dar ce să mai zică de obiectele, de curiozitățile pentru care Sir Thomas Tothill îi ceruse lui Sir Roger să desceneze această încăpă-
pere denumită inițial „camera-muzeu“ — marmozeta¹ mumificată, lava de la Etna pietrificată ca buzele groase ale unui negru, căița luată de la un prunc berber, „trimisă mie în țară de către dragul meu frate de printre mauri“, un șoarice scos din pîntecele unui chinez, o fistulă anală îmbuteliată în alcool, scheletul unui liliac gigantic („cum se găseau numeroși pe-aici în timpul recentelor tulburări civile“) găsit în scorbura unui copac din Woodwoork, la Tothill, mîna palmată, cu opt degete a unui copil născut la Tewkesbury în 1620. Constituiseră o sursă de teroare, plăcere, rîs, și, mai presus de toate, minunare în copilărie ; iar cînd se făcuseră mai mari, el și cu Pratt înțeleseseră dintr-o dată că, deși concepute ca un centru al atenției, ba chiar ca scopul camerei-muzeu comandată lui Pratt, acele obiecte aveau forme atît de fantastice și contorsionate în spirale încît proclamau în chip profetic viitoarele lucrări de arhitectură ale lui Sir John. Tot astfel cum biblioteca, plăcută și confortabila încăpă-
pere destinată studiului pentru gentlemen, pe care Vanbrugh o realizase, de fapt, cu zece ani mai tîrziu din vechea „cameră-muzeu“ la cererea lui Sir Francis Tothill, adusesese ordine și regularitate în lo-

---

¹ Maimuță mică din America de Sud.

cașul monștrilor ciudași. Pe pereți pînă sus și între ferestre se întindeau rafturi după rafturi cu cărți, toate în legături uniforme — fiecare despărțitură culminînd cu un fronton frînt, identic, baroc, ca simbol al dezordinii ordonate. Dacă aici urma să fie locul unde Phaeton dorea să coboare din marea lanternă și să-l înalțe pe el prin văzduh într-un miracol creator, putea fi altundeva mai bine decît în încăperea aceasta unde ordinea cuibărea aberația și barocul impunea regularitatea ?

Îl trezi din reverie un glas ca de școlar îmbufnat ce părea foarte departe de orice avea să ofere tragicul tînăr, sfidător al îngustelor porunci zeiești.

— Ați dorit ceva ? întrebă Primrose Lynmouth, retrăgîndu-se ca totdeauna îndărătul ochelarilor cu lentile groase, făcîndu-se ca de obicei mică în încăpătorul ei impermeabil verde, cu glugă, pe care îl purta fie iarnă, fie vară — în ziua aceea era soare, dar foarte frig. Știți, nu sîntem efectiv aici, în bibliotecă, adăugă ea, de la unu fără zece pînă la două și un sfert. Se uită la orologiul din perete care arăta două și cinci.

Piers reflectă : „O, Doamne, întotdeauna face așa și totuși e atît de eficientă, găsește orice ne trebuie, ba chiar lasă deoparte mici teancuri de cărți cu un bilet pe care scrie : *Am observat aceste cărți. M-am gîndit că v-ar putea interesa*“. Iar el și cu Pratt constataseră întotdeauna același lucru — el, Piers, încerca să-i învingă sfiala, Pratt să i-o respecte, dar nici unul din ei nu izbutea să i-o diminueze.

Acum, aproape în mod automat, făcu o tentativă de familiaritate firească pe care o știa sortită eșecului, dar, la urma urmei, venise mereu la bibliotecă din ziua cînd Hubert o angajase cu vreo opt sau nouă ani în urmă, pe vremea cînd Pratt era doar un băiețel. Zise :

— Spune-mi direct să plec, domnișoară Lynmouth. După atîția ani, nu delega ceasul să mă mustre.

Făcu uz de întregul lui dar de a cuceri și de ceva mai multă fantezie decît îi dicta dorința. Dar ceea ce urmă fu o tulburată roșeață în obraji și cîteva gesturi stîngace care, ca de obicei, sfîrșiră prin trîntirea pe jos a două cărți de pe biroul ei, și un atac de timiditate și mai teribil,

deoarece cînd Piers se aplecă să ridice cărțile, capul lui amenință o clipă să-i atingă sîinii enormi.

Numai un ton rece și practic mai putea salva lucrurile acum. Spuse :

— Mi se pare că e cineva care caută date despre o proiectată punere în scenă a operei lui Lully, *Phaeton*, în marea sală de recepții, în anul 1697. Propriul lui glas îi răsuna în urechi absurd de detașat în legătură cu o asemenea problemă de viață și de moarte. Se blestemă pe sine. Acum ar fi momentul să facă apel la apropiere... „Domnișoară Lynmouth, îți amintești de vremea cînd eram copil ? Cum îmi plăcea să citesc cu glas tare ? De pe atunci doream să fiu legat de teatru. Asta e o șansă unică să mă afirm. Mai mult, un asemenea prilej ar da viață palatului acesta pe care și dumneata și eu îl iubim atîta, etc. etc.“

Așa însă, ea spuse :

— Cred că asistenta mea are unele informații pentru dumneavoastră. Va veni imediat. E foarte punctuală de obicei.

Piers se așază într-un fotoliu. Unde dispăruse Marina ? Naiba să le ia pe toate. Dacă aș fi făcut un apel mai emoționant la femeia asta bizară, ar fi intrat probabil într-o și mai mare panică, ar fi răsturnat tot biroul. Încercînd să nu se mai gîndească la *Phaeton* ca prilej de fală, de teamă să nu cadă victimă unei glume crude sau unei confuzii, o pîndi pe ascuns pe domnișoara Lynmouth — Primrose, ce nume pentru un asemenea bulldog ! În orice caz, nu avea nici un motiv să presupună că-i păsa cîtuși de puțin de palatul Tothill. Tot timpul ei și toate preocupările lui Hubert erau absorbite de istoria familiei Mosson și de profiturile lor comerciale. Hubert întreprinsese chiar o călătorie în Virginia ca să cerceteze acel final al comerțului cu sclavi și cu zahăr. După cît se părea, făcuseră o treabă deosebit de competentă cu primul volum. „Bine investigat, dar extrem de anost“ era esența recenziei din „Times Literary Supplement“ pe care i-o arătase Hubert. S-ar fi zis că-l satisfăcea la culme cea de-a doua trăsătură — „Pricepi, domnișoară Lynmouth ? nici un fel de focuri de artificii, doar erudiție pură, asta înseamnă, așa e ?“

Orice se afla în afara acestei scarbode limite însemna o pacoste pentru ea. Fusese incorijibilă cu Pevsner când venise să studieze arhitectura edificiului pentru volumele lui despre Londra. Ca și cum casa nu era unicul lucru care conta — însă Hubert și Jackie aveau atîta groază de scandalurile de la Tothill de-a lungul veacurilor, încît fugeau de orice se petrecuse înainte de căsătoria Tothill-Mosson din 1790.

Mă rog, găsiseră o fecioară bătrîna, corectă și roșind mereu, ca să le execute lucrarea. De ce roșea atît de ușor ? Ah ! firește, uitase — era o lesbiană burgheză. Trebuia să-și aducă aminte s-o privească în lumina asta mai sofisticată. Vedea bine că definiția Marinei avea să constituie una din glumele lui curente în lunile ce aveau să urmeze. Oare îi era rușine de dorințele ei sexuale sau de originea ei socială ? Trebuia să-și amintească să-i spună gluma lui Pratt, deși pe el s-ar fi putut să-l șocheze puțin. Începu el însuși să rîdă, pe urmă se neliniști să n-o vadă devenind țeapănă de jenă. Bătrîna Cap-de-șurub ! Îi venca greu să nu se întoarcă la numele pe care i-l dăduseră cînd au cunoscut-o, fiindcă Pratt, pe atunci un copilăș, se dusesse la ea ca să-i spună : „Uite că unchiu’ a găsit ce-a vrut“. Chipurile, prima oară cînd vizitaseră palatul Tothill după război, îl auzise pe unchiul Hubert spunînd că dorește o femeie cu capul bine înșurubat pe umeri ca bibliotecară. Asta o dăduse la iveală Tom numa cînd se regăsiseră ei doi singuri. În momentul acela toată lumea parcă înghețase, și pe urmă Ma vorbise fără oprire ca să distragă atenția. Bătrîna Cap-de-șurub ! Probabil că-i auzise uneori folosind porecla și din pricina asta era atît de bătoasă.

Iar acum, cînd ea întrebă :

— Vor fi numeroase cererile de informații în legătură cu opera aceasta, domnule Mosson ? Întreb pentru că domnișoara Sczekerny e în curs de verificare a trimiterilor din volumul II al Cronici Mosson. Șpalturile trebuiesc înapoiate la tipografie pînă la sfîrșitul lunii și termenele limită sînt foarte stricte astăzi.

— O, nu, domnișoară Lynmouth. Dacă poate fi stabilit faptul că Francis Tothill s-a gîndit vreodată la un asemenea lucru, ca să nu mai vorbim de precizarea infor-

matiei că Vanbrugh a fost adevăratul inițiator, asta e arhisuficient. Putem porni mai departe din acest punct. Nu vreau să spun că sînt chiar sigur că școala va da spectacolul în marea sală sau că ai mei vor fi de acord. Dar oricum, mai avem șase luni pînă cînd l-am juca.

— O, perfect, sînt sigură că toată lumea va fi fericită să lucreze cu dumneavoastră, domnule Mosson, cînd va veni momentul. Vreau să spun, cine n-ar fi fericit ?

Abia își putea crede urechilor. Găsi cu cale că e mai bine să privească în jos ; era singurul mijloc de a arăta că și el avea sfrielile lui. Poate că ea luă drept o muștrare felul cum își schimbase el expresia feței deoarece spuse :

— Mă tem că va trebui să-i spun domnișoarei Sczekerny să înceteze orice activitate în direcția acestor cercetări pentru vreo cîteva săptămîni. Știți, e atît de conștiincioasă. Va încerca să se ocupe de ambele lucrări paralel. Și, cu toate că pare voinică, în realitate nu este. Suspină și, pentru o clipă, lui Piers îi apăru sub forma unui hulub, al cărui uguit trist și blajin suna cam ridicol la o pasăre atît de rolofeie.

Așadar în felul ăsta se dezvăluia dragostea, intui Piers — ei, să-i fie de bine. I-ar fi plăcut să-i fi descris cît de frumoasă era cea dorită, dar n-o văzuse încă pe fată.

Totuși, ceva din bunăvoința gîndurilor lui păru că-i parvine. Zise :

— Unde s-o fi dus ? E atît de mîndră de ceea ce a descoperit, chiar dacă eu am fost supărată pe ea. Va fi nerăbdătoare să vă comunice. Dar în momentul de față nu poate fi vorba de cercetări în legătura cu opera, domnule Mosson.

— Nu face nimic. Dacă a descoperit ceea ce cred eu, pot continua eu însumi cercetarea acolo unde e nevoie.

— Mă duc s-o caut.

— Pe coridorul ăsta a apucat-o signora Luzzi. Și ea o caută.

— O, adevărat ? Primrose era indignată. Asta e ușa care duce la camera personalului bibliotecii. I-am spus signorei deunăzi. Dar face înadins. Sir Hubert a fost întotdeauna de acord ca numai personalul să circule pe aici. Pînă și lady Mosson respectă această convenție. Trebuie să mă duc să descopăr ce s-a întîmplat cu ele.

N-a fost necesar. Piers auzea glasul Marinei făcându-și drum ca un burghiu prin coridor, și, intervenind în discuție, un alt glas, străin, precis, cu sunet înalt, ca de școlăriță spunînd lecția, sau ca o păpușă olandeză care vorbește. Ușa se deschise și Marina intra aducînd de mîna o femeie tînără — scundă, cu păr negru încrețit și coafat permanent ca al unei persoane care a văzut un film vechi de cinema ; dar dacă asta era ceea ce adăugase Occidentul, vechea mentalitate își lăsase și ea pecetea, căci bluza de dantelă cu festoane și panglici o arăta ca și cum urma să cînte un cîntec popular din țara natală. „O întreagă confuzie în ținută ei, gîndi Piers, dar, Dumnezeu ! ce frumoșică e, chiar prin tot folclorul ăsta.“ Dincolo de toate acele dantele și panglici ridicole, întrezărea pielea catifelată a unor sîni frumos rotunjiți. Dacă i-ar atinge... dar nu era momentul, nu pentru asta venise. Nu trebuia să se gîndească la nimic altceva decît la minunata veste pe care s-ar fi putut să i-o aducă ea, poate cea mai importantă din viața lui pînă atunci. Oricum, dacă degetele lui ar putea mîngîia acele șolduri... Ochi, obraji, sîni, șolduri, feșe, toate erau rotunjite, gata să fie atinse, presate. În timp ce-i lăsa gura apă, se înfurie pe el însuși, că dorința își putea găsi vreun amestec în atenția absolut concentrată pe care trebuia s-o acorde fiecărui cuvînt ce urma să fie rostit în clipa aceea. Dar îngădui ochilor să se desfete puțin, întrucît potopul de cuvinte ce se revărsa acum nu cerea o atenție deosebită. Erau cuvintele Marinei.

— Poftim, iat-o. Unde credeți că am găsit-o ? La closet, mîncînd un sandviș infect. A făcut tot drumul pînă la British Museum în pauza de prînz ca să găsească ceva pentru tine, dragul meu. Și era speriată fiindcă s-a înapoiat tîrziu. I-am spus : — Nu trebuie să lași pe nimeni să vîre spaima-n tine. N-avem comisari meschini, dar sînt cîte unii care ar dori să fie.

Piers zîmbi și salută fata cu o mică înclinare — naiba s-o ia, obiceiurile astea străine, cu pretenții de finețe, se strecurau acum în comportarea lui. Dar îmbujorarea obrazilor și surîsul ei merituau gestul.

— Știam că Primrose nu dorește să-mi folosească timpul astfel...

— Primrose ! Feful cum Marina imită pronunțarea numelui de către fată a fost de ajuns, fără să mai mimeze mutra greoaie și cinstită de Dobbin ¹, spre a sublinia ironia unui asemenea nume.

— Ar fi trebuit să-mi ceri voie mie, Magda. Am fi găsit un mijloc.

Lui Piers îi venea s-o ia în brațe pe Magda. Roși la genul de gânduri pe care i le stârnea. În orice caz, nu se aflau acolo pentru una ca asta. Se aflau acolo pentru ceva de interes vital în privința întregului său viitor. Dacă nu cumva totul nu era decît o născocire imundă de-a Marinei...

Ochii mari, de păpușă olandeză ai Magdei, păreau rotunjiți de o copilărească devoțiune, iar privirea de bulldog a lui Primrose amintea de un cățel credincios dintr-un tablou de Landseer ² uitîndu-se la stăpîna lui. Și totuși fata era atît de drăgușă. Situația devenea intolerabilă. Marina exclamă :

— Pentru numele lui Dumnezeu ! Vrei ca sărmanul băiat să-și ude pantalonii așteptînd aici să-i spui ce ai de spus ? Arată-i însemnările.

Ei, a avut satisfacția să facă să roșească întreaga bibliotecă, gîndi Piers. Bravo ei ! Strașnică, groaznică femeie.

— Nu e mult, domnule Mosson. În primul rînd am auzit ce ne-a comunicat signora Luzzi. Că Sir Hubert Mosson își amintește ceva despre o operă de Lully aici, la Tothill House. Printre referirile la Lully am găsit în catalog un articol despre operele lui în Anglia — „O operă franceză la Londra. O enigmă din 1686“ de domnul W. J. Lawrence.

Rosti numele autorului ca și cum lui Piers s-ar fi cuvenit să-i fie cunoscut de o viață întreagă, în timp ce ei îi era, probabil, cu totul nou. Asta îl exasperă — readucerea lui la lecțiile de școlar. Vina o purta vocea ei de soprană, ca de fetiță, articulînd silabele pedant, excesiv de distinct. Ar fi dorit să-i închidă gura — sărutînd-o, înspăimîntînd-o, orice, numai să facă din ea o fată, nu o

---

¹ Personaj din romanul *Vanity Fair* de William M. Thackeray (1811—1863), caracterizat printr-o îndelungată fidelitate.

² Landseer, Henry Edwin (1802—1873), pictor animalier englez, a cărui operă voluminoasă a fost dedicată exclusiv reprezentării cîinelui.

păpușă. Era însă o mesageră, asta avea importanță. S-o lase să continue.

— Articolul a apărut în „Times Literary Supplement”. Înainte de război. Se citează în articol o scrisoare adresată de un gentleman, Peregrine Bertie, contesei de Rutland, la 11 februarie 1686. E redactată în engleza epocii, dar eu nu știu cum se pronunță, așa încît citesc în engleza modernă. „Astăzi, scrie el, s-a reprezentat opera franceză. Regele și regina...” — cred că e vorba de Carol al II-lea, nu ?

— Nu, Iacob al II-lea. Carol a murit în 1685. Continuă, te rog.

— „Regele și regina erau de față, muzica...” — e scris cu *ke* la sfîrșit, dar mi se pare că se pronunță ca și astăzi...

— Da, da, ca și astăzi.

— „Muzica a fost într-adevăr frumoasă, dar toate costumele, cele mai prăpădite din cîte mi-a fost dat să văd. Au jucat numai actori francezi”. Domnul Lawrence spune mai departe că opera se intitula *Cadmus et Hermione* — vorbești franceza, îmi închipui — și că aceasta a fost singura operă de Lully care s-a cîntat vreodată în Anglia. Dar n-a venit la curtea engleză compania lirică a lui Lully, spune el, pentru că Lully repeta cu artiștii lui la Versailles pentru reprezentarea operei *Armide*. Mi se pare că e cea mai cunoscută dintre operele lui Lully, nu-i așa ?

— Da, da, Piers se auzi pe sine dînd asigurări despre un lucru pe care-l aflase abia săptămîna aceea pe același ton cu care ar fi dat asigurări despre nu știu ce banalitate. Naiba să le ia, toate întrebările astea... Fir-ar să fie și fata. Ar fi dorit să fie a lui, de fapt. Îl năpădi însă un sentiment de rușine în fața propriei lui violențe. Căci fata era dulce, cu toate podoabele ieftine pe care-și întemeia farmecul. Simțea dorința s-o mîngîie și s-o încurajeze, sărmana de ea. Dar de ce nu citea mai departe ?

— Deci... Nici un succes aici. Nu la Tothill House. Din fericire, domnișoara Lynmouth mi-a dat, după moda engleză, deplină libertate în bibliotecă timp de trei săptămîni, ca să mă familiarizez cu ea. Fără rutină, fără lucrări stabilite. Trebuie să mă împrietenesc cu biblioteca, mi-a spus. De la asta, mi-am amintit că am văzut numele

de Bertie. Caut în indexul documentelor și-l găsesc pe același gentleman — Peregrine Bertie. Întreținea corespondență cu Sir Thomas Tothill și, după el, cu Sir Francis. Am citit multe scrisori — dar nici una nu vorbește de vreo operă lirică franceză. Dar nu disper. În iunie 1697 îi scrie lui Sir Francis — „Îmi pare rău de recentele dumneavoastră necazuri, despre care nici o vorbă nimănui, și îndeosebi de al căpitanului Vanbrugh, cu muzica pe care a auzit-o în timpul recentei sale captivități în Franța. Se pare că actuala adiere de pace va sufla doar cu răceală între țărmul nostru și cel francez“.

Piers izbucni fremătînd de interes :

— Firește, era după tratatul de la Ryswick.

Ea surîse grav și spuse :

— Aș fi de părere să citesc mai departe scrisoarea. „Dar nădăjduiesc, Sir Francis, că nu veți îngădui ca dezamăgirea dumneavoastră să vă împiedice să ne oferiți un spectacol teatral de natură engleză cînd artistul italian va isprăvi de pictat marea sală a domnului Vanbrugh ; am auzit povestindu-se atîtea minuni despre acea sală de recepții încît vom aștepta o delectare la fel de minunată, deși într-un fel menit să măgulească mai bine prejudcățile daneze ale Maiestății sale decît precedentă dumneavoastră alegere“. Nimic de Lully.

Îl privea cu un aer atît de tachinator, încît Piers se simțea îndemnat să spună : „Dar dumneata ai descoperit ceva pînă la sfîrșit, cunosc asta după expresia dumitale.“ Îi trecu imediat prin minte : „Trebuia să-i pretind de la început să spună ce are de spus sau să se ducă-n...“ Așa vorbeau personajele în romanul acela american pe care i-l împrumutase fratele lui. Fusesse plicticos, dar toate femeile făceau ceea ce li se cerea.

— E un indiciu, vorbi ea simplu și dramatic. Am impresia că atmosfera engleză face din mine unul dintre celebrii dumneavoastră detectivi particulari. Îmi plac indiciile, mistercle și conspirațiile.

O spuse cu aerul de bravadă romantică al unui copil naiv, ca o tînară emancipată dintr-o dramă de Ibsen. „Foarte bine, gîndi Piers, am să te distribui în rolul lui Hilde Wangel cînd am să pun în scenă *Solness construc-*

torul. Mi-ar plăcea să fac asta cu tine, și încă multe altele. Dar pînă atunci continuă cu relatarea“.

— Nici un cuvînt, cum am spus, în jurnalele intime ale lui Sir Francis sau ale soției sale. M-am uitat deci, prin jurnalul particular al intendentului lui Sir Francis, Heneage Brown, care e scris în limbaj cifrat. Dar nu era un cifru dificil — o simplă transpunere bazată pe deviza familiei Tothill. Am o anumită practică în privința cifrurilor. Înregistrările pentru anul 1697 nu sînt numeroase, așa încît am găsit ușor. Însemnarea pe 19 iulie 1697 sună astfel...

Piers nu mai avu răbdare. Îi smuci hîrtia din mînă, lovindu-se de ea, încît fata se clătină, gata să cadă. El îi văzu sperietura în drăgălașii ochi rotunzi cu o satisfacție care îl umplu de silă față de el însuși. Dar emoția pricinuită de text luă cu ea orice gînd despre fată cînd începu să citească în auzul tuturor :

— „Astăzi, împreună cu domnul Copley, meșterul tîmplar, am îndeplinit trista sarcină de a nimici toate acele instrumente și mașinării pe care le pregătisem pentru reprezentarea operei franceze *Phaeton* — adică mașina care să imite mugetul oceanului, porțile de la altarul lui Isis care se deschideau singure, și focul trosnind ce se vedea înăuntru, transformările lui Proteus prin măști, lumini și umbre din leu în copac, din monstru marin în fîntînă care arde, și mașinăria pe care am născocit-o ca să-l transporte pe Phaeton la tronul zeului Soare. A fost un rug jalnic și, în suferința pricinuită de mistuirea trudei sale, domnul Copley a dat la iveală că avea știre despre multe din proaspetele noastre necazuri : despre refuzul regelui de a asista la un spectacol cu o operă franceză, sau de a încuviința venirea în țară a unei trupe franceze, și despre rolul pe care l-a avut domnul Vanbrugh în toată chestiunea asta, anume că el a îndemnat să se joace *Phaeton*, întrucît auzise ariile fluierate și cîntate de temniceri cînd stătuse închis la Bastilia, opera aceasta fiind bine primită la Paris, unde a fost întotdeauna preferată cu precădere de popor“. Magda îl întrerupse nerăbdătoare :

— *Phaeton* a fost din toată creația lui Lully opera poporului, cred eu.

Reacția Marinei a fost instantanee.

— Nu, nu putem accepta o asemenea absurditate. Opera poporului. Aiurea !

— Nu cred că asta vrea să spună domnișoara Sze-kerny, explică Piers. Înseamnă doar că era succesul zilei. Toată lumea — cîrpacii, hamalii, pescărițele, vizitii — cîntau sau fredonau ariile în timp ce-și vedeau de lucru.

— A ! Asta-i cu totul altceva. Asta e adorabil ! Cîntau, văzîndu-și de treabă. E fermecător. Poporul ar trebui să fie tot timpul ocupat. Fiecare la munca lui — nevasta, bărbatul, fiul, fiica. Asta-i fermecător. E pictură de gen.

— Ar trebui să joci „Familii fericite“, Marina; zise el. Ea făcu o strîmbătură.

— „Familii fericite !“ Ce vrea să zică asta ? Sună oribil.

Piers îi explică jocul de cărți. Domnul Bung¹, berarul. Doamna Bung. Domnișorul Bung. Domnișoara Bung.

— O, dragul meu, e cît se poate de simpatic. Trebuie să mi-i găsești pe acești Bung. Sînt drăguțe cărțile de joc ? Dar continuă cu intendentul. Asta-i mai curînd un tip *noioso*.

— „Descoperirea că el știa ceea ce nu trebuia știut a vîrît spaima în mine și m-a făcut să-l pun să jure pe Sfînta Scriptură că va păstra taina ; ceea ce, fiind el un om cu frica lui Dumnezeu, cred că o va păstra. Și astfel s-a isprăvit cu o trudă mare pentru nimic. Așa sînt stăpînii noștri“. O, e minunat, exclamă Piers, înregistrînd ceea ce citise.

— Asta e tot, zise Magda.

— Nici nu avem *nevoie* de mai mult. Cu niște còpii ale acestei mărturii vom putea categoric să-l convingem pe unchiul Hubert, sau poate pe bunica, ori presupun chiar pe străbunicu' să fie de acord ca spectacolul să aibă loc aici. Iar Howerton ar trebui să se arunce cu tot elanul asupra acestui prilej. În orice caz, nu știu cum să-ți mulțumesc.

Se întreba dacă nu s-ar cuveni să-i dea o sărutare pe buze așa cum dorea, dar, gîndindu-se la Cap-de-șurub, hotărî că era preferabilă o caldă strîngere de mîna, și teamai voia să se ridice din fotoliu. Dar a fost prea tîrziu. Marina luase în brațe uluitul (era într-adevăr uluit ?) mic mănunchi de veșminte folclorice și o săruta pe Magda

---

¹ Cîrciumar : cep (engl.).

— ce senzualitate ! — o săruta așa cum dorise el — pe gură ! Pe urmă înțelese de ce — cu un ochi Marina privea țintă la nefericirea bietei grāsane, bătrīna Primrose.

— Așadar, zise ea, eliberīnd-o pe Magda din īmbrāțișare, vom fi toți foarte ocupați acum, mulțumită acestei fete. Se depărtă ca s-o privească. Fără doar și poate nu ești *divertente*, zise ea, strīmbīnd din nas, dar ai să fii foarte utilă. În concluzie, continuă cu cercetările și căutările. Dar acum nu mai prezintă atīta interes spectacolul de la Tothill. Nu poți afla prea multe despre un lucru care nu s-a īntīmplat niciodată. Descoperă cum a fost prezentat la Versailles, la Paris, sau unde va fi fost. Cu cīt îi poți da acestui băiat mai multe detalii despre īntregul eveniment, cu atīt poate face uz de imaginația lui mai bine. Nu-i așa, dragule ?

— Pentru numele lui Dumnezeu, Marina ! Asta e lucrarea *mea*, exclamă Piers.

— Nu, nu. Tu ești artistul. Arhive, cercetări, asta nu e treaba artiștilor. Tu trebuie să crezi ceva frumos pentru noi. Ceva extraordinar. Și distractiv. Trebuie să ne șochezi cu ideile tale. Cum poți realiza asta lucrīnd în bibliotecă ? Uită-te puțin pe aici. Camera asta nu e nici frumoasă, nici veselă.

Piers resimți oarecum ca un ultragiū orbirea ei, desigur o orbire voită, cu privire la camera Van/Pratt. Era pe punctul de a protesta, dar Primrose i-o luă înainte.

— Doamnă Luzzi, nu am de gīnd să mă cert cu dumneavoastră pe tema frumuseții bibliotecii noastre, deși am impresia că v-ar plăcea s-o fac. Am mai discutat toate astea și v-am mai spus că domnișoara Sczekerny nu poate acorda nici o atenție subiectului Lully, cel puțin pīnă la sfīrșitul lui ianuarie, după ce șpalturile cronicii Mosson vor fi corectate în īntregime, și încă și atunci mai avem de dat răspunsuri la un rest de īntrebări importante. Aici nu e bibliotecă de istorie a mūzicii, și nici domnișoara Sczekerny nu e plătită ca să lucreze la istoria operei lirice. În orice caz, sīnt sigură că, așa cum singur declară, domnul Mosson va dori să se ocupe *personal* de lucrarea aceasta. Sīnt constrīnsă să vă rog să nu veniți aici să ne stīnjeniți, afară de cazul cīnd doriți să consultați vreo *carte*, și să nu dați ordine subalternei mele. Și, mai ales,

vă rog să nu vă abateți pașii prin cămăruțele personalului nostru. Zău că nu știu ce-ar spune Sir Hubert dac-ar ști.

— Cămăruțele personalului ? Ah ! Vorbești de closete. Nu te frămînta. N-am intenția să-i raportez nimic lui 'Ubert. Ce s-a întîmplat pe-acolo ? Nu erau nici un fel de mirosuri urîte. Așa e, draga mea ? o întrebă pe Magda și continuă imediat : În orice caz, în scurt timp nu-i vei mai raporta lui 'Ubert. Ai să-mi raportezi mie după nuntă. Iar aici nu ne vom mai ocupa de lucrări Mosson, ci Tothill. Te descurci în engleza secolului XVII ? Va trebui s-o înveți în curînd. O știu, dragule, se întoarce către Piers, secolul XIX e amuzant, cu victorienii aceia, dar să nu mai aud de zahăr și de bumbac. Și gîndește-te numai la Thomas Tothill care își alegea amantele după urîtenia lor. Am citit eu despre asta. Amuzantă chestie. Și Sir Francis care l-a adus aici pe Vanbrugh și a dorit un spectacol Lully. Și Verrio ! Slavă Domnului, asta nu e artă înaltă. Michelangelo, Rafael, ce *noioso* ! Nu. Lumea vorbește mult astăzi despre Verrio. Asta contează. Și toată povestea cu Sir Francis și pajii lui botezați cu numere în loc de nume. Se zice că se purta cumplit de crud cu ei. Amuzant ! Cine știe ? Poate că soția lui avea și ea niște fete ; ți-ar plăcea asta, nu-i așa ? se întoarce către Primrose. De ce nu ?

Lui Piers îi era cu neputință să se uite la Primrose.

— Ascultă, Marina. Ajunge.

Ea îi mîngîie obrazul.

— Știu. Sîntem datori să ne gîndim la Lully. Asta e important. Vino cu mine și vorbește-mi. Mă duc să-l văd pe 'Ubert. Va fi mulțumit dacă-și va imagina că e o acțiune a lui. Însă va trebui să discuți cu bunica ta, dacă e necesar. Și cu bătrînul. Dar să vedem ce e cu...

Glasul domnișoarei Lynmouth își croi drum prin pero-rația aceasta.

— Doamnă Luzzi, e mai bine să vă spun că vreau să-l văd pe Sir Hubert în problema asta cît de curînd posibil.

— Aşa să faci. Cred că ai să-l vezi în orice caz. Şi-a-cum, dragul meu, în legătură cu acest 'Owerton, tot mai doresc să află — e un tip snob ?

Din nou glasul domnişoarei Primrose o întrerupse.

— Mi-a venit ideea, domnule Mosson, că veţi avea nevoie de un exemplar al libretului lui *Phaeton*. M-am informat deunăzi. E scris de Quinault. Văd că există un exemplar al operelor lui complete la London Library. Am să-l scot pentru dumneavoastră pe baza abonamentului nostru la această bibliotecă. Vi-l pot trimite pe adresa şcolii, Dean's Yard No 7, nu-i aşa ?

— Mulţumesc mult de tot, răspunse Piers, căutînd să pună toată simpatia în intonaţie. E cît se poate de util.

Îi adresă un surîs. Îi făcu şi cu ochiul, îndemnînd-o să nu-i mai spună nimic Marinei, poate cu implicaţia că va aranja el lucrurile. Dar va putea oare ?

— Oh, pentru Dumnezeu. Vrei să montezi opera asta sau nu ? întreabă Marina. Atunci povesteşte-mi totul despre acest 'Owerton. Poţi să-mi spui însoţindu-mă pînă la maşină.

În timp ce se îndreptau spre ieşirea din bibliotecă, Magda se apropie de el şi-i şopti :

— Socot că dumneavoastră sînteţi personajul cel mai de seamă, domnule Mosson. Toţi doresc atît de mult să vă facă pe plac.

Poate că făcuse asupra ei o impresie mai puternică decît credea. Dacă ar putea răzbate şi în inima ei... Dar ea se îndepărtase mai înainte ca el să poată răspunde. Părea să aibă un gust înnăscut pentru atitudini conspirative ; poate că aşa şi era.

— Înţelegi, dragule, sînt de părere că eu pot face enorm pentru opera asta. O, nu te preocupa ! N-o fac numai pentru ochii tăi frumoşi. Vreau să lansez palatul ăsta într-o existenţă vie, şi o operă de Lully — chiar jucat de amatori, cînd acei amatori sînt băieţi şi fete din şcoli vestite — va fi atît de amuzantă ! Şi chiar dacă opera lui Lully e slabă, sincer vorbind, dragule, la fel de nereuşit

e și celălalt Phaeton, al lui Verrio. Dar n-are importanță. E vorba de ceea ce le lipsește. E ambianța, care e dramatică. Ei, mă-nțelegi.

El gîndi că, într-adevăr, înțelegea lucrurile mai bine decît ea. Dar încuviință din cap, fiindcă era nervos. Pe cînd străbăteau coridoarele lambrisate, ea se opri și se întoarse cu fața la el. Ochii ei negri închideau un impresionant amestec de surescitare și mulțumire. În timp ce ea îi vorbea, Piers își puse întrebarea cum să dezlege enigma acestei noi și contradictorii Marina, și reflectă : „O vād pentru prima oară serioasă“.

— Ascultă-mă, dragule, chestiunea asta trebuie neapărat să meargă. E vorba să realizăm ceva care să însuflețească palatul ăsta superb și *noioso*. O, știu, pentru tine e un vis din copilărie. Nu e treaba mea să mă amestec. Și ar putea fi în același timp începutul unui vis real — să devii un mare om de teatru ; dar îmi dau seama că nici de asta nu e cazul să discutăm. Toate astea te privesc pe tine. Însă chestiunea are importanță și pentru mine. Dacă pot realiza asta, înseamnă că pot înfăptui aici multe altele. Și atunci viața o să aibă haz. Voi fi soția cea mai potrivită pentru scumpul 'Ubert. Nu mă întreba dacă o să dureze. Nimic nu durează. Ai să-nțelegi asta curînd. Dar simt nevoia să mă odihnesc după atîta luptă. O, Doamne, de ce trebuie să-ți spun toate astea și de ce ești tu obligat să mă asculți ? Dacă pot să obțin ca opera asta să aibă loc aici, asta e tot ce dorești să știi. Și de ce nu ? Ei bine, da, pot să obțin asta pentru tine. Dar trebuie să lași chestiunea pe mîna mea. Vino după mine, am să-ți spun afară. Mașina mea e, probabil, la loja portarului. N-avem nevoie ca bătrîna ta bunică să-și vîre nasul într-asta, sau e cumva nasul Domnului ? Dumnezeu știe. ¹

Prin urmare înțelegea calambururile engleze. Străbătînd aleea teilor, ea continuă :

— Pot determina persoane importante să se intereseze. Nu mă gîndesc la cei din *jet set*. Pe-ăștia îi pot aduce în

---

¹ În limba engleză *God's nose* și *God knows* se pronunță aproape la fel.

orice caz. Dar personalități din lumea muzicii. Ben Britten și Pears vor veni, cred, și Glyndebourne — bătrînul John. Pe urmă e un tînăr sclipitor la Cambridge care cunoaște toate operele franceze, sînt sigură. Ia parte la toate reuniunile interesante. Și pe urmă, draga mea Katherine White, cea mai frumoasă cîntăreață a epocii noastre. În plus, e și amuzantă. Majoritatea sînt atît de *noiose*. Ea are s-aducă numele mari de la Covent Garden — dragul de David Webster mă adoră. Și vor veni și critici pentru mine — Desmond, dragul de Desmond Shawe-Taylor. Ai să-i iubești. Am să aduc cîtiva și de la Milano. Acum, mă gîndesc, dacă tipul ăsta al tău, 'Owerton, e un snob, — e cu siguranță, toți profesorii de liceu sînt — numai să-i treci pe la urechi numele astea și va fi de ajuns. Îl va face să-și asume riscuri, pentru că a monta un spectacol în marea sală Vanbrugh *va fi* un risc, dragule. Dar nu ești tu cel indicat să-i vorbești despre toți oamenii ăștia. Întîi și-ntîi, nu-i cunoști, și nu te va crede. Fiindcă, lăsînd totul la o parte, deși ești un băiat cum nu se poate mai frumos și mai amuzant, ești *totuși* un școlar. Așa încît, lasă-mă *pe mine* să-i vorbesc. Scrie-mi aici adresa lui.

Ajunseseră la intrarea în palatul Tothill și, în timp ce-i nota adresa în carnețelul ei, Piers își oțeli inima ca să-i spună :

— Marina, te-ai purtat foarte dezagracabil cu biata femeie.

— Oh, biata femeie ! Încă nu-nțelegi multe, Piers. Ea și cu bătrîna vor să vadă că „mă car“ de-aici. N-ai auzit expresia ? Dar Lisa Grote și Ronnie 'Arris o folosesc. Nu e amuzant ? Nu, toate astea sînt doar fleacuri feminine. Nû sînt pentru tine. Ai văzut ce furioasă era cînd am sărutat-o pe fată ? Îmi place să le tulbur pe fetele astea bătrîne, burgheze și *noiose*. De ce nu, dragule, nu-mi place cînd oamenii nu vor să-nțelegă ce-au de făcut după ce le-am spus-o. Îi dădu o sărutare fugară, îi porunci șoferului s-o ducă la Galeria Goupil, și se depărtă în Rolls-ul ei încăpător.

Piers o porni pe jos spre școală. De pe acum, abia aștepta lectura libretului, ba chiar prima audiție a partiturii, și mai ales primele repetiții în marea sală de recep-

ții. Va pătrunde atît de deplin în însăși ființa actorului care avea să-l interpreteze pe Phaeton, încît întreaga distribuție, lanterna însăși, uriașele coloane solomonice vor fi modelate și ordonate potrivit intenției lui, iar Phaeton se va prăbuși la urmă în toată tragica, îndărătnica sa frumusețe, spre spaima, tristețea și satisfacția unor spectatori în perfectă consonanță, care se vor clătina de uimire pe scaunele lor.

Acasă, la pepinieră

— SUFLETELUL MAMEI ! SOS BEARNEZ !

Ma ghicise și, ca să nu i se taie sosul, Tom fu nevoit să deplaseze tigaia cu bain-marie de pe foc pînă la plecarea ei. Ce minunat trebuie să fie să poți găti fără oameni care intră în bucătărie în cel mai nepotrivit moment. Își făgădui că, după ce va părăsi școala, și înainte de universitate, va închiria o cameră cu mașină de gătit și va pregăti feluri delicioase de mîncare fără teamă de întreruperi. Ceva îi spunea că, luîndu-și o atare libertate, ar fi pedepsit printr-o explozie¹ a mașinii electrice drept în față. Dar altceva îi spunea că un asemenea gînd înscamnă puritanism stupid. Nu găsea însă deosebit de convingător acest al doilea glas.

Între timp ea întinsese delicat spre tigaie degetul mic și sugea lichidul de culoarea gălbenușului, stropit cu verde.

— Mm ! făcu ea. Delicios, scumpule.

— Va fi după ce-l voi pregăti.

Ea îi petrecu brațul după mijloc.

— Așa-i că sînt nesuferită fiindcă te întrerup ?

-- Nu, Ma. Dar a fost vorba să pregătesc eu masa de prînz ca să poți sta cu unchiul Jim, de vreme ce pleacă atît de repede.

— Știu, scumpul mamei, blestemata asta de criză de benzină. De cum pomenea subiectul, vocea ei căpăta pițigăiala aceea nervoasă pe care Tom i-o observase mereu în cursul week-end-ului. Acum i se oferea prilejul să afle

---

¹ În lb. engleză, *blowing up* are dublu sens de explozie și de mustrare sau predică moralizatoare.

ce se ascundea sub toate astea, dar nu-i venea ușor să se amestece.

— Ai fost un înger că te-ai oferit, continuă ea, dar Jim și Piers s-au cufundat în nu știu ce chestii în legătură cu scenografia pentru *Phaeton* — cred că ar trebui să pronunțăm în franceză, dar nu sînt sigură cum ar suna — și cum nu prea păreau să găsească subiect de conversație în ultima vreme, am fost așa de fericită că au găsit în sfîrșit unul, încît m-am gîndit că e mai bine să vin să te deranjez. Știu că nu e frumos din partea mea. Piers ar fi furios dac-ar ști ; ține așa de mult să tocești pentru examenul de „nivel avansat“.

— În momentul de față gătesc. Oricum, azi nu se mai spune „a toci“, Ma. Astăzi, cuvîntul¹ are alt înțeles. Înseamnă a agresa pe cineva pentru a-l jefui, la New York. În orice caz e o expresie modernă americană.

— Da, știu ! Nu e groaznic ? Jim a ajuns la disperare de tot ce se întîmplă. Zice că s-a terminat cu legea și cu ordinea. Și, bineînțeles, cum spune el, ne simțim cu toții atît de dezamăgiți după pierderea Suezului, încît nu e de mirare.

Tom nu văzu oportunitatea de a discuta ceva atît de serios ca simptomele haosului pe o asemenea bază ocazională, astfel că se mulțumi să taie fin arpagicul cu care îi plăcea să agrementeze salata. În schimb își oțeli inima ca s-o întrebe despre „scena“ pe care o făcuse ea după piesă — nu i se păruse nimerit să strice sărbătorile Crăciunului aducînd vorba despre asta în vacanța de iarnă ; acum însă era primul week end petrecut la pepinieră în timpul trimestrului.

— Ma, ce s-a petrecut atunci... ? Dar glasul ei, cu stridențe, și cu o vioiciune excesivă, i-o luă înainte.

— Știu că e îngrozitor din partea mea să te pisez mereu cît de priceput bucătar ești.

— Eh, dacă sînt bun de ceva e numai fiindcă am învățat de la tine.

— Suflețelul mamei ! Ești foarte drăguț.

— Asta-i adevărul.

---

¹ E vorba, în engleză, de verbul complex *to mug up*.

— Da ; cred că da. E singurul lucru pe care l-ai putut învăța de la mine. Nici unuia din voi nu v-a plăcut grădăritul. Oricum, mă-ntreb uneori ce-ar fi spus tatăl vostru de faptul că unul dintre fiii lui se ocupă cu gătitul. Dar unchiul Jim spune că lucrurile s-au schimbat în privința asta și că bărbații fac acum tot felul de treburi pe care nu le-ar fi făcut înainte de război. Nu doar că ar ști, sărmanul de el, să distingă o omletă de o picromigdală. Dar, bineînțeles, o să-i placă la nebunie masa de astăzi.

Tom rîse cu poftă.

— N-o să-i dau nici omletă, nici picromigdale, și tot nu va ști ce mănîncă. Dar ce importanță are ?

— Sigur că n-are, dragul mamei. Doar că sînt atît de fericită cînd Jim privește cu ochi buni ceea ce faceți voi doi. Și privește întotdeauna cu ochi buni. În orice caz, Useless¹ are să-ți aprecieze masa. Se dă în vînt după bucătăria gustoasă și știe ce mănîncă. Jumătate din banii pe care nu-i cîștigă se duc pe mese scumpe la restaurant. Ce să-i faci ? Dar aș prefera să nu se priceapă așa de bine să mă îmbrobodească. Pusesem deoparte cele 300 de lire în vederea unei vacanțe. Oricum însă, i-aș fi cheltuit ca să mă duc să-l văd pe el și piramidele. Și uite că el nu mai e acolo. Te întrebi dacă piramidele mai sînt. Biata Anglie. Pentru ce oare au murit Jerry și ceilalți ?

Tom nu făcu nici un comentariu. Încă nu fusese capabil să integreze reapariția cheltuitorului său unchi Eustace în nici un fel de plan de viață familială care să permită o ordine demnă de încredere. Parcă ieri — deși erau foarte mici pe-atunci, desigur — se întorsese acest unchi vagabond din India ca să-i stoarcă de bani, cînd sursa aceea se închisese. Acum se întorcea din Egipt. Albatrosul imperiului britanic, se gîndi să-i spună lui Van. În orice caz, era adevărat că prevestea de obicei vreme rea.

— De fapt, eu asta am vrut să-ți spun, suflețelule — că, pentru mine, are o semnificație specială faptul că tu ești un bucătar atît de talentat. Nu știu cum, parcă mi-arată că din cele mai grele împrejurări ale vieții iese ceva bun. Mi-aduc aminte ce mi-ai spus atunci cînd m-am în-

---

¹ Unchiul Eustace e poreclit, printr-o ușoară alterare fonetică *Useless* (bun de nimic).

tors de la spital, după ce-mi arsesem brațul : „Ma, vreau să-mi arăți cum să gătesc, ca să-ți țin locul cînd n-ai să te simți bine“. N-aveai decît doisprezece ani. Și totuși știai perfect că mă arsesem fiindcă eram cherchelită. Dar ai făcut-o cu atîta tact. Pe urmă, în toată perioada aceea groaznică, sau atîta timp cît puteai sta aici — în curs de trei ani — ai luat asupra ta grija asta și ai gătit în locul meu de cîte ori ghiceai că am băut cam multe pahare. Și nici măcar o dată nu m-ai făcut să mă simt stînjenită. Atîta tact, la vîrsta aceea.

Tom răspunse jenat, încercînd să nu se bîlbîie :

— Cînd cineva iubește atît de mult pe altul, nu se poate numi tact.

— Nu, sigur că nu. Ah, să ai doi băieți așa de buni ! Orice-ai spune însă, dacă mama ta n-ar fi fost aproape o alcoolică în ultimii ani, tu n-ai fi astăzi un al doilea Escoffier.

— Bine, bine, n-avem nevoie de bis cu repetiție.

— Îți jur ! Cruce-mi fac că nu se va mai întîmpla. Se depărtă ca să privească pe foreastră. Dacă aș spune cît mă bucur de aspectul frumos pe care-l are *daphne mezereum* anul ăsta, ar fi ca și cum ți-aș vorbi chinezește. Ba mai rău. În orice caz, sînt destul de mîndră că, într-o simplă pepinieră de trandafiri—arbuști, avem ceva de arătat mai tot timpul anului, cel puțin în jurul casei, dacă vin clienți să comande. Și, slavă Domnului, vin destui în prezent. Se așteaptă ca o pepinieră de trandafiri să fie un fel de Expo-Flora din Chelsea în orice moment au ei gust să vină. Și oamenii ăștia vin în cele mai nepotrivite momente. Bineînțeles, jumătate din ei habar n-au de trandafirii-arbuști, ca să nu mai vorbim de varietățile vechi asupra cărora eu continui să insist. „Vai, dar nu înfloresc decît o dată pe an !“ Iar dacă promit că am să le găsesc ceva care se repetă, fac ochii mari de parcă aș vorbi de o pușcă cu repetiție.

Tom simțea că-i ard obrazii de rușine ori de cîte ori Ma ajungea la categoria de clienți pe care-i numea „ăștia“.

— Orice s-ar spune, în momentul de față ajungem la ceva. Vita Sackville-West scria de curînd : „Dacă nu sîntem atenți, trandafirii de soiuri vechi vor fi ultimul

strigăt în grădinile reședințelor suburbane“. Și atunci ce va face un biet Harry Wheatcroft, sărmanul de el, zic eu? Nu-i așa că sînt o snoabă, sufletele ? Știi, anul ăsta am avut doi clienți care m-au corectat la date — unul despre varietatea Fantin Latour și altul despre Noptile lui Young. Iar cînd am cercetat, amîndoi aveau dreptate. Așa încît cuvîntul bun cîștigă teren. Dar cîtă muncă ! Am început realmente să ne alegem cu ceva beneficii. Chiar și cu un grădinar în plus și cu toate asigurările sociale pe care le avem de plătit. Grație laburiștilor. Bine că am scăpat cel puțin de *ăștia*. Și cu toate că cele două eleve de la Școala de horticultură — cumsecade, altfel — îmi aduc o mică subvenție din partea ministerului, fetele astea mănîncă pe socoteala mea cît șapte. Așa și trebuie, la vîrsta lor — să mănînce cît șapte.

Era un fel de record pentru ca, reflectă Tom, atît ca rapiditate a vorbirii cît și ca dezlînare, mai ales că, de obicei, îi ținea departe de problemele pepinierei pe cei doi băieți „opaci la grădinărit“. Și de ce oare privea mereu pe fereastră, întorcîndu-și ochii de la el ?

— Cred că din cauza asta sînt atît de obosită. V-a contrariat mult, pe toți, spune-mi Tom, cînd m-am amețit după spectacolul Shakespeare ? Mi-a fost atît de rușine... N-am îndrăznit să-i spun un cuvînt despre asta lui Piers. Cred că eram istovită de toată munca de-aici, și, pe urmă, emoționată la culme de piesă. Iar draga de Jackie e puțin cam agasantă, în special în starea de enervare în care a adus-o îngrozitoarea aceea de Marina, pentru că-i sare de gît lui Hubert. Ce să zicem de toată povestea asta, dragule ? Nu, nu se cade să spun nici o vorbă împotriva ei. La urma urmei îl ajută pe Piers. Și mai e și Eustace, Doamne iartă-mă, care-și face reapariția pe scenă. Și blestematul ăla de american care ne ține predici cum să ne purtăm, cînd femei și bărbați britanici, după o viață întreagă trăită la Cairo, s-au văzut linșați în plină stradă. Asta mi-a spus-o Eustace. Pe cuvînt dacă n-am crezut că o să cad din picioare la recepție. Așa încît mi-am zis că n-am altceva mai bun de făcut decît să mă strecur afară ca un șoricel. Se întoarce și-l privi drept în față, provocător.

Tom reflectă că trebuia să profite de ocazie, deoarece ea nu fusese beată, nici măcar amețită ; era sigur de acest lucru.

Spuse :

— A fost un șoricel cam gălăgios, Ma. Ce anume te-a răvășit atît de tare la telefon ?

— La telefon ? se miră ea. O, am sunat doar gara Victoria ca să mă asigur de ultimul tren și să chem un taxi. A fost o întreagă poveste, fiindcă simțeam că-mi vîjiie capul. Ar fi trebuit să te rog pe tine, dragule, dar păreai atît de absorbit, ca totdeauna cînd e ceva care îl privește pe Piers. E minunat proiectul cu opera aceea, nu-i așa ? Trebuie să recunosc că domnul Brownlow al vostru a fost cum nu se poate mai gentil cînd mi-a telefonat, după seara aceea, ca să-mi spună că Piers are voie să stea în continuare la școală, și așa mai departe. Prin urmare nu m-am prezentat chiar atît de supărător cum credeam.

Se opri așteptînd confirmarea, presupuse Tom, dar el avea senzația că trebuie s-o mai descoasă. Piers nu se putea ocupa de nimic altceva decît de *Phaeton* în momentul acela ; totuși ceva nu mergea, asta era sigur, astfel că răspunderea îi revenea lui. Nu prea vedea însă cum să atace chestiunea. Lăasă să treacă un răstimp apreciabil, de care fu conștient, pînă cînd rosti de-a dreptul :

— Ești sigură că nu s-a întîmplat nimic ? N-ai spus așa cînd te-ai întors în sala de recepții.

Ea îi răspunse cam cu ciudă :

— Ți-am spus doar că eram cherchelită.

— E ceva în legătură cu unchiul Jim ? insistă Tom. Dar glasul mamei îi lovi urechile glacial.

— Serios, Tom dragă, nu cred că merit un interogatoriu din partea băiețașului meu școlar.

În vulnerabilitatea lui facilă, avu impresia, o clipă, că se va cufunda într-o mare de gheață, dar reuși să iasă la suprafață și zise :

— Nouă ne e foarte drag unchiul Jim, mie și lui Piers. Asta e tot.

Ea se apropie și-i bătu ușor obrazul cu dosul palmei.

— Mulțumesc. N-am avut intenția să fac pe mama de familie bună care interzice totul. În realitate, tu ești cel

îngrijorat, nu-i așa ? Nu mi-ai răspuns când am spus că e minunat proiectul cu *Phaeton*. În definitiv, Piers nu e chiar un meloman, iar Eustace mi-a șoptit aseară că opera e, probabil, cumplit de plicticoasă.

Asta era mai mult decât putea răbda Tom.

— Va fi splendid. Van are tot felul de idei pentru punerea în scenă, după cum ai și auzit. Dacă unchiul Eustace o să aibă-n față un fileu strașnic cu sos bearnéz, are să cînte altfel. Dar nu va avea dacă nu mă lăsați puțin singur în bucătărie.

Țipase. Se cutremură imediat și văzu că Ma era îngrozită — parcă-i auzea gîndul : „Tom, să-și iasă din fire !“

Vorbi :

— Dacă mi-e permis să-mi ies din fire o clipă. Asta le-ar fi dat amîndurora motiv de rîs.

Dar nu avură timp să rîdă, fiindcă intră Piers și spuse :

— Iubito, ce-ai putut să rostești ca să-l faci pe Tom să țipe ?

Tom răspunse :

— Vorbea întruna despre opera ta învechită, și dacă ai să reușești să faci ceva din ea, și așa mai departe, în timp ce eu vreau să leg un sos.

— *Tremblez, tremblez pour votre fils, ambitieuse mère.*¹ În operă, asta-i spune bătrînul Proteu Climenei, mama lui Phaeton, când îl întreabă despre destinul fiului ei. E un fel de glas de corb, prevestind sfîrșitul tragic. Rolul mamei e teribil. Ea l-a născut ca moștenitor al zeului Soare. E adevărat, ea se îndoiește, ca și tatăl divin, Soarele, dacă e bine ca fiul ei să mîne carul pe bolta cerească. Phaeton e iute de gură ca s-o convingă când ea ezită să-i dea sprijinul. *Quoi, ma grandeur n'est pas votre plus chère envie ?*² N-ai să îngădui niciodată să-ți devină altceva mai prețios decât mărirea fiului tău, nu-i așa, Ma ? Și își petrecu brațul după umerii ei.

Ea răspunse cam absentă :

---

¹ „Tremură, tremură pentru fiul tău, ambițioasă mamă“ (fr.).

² „Cum, oare mărirea mea nu ți-e dorința cea mai scumpă ?“ (fr.)

— Nu, desigur că nu ; sînt ambițioasă la culme pentru tine.

— Ți-ar dispăcea dacă ar înflăcăra lumea ? întrebă Tom.

— Nu, sigur că nu. Știu că tocmai asta o să facă.

Piers formă cu degetele semnul succesului către frațele său, și amîndoi rîseră. Ma rîse și ea, dar adăugă :

— Nu e un gest oarecum vulgar, dragul mamei ? Sau ai vrut să faci semnul acela al victoriei cu care ne îmbărbăta Churchill în timpul raidurilor aeriene ?

Asta îi făcu pe băieți să rîdă și mai zgomotos.

Pe urmă Piers, văzîndu-i nedumerirea, zise :

— Te iubesc, Ma, fiindcă ai atîta ambiție pentru mine. Aș dori să joci tu rolul Climenei. Și îți făgăduiesc următorul lucru — că am să-ți apăr bunul nume ca Phaeton pe acela al Climenei. Minia îi e teribilă cînd rivalul său, Epaphos — e un zero tăiat, dar trebuie să sugerez asta cu discreție fiindcă mi se pare că-i revin cîteva dintre cele mai eroice arii — pune la îndoială afirmația ei că Phaeton e copilul zeului Soare — „*Votre mère l-a dit, est-ce assez pour le croire ?*”¹ Iar Phaeton e gata cu replica : „*Osez-vous attaquer ma gloire ?*”² Sînt încredințat că pentru el, ca și pentru mine, gloria lui și bunul nume al mamei sînt nedespărțite. Vezi ce bine cunosc textul, și n-am avut libretul decît două zile. Asta e de primă importanță dacă e vorba să-mi apăr punctul de vedere față de Howerton, din moment ce e atît de neortodox.

Tom interveni :

— Va trebui să faci uz de mult tact. Văzu fruntea fratelui său încrețindu-se. O, știu că așa vei face.

Și deodată îi trecu prin minte : „Iată un prilej ca să-l înrolez pe Van într-o încercare de a ne apropia de Ma”.

— Ei bine, zise Tom, mai lipsit de tact ca mine nici nu se poate. Am vrut s-o fac pe Ma să înțeleagă că sîntem la dispoziția ei dacă are vreun necaz, și tot ce-am reușit a fost să par un tip băgăreț și impertinent.

---

¹ „Mama ta o spune, e de-ajuns ca s-o credem ?” (fr.)

² „Îndrăznești să-mi ataci renumele ?” (fr.)

— Nu, sufletele, doar că viața e nemaipomenit de complicată, după cum mă tem că vei descoperi și tu când ai să fii mai mare. Dar a fost adorabil din partea ta să spui că ții la Jim.

— A existat vreodată cea mai mică îndoială că ar fi altfel ? întrebă Piers. O, vrei, să spui fiindcă nu mai sîntem chiar așa pe lungimea lui de undă ca atunci când eram mici ? Asta e numai la suprafață. Întotdeauna e mai bine când e și el aici. Tu te simți mai bine. Uită-te numai cît mi-a ajutat aste două zile în privința mașinării-lor pentru *Phaeton*. În momentul ăsta face schițele. El zice că poarta templului lui Isis, care se deschide singură și lasă să se vadă flăcări și fantome, nu prezintă nici o dificultate. E mai puțin sigur, însă, cu privire la schimbările de înfățișări ale lui Proteu.

O lovitură ascuțită cu polonicul în chiuveța de aluminiu îl făcu să se uite spre un Tom încruntat.

Piers continuă :

— Oricum, e simpatic cînd stă la noi, Ma. Eu sînt de părere că ar trebui să locuiască aici. Da ! cunosc problema, dar acum cînd Marius e pe cale să plice la Seminar, nu văd de ce ar trebui să faci jocul capriciilor acelei femei.

Tom gîndi : „Iată, a călcat pe gheață și gheața n-a crăpat. E cu putință. De ce crapă întotdeauna cu mine ?“ Dar acum era nevoie de prudență. Trebuia ca Ma să aibă încredere în ea însăși, dacă urma să se încreadă în ei. Încercă să-i facă semn lui Van s-o lase să vorbească. Și într-adevăr ea începu.

— Nu cred că ar trebui să dezvălui realmente ceva... cel puțin deocamdată, însă...

Auziră cu toții pași. Ea vorbi cu glas cristalin :

— Hai, Jim, vino-ncoa. Un intrus în plus n-o să-l facă pe bietul bucătar să nu mai poată lucra.

Jim aruncă o privire spre felul cum turna Tom untdelemnul de măsline cu paharul gradat în sosul pentru salată și făcu obișnuita lui remarcă în asemenea ocazii.

— Aha ! Sufletul Veronicăi.¹

---

¹ Joc de cuvinte intraductibil, bazat pe pronunțarea asemănătoare, în engleză, a cuvintelor *soul* (suflet) și *sole* (un soi de calcan).

Gluma data de la unica identificare de către Jim a unceia din îndrăznelile lui Tom în materie de artă culinară, când apariția strugurilor ca garnitură la pește îl trezise din indiferența față de ceea ce mîncea. Și tot ca de obicei, nimeni nu scoase în evidență gluma.

— Băieții ne iubesc pe amîndoi, zise Ma. Așa au spus.

El tresări smucind hîrtille pe care le ținea în mîna. Ea îi puse degetele pe braț.

— Nu-mi calc făgăduielile, îl liniști.

— Ah, asta-i frumos. Că ne iubesc, vreau să spun. Buni băieți. Își scoase pipa și cutia de chibrituri din lăbăratul buzunar stîng al jachetei de lînă tricotată verde-oliv și o aprinse. Ei bine, zise el între pufăituri, cred că în dimineața asta am izbutit să cîștig buna opinie a lui Piers. Ți-am schițat toate mașinăriile. Pot foarte bine să funcționeze. Arma geniului nu dă greș niciodată. Dar, ca să fiu cinstit, am mari îndoieli în privința zgomotului. Chiar cu cea mai bună tehnică modernă, o mulțime dintre aceste erupții, efecte de nori și zeități apărînd în cer au să facă o larmă infernală. Flerul meu îmi spune că trei sferturi din ele ar putea fi mai bine realizate cu ajutorul luminilor. Vino în living și am să-ți arăt ce planuri am în minte.

După ce plecară, Tom îi spuse mamei sale :

— Iar tu, du-te și trezește-l pe unchiul Eustace. Nu vreau să ratăm masa din cauză că unuia îi e lene. Oricum, s-ar putea să-și facă și el intrarea aici. Asta e scenă de teatru, nu mai e bucătărie.

Masa era aproape gata să fie servită, cînd Ma se întoarse cu unchiul său slab ca un ogar și elegant, în haine tocite pînă la urzeală.

— Îți putem promite o calitate demnă de Ritz, Useless, cînd se află Tom în fața mașinii de gătit, zise ea.

— O, splendid ! Asta-mi place și cu asta am fost mai ales obișnuit. E unul din iadurile Londrei în momentul de față faptul că orice restaurant cît de cît accesibil unor mijloace modeste echivalează cu pură otravă. După Shepherd's, una ca asta te duce cu gîndul la sinucidere. Înseamnă pur și simplu că trebuie să trăiești pe credit.

— Dragă Useless, dar tu n-ai *nici un* credit.

— O, ai rămîne surprinsă.

Spre sentimentul de jenă al lui Tom, începu să bată un mic step și să cînte. Cunoștea proverbialele mici talente ale unchiului său și își amintea vag, din copilărie, că aveau un caracter amenințător. În chip limpede Ma le găsea răpitoare, deoarece își contempla fratele cu admirație amuzată.

— Chiar de bancherii-mi zic : trădare ! / Îți cumpăr cea mai rară floare. / Și proprietaru-mi de-o crăpa, / La Ritz am totuși masa mea... pam, pam, pam... Te iubesc pe tine ceva mai mult decît pe mine. Cîntă cîntecul, dansînd în același timp, pînă la sfîrșit.

— Ah, Useless, e grozav de nostim. Nu te-ai schimbat nici un pic. Ești același monstru absurd. Parcă mă simt iar tînără.

Tom, incredințat că omul acesta inadmisibil venise acolo ca să se îndoape de pe urmă economiilor cu greu adunate de Ma, întoarse capul.

Unchiul făcu :

— Mm... De obicei nu vizitez bucătăriile înainte de dejun. Și, indiscutabil, nu zăbovesc. Ce-ai zice să găsim pe undeva un delicios Martini, „pe cinste“, cum se exprimau la Cairo oribilii accia de americani ? Nu-i latura cea mai puțin insuportabilă din tot talmeș-balmeșul creat de nuli-tatea asta de Eden faptul că americanii (pe care toți egiptenii de vază, toți elevii mei, de pildă, îi detestă) tronează acolo ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, cînd nouă ni s-a dat cu piciorul.

— O, sufleteleule, exclamă Ma, în timp ce-l conducea spre sticla de Martini.

Dar, într-adevăr, după ce-și consumă fileul cu sos bearnes, și pătlăgeaua vînată, și salata, și brînză Stilton, și desertul de spumă cu rom, ca și patru pahare din vinul Côtes de Beaune adus de unchiul Jim, Eustace își manifestă aprobarea aruncînd reflexe sclipitoare din toți dinții lui de rechin înspre nepotul mai mic.

— Mmm... făcu el, mai bine ai veni să gătești pentru mine, Tom. Nu te-aș putea plăti, dar sînt sigur că ți-aș putea da meditații mult mai utile pentru examenul ăsta, cum îi zice, decît oricare dintre aceste infecte școli particulare engleze de astăzi.

Unchiul Jim sări în ajutor cu unul din sunetele lui pentru comanda „rupeți rîndurile“ pe terenul de defilare.

— O, nu, asta ar fi inadmisibil. E totul clar în privința posibilităților de iluminare? îl întrebă pe Piers.

— Sigur că da. Nu pot să-ți spun cît îți sînt de recunoscător. Sînt convins că ai dreptate. Chiar săptămîna asta am să lucrez la schișele astea.

— Bun. Ei, acum mi se pare că trebuie să plec. Mîine sînt membru într-o comisie de Curte Marțială. Nu e nici o bucurie. Un caz de dezertare. Întotdeauna o situație cît se poate de neplăcută. Nu-i de mirare că pederăștii ăștia dezertează cînd noi ne-am luat tîlpășița din Suez în așa hal. Iartă-mi limbajul, iubițico, i se adresă el lui Ma. Orice s-ar zice, nu-ți poți permite să te arăți indulgent în cazurile astea, așa e, Tom?

— Nu-mi închipui că se poate, răspunse Tom. Era genul de situații delicate în fața cărora se temea să fie pus, totuși avea sentimentul profund că viitoarea lui datorie îl chema să se dedice tocmai unor asemenea cazuri.

Ma rămase cîtva timp la etaj ca să-l ajute pe unchiul Jim să-și facă valiza de week-end, și, atunci cînd coborî, în ochii ei se dădea o luptă între un zîmbet curajos și licărirea lacrimilor care se adunau. Era o combinație ce însemnase în „anii răi“ unul din marile semnale de alarmă, iar Tom reacționează și acum, ca și pe vremea aceea retrăgîndu-se în cochilia lui. Își deschise exemplarul cu *Viața lui Disraeli* în ediția Moneypenny și Buckle și începu să-și ia note.

Reacția lui Piers fu diferită. „Biata mamă, gîndi el, trebuie să-mi răscumpăr absorbirea egoistă în opera *Phaeton* înainte de a mă cufunda din nou în ea, după cum o voi face în mod inevitabil.“ Spuse :

— Sper să te vedem în curînd, unchiule Jim.

— Mă îndoiesc. Cu raționalizarea asta a benzinei vizitele au devenit un lux.

— Dar nu se poate ca armata... vreau să spun un pic de șterpeleală, sugeră Eustace.

— Arma geniului nu șterpelește, replică unchiul Jim. În orice caz, întîmplarea face că sînt unul din ofițerii Maiestății Sale. Atenuă cu o nuanță de ironie emfaza ultimei fraze, dar Tom își dădu seama că fusese jignit.

Unchiul Eustace făcu o mutră comică înspre nepoții lui ca să le arate că era conștient de admonestare.

— Blestematul, blestematul de Nasser, repeta Ma, într-un acces de nervi, și bătea din picior.

Stingherit, unchiul Jim își întoarse privirile de la toți. O luă de braț.

— Da... hai... vino să mă conduci la mașină, iubițico. Și adresându-se celorlalți, rosti salutul atât de familiar lui Piers și Tom. Și-acum, la revedere, voi toți. Îl rosti cu accent cockney. Era singura lui concesie la zburdălnicia copilăroasă.

— Vreau să mor pe front ca un soldat, intonă unchiul Eustace. Atîta integritate ne cade greu după dejun.

— O, unchiul Jim e un om minunat. Să nu te îndoiești nici o clipă despre asta, îi spuse Piers. Numai în chestiunea cu mașinăriile pentru *Phaeton* ce imens ajutor mi-a dat. Și e ceva teribil de important.

Dar Ma se întorsese și Tom văzu după tremuratul buzei de jos și al mâinilor că nu mai lipsea mult ca să-și piardă stăpînirea de sine.

— Mă duc în grădină, spuse ea brusc.

Tom reflectă : „Mai bine s-o însoțesc“. Vorbi :

— Pot să vin și eu ?

— Categorie nu. Piers mi-a explicat de o sută de ori că e important să-ți rezervi cîteva ore de studiu în fiecare week-end pe care-l petreci aici.

Piers intuit după felul cum introdusese numele lui în conversație că-i cerca ajutorul.

— Dă-mi voie mie să vin, zise el ; pot să ajut la curățatul pomilor de uscături. Îmi place orice e împotriva convențiilor. Se simțea mîndru că își amintește de ideile moderne conform cărora îndepărtarea crengilor uscate se poate face în oricare lună a anului.

— Nu curățăm arborii de uscături acum, scumpule, sîntem în februarie.

— Dar spuncai că s-au demodat teoriile despre curățarea uscăturilor numai în noiembrie și martie. Asta am vrut să spun.

— Se pot curăța arborii de uscături și în februarie. Poți face operația asta în orice moment dorești, afară de cazul cînd e un ger de crapă pietrele. Dar n-ai să *alegi*

luna februarie — decît dacă ai fost plecat într-o delicioasă croazieră spre Antile de Crăciun și în toată luna ianuarie. Ceea ce e puțin probabil în situația mea, cu atîtea găuri în pungă.

Toți se simțiră vinovați.

Eustace zise :

— Eh, Rosemary, știi că eu nu sînt în stare să-ți privesc admirabila grădină sălbatică nici în momentul ei cel mai favorabil. Ca să nu mai vorbim cînd e acoperită de zăpadă. E prea gen Rousseau, prea primitivă pentru gustul meu. Îi înțeleg frumusețea, dar e o miraculoasă dezordine, și dacă urăsc ceva mai mult decît dezordinea, apoi acelea sînt miracolele. S-ar schimba lucrurile dacă ar fi o desăvîrșită grădină clasică. Există niște schițe desenate de Le Nôtre nici mai mult, nici mai puțin decît divine, cu arbuști tăiați în formă de păuni și rădvane, ușor acoperite de zăpadă. Reproduc una din ele în cartea mea.

În chip vădit, Ma se căia de ceea ce spusese.

— Ah, Useless dragă, de ce nu mai scrii încă o carte ca asta ? Ce frumoase recenzii ai avut ! Voi, băieții mamei, nici nu știți ce unchi scînteietor aveți. Lui Piers îi spuse : Scumpule, unchiul Jim a fost tare impresionat de ideile tale. A lăsat adresa unei firme pentru instalații electrice. Zice că le-a fost de mare ajutor cînd regimentul a avut probleme cu proiectoarele.

— Îmi închipui că sînt extrem de scumpi tehnicienii firmei.

— Bine, dar va plăti școala. În orice caz, cu generosul dar al lui Jackie după spectacolul Shakespeare, îți poți permite și tu cîte ceva. I-a dat băiatului cinci sute de sterline, Useless.

— Mmm. Sunetul semăna cu torsul unei pisici.

Față de Tom își arată remușcarea mîngîindu-i părul.

— Elevului care muncește în week-end nu-i vine ușor, îi șopti ea, și ieși.

— Jim nu s-ar zice că-mi aduce flori frumoase, Jim nu-mi înseninează zilele noroase. Cum pot să-i mai păstrez făclia-aprinsă ? cîntă unchiul Eustace. Și totuși, poate, sărăcuța de ea, adăugă. Pe cînd eram tînăr se vorbea de

acel lucru care se cheamă misterul femeii. Dar, bineînțeles, nu există nici un mister. Adevărul e doar că le place să fie luate cu forța, și să mulțumim Domnului pentru asta.

Tom reflectă : „E scîrbos de-ă binelea, cînd se vede împede cît suferă Ma“. Singura soluție pentru el era să se înfunde în „Clauzele de la Berlin“, altfel i-ar spune vreo două acestui fante bătrîn. Așa însă, i le va spune Piers în locul lui, destul de curînd și mai cu efect.

Dar lipsind pentru cîteva clipe din cameră, reveni spre a constata cu totul altă atmosferă — de imensă cordialitate.

— Ei, în acest sens te-aș putea ajuta, îmi cunosc la perfecție *le grand siècle*¹, zicea Eustace. Ce spune corul în Prologul Epocii de Aur cu care începe piesa ?

— *Dans ces lieux, tout rit sans cesse*². Îți poți imagina plictiseala de moarte dintr-o asemenea țară a utopiei ? Un rîs inept fără încetare. Așa-mi închipui și grădina raiului. „*Tout l'univers admire l'auteur d'un si doux repos*“³ E ca într-un azil de bătrîni la vizita consiliului de administrație. Și totuși partea muzicală e dintre cele mai bune ale operei.

— Ei bine, într-un sens, monotonia, plictisul general și flecar de la curtea regelui Soare sugerau într-adevăr un azil de bătrîni. Faptul apare din memoriile lui Saint-Simon. Dar, pe de altă parte, acolo se afla culmea civilizației, iar regele aducea mereu victorii Franței, sau așa pretindea.

— Grozav ! exclamă Piers, asta înseamnă un real ajutor. Ideea e și în text — „*Ce héros terrible dans la guerre ; Il fait, par sa vertu, le bonheur de la terre*“⁴.

— Exact. Iupiter, adică Ludovic al XIV-lea, trebuia să fie eroul oricărei piese care se înfățișa la Curte.

---

¹ Secolul al XVII-lea francez.

² „În aceste locuri, totul rîde întruna“ (fr.).

³ „Întregul univers admiră pe autorul unui asemenea plăcut repaos“ (fr.).

⁴ „Acest erou, cumplit în războaie, face prin virtuțile lui fericirea pămîntului“ (fr.).

— Înțeleg. Asta explică de ce Phaeton pare a fi în atît de mare măsură forța motrice a libretului și totuși, după cum mi se spune, multe din cele mai bune arii sînt date celorlalți. Lully trebuia să joace pe două planuri.

— O, și încă cum. Toți făceau așa la Curte, dacă sperau să supraviețuiască. Dar mai ales Lully. În definitiv, acest italian a început prin a lucra ca ajutor de bucătar pentru „la Grande Mademoiselle“, și-i datora totul lui Ludovic personal. Vreau să spun — mă-nțelegi — nu zadarnic îl numeau „regele Soare“. Și, bineînțeles, suveranul își dădea seama că Lully e un muzician de prima clasă. Da, mm, cred că ai căzut pe ceva interesant cu ideea asta a ta de a sublinia un conflict în operă — cu Phaeton ambițiosul damnat ca imagine convențională și, dedesubt, Phaeton eroul, artistul inovator care îndrăznește — Lully însuși, de fapt. Fascinant.

Ochii lui Piers străluceau.

— Asta e minunat, spuse. De fapt, vreau să încerc să-i reprezint pe amîndoi. Căci amîndoi sînt adevărați, nu-i așa? Clasicul și romanticul — Pratt și Vanbrugh, ca să dau un exemplu apropiat.

— Exact, răspunse Eustace trăgănînd sunetele. Ai să realizezi un teatru extraordinar cu ideea asta.

Ceva din tonul lui îl făcu pe Tom să gîndească : „Nu crede un cuvînt din tot ce spunc, e total nepăsător“. Se uită la Piers, dar ochii fratelui său străluceau de interes.

Eustace continuă :

— Și acum, povestește-mi despre dansurile pe care le ai în spectacol, *cher maître*¹.

De astă dată, rînjetul sarcastic al unchiului său îi produse lui Tom atîta silă, încît simți că-i vine greață — sau poate era frișca abundentă pe care o pusese în spuma servită ca desert ? Coborî din nou la toaletă.

Cînd se reîntoarce, văzu cum unchiul lui împăturea o bancnotă și o punea în portofel.

— Asta-i foarte frumos din partea ta, băiatule dragă. N-am vrut să-i mai creez neșazuri mamei tale, are și așa destule.

---

¹ Dragă maestru (fr.).

Tom se cufundă în lectură, dar i se părea că toate solidele principii de ordine victoriană se sprijineau pe ipocrizii și pe ambiții scrîntite, individualiste — Palmerston, Disraeli, Gladstone. Un singur om de stat avea principii veritabile — Sir Robert Peel, iar acesta își divizase partidul în două. Reveni la realitate ca să-l vadă pe unchiul Eustace bătînd stepul în fața lui și cîntînd :

— Să dau lumii foc nu-mi place. Vreau să fiu lăsat în pace. Asta vrei tu, nu-i așa Tom ? Fratele cel solid.

Tom închise cartea, se ridică și dădu să iasă. Întorcînd capul, spuse :

— Ai împrumutat bani de la Ma. Pe urmă ai împrumutat de la Piers pe motiv că nu vrei s-o mai superi pe Ma. Și presupun că n-ai nici o intenție să-i restitui nici unuia, nici altuia.

— Ești într-adevăr micul rahat solid al familiei, așa e ? îi zise unchiul său și, făcîndu-și loc pe lîngă el, părăsi încăperea.

Îngrijorat, Tom își dădu seama că pierduse orice șansă de a-și chestiona unchiul asupra celor ce știa despre starea sufletească a lui Ma.

Audițiile pentru PHAETON

— **A DAT BĂTĂLIA !** ÎI SPUSE PIERS, SURESCITAT, fratelui său, dînd buzna în salonul albastru împotriva ordinelor date de el însuși familiei și personalului. Căci insistase ca, în cursul week-end-urilor petrecute la Tothill, Tom să aibă un sanctuar al său, ca să învețe — spre înalta aprobare a lui Hubert și a lui Jackie. Tom își smulse cu greu atenția de la sinusuri și cosinusuri, arătînd un interes cam forțat, se temu de el, întrucît ghicea despre ce băătălie era vorba și că Marina o dăduse. Iar antipatia față de ea și acțiunile ei introducea un efort din zi în zi mai în cordat în interesul pe care-l purta față de succesul fratelui său.

— Se pare că l-a invitat pe Howerton să ia masa la Claridge. M-am îngrozit cînd mi-a spus-o el, fiindcă îmi închipuiam că poate l-a luat de sus sau, în orice caz, că a putut să i se pară lui așa. Dar deloc. Ba chiar mi-a povestit totul într-un fel deosebit de amuzant. Îmi e foarte simpatic, Pratt. Apropo, acum sîntem Reggie și Piers unul pentru altul. „A fost o comandă regală — mi-a spus el — dar cred că am ieșit cu note bune, sau în cel mai rău caz adecvate, pentru spirit și maniere.“ Reggie o consideră puțin cam absurdă și foarte de temut, dar are impresia că știe ce face. Și-a dat, se pare, osteneala să se uite prin articolele lui despre Rameau și Purcell, ceea ce eu n-am făcut.

— Dar ai s-o faci, interveni Tom,

— Da, da. De acord. Am să le citesc. Mai mult, ea știa, ceea ce eu habar n-aveam, că Reggie a organizat niște concerte la Edinburgh, cu o uvertură de Lully și cîteva arii din *Armide* în program. Și, pe deasupra, a avut posibilitatea să-i spună că un dirijor, pe care el îl stimează enorm,

i-a admirat concertele organizate acolo. Desigur, el nu ia drept literă de evanghelie tot ce spune Marina. Nu crede nici o clipă că Benjamin Britten va veni, și, mai puțin încă, Sir David Webster. Și chiar dacă unii cronicari muzicali vor veni, nu vor scrie probabil despre spectacol. Nici nu cred că Reggie ar dori realmente ca ei să scrie. Cît despre scînteietorul tînăr de la Cambridge — știi, dragă, cel care ia parte la toate reuniunile interesante — era dinainte prieten intim cu Reggie. Au fost însă, evident, destule motive care să-i dea senzația că toată afacerea asta face din el un personaj de actualitate. Nu poate suferi meseria de profesor, am impresia. Dar motivul principal, lucru ciudat, e faptul că Marina o va aduce pe cîntăreața Sylvia Armitage. Pînă și eu am auzit de ea. Am impresia că e un fel de Edith Evans și Sybil Thorndike reunite, dar, desigur, cu cîteva decenii mai tînără, altfel n-ar mai putea să cînte, deși mi se pare că și ea s-a retras oarecum din activitate. Se zice că n-ar recunoaște o lucrare de-a lui Lully dacă ar auzi-o, sau orice altceva din muzica preferată a lui Reggie, dar, după toate aparențele, asta n-are importanță. E o mare cîntăreață și-atîta tot. Iată ceva cu care va trebui să mă obișnuiesc în lumea teatrului. Vreau să spun, cu oameni stupizi care sînt actori și actrițe mari. Așa încît va fi o bună lecție practică să ascult criticile și comentariile acestei femei și să încerc să le redau în limbajul meu. Pentru că, evident, experiența contează, dar oamenii aceștia nu posedă intelectul necesar pentru a transmite ceea ce au simțit în alt mod decît jucînd teatru. Toată ucenicia asta în arta de a conlucra cu oamenii, va fi o lecție extraordinară, Pratt. Și va fi totodată pasionant.

Tom, care fixase cu privirea elegantele volte și spirale ale maimuțelor verzi ce se zbenguiau în toate atitudinile pe tapiseriile de pe pereți, se rușină în sinea lui surprinzîndu-se că gîndește : „Aș prefera să fiu una din aceste maimuțe decît să aud tot ce-mi înșiră Piers : n-ar mai fi atîta zgomot“. Oricum, tumbele și săriturile maimuțelor se încadrau în proporțiile exacte ale lui Pratt.

— Trebuie doar să ascuți, de altfel, îmi închipui.

— Da. Pentru ca să pot face asta trebuie să-mi imaginez că eu sînt tu. Știi ce, n-am să te deranjez mai mult,

dar, spune, nu e minunat ? Urmează să avem o întrunire aici, în marea sală, mâine când Reggie și profesoara de muzică de la Saint Paul-fete vor veni cu câțiva cîntăreți potențiali de la ambele școli. E prima oară când Reggie vede sala. Iar Marina are de gînd să aducă vreo două celebriități muzicale care de ani de zile mor de dorința de a vedea interiorul palatului.

— Ce va zice unchiul Hubert ?

— Ah, tocmai aici și-a arătat Marina inteligența. Hubert are să fie de față ca să le povestească tot ce știe despre sala de recepții și întregul palat, și ca să-i conducă peste tot să viziteze. Dar fără să se angajeze cu nimic dinainte. Reggie a înțeles exact intențiile Marinei și s-a învoit să-i urmeze planul. Firește, oficial Hubert nu poate hotărî. E nevoie de aprobarea străbunicului. Dar dacă îl vom impresiona pe Hubert, și dacă se va simți suficient de măgulit, în realitate tot el hotărăște sau, mai bine zis, bătrînul va face ceea ce-i va spune Hubert. După cît se pare, traversează o perioadă de ramolism.

— Iar bunica ?

— Asta e treaba ta. Altfel, care e rostul ședințelor de după-amiază în camera de dormit de ceremonie ? Marina a făcut niște glume destul de murdare pe chestia asta. După ea, bunica și-a deplasat cu încă o generație voracele apetit sexual. Bunica noastră, Dumnezeu atotincestuos, a zis ea. E uluitor, a învățat întregul limbaj de știință creștină al lui Jackie, ceea ce trebuie să fie dificil pentru o italiancă. Dar o urăște de moarte.

— Da, știu. Nu vreau să mai aud despre asta. Știi foarte bine că am acceptat ședințele de istoria mobilierului cu bunica pentru că e singură și nefericită. Și nu mă miră. Îmi dau seama ce înseamnă s-o ai pe una ca Luzzi pe urmele tale. Și am mai acceptat fiindcă dorcam să fac tot ce pot ca ea să privească reprezentarea operei aici cu ochi buni. Dar acum pot să-ți mărturisesc, Van — au început să-mi placă după-amiezele cu ea pentru ele însele. Cunoaște realmente inventarul palatului.

— O, toată istoria asta cu „o locuință în care s-a trăit“. Sper că nu te-a prins în cursă și pe tine ?

— Nu. Tot ce e mai frumos în camera de dormit de ceremonie e faptul că reprezintă o capodoperă arhitectu-

rală a lui Pratt. Dar, orice s-ar spune, încep să văd limpede că un mare palat înseamnă o formă, dar mai înseamnă și felul în care oamenii au trăit în el timp de secole, și obiectele cu care l-au îmbogățit. Asta face din el o fortăreață puternică, și nu o cochilie gata să se sfărâme.

— Da, da, nu neg. Nu cunosc prea multe în privința asta. Cred că ai să devii sclavul istoriei în acest fel. Trebuie să spargi tiparul celor ce s-au întâmplat efectiv prin cele ce s-ar fi putut întâmpla. De aceea faptul că-l răzbu-năm pe Sir Francis Tothill înscenînd opera *Phaeton* ne bucură atît de mult. Noi nu ne mulțumim doar să schimbăm treptat interiorul palatului cu diverse obiecte artistice de prisos, așa cum au făcut înaintașii noștri; noi vom da naștere unei noi creații de artă dintr-una veche — sau mai bine zis eu voi săvîrși acest lucru. În orice caz, tu ai s-o convingi pe bunica să fie de acord, nu-i așa? Deși mă-ntreb dacă, de fapt, asentimentul ei este necesar.

— Nu. Din cauza asta speră Luzzi să impună hotărîrea fără să-i ceară ei părerea. Ca s-o insulte și să-și arate puterea asupra lui Hubert. Dar bunica nu e proastă. Van, se înțelege că voi face pentru tine ce voi putea. Dar trebuie s-o iei în considerare tu însuși pe bunica. S-ar cuveni, cel puțin. E o femeie foarte nefericită și singură, mai ales acum, după căzătura pe care nici nu vrea să admită că a suferit-o.

— Da, Pratt, înțeleg. Numai dacă știința ei creștină n-ar face-o să se creadă deșteaptă nevoie mare. Și-mi dau seama că Marina, deși mă ajută mult, e o cățea. Dar nu cred că bunica și-a închipuit că-l poate ține pe Hubert pentru ea toată viața. Cît despre cunoașterea asta a adevărului în legătură cu un picior grav contuzionat, nu-i va fi la fel de ușor dacă se va întâmpla să-și fractureze șoldul.

— Eu nu cred că lui Hubert îi va fi mai bine cu această Luzzi.

— E o femeie frumoasă, Pratt, și i-a dăruit o viață nouă. Oricine poate vedea asta. Unde mai pui că prejudecata generală cere să te culci cu femei care nu-ți sînt mamă.

Doar un zîmbet îi flutură pe buze lui Tom ; reflecta.

— Nu mi-l pot imagina pe unchiul Hubert avînd relații sexuale cu oricine-ar fi. Poate din cauză că atunci cînd crești mare în preajma cuiva, un unchi sau mai știu eu cine, îl ieși așa cum e înainte de a cunoaște ce-i cu sexualitatea. Dar eu mi l-am închipuit întotdeauna ca un cotoi castrat...

— Știu ce vrei să spui. Asta se întîmplă, în parte, fiindcă sexualitatea constituie una din „erorile“ asupra cărora bunica a aflat adevărul, încît a dispărut din însăși atmosfera de la Tothill.

— Nu e chiar așa. O, știu ce-ai avut în minte. Dar uită-te cît îi place bunicii să cocheteze. Și mereu intercalează cîte-o aluzie la Hubert și „doamnele“, cum le numește ea. Lasă de înțeles că Hubert a avut o viață destrăbălată undeva, departe de casă. Singura dată cînd a pomenit Ma despre viața asta a lui, a zis că a fost „un mare vînător de femei“. Dar, după cît se pare, nici chiar tăticiu nu i-a putut povesti vreodată despre o singură femeie pe care Hubert a fost în stare s-o vîneze.

— Îmi închipui că are pe undeva o metresă. Ceva ascuns, în stil victorian. Știi, cum a avut străbunicu. Dar bunica i-a spus lui Ma că nu trebuie să sufle nimeni vreo vorbă pe tema asta. Bietul bătrîn ! Pariez că i-ar plăcea să-și mai amintească. Crezi că e prea ramolit ca să ne poată povesti *nouă*, dacă l-am trage de limbă ?

— Nu știu. Nu cred că ar fi o situație prea fericită pentru un bătrîn de nouăzeci de ani să înceapă să povestească despre viața lui erotică trecută. Ar semăna cu balivernele acelea de umplutură din gazetele populare de duminică, bune numai să discrediteze viața bine rînduită a oamenilor — „Tot adevărul despre...“. Brownlow tocmai le menționa săptămîna trecută. M-a impresionat categoric. E tare cînd explică erodarea valorilor prin gustul pentru senzational. Oricum, unchiul Hubert nu e un victorian. Cred că n-a împlinit încă cincizeci de ani. Trebuie să recunosc că nu arată deloc bătrîn în ultima vreme.

— Ce-ți spuneam ! E opera Marinei. Îl trage ca pe un nou-născut care zbiară, spre secolul XX, din nu știu ce înspăimîntătoare lume victoriană. Îl smulge unor prosti-

tuat, îmi închipui. Nu lipseau în epoca aceea. Știi, femeile de soiul ăsta îi îmbătrînesc pe bărbați. Piers era satisfăcut să constate că asemenea generalități mondene îi veneau acum cu ușurință pe buze. Uite cum l-a pus în contact cu cercuri întregi de persoane dinafara băncilor, a lumii financiare din City și a administrației domeniului. Și — e fată bună, trebuie să recunosc — același lucru îl face pentru mine.

— Tu n-ai fost prin nici unul din acele locuri. Dar sper că-ți va prezenta oameni utili. Nu numai tipi din *jet set* și excentrici.

— O, ba cred că-mi va prezenta și dintr-unii și dintr-alții. Oricum, așa sper. N-are nici un rost să fac cunoștință cu producători, actori, scenografi și toată mulțimea de personaje de la care pot învăța meseria, dacă nu voi petrece un an sau doi, înainte de a mă lansa, în vîltoarea unci vieți cît mai variate — și cu cît mai excentrică, cu atît mai bine. Nu, o doamnă trăsniță și însetată după putere e tocmai ceea ce-mi trebuie, atîta timp cît sînt cu ochii-n patru la bufoneriile ei. Iar Marina Luzzi nu-i o păpușă umplută cu tărîțe. Loviturile ei de picior sînt reale.

Tom ar fi vrut să spună că Marina e ca o marionetă acționată de un mecanism electric care a scăpat oricărui control. Rămase cu ochii duși la eleganta *chinoiserie*¹ cu maimuțele care-și desfășurau eternele modele pe perete. Dacă trebuie să existe o lume a maimuțelor, reflectă el, măcar să fie fixată și mărginită la desenul tapetelor. Această lume de maimuțe a Marinei, o lume imitativă de flecăreală, țopăieli și scîlcieri repezite ale vorbirii, atît cît o putea el întrezări, îl irita și în același timp îl tulbura atît de mult încît, deși recunoștea sinceritatea afirmațiilor lui Van, se simțea total tăiat de viitorul uimitorului său frate. Văzu înainte-i o viață întreagă de bilete de favoare pentru premiere „de gală“, și o viață întreagă de stat în picioare într-un colț, cu un pahar de șampanie, căutînd să respire larma amenințătoare a trăn-cănelilor fără nici un înțeles rostite de diverse celebrități

---

¹ Pictură, bibelou, tapiserie etc. în stil chinezesc.

În cabinele actorilor. Trebuia să-și făurească propriul lui viitor. Reveni la studiul lui, la certitudinile subtile ale matematicii și la miraculoasele zboruri ale intelectului pur.

Piers, simțindu-se vinovat, ieși din salon în vârful picioarelor.

Se îndreptă, cum făcea mereu în ultima vreme, către marea sală de recepții. De fiecare dată o privea dintr-un unghi inedit, pentru a-i imprima sau, mai curînd, a chema la viață din zidurile ei întreaga însuflețire fictivă ce clocoțea înlăuntrul lui, pentru a orîndui și a vedea apoi rînd pe rînd evoluțiile fiecărui balet, fiecărui personaj (căci personajele în arta ficțiunii sînt ca niște figuri într-un balet, era convins), grupate în jurul temei centrale, zborul glorios și tragic al lui Phaeton, de-a curmezișul lanternei în mărire, și prăbușit jos într-o moarte glorioasă, în flăcările cupei de malachit. Pe cînd ședea pe vine la nivelul scaunelor pentru public, văzu din nou perindîndu-se marile scene ale lumii lui Phaeton : Climène, mama sa, exultînd de triumful fiului ei ; regele Soare, tatăl său, salutîndu-l ca pe un crou ; Merops, regele egiptean, acordîndu-i succesiunea la tron și mîna fiicei sale ; în sfîrșit, mărețul zbor al lui Phaeton pe bolta cerească — „*C'est un nouveau soleil qui donne un jour si beau*“.¹ Și apoi, întrucît lucrarea era o tragedie, Theona, iubita lui Phaeton cea părăsită, inevitabila, dar jalnica victimă pe care tentativa lui de a cuceri gloria o lasă în urmă ; Proteu, acel glas croncănitor de corb, prevestind prețul încumetării ; Geea zeița pămîntului, invocîndu-l pe Iupiter s-o scape de schimbarea, de înnoirea cu care o amenința îndrăzneala lui Phaeton ; și, în cele din urmă, fulgerul lui Iupiter aruncat în numele cauzei drepte a ordinei și a monotonei păci, aducînd moarte asupra tentativei de mărire a lui Phaeton, în flăcările uriașei cupe dintre pilaștrii de marmură ai lui Vanbrugh — „*O, chute affreuse !*“².

Din acel loc cam întunecos, spre vest de intrarea nordică, putea oare un spectator să vadă destul de departe ca să-l cuprindă cu privirea pe Iupiter, pe care își propunea

---

¹ „Un soare nou revarsă lumini încîntătoare“ (fr.).

² „O, ce cădere groaznică !“ (fr.)

să-l plaseze sus de tot, pe o platformă suspendată sub lumina lanternei, deasupra acelui zeu mai puțin însemnat, al Soarelui, pe care-l va așeza într-o măreție inferioară pentru a-și primi fiul, în galeria sudică de dedesubt? Da, se putea vedea, dar numai pieziș, credea el. Cît de mult dorea să vorbească cu scenograful. Oare cine va fi? Brierly, care-i executase atît de bine ordinele pentru *Richard al II-lea* părăsea școala la începutul verii. În orice caz, părea puțin probabil ca înalta perucă cu care își propunea — spre a aminti de însuși Ludovic al XIV-lea — să-l împodobească pe atotputernicul zeu Iupiter, păstrătorul fulgerelor, să fie văzută din punctul acela. Însemna asta că aluziile la dimensiunea monarhiei terestre a suveranului modern, pe care voia să le introducă în legenda unei zeități celeste grecești, îl vor determina să îmbrace întreaga distribuție în costume din secolul al șaptesprezecelea? Nu, nu va îngădui așa ceva. Doar sugestii ici și colo, ca peruca lui Iupiter. Altminteri, spectacolul va avea un aer convențional „ingenios“, ca Shakespeare jucat în haine actuale. Procedînd astfel ar sacrifica realitatea vizuală a piesei, în ceea ce avea esențial, nuanțelor vieții de Curte din epoca aceea, care nu reprezentau, în definitiv, decît una dintre dimensiuni.

Piesa va trebui să vorbească — așa cum era nevoit să acorde credit că și muzica o va face — despre lumea zeului elin al Soarelui, și, implicit, despre regele-Soare al Franței, și mai trebuia să vorbească despre amîndoi unui public care o viziona astăzi, în 1957. Și, bineînțeles, în același timp — iar acesta era aportul său personal, rațiunea pentru care fusese ales regizor — unor spectatori dintre care cei mai mulți vor vedea pentru prima oară faimoasa, aproape legendară sală Vanbrugh.

De la un capăt la altul, ansamblul realizării trebuia să sugereze straniu, și totuși un anumit gen de straniu care să răscolească ecouri familiare.

O, desigur, n-avea cum să-și atingă scopul. Cu cîntăreți amatori și fără nici un fel de experiență nu putea spera, în cel mai bun caz, decît să evite un eșec ridicol.

Nu trebuia să-i destăinuie lui Pratt, dar acolo, pe loc și în acea clipă, privind îndrăzneții pilaștri răsuciți înălțîndu-se spre cer ca să susțină lanterna, și lanterna însăși

străpungînd bolta cerului, imploră zeitățile, oricare vor fi existînd (sau le sfidă), ca spectatorii cu spirit baroc, elegant, excentric, avid de senzații, să fie mai numeroși decît cei prudenți, amorfi, în seara premierei lui *Phaeton* din marea sală, dacă autoritățile școlare și străbunicul (curioasă asociere) își vor da încuviințarea să fie reprezentat.

Și atunci, chiar din spatele pilastrului răsucit din marmură neagră a cărui uluitoare escaladă în spirală o contempla, apăru Magda Sczekerny — o păpușă modestă, dar savuroasă. Toate panglicile și fustele acelea folclorice... iar el nu se jucase niciodată cu vreo păpușă în copilărie, nu era deloc versat să le îmbrace și să le dezbrace.

— Domnule Mosson, vă întrerup reveria artistică. Am dreptul, vă rog ? Și ochii păpușii se rotunjiră privindu-l ca ai unei fete care ar fi înfățișat bunicii lui un buchet pe cînd era Lady Mayoress. Piers se așteaptă să urmeze și reverența. Iertați-mă, vă rog. Dar voiam să vă prezint un prieten al meu care vă poate ajuta la punerea în scenă.

Își dădu seama brusc că nu avea nici un fel de șanse la ea. Iar motivul nu se lega întru nimic de lesbianism, fie el burghez sau de alt fel. Ochii ei sclipiră de fidelitate dragăstoasă cînd întinse o mîna către negrele și lucitoarele răsuciri solomonice și trase în picioare dintr-o poziție tupilată — nu vreun bizar țigan, nepieptănat, bărbos, cu piept hirsut în deschizătura cămășii, splendid în sălbăticia lui, sau vreo apariție de eleganță, afabilitate și fler monden care să-ți taie răsufierea — ci un tînăr îndesat și vînjos. Avea ochi mari, fără luciu, privind fix, în gol, prin ochelari, ca ai unei bufnițe de jucărie, iar brațele-i lungi atîrnau pe lîngă trupul scurt, ca aripile acestei inteligente și înțelepte păsări ; dinții de sus, din față, îi ieșeau în afară, într-o versiune umană a ciocului de bufniță. Dar obrații, în armonie cu cei ai Magdei, erau două pete de roșu ca la o păpușă olandeză. Avea pulover și pantaloni vechi și pătați, dar bine croiți și cu aspect cochet. Dintre cele două păpuși el fusese tîrît pe jos și printre tușiuri mai mult decît Magda. Dar păpuși erau și ca păpuși se înfățișau.

— Cercetătoarea dumneavoastră, zise Magda cu sfială, cere permisiunea să vă prezinte un alt asistent.

— Meșterul dumneavoastră la toate, bucătar și spălător de sticle, vorbi tânărul. Glasul îi era precis, pronunțînd distinct, dar cu modestie sunetele, cum făceau unii preoți mai patetici dintre cei care veneau să citească prelegeri în Abația școlii de ziua tuturor sfinților. La fel ca ei avea un ușor accent cockney manierat. O să aveți nevoie de unul ca mine pentru punerea în scenă.

— Ralph Tucker, îl prezentă Magda. Cunoaște foarte bine Tothill House și domeniile. Lucrează de un an ca ajutor pe lîngă grădinarul șef, de cînd a terminat colegiul de horticultură. Nu-i așa, Ralph ?

— Da, așa e. În alt loc presupun că mi s-ar fi dat în seamă serele sau plantațiile de arbuști sau întreținerea straturilor de flori. Dar domnului Pentreath îi place să se ocupe singur de toate — cu lucrătorii lui grădinari care să mențină lucrurile așa cum au fost întotdeauna. Deci, cum eram ajutor principal, m-a numit om de idei la toate. Cei doi ani la colegiu par puțin cam îndepărtați, dar îmi dau un orizont destul de larg ca să mă ocup de treburile cele mai disparate pe Domeniu.

— A, da, desigur — am auzit de dumneata de la bunica. Mereu te laudă.

Piers desluși în propriul său glas ceva din tonul condescendent cu care bunica și Ma, fiecare în felul ei, îl deprinseseră în raporturile cu „cei ce muncesc pentru noi”. Nu e drept, gîndi totuși ; o dată ce ajung să cunosc pe cineva de aproape, stereotipele astea dispar. Dar neîncetatele laude ale bunicii cu privire la băiatul cu ochi albaștri, mai presus de toți membrii personalului, îl făcuseră în mod inconștient refractar să distingă pînă și identitatea acestui tânăr. Își dădu silința să-și amintească măcar o formulă cu înțeles din torentul de fraze pe care-l revărsa întotdeauna bătrîna Jackie despre rarii ei protejați — „doar un adolescent, dar atît de însetat de dragostea Domnului” — „un cămin sfărîmat, dar el nu păstrează amărăciune în suflet” — „un presbiteriu, dar oamenii aceștia modești, însă manierați, resimt pierderea micilor lor privilegii cu mult mai mult decît oricare dintre noi, cei obișnuiți să deținem autoritatea” — „Pentreath s-a hotărît să se întoarcă în Cornwall-ul său natal anul viitor. Și cu atît mai bine. Toți ar trebui să ne aflăm în

locul pe care-l iubim, și locul lui e în Cornwall. Băiatul ăsta e născut să-i preia serviciul aici. Iubește fiecare colț din Tothill. Și are o dragoste de frumos atât de simplă, însă adevărată. Zambilele albastre le-au bătut pe toate, Milady, mi-a spus el mie“.

În disperare de cauză, Piers aproape că-l felicită pe tânăr pentru simplitatea acestui din urmă comentariu. Apoi își aminti de un amănunt ceva mai oportun.

— Dumneata ești cel care ai reparat păsările în stil rococo, acelea care cîntă cu mecanism de ceasornic. Mi le-aduc aminte cum cîntau cînd am venit prima oară în vizită aici după război, la vîrsta de opt ani. Iar acum o lună, deodată au început din nou să cînte.

— După Suez, vorbi tânărul pe un ton tacticos. Acestor păsări le plac războaiele. Dar nu zîmbi. Întreținerea generală a mers rău aici, domnule, foarte multă vreme. Dar Magda mi-a spus că sînt o sumedenie de mașinării în opera asta de care vă ocupați. Mi-ar plăcea să pun și eu mîna la construirea lor. Dacă e nevoie de ajutorul meu, se înțelege.

— M-aș bucura să am ajutorul duminale, firește ; și, te rog, nu mai îmi spune „domnule“.

— Cum doriți, desigur. E vorba de căderea lui Phaeton, nu-i așa ? Ca în pictura plafonului.

— Da. Dar eu o văd ca o prăbușire tragică. Mai bine să-ți explic chiar acum, fiindcă e un punct de vedere neortodox.

Spre surprinderea lui, tânărul cu pretenții de bune maniere spuse :

— S-a cam isprăvit cu ortodoxia în teatru, nu-i așa ? A ieșit din scenă vechea piesă bine încheată. Acum toți vom privi înapoi cu mînie.

Nu era tocmai ceea ce avea în gînd Piers, dar zîmbi.

— Îl văd pe Phaeton ca un personaj mai constructiv, mai îndrăzneț decît Jimmy Porter¹. Cursa lui cu carul e un gest viteaz, de sfidare a lamentabilei vieți de rutină. Dar, se înțelege, piesa e o tragedie, și fapta se dovedește a

---

¹ Eroul principal al piesei *Privește înapoi cu mînie* (1956) scrisă de dramaturgul englez John Osborne (1929—). A devenit prototipul „tînărului furios“ în teatrul britanic.

fi nimicitoare. Pămîntul e în primejdie de a fi pustiit de foc, cînd caii scapă controlului. În operă, Gee, adică Pămîntul, face apel la Iupiter ca să-i salveze semințiile de la pîrjol. Dar eu nu cred că asta face mai puțin dramatic, mai puțin emoționant gestul lui Phaeton.

— O, nu, aici aveți dreptate. Se găsește totdeauna cineva care să se vaite. Și presupun că bătrînul păstrător al fulgerelor lovește pînă la urmă. Ce altceva poate să facă ? Asta e veșnica scuză de altfel. Ca și regii — domnesc și *trebuie* să-și arate supremația. Sau papii — sînt „părinți“, de aceea se cuvine să-i ascultăm. Autoritatea o deții prin titlu, nu-i așa ? Știți, nu va fi ușor de construit carul.

Nu-și schimbă o dată cu subiectul inflexiunile monotone, dar însuflețite, ale glasului.

Piers gîndi : „Multe comentarii mai face, dar nu-i nimic, dacă e realmente capabil să execute tot ce zice“. Îi spuse :

— Am avut ideea să arăt totul prin lumini de reflectoare care să joace peste frescele lui Verrio de pe plafon.

— Ah ! interesant. Mă interesează foarte mult reflectoarele. Aș fi vrut să devin inginer electrician.

— Știi ce, îi propuse Piers, am aici schițele pe care mi le-a făcut un prieten pentru eventualele mașini și utilizarea reflectoarelor. Scoase din buzunar însemnările și desenele unchiului Jim și i le înmîină lui Ralph. Păstrează-le. Sînt copii după originale.

— Prietenul acesta al dumneavoastră e un profesionist ?

— Da. E ofițer în arma geniului.

— Aha, înțeleg. Îi vom pune planul în practică, dacă *Phaeton* urnește carul din loc. Dacă Iupiter, adică, îi poruncește prietenului dumneavoastră să se arunce la timp asupra prilejului.

Magda, care stătuse deoparte ca o fecioară rezervată, plină de adorație (era, în chip vădit, nebună după Ralph), vorbi cu nerăbdare — izbutea să dea o aparență sfioasă pînă și nerăbdării — :

— Ralph, dă-i domnului Mosson piesa ta. Trebuie să mergem.

— În regulă, Magda, nu te enerva. E doar o piesă de teatru pe care am scris-o eu. Știu că, în momentul de

față, sînteți foarte ocupat, dar s-ar putea să vă intereseze. În orice caz, lucrarea mea nu ține seamă prea mult de canoane.

— Acum trebuie să plecăm. Se știe că, în clipa asta, verific o informație la Biblioteca publică Westminster. Vai de mine, dacă sînt descoperită.

„Ei poftim, gîndi Piers, din nou atmosfera asta confuză, de conspirație.“

— Dumneata, cel puțin, sper că nu trebuie să-ți ascunzi mișcărilor, îi spuse lui Ralph.

— Nu. Eu mă aflu peste tot în același timp. Asta e frumusețea muncii mele aici. Nu doar că aș dori să vă închipuiți despre mine că nu mă interesează în primul rînd grădinăritul.

— O, cred că așa este, dar eu sînt un incurabil neștiutor în ale horticulturii. Trebuie să stai de vorbă cu mama. Ține o pepinieră de trandafiri arbuști în Suffolk. Poate că ai auzit de ea.

— Cum să nu. E cea mai cunoscută pepinieră de felul ăsta din țară. Am reușit să-l fac pe Pentreath să mă trimită acolo ca să aduc niște răsaduri. Mă bucuram dinainte că am să-nvăț o grămadă de lucruri. Dar doamna Mosson n-avea prea mult chef să vorbească în ziua aceea. Nu se simțea tocmai bine, îmi închipui.

Dumnezeule, se înfioră Piers, dar nimic de pe chipul de bufniță împăiată nu sugera sarcasmul. Spuse :

— Marți va avea loc aici o întrunire generală pentru un tur de orizont. Aș dori să veniți amîndoi, dacă puteți fi liberi. Unchiul Hubert va fi și el de față, și poate nu vreți să vă vadă.

Felul lor de a se comporta părea că-i cere să între și el în nu știu ce conspirație. Atunci, însă, oarecum spre nemulțumirea lui, ei înlăturară asemenea bănuieli de complot.

— Cred că, de obicei, eu găsesc mijlocul să evadez, vorbi Magda timid.

— Da, ne vom afla aici, zise Ralph. Nimic mai bun decît să fii cel care e trimis să bată drumurile cu treabă pentru a putea să te miști încolo și înapoi fără a fi observat.

Ciudați oameni, gândi Piers, totuși amîndoi i-ar putea fi folositori, și, fără îndoială, aveau calități ; dar, în ultimă analiză, păreau a fi așa cum arătau — șterși, nebuloși, înzestrați, dar impalpabili. Nu era ceea ce căuta el ; viața fusese parcă stoarsă din ei — hocus-pocus, vino-ncoa, hocus-pocus, du-te-ncolo : migrațiuni mai mult decît prezențe. Viața în căutarea căreia se va afla el în următorii cîțiva ani, va trebui în orice caz să aibă proporții mult mai mari, să fie mișcătoare, înfricoșătoare, absurdă, sau toate trei la un loc, dar mare, mai mare decît viața obișnuită. Iar el o va descoperi singur, dintr-o largă selecție ; nu-i va fi impusă din spatele unor coloane. Era ceva dezagreabil în faptul că fusese pîndit în cursul unei „reverii artistice“ (ce lucru teribil — limba — poate că fata ar fi găsit formula potrivită în limba ei ungară) — ca Hamlet la Curtea aceea plină de spioni. Își reaminti însă că absorbirea lui Hamlet în solilocvii era pe jumătate neajunsul personajului și pe jumătate problema dificilă a piesei. Va lăsa în seama lui Tom îndoielile intuitive, semnele prevestitoare și vagile temeri ; dacă urma să-și plăsmuiască viața așa cum dorea, trebuia să învețe să vadă limpede ceea ce i se înfățișa, să selecteze și să folosească. Aceștia erau numai doi dintre nenumărați oameni, spera el, ce vor pătrunde în viața lui în următoarele luni și-l vor ajuta să arate unei lumi mai vaste, mai înzestrate și mai influente ce putea el oferi în domeniul spectacolului, al formelor, al uluîrii.

Dar pentru moment trebuia să se preocupe de problemele practice. Se îndreptă spre marele portal nordic, masiv boltit, și contemplă cu dragoste și cu emoție „marea sală“. Pe-aici trebuia să fie intrarea spectatorilor — pentru ca să aibă în fața lor vederea aceasta a imensei lanterne și a înalților pilaștri răsuciți, și, mai presus de toate, a misterioasei povești a lui Phaeton, desfășurîndu-se în penumbră, acolo sus. O asemenea primă viziune constituia un punct esențial al întregii forțe dramatice pe care urma s-o aibă spectacolul său. Numai o fracțiune din publicul celor trei seri vor fi văzut înainte minunata sală de recepții. Cum îi va lăsa cu gura căscată pe ceilalți !

Totul, prin urmare — locurile, orchestra, scena, mașinăriile, reflectoarele — se cerea subordonat asigurării acestei intrări. Întîi de toate pentru asta va trebui să manevreze

și să satisfacă, să sacrifice și să insiste. Pentru asta, și pentru interpretarea operei ca gloria zborului lui Phaeton și ca tragedia căderii sale. Într-adevăr, spre a atinge aceste scopuri, trebuia să fie pregătit să lupte pentru subordonarea efectelor de scenă, a costumelor și a eclerajului, a dansatorilor, chiar a amplasării orchestrei. Multe dintre aceste sacrificii vor fi ale lui însuși, și va trebui să cedeze dramatic și admirabil, la momentul cel mai potrivit, ca să le fie dificil profesoarelor de balet și de artă de la școala Saint Paul, și chiar lui Reggie să nu răspundă cu un sacrificiu egal. Începutul acestui univers al luptei îl percepușe odată cu înscenarea lui *Richard al II-lea*, iar acum îl simțea și mai profund. Va fi stăpîn pe o calificare superioară în slujba miraculoasei strategii a teatrului pe care și-o dorea cu pasiune ca viață a lui viitoare.

Fiecare bătălie avea nevoie de o strategie proprie — iar aceasta trebuia purtată pe temeiul splendorilor lui Vanbrugh și Verrio, astfel încît ceea ce era doar o regizare de amator a unor cîntări, recitări și jocuri de scenă de amatori putea tinde spre culmi cel puțin în parte asemenea lui Phaeton în carul său divin împrumutat. Putea face mult pentru a-și sublinia viziunea proprie dînd viață — viață fatală, tragică — nesăbuitului său erou, ambițioasei mame, gloriosului rege Soare care și-a recunoscut fiul drept moștenitor. *Aceștia* s-ar cuveni să se miște cu măreție, dar liber, aprig, lăsînd emoția să irumpă în voie în interpretarea și în cîntul lor. Totuși, fata cea respinsă, docilă și tristă, sau rivalul învins al lui Phaeton ; Gea invocîndu-l pe Iupiter cu bocete ca s-o salveze de mistuirea în flăcări ; Iupiter, azvîrlind trăsnetul siguranței și al justiției, toate aceste forțe ale ordinii, dragostei domestice și blîndeii mulțumiri nu trebuiau nici ele lipsite de măreția morală pe care o meritau, dar le vedea cîntîndu-și ariile despre modalitățile minore, mai simple, ale vicții în atitudini înțepenite, ca de statui. Da, așa era bine : două genuri de interpretare — dramatic expresivă și simplu discursivă — vor trebui să marcheze răsturnarea pe

care avea s-o dea el ordinei iupiteriene, celebrarea glorioasei tentative a lui Vanbrugh de a cuprinde cerul.

Poate a fost sunetul neașteptat al tocurilor lui peste marmură când a ajuns în centrul „marii săli“, dedesubtul lanternei, la jumătate distanță între cele patru mari coloane; dar când se întoarse și făcu față spectatorilor imaginari, cuvintele lui Phaeton — „*Il est beau qu'un mortel jusques aux cieux s'élève*“¹ — îi muriră pe buze. Toată puterea și hotărîrea pentru care își pregătise mușchii, anticipînd cele ce avea să-i spună eroului-actor drept indicații scenice, îngheță, pînă când rămase rigid ca o statuie întocmai cum își propunea să-i instruiască să stea pe actorii distribuiți în rolurile anti-Phaeton. Era o alarmanță inversare a intenției sale.

Apoi, fără veste, știu pentru ce. Zgomotul strident, discordant, care venea din scîrîitul tălpilor pe dalele pardoselii, nu însemna muzică, dar era totuși un zgomot fără cuvinte. El nu avea muzică, abia dacă vreun zgomot, ci numai vorbe. Iar opera se sprijinea, în ultimă instanță, pe muzică. Avu totuși siguranța, în timp ce stătea acolo neclintit, că vasta încăpere, că viziunea lui, voința lui de a triumfa vor putea găsi o reconciliere cu orice va considera necesar Reggie Howerton ca să dezvăluie forța și frumusețea muzicii. Dar zgomotul discordant al pantofilor peste marmoră nu-i vorbea numai de surditatea lui la muzică, la orice afară de cuvinte, ci sugera ceva mai îngrijorător — primejdia unei dificultăți de nerezolvat. Și dacă însăși această sală, gloria centrală a tot ce-și propusese el, ar deforma, ar slăbi sau ar anihila tocmai sunetul vocilor și al instrumentelor ce compun opera, atunci întreaga idee s-ar dovedi o absurditate, ceva născut mort. Pe lîngă acest teribil verdict pe care-l va pronunța ziua de marți, orice alte păreri viitoare — îngăduința din partea familiei, acordul școlii, interferența muzicii sau a dansului cu planul său teatral — nu însemnau nimic. De acest unic test al acusticii, asupra căruia nu avea nici o putere, despre care nu putea face nici o supoziție, depindea totul.

---

¹ „Frumos e ca un muritor pînă la cer să se înalțe“ (fr.).

Conștiința că își proiectase viața cu mult înaintea realității, că toate visurile și speranțele lui depindeau de un factor fundamental, ce nu putea fi modificat, în afara puterilor lui, îi provocă o ciudată convulsie nervoasă. Părea că pornește de la un declic în șira spinării, transmițând mici pulsații de încordare prin tot corpul, pînă în tălpi și-n testicule, de-a lungul brațelor pînă în fiecare deget al mîinilor, și pînă sus în creier, astfel că nu i se mai părea că vede sau că aude ca în starea normală. Asta însemna un gen de trac dincolo de tot ce cunoscuse pînă atunci. Și senzațiile astea îi reveniră pe negîndite, repetat, în timpul următoarelor trei zile. Bănuî că asemenea stări vor constitui o parte centrală, deși manifestîndu-se în crize, a vieții lui, așa cum și-o destina de-aici înainte. Și totuși visurile, speranțele, formele schimbătoare și planurile nu-i vizitau gîndul mai puțin des sau mai puțin stimulator fiindcă se sprijineau pe o pojghiță de ghiață care se putea topi de la prima notă, sau, ca să nu fie nedrept cu Reggie, de la a cincea oribil distorsionată notă care ar putea răsuna în acea marți din minunata lanternă a lui Vanbrugh. De fapt, aceste cutremurătoare stări de panică fizică erau intrucîtva parte din speranțele și visurile lui, căci, fără îndoială, ele nu apăreau decît la adevărații artiști.

Reggie Howerton dăduse dispoziții ca audițiile să înceapă foarte devreme — la opt și jumătate. Dorea să termine cu ele, îi spusese lui Piers, înainte ca unchiul Hubert, Marina Luzzi și iluștrii ei prieteni să sosească la orele unsprezece.

— Nu e cîstit față de copii, zisese el, să le cerem să înfrunte oameni care mă sperie chiar și pe mine. Cel puțin pînă vor fi repetat de cîteva ori și se vor fi obișnuit cu un cadru atît de grandios. Și, oricum, trebuie să ne luăm hotărîrile neajutați de alții. Va fi producția *noastră*. Deși, dă-mi voie să-ți spun, signora Luzzi știe cu mult mai multe despre muzică decît bănuiam. Poate că judecăm greșit societatea elegantă a premierelor. Dar eu nu cred. Ea reprezintă o excepție.

Așadar elevii sosiseră mai devreme de ora matinală stabilită. Totuși, în ciuda frigului de la ora aceea, cu un

mic dejun grăbit și insuficient, cu inima zvîcnind de neliniște și pulsul rapid, Piers resimți puternic splendoarea sălii în timp ce intrau. Cel puțin, dacă totul ieșea pe dos, dacă artiștii cîntăreți nu aveau nici un fel de aptitudini, dacă unchiul Hubert va părea refractar, dacă Marina va merge prea departe și dacă acustica va fi defectuoasă, Reggie va fi cu siguranță atît de copleșit de măreția sălii încît va căuta, împreună cu Piers, să găsească o soluție la toate dificultățile.

Dar, în mod neplăcut, în afara oricăror calcule, n-a fost așa. Reggie abia dacă a examinat încăperea. Părea obsedat de faptul că nu sosise contingentul fetelor de la Saint Paul. Repeta întruna :

— Asta nu e cu puțință. Repetițiile trebuie să aibă loc la ora fixată.

Piers se simțea și prea anxios și prea jignit ca să atragă atenția asupra cadrului arhitectural. Încercă să fie întrucîtva de folos, întîi arătînd că ei, băieții, veniseră mai devreme, apoi, după ce trecu de ora opt jumătate, cîrtind împotriva încrederii pe care puteai să ți-o pui în metrou. Totul fără nici un rezultat.

— Asta nu se poate. Repetițiile trebuie să aibă loc la ora fixată. Singura variație în reiterările lui Reggie era să-i agite tot timpul pe băieți, și așa nervoși înaintea audițiilor, punîndu-i să mute mereu clavecinul cîțiva pași mai încolo, apoi mai înapoi, deși nu cîntase nici măcar un acord.

Nigel Mordaunt, eminentul prieten de la Cambridge al lui Reggie — „îl vezi la toate recepțiile, dragă“ — stătea, e drept, privind atent în sus spre lanternă, apoi la fecioarele jeluitoare din nișe. Dar cu toate că silueta lui înaltă, zveltă, în elegantul costum de catifea verde închis, părea că se armonizează de minune cu exigențele lui Vanbrugh, el rosti pe un ton degajat doar atît :

— Așadar, aceasta e faimoasa sală. Poate că intui sentimentul de frustrare a lui Piers, însă fără a-i înțelege motivul, căci adăugă : Nu-ți face gînduri despre agitația lui Reggie cu instrumentul. Își găsește de lucru ca să-și abată atenția de la așteptarea asta. Are dreptate, firește — lipsa de punctualitate e cea mai rea plagă într-o punere în scenă. Trebuie retezată de la bun început.

Acest prim eşec al „marii săli“ de a produce efectul strivitor scontat de el îi creă lui Piers o stare de tensiune cum nu mai încercase niciodată pînă atunci. Şi care persistă neschimbată în cursul următoarelor două ore de ascultare a aspiranţilor. N-ar fi putut spune cu nici un chip dacă vocile erau bune sau rele, la înălţimea aşteptărilor lui Reggie sau simţitor mai jos, subiect de nesferată plăcere pentru Mordaunt sau de dispreţ prevăzut dinainte. Ba chiar, în starea aceea de încordare, de multe ori nu distingea un sunet de altul — afară de cazurile în care se iveaua o pronunţie strigător la cer de greşită a unui cuvînt francez.

O fată urîlică, purtînd ochelari, şi care, concurînd pentru rolul Theonci, căuta să-i reproşeze lui Phaeton că o abandonează, scotea nişte sunete care i se păreau lui Piers atît de miraculos de frumoase încît nu putea crede decît că o favoriza acustica. În schimb Grayson, fiul consulului american, care voia să urmeze arhitectura, şi despre care i se spusese că are o minunată voce de bas, o lua în sus cu nişte ţipete atît de bizare, sau cobora la mormăituri atît de mohorîte în timp ce rostea necrutătoarea profeţie a lui Proteu despre soarta lui Phaeton, încît lui Piers i se păru că nu mai putea fi vorba de o ciudăţenie omenească, ci de hidoasa deformare pricinuită de splendida încăpere. Era oare marea sală a lui Vanbrugh un dezastru acustic, cum fusese, în fond, şi teatrul construit de el la Londra, în care se năruiseră atîtea din speranţele lui de tinereţe ? Sau va purta sunetele pînă în cupolă cu aceeaşi graţie magică şi gingăşie cu care purta lumina ? Chipurile experţilor, Reggie şi Mordaunt, îi dădeau numai răspunsurile neutre, adecvate unor arbitri, pe care le dădeau şi candidaţilor. Domnişoara Tankerton, maestra de muzică de la Saint Paul, părea că aţipise ; poate că era o adeptă a „ştiinţei creştine“ ca şi bunica — încercă Piers să-şi risipească neliniştea cu o glumă în sinea lui — şi închisese ochii spre a mărturisi adevărul : „Nu există eroare într-o operă lirică“. Dar nu de glume avea el nevoie. Îi privi pe ceilalţi ; toţi cei care urmăreau să obţină roluri — tenori, soprane, başi — păreau obnubilaţi de propriile lor anxietăţi ; maestra de balet, cu dinţii ieşiţi în afară, zîmbea atît cît îi îngăduia dantura, dar putea fi şi o grimasă de extaz

sau de disperare : profesoara de desen, care urma să deseneze decorurile și costumele sub direcția lui, arăta doar năucită, așteptându-se poate la Mozart sau chiar la Puccini — n-a putut imbecila măcar să citească puțin despre Lully înainte de a veni la repetiție ? Deodată le zări lângă portalul sudic, pe jumătate ascunse după o coloană, pe cele două păpuși — prin urmare izbutiseră să scape, dar cu o atît de evidentă dorință de a se eclipsa, încît neînsemnătatea lor sfida orice interpretare. La un moment dat crezu că, în sfîrșit, va auzi o apreciere. Băiatul pistruiat ca o turtă dulce și cu ochelari, care, fără mari șanse, voia să joace rolul lui Merops, atotputernicul rege al Egiptului, suzeran al regilor tributari ai Indiei și Etiopiei, își întrerupse brusc aria, spunînd :

— Îmi dați voie s-o iau de la început, domnule profesor ? E atît de vastă sala ! Dar răspunsul lui Reggie nu oferi nici un indiciu. Spuse :

— Da, într-adevăr ; nu-i așa ? Sigur. Cîntă de la început

Totuși, prin toată această tortură a îndoielii, această disperare că miraculosul zbor s-ar fi putut să nu părăsească niciodată pămîntul, Piers observa și, cu surprindere, se observa observînd. Muzica părea ceva confuz, uneori expresivă și agreabilă, alteori distorsionată, impresionînd neplăcut urechea, în cea mai mare parte o continuitate vocală informă și anostă reflectînd acompaniamentul neîntrerupt al lui Reggie la clavecin. (Avea senzația că știe acum ce înseamnă afirmația că Lully inventase recitativul muzical — oare nu mai înceta deloc clavecinul ?) Dar cuvintele, expresiile fizionomiilor, mișcările capetelor și trupurilor, foarte rarele scăpărări de caracterizare, și mai rarele licăriri de personalitate ale cîntăreților străbătînd bariera densă alcătuită din anxietăți, eforturi, dorință de a place, gîtuitor îngrămădite — toate acestea le înregistrează fără întîrziere, ca și cum și-ar fi petrecut întreaga viață în evaluări verbale și vizuale.

Curînd, umpluse cinci pagini din carnetul său și își făuse propria selecție pentru rolurile principale, *inclusiv* unele alternative spre a satisface obiecțiile pur muzicale ce s-ar putea aduce primelor lui alegeri. Pentru Phaeton,

Strangley, cu trup subțire și suplu în mișcări, ochi mândri și nerăbdători, sigur de succes, dar sigur de el însuși chiar dacă aceste atuuri l-ar fi trădat, cu o recitare clară, incisivă, și stăpîn pe franceza lui pînă la aroganță. Era un tip detestabil, cu care fusese coleg la „nivelul obișnuit“, dar înzestrat cu o formidabilă ambiție. Va fi amuzant, deși nu tocmai ușor să-i îmblînzească neîncrederea în oricine afară de el însuși. Poate că vocea i se va dovedi însă o catastrofă — lui Piers i se părea țipătoare ; dacă va fi astfel, îl va lua pe Rurrett, așteptîndu-se să găsească la el destulă inteligență și o prezumție oarecum șovăielnică, pe care să le modeleze într-o nobilă aroganță, și în același timp să-i perfecționeze pronunția, întărindu-i nedeslușitele t-uri și d-uri finale. Dar în nici un caz pe John Martin, băiat atît de nostim și inteligent. Nu era loc la Phaeton pentru spirit, ironie și discuție, nici familiaritate degajată care să te facă să uiți umerii aceia căzuți, pîntecul neglijent lăsat moale, sau ușorul spasm al ochilor care, în conversația zilnică, dădea impresia unui atrăgător echivoc. Nu, nu John Martin, chiar dacă Reggie ar spune că știe să cînte ca un arhanghel. Iar pentru Climène — *ambitieuse mère* — își dădu seama imediat că nu putea fi alta decît Linetta Forbes-Brown — Dumnezeu, ce nume ! — care urcase pe scenă cu pași mărunți, sfioasă ca un șoricel, cu ochelari pe nas și umeri prematur aduși înainte, și pe măsură ce cînta, după ce își scosese ochelarii, se transfigurase într-o matroană cu spate drept, mîndră și pasionată, cerînd recunoașterea meritelor fiului ei, în chip vădit nu numai din dragoste maternă, ci din mîndria propriei ei uniuni cu zeul Soarelui. Ea va trebui să joace rolul. O putea învăța să pronunțe corect franceza. Dar era convins că n-o putea învăța pe Stella Sykes, atît de frumoasă și de impunătoare, să arate altfel decît insignifiantă și tristă. Nu, ei îi putea oferi, dacă Reggie era de acord, rolul Theonei, a cărei jalnică tînguire din pricina părăsirii de către Phaeton va fi cu prisosință exprimată printr-o asemenea ținută de figurină din ceară, cu ochi mari, negri și goi, printr-o vorbire franceză atît de corectă și moartă. Cît despre vîrstă, amîndouă erau adolescente ; dar una avea forța de a se exterioriza pe sine, pe cînd cealaltă se înfățișa ca o coloană bine proporționată. În timp ce umplea paginile și

vedea formându-se întreaga distribuție, se observă pe el însuși ca observator și se simți mai încredințat ca niciodată că va trebui să-și consacre viața înscenărilor de piese, oricare ar fi piedicile și barajele ce i se vor ivi în cale.

Ca, de pildă, în acest caz, posibila condamnare fără apel — o acustică inacceptabilă. Acum, însă, încercă un anumit sentiment de ușurare. Ascultaseră Prologul la urmă. Reggie tocmai concediasse corul celor patru fete care voiau să fie confidentele Astréei. Dezgustătorul elogiu al domniei de pace a lui Ludoviç al XIV-lea luase sfârșit — „Întregul univers privește cu venerație pe autorul acestei dulci odihne“. Dulce odihnă ! Ce dar oferit civilizației ! Reggie tocmai făcea semn că audiția se terminase. Strigă către domnișoara Tankerton, așezată lângă portalul sudic, către doi băieți care fuseseră postați lângă portalul nordic, și spre un grup de băieți și fete, sus, în galerie.

— Audibilitatea ?

— Perfectă.

— Minunată.

— Nici nu se poate mai bună.

— Ei bine, cu privire la ton și alterări vocale, cred că noi vom fi arbitrii, nu-i așa ? zise Reggie, și întrebarea lui, adresată lui Mordaunt, părea că-l cuprinde și pe Piers, dar cu o licărire ironică în ochi ce recunoștea solidarul lor consens asupra neprăceperii lui Piers în acest domeniu.

Tînărul valet cipriot se apropie de Piers, care-i transmise mai departe șoapta.

— Se poate servi cafeaua acum, domnule Howerton ? „Reggie“, conveniseră ei în mod tacit, nu avea să devină o apelație publică decît atunci cînd repetițiile vor fi în toi.

— O, cred că da, Van. Se poate aranja astfel ca noi s-o luăm aici, iar candidații în altă parte ?

Întrebarea șovăi între Piers și valet. Piers notă cu satisfacție această incertitudine socială. Era snobism absurd din partea lui, desigur, dar propria-i siguranță îi putea oferi un motiv de superioritate asupra lui Reggie cînd vor ajunge să colaboreze la Tothill. Gîndi de îndată, într-un acces de superstiție : „Nu trebuie să spun «cînd», ci «dacă»“.

Valetul arată drumul către aripa estică pentru băieții de la Westminster și fetele de la Saint Paul, împreună cu profesoarele de balet și de desen. Domnișoara Tankerton voi să le urmeze, dar Reggie o rechemă.

— Dumneata faci parte din comisie. Nu te poți eschiva ; iar cînd ea ezită, stăruie : A, nu. Rămii, te rog, și constată jocul cîstit. Nu vrem să avem pe urmă reclamații referitoare la drepturile femeilor. În orice caz, Nigel a consimțit să fie arbitru.

— N-am consimțit nimic. O, Doamne ! O să mă urîți amîndoi toată viața după aceea.

Dar, cercetîndu-l cu privirea, Piers înțelege că elegantul Mordaunt era dispus să doboare orice profesori de muzică pentru cauza artei, dacă așa se prezenta situația, și cu deplină încredere că-i vor accepta verdictul.

— Nu știu cînd mi-a fost mai frică decît acum, spuse domnișoara Tankerton glumind. Nigel Mordaunt ! Nu ți-e teamă ? îl întrebă pe Piers, cu aceeași veselă tachinerie.

El răspunse afirmativ din cap, avînd însă sentimentul că teama lui se situa pe un plan diferit, superior, față de al ei. Din nou snobism, dar nu de natură socială de astă dată. De cît ajutor îi putea fi, la nevoie ! Astfel, rîzînd, cei patru se îndreptară spre canapeaua și fotoliile grupate în jurul unei mese, lîngă cupa de malachit în flăcări, unde se servise cafeaua cu prăjitură fondantă de ciocolată (o idee susținută de Jackie) — numai că Piers nu rîdea din toată inima ; prea i se frămîntau măruntaiele.

— Asupra unui lucru sînt sigur că veți fi toți de acord. Acustica e splendidă ! spuse Reggie — și cum Mordaunt și domnișoara Tankerton încuviințau din cap, adăugă : Prin urmare nu e nevoie să ne facem griji pe tema asta.

Aruncă o privire către Piers. Chiar și prin extraordinara bucurie a relaxării pe care i-o procura lui Piers această declarație, își făcea drum un firicel de contrarietate la gîndul că, în mod evident, agitația lui fusese pentru Reggie o sursă de afectuos amuzament. Dezavantajele de a fi tînăr păreau să nu aibă sfîrșit.

Cu toate astea își simți stomacul liniștit, respiră adînc, și mușcă dintr-o felie untoasă și zaharată de prăjitură cu ciocolată. Nu aveau de învins nici un inconvenient care să

țină de natura locului. Cadrul natural sau, mai curînd, arta lui Vanbrugh nu le stătuseră în cale. Orice obstacol de aici înainte se va prezenta sub forma vreunei împotriviri sau deosebiri de păreri omenești pe care el le va putea birui sau înlătura prin viziunea lui mai largă, sau prin agerimea spiritului său ori, în cel mai rău caz, și în mod nu tocmai onorabil, grație farmecului său tineresc. *Phaeton* va fi reprezentat în mara sală de recepții. Va avea el grijă.

La început el rămase într-un fel de buimăcire în timp ce ei discutau — „un dar surprinzător de a uni o frazare cu alta“, „n-are nici un simț al liniei melodice în aria aceea cît se poate de fericită — Lully în forma lui cea mai bună, după mine“, „mi-ar fi plăcut mai multă precizie ritmică“, „Da, există o profundă senzație de tensiune. Repetițiile ar putea remedia însă mi-e teamă de spectacole. S-ar putea ivi unele sonorități cît se poate de neplăcute“, „acolo trebuie un foarte delicat pianissimo“, „ar fi vorba de o transpunere destul de simplă dintr-o tonalitate într-alta. Mă voi gândi eu la asta“, „eu acompaniam pianissimo, așa cum a fost situația. Pe cuvînt, cu fagoții și cu trompetele cred că vocea lui nici nu se va auzi“ ; și, ca un fel de *basso continuo*, domnișoara Tankerton repeta : „Aș fi preferat ceva mai multă *expresie*. E de mare importanță dacă e vorba să dăm viață unei opere de acest gen“. Piers ședea tăcut, așteptînd un sfîrșit de replică măcar cît de cît inteligibil care să-i permită o intervenție.

Și în sfîrșit, aceasta veni, cînd Reggie spuse :

— Acum să discutăm despre Climène. Mama frumoasă a unui fiu frumos. Cred că Stella Sykes ar fi potrivită, ce ziceți ? E puțin cam țeapănă, dar are o voce minunată. Și asta e, de fapt, tot ce se cere. Fata cu ochelari, cu numele acela ridicol, a cîntat bine, dar caută să facă din cale-afară de expresivă linia melodică. Prea dorește să se exteriorizeze. Pentru a compensa purtatul ochelarilor, presupun.

Domnișoara Tankerton exclamă :

— Biata Linetta ! Dar ai perfectă dreptate. Totdeauna îi spun să nu se silească atît de mult. Iar Stella are atîta demnitate.

Piers se constrînse să vorbească.

— Mă tem că altceva nici nu are. Dacă vocea ei e atît de bună pe cît spuneți toți, atunci sînt de părere s-o interpreteze pe biata Théone cea părăsită. Are exact înfățișarea statuară, cu ochi goi de expresie, care se cere. Dar dacă Linetta Forbes Brown — îi pronunță numele cu un calm degajat, sperînd să-i facă să se rușineze puțin pentru că îl luaseră în derîdere — ai cărei ochelari n-au nici o legătură cu cîntatul, de vreme ce și i-a scos înainte, are și ea voce bună, după cum spuneți, atunci eu sînt sigur că posedă întregul temperament de actriță necesar pentru a ne face să-i simțim indignarea, mîndria, ambiția. E un lucru absolut esențial în construirea tragediei fiului ei Phaeton.

— Stella în rolul Théonei ! exclamă domnișoara Tankerton. Dar fără doar și poate, avem nevoie de o ființă fragilă, drăgălașă, înduioșătoare, în rolul fetei părăsite.

— Ne inspiră înduioșare prin faptul că e părăsită și atîta tot. Trebuie să fie tristă, iar noi s-o deplîngem. Dar nu trebuie s-o iubim pentru motivul ăsta. Ea nu e unul din acele spirite arzătoare, active ale vieții. Nu se află de partea lui Phaeton.

— Ei drăcie ! exclamă Nigel.

— O, Van are o teorie a lui, explică Reggie ; nu e deloc rea, deși vicioasă. Dar mă îndoiesc că o putem introduce în regizarea spectacolului.

— Nu e vorba de a o introduce, Reggie. La această răspîntie, parcă nu mai era posibil apelativul „domnule Howerton“, deși Piers observă pe buzele domnișoarei Tankerton un surîs ușor agasat. E vorba de baza pe care va funcționa întreaga chestiune.

— Explică-te, vorbi Nigel. Puțină perversitate nu i-ar strica acestei opere. Privind în jos, spuse ea pentru sine : Cred că ar fi pe gustul compozitorului.

Așadar Piers începu să explice despre Phaeton și partizanii săi, despre via lor umanitate, ambițioasă, refractară, tragică ; despre Iupiter, împreună cu fiul său și susținătorii lor, între care și fata părăsită, și despre lumea lor de statui, falnică, ordonată, infatuată și moartă ; descrie paralela cu arta scînteietoare a lui Lully și regalitatea so-

lemnă a lui Ludovic. Găsi mai înțelept să nu pomenească nimic de Vanbrugh, ca să nu aibă aerul că pledează o cauză prea personală.

— Sfinte Dumnezeule ! făcu domnișoara Tankerton, am înțeles cu totul greșit piesa.

— Vezi, zise Reggie, e fascinantă viziunea, dar se depărtează de linia generală, cred eu.

Nigel Mordaunt lăsă să-i fluture un ușor surîs pe chipul distins, de cămilă, cu ten măsliniu...

— Flerul meu îmi spune că e vorba de o mulțime de aiureli delicioase dar, după mine, ar fi cît se poate de înțelept ca voi doi să-l lăsați pe Mosson să însceneze piesa așa cum dorește. Are în ea, opera aceasta, unele părți surprinzătoare de muzică bună, dar rămîne — să privim lucrurile în față — puțințel goală de conținut. Iar dacă realizezi spectacolul aici, Reggie, vei vedea cîteva persoane pline de animație participînd numai de hatîrul decorului. Nu vor pretinde prea mult pe plan muzical. Și, dacă-mi îngăduiți, consider că printre băieții și fetele pe care i-am ascultat în dimineața asta există talente bine formate într-o măsură mai mult decît suficientă spre a da satisfacție. Dar arhitectura sălii va ului întreaga asistență, am impresia. E o sală uluitoare ; eu de abia încep să-mi revin din emoția pe care am avut-o cînd am intrat. Își vor reveni însă și ei, și doar nu vreți să se plictisească prin contrast. Ori, dacă jucăm piesa așa cum o vede Mosson, s-ar putea ca spectatorii să nu-i împărtășească părerile, ba chiar, sincer vorbind, sînt convinși că nu, dar vor fi interesați. Concepția e gîndită și simțită cu maturitate, iar asta va trece rampa. Dar dacă îți acceptăm ideile pentru punerea în scenă, Mosson, nu poate fi vorba, îți dai seama, să se îngăduie, pe temeiul lor, o alegere care să subordoneze muzica.

— Aș fi zis, începu Piers cu multă precauție, dar, desigur, nu sînt competent, că, dacă opera are vreun înțeles — jocul, caracterele, ceea ce doresc eu să scot în relief vor reieși din muzică în mod firesc, cu condiția ca interpreții să mă asculte atent și să simtă muzica mai mult decît o pot simți eu, probabil.

— Da, zise Nigel, dar în ultimă analiză nu ceea ce dorești tu, ci ceea ce noi toți avem convingerea că dorește compozitorul.

— Bine, dar cum rămîne cu Quinault ? întrebă Piers. Ce facem cu autorul libretului ?

— Ah, remarca asta ți-o pasez ție, Reggie, răspunse Nigel, ca și cum o primejdioasă mișcare de contestație ar fi izbucnit în prezența sa. Reggie spuse :

— Găsesc libretul suficient de interesant pentru a-i lăsa frîu liber lui Van.

— Și cu la fel, încuviință domnișoara Tankerton, și-i adresă lui Piers un zîmbet cum mai primise în copilărie de la bunica de cîte ori îi făcea un cadou.

— Dar *Phaeton* este o operă, adăugă Nigel ; n-a mai fost reprezentată de două secole jumătate și sîntem datorii față de Lully să dăm cea mai bună execuție muzicală de care e capabilă o distribuție de amatori numeroaselor lui aporturi originale și ariilor lui adeseori adorabile.

Astfel, Linetta Forbes-Brown a fost distribuită în rolul acelei *mère ambitieuse* a lui Phaeton, Stella Sykes urmînd să cînte lamentația Théonei : „*Ah, qu'il est difficile que l'amour soit tranquille*“¹. Piers, ironizîndu-se singur în gînd, îl luă ncîntîrziat pe Nigel Mordaunt drept eroul său. Și căută în ce chip putea să-și imite eroul adorat. Încercă să-și umfle nările în felul unei cămile, ca și cum ceva neplăcut se afla în raza mirosului său. Hotărî — un costum de catifea, da, dar un albastru de Prusia ar fi mai nimerit pentru tenul lui deschis și părul blond decît verdele ca sticla, armonizîndu-se într-adevăr cu coloritul de levantin al lui Mordaunt.

Află însă repede că Mordaunt era omul care vorbea serios, nu glumea. Cînd Piers propuse pe Strangley pentru Phaeton, proaspătul său erou se năpusti de îndată asupra lui.

— Vedeta de cinema ? O, nu, în nici un caz. Ar merge dacă ar fi vorba de un tînăr Callas masculin — cam greu de imaginat, nu-i așa ? Reggie și domnișoara Tankerton rîseră delectați. Dar nu este, continuă el. Înflorătoarele

---

¹ „Ah, cît e de greu ca iubirea să fie senină“ (fr.).

note stridente de deasupra portativului... Și, oricum, acele mimici și brațe azvîrlite în toate direcțiile ! S-ar zice că l-ai format pentru filmele mute, Reggie.

— Doar că domnul Howerton e mult prea tânăr ca să fi vizionat vreunul, îl tachină și domnișoara Tankerton.

— *El* e unul din acei snobi ai vechilor filme care altceva nici nu văd, zise Reggie, și rîseră cu toții.

Piers se întreba de ce, cînd se dădea o atît de importantă bătălie, își risipeau energia cu acest joc de tachinării. Îl puse pe seama regretului de a-și lăsa în urmă tinerețea.

Astfel că îl aleseră pe Purrett pentru rolul lui Phaeton, deși Piers obiectă că, băiat inteligent fiind, și prompt în a învăța orice, nu era tocmai sigur pe el, și nu știa ce înseamnă cutezanța furtunoasă a lui Phaeton.

— În cazul ăsta trebuie să-i dai tu încrederea în el însuși, îi replică Mordaunt. Asta e treaba regizorului.

— Am rămas surprins că nu l-ai ales pe prietenul tău, John Martin, remarcă Reggie ; e un băiat atît de amuzant și de inteligent.

— Are voce bună ? întrebă Piers.

— Mă tem că nu prea bună.

— Atunci mă mir că l-ai sugerat dumneata.

— Învățăm și noi, comentă domnișoara Tankerton.

Piers reflectă că nu era prudent să-și facă din ea o adversară, deși nu vedea că se vor mai întîlni odată cu începerea repetițiilor. Dar putea să-i facă greutăți în privința participării fetelor la repetiții, sau să le influențeze împotriva lui. Nu trebuia să-și asume riscuri. Încercă s-o cucerească printr-o sinceritate lipsită de afectare.

— *Eu* învăț enorm, și o privi cu simplitate și — spera el — cu modestie copilărească. În definitiv, era adevărat.

Ea nu se îmbună chiar de tot.

— Da ? Eu n-am încredere în dumneata. Nu prea știu pe ce teren mă aflu cu dumneata pînă în prezent. Dar îi adresă un surîs ca să arate că subînțelegea mai puțin decît exprimase.

Oricum, Piers fu bucuros să audă că sînt întrerupți de niște glasuri — putea să-l discearnă pe al lui Hubert aco-perînd chiar țipetele surescitate ale Marinei.

— Cred că e unchiul meu.

— E cu siguranță signora Luzzi, zise Reggie. Ei bine, am înaintat mulțumitor. Cred că putem lăsa fără riscuri restul distribuției pînă la sfîrșitul săptămîinii. Sînteți de acord să aranjăm o întrunire la mine acasă ? Vineri, la un aperitiv, la ora șase ?

Dinspre salonul vestic apăru un mic grup de invitați conduși de Marina. Cei patru de la masă își întrerupseră consfătuirea.

— Scuzați-mă că vă părăsesc, zise domnișoara Tankerton, dar unde-mi pot regăsi fetele ? Nu, nu e nevoie să vii cu mine, doar spune-mi.

— Cred că trebuie să vă duceți în salonul estic, zise Piers. E cu neputință să vă rătăciți. Pe peretele din față e un Zoffany mare, înfățișîndu-i pe membrii Academiei de Artă întruniți la sediul lor. Arată cam ca noi acum, adăugă, cu ochii la micul grup de vizitatori care se adunase între înaltele coloane. Domnișoara Tankerton dispăru cu un surîs. Reggie i se adresă cu o nuanță de muștrare :

— O ceată de școlari și școlărițe care beau și mănîncă ar fi fost o indicație mult mai bună decît tabloul lui Zoffany.

Nigel rîse.

— Îi e imposibil să nu ia drept lucrul cel mai firesc tablourile lui Zoffany și creațiile lui Vanbrugh. Nu fi atît de îngust, Reggie.

Deși rîseră toți trei, Piers gîndi :

„S-ar părea că nu există un singur avantaj care să nu fie și un dezavantaj în același timp“. Reggie le spuse :

— M-aș duce și eu să văd ce fac băieții. Transmite scuzele mele distinsei companii. Venim înapoi cu toții în cinci minute.

Nigel Mordaunt, întorcîndu-se imediat către Piers, îl întrebă :

— De ce renunți la lume și la bucuriile ei simple atît de devreme în viață ? Sper că nu te-a copleșit plictisul adolescenței absorbînd prea mult Vanbrugh și Zoffany ?

— O, nu, aici eu sînt numai un vizitator. În orice caz, tabloul de Zoffany e una dintre cele mai modeste picturi ale palatului, dacă nu cumva îl întrece în mediocritate portretul bunicii, de un oarecare Laszlo. Motivul pentru care mă ocup de regia acestui spectacol e că găsesc în-

tr-asta ceva mai mult decît o simplă desfătare. Ceva care depășește plăcerea cotidiană și pentru care merită să-ți asumi riscuri. O formă de exprimare pe care o poți extrage din viață. Bănuiesc că Phaeton m-a obsedat mereu de cînd mă minunam, copil fiind, de frumusețea plafonului lui Verrio. Nu e o mare creație, îmi dau seama astăzi, dar pe atunci mi se părea un miracol. Avu brusc sentimentul că nu putea destăinui nimănui mai mult în legătură cu asta. Și tăcu dintr-o dată.

— Bine, las-o mai încet cu chestia asta gen Peter Pan. „Vreau să rămîn veșnic un băiețel și să mă distrez“, și așa mai departe.

— Dar *nu asta* vreau. Și a-ți asuma riscuri nu înseamnă tocmai a te distra.

— De acord. De acord. Dar te avertizez. Vei avea categoric probleme. Viziunea ta nu se va armoniza întotdeauna cu sentimentele muzicale ale lui Reggie și, în orice caz, nu cu ordinea lui cronometrică. Și, în general vorbind, vei fi nevoit să cedezi, și *s-ar cuveni* s-o faci. Dar nu vreau să te descurajez. Din asemenea bătălii iau naștere percepții mai vaste — viziuni și ecouri celeste, dacă vrei. Oricum, opera nu e atît de bună încît să interzică sacrilegiul.

Piers, mulțumind cerului, fu salvat de tentativa de a-și exprima covîrșitoarea gratitudine prin mai mult decît un surîs și un semn din cap, deoarece Marina se năpustise asupra lui.

— Hei, Nigel. Cum a mers ? Au fost groaznici copiii ? Unde e 'Owerton ? Cum îți place Piers ? E amuzant, nu-i așa ? Plecîndu-și capul spre Nigel Mordaunt îi primi sărutarea pe obraz, ba chiar el îi cuprinse în brațe silueta învăluită în vizon.

— Scumpo ! zise Nigel. Vocea ta ! Ecourile din sala asta fenomenală ! Dar e o adevărată magie. Ai avut absolută dreptate. Înainte de a-ți face intrarea de Brunhildă, tocmai ziceam că acustica e perfectă. Acum însă, pe cuvînt dacă mai știi.

Marina îl sărută pe Piers.

— Nu-i așa că Nigel e un animal ? întrebă. Dar un animal inteligent. Nu uita asta, *caro*. O, e minunat : 'Ubert s-a trezit din apatie. A fost superb povestindu-ne totul

despre castel. Desigur, el îl preferă pe Pratt. E și de înțeles. Pratt, după mine, e un Palladio englez. 'Ubert își cunoaște realmente castelul. Și când te gîndești că totul a devenit atît de mort. Coridoarele astea ar trebui să mișune de lume. O viață care să colcăie fără oprire. Muzică. Rîs și distracție. Ar trebui să fie amuzant. Marea galerie ! Ce banchete s-ar putea da acolo. Acești insuportabili Mossoni ! Sînt ca niște — cum le ziceți oamenilor ăloră care te îngroapă ? Iar personalul e și el mort. Nici un Figaro ! Nici o Suzana ! O, nu e vorba de tine, Piers dragă. Nici de dragul meu 'Ubert, după ziua de astăzi. Eu i-am trezit pe Mossoni din letargie. Ei n-o să-i placă, dar vom vedea cine cîștigă. Ai să ne ajuți, Nigel ? Trăsnaia asta școlărească e doar un început. După aceea, va fi castelul și cu mine — noi, zise ea luîndu-l pe Piers de gît.

Nigel rîse.

— Nu te-am mai auzit spunînd vreodată „noi“, Marina dragă. Da, mi-ar plăcea să-i ajut pe acești „noi“.

— O, ai să auzi neapărat vorbindu-se de „noi“ în dimineața asta, animal infect. Dar acum să ne ducem să-l ascultăm pe 'Ubert.

S-a hotărît o căsătorie

ERA PERORAȚIA UNCHIULUI SĂU, DAR PIERS ABIA își putea crede urechilor — unchiul lui părea atît de simplu, de direct, desigur puțin pompos, plăcîndu-i să se audă vorbind, dar deloc anost, chiar oarecum inspirat.

— Nu-mi cer scuze, spunea el, pentru că vă prezint mai întîi măreția lui Pratt. E atît de ușor s-o iei ca un lucru de la sine înțeles, ba chiar s-o depreciezi, după efectul uluitor pe care-l produce Vanbrugh aici, în marea sală. Sînt deosebit de mîndru de cei doi strămoși ai mei care au oferit prilejuri de creație acestor doi arhitecți. Le-ar fi fost foarte ușor să n-o facă. Vechea clădire a castelului Tothill trebuie să fi avut un aspect fermecător, chiar dacă stilul era cam confuz, după cum se poate vedea la corpul de construcții al grajdurilor, deși Vanbrugh l-a făcut să pară anterior provenienței sale din epoca Tudor. Cu toată prodigioasa lui vervă și un fler aproape necrușător pentru originalitate, Vanbrugh nutrea o venerație pentru arta medievală cu totul aparte, necunoscută, am putea spune, în vremea lui. Totuși, acești doi oameni foarte diferiți, Thomas Tothill, cu precădere un om de afaceri, un spirit practic, lent în mișcări, iar Francis Tothill prin excelență curteanul suplu, elegant și spiritual, fiecare la rîndul său, și-au asumat riscul de a alege arhitecți care nu ofereau garanții indiscutabile și au fost răsplătiți de admirabilele rezultate pe care le-ați văzut. Noi, cei din ramura Mosson, n-am fi putut s-o facem. Îmi dau bine seama că eu n-aș fi fost în stare. Am fost capabili de riscuri comerciale — comerțul cu sclavi, oricît de condamnabil, nu reprezenta o investiție sigură, și nici plantațiile de zahăr, sau activitatea bancară, după cum prietenul meu John Wallis îmi poate fi martor.

Distinsul bărbat cu păr cărunt menționat de unchiul său, și pe care Piers îl luase drept critic muzical, făcu o mișcare din cap ce avea cu siguranță un sens aprobator la adunările de consiliu.

— Dar asupra Mossonilor a apăsât întotdeauna povara grea a lipsei de bucurie. Credința evanghelică a străbunilor mei, care l-a îndemnat pe străbunicul bunicului meu să-și elibereze sclavii, deși cât se poate de onorabilă, era un calvinism trist. Și e nevoie, îmi închipui eu, de rezerve nelimitate de bucurie ca să-ți lași imaginația să zboare, dacă urmează să investești într-un Pratt sau într-un Vanbrugh. Mossonii n-au avut calitatea asta, deși, grație dragostei de frumos pe care iubita mea mamă a adus-o de dincolo de Atlantic, Tothill House — sper că toți ați încercat acest sentiment — păstrează încă ceea ce mama numește frumusețea unei seninătăți mature. Tocmai spuneai, lady Beale, cât de mult v-au plăcut decorațiile florale. Aș fi dorit ca mama să fie de față ca să vă audă.

O femeie grasă, plină de sociabilă voioșie, răspunse cu un zîmbet larg și flutură vesel mîna. Piers auzi lîngă el un fornăit ca de mistreț sau de scroafă cu purcei. „Phii, drăcie, gîndi el — e Marina.“ Dar absența lui Jackie s-ar fi zis că era de ajuns ca s-o calmeze, căci nu avu loc nici o explozie.

— Dar Mossonii au fost oameni respectabili. Respectabilitatea a menținut clădirea în stare bună. Și mă tem că eu însumi voi fi întotdeauna respectabil. Am fost educat în acest sens. Însă respectabilitatea nu încurajează imaginația care i-a îndemnat în chip atît de neverosimil pe Thomas și pe Francis Tothill să pună să se construiască acest castel, ba mai mult, așa cum v-am relatat, să-și spună adeseori cuvîntul în ceea ce s-a clădit. A-l utiliza pe Pratt, un arhitect care era considerat ca un om sfîrșit, care venise la Londra cu inima zdrobită ca să-și vadă minunatul edificiu din Piccadilly, Clarendon House, doborît la pămînt de niște speculanți ai proprietății — căci din aceștia am avut totdeauna din plin — a însemnat un act de curaj.

Un bărbat vînjos, cu mustăți de ofițer de gardă, stînd lîngă lady Beale, poate lordul Beale, făcu :

— Ia auzi, ia auzi !

— A utiliza un asemenea om al trecutului spre a construi un palat seniorial nou a însemnat un extraordinar act de imaginație. Și e uimitor gândul că acel adorabil om, Sir Roger Pratt, veritabil tip al gentlemanului englez de țară avînd geniu — iar gentlemenii englezi de țară care au geniu sînt mai numeroși decît se crede — a construit aici ultimul său edificiu și, aș spune, cel mai important, dar în orice caz ultimul care a supraviețuit intact pînă astăzi. Desigur, n-a fost terminat, și o fibră de respectabilitate din mine îmi spune că ar fi trebuit să fie dus la bun sfîrșit, după moartea lui Pratt, în stilul pe care-l alesese el. Dar e probabil o respectabilitate lipsită de imaginație, căci priviți ce miracol avem aici. Marea sală de recepții a lui Vanbrugh, construită în interiorul splendidului palat al lui Pratt, și chiar extinzîndu-l, mi-a făcut totdeauna impresia că explică acea zicală, altminteri misterioasă : „În sfîrșitul meu mi-a stat începutul“.

Piers, întorcîndu-se fără să vrea spre cupa cu flăcări, văzu că Reggie revenise împreună cu maestra de la Saint Paul și cu candidații, și se înghesuiau cu toții sub scară în tăcere, dominați de autoritatea și de emoția personală a cuvintelor unchiului său.

— Aproape aș spune, ba chiar, bunicul și iubita mea mamă fiind absenți, o voi spune : mulțumesc Domnului că acei doi Tothill, tată și fiu, *nu* au fost niște respectabili Mossoni ; altfel n-am fi avut parte de acest miracol. Deși aspectele mai senzaționale ale vieții lor, atît de îndrăgite de romancierii istorici, sînt, din nefericire, ceea ce ni s-a transmis, acele excesiv de trîmbițate destrăbălări nu explică moștenirea artistică pe care ne-au lăsat-o aici. Desfrînații ușuratici nu sînt înzestrați cu imaginație într-o asemenea măsură. Dar romancierii istorici — nu vorbesc, firește, de scriitorii buni ca Elvira Stuart, a cărei carte despre regina Anne înseamnă cu mult mai mult decît un simplu roman și care m-a pus pe urmele înaintașului meu Francis...

O femeie înaltă și frumoasă, cu păr blond cenușiu, strîmbă din nas ca pentru a sugera că nu mai era nevoie de nici o subliniere a deosebirii ei de categoria unor scriitoare ca Georgette Heyer.

— ...ci romancierii istorici de duzină care seamănă cu ziarele accesibile maselor ; au foarte puțină imaginație, și atîta cîtă o au e ca imaginația unui școlar cu mintea murdară.

— Rușine ! Rușine ! se auzi din gura lui Nigel Mor-daunt, și gluma fu preluată de către Reggie și alți cîțiva ca un amuzament.

Hubert spuse :

— La Westminster nu există băieți cu mintea murdară. O știu fiindcă am studiat acolo. Unii, e drept, aveau un spirit sofisticat decorativ, dar nu de aceștia mă voi plînge. Lor le datorez propria-mi emancipare, așa cum s-a produs.

Marina murmură : „O, Doamne“, dar cu glas destul de scăzut.

— Oricum, Francis Tothill a avut curajul să încredințeze lucrarea unui tînăr care abia părăsise cariera militară, și nu prea demult închisoarea Bastiliei de altfel, dar care avea să devină curînd unul dintre cei mai spirituali autori de comedii englezi ; unui tînăr lipsit de orice cunoștințe tehnice în arhitectură, după cît se știa. Și așa a luat naștere prima construcție Vanbrugh. Nu voi afirma că e cea mai bună. Aici trebuie să pășesc cu prudență. Nu avem minunatul dom de la castelul Howard, următoarea lucrare a lui Vanbrugh, dar acest magnific plafon pictat, ca și grațioasa noastră lanternă, omagiu adus de Vanbrugh lui Pratt, posedă, cred eu, o frumusețe aparte. Nu avem faimoasele peisaje din Yorkshire. Dar trebuie să vă amintiți că, în 1697, de la etajul cel mai înalt aveam vedere peste Tamisa direct deasupra Abației. Nu, orice s-ar spune : a fost nevoie de elementarul simț pozitiv al Mossonilor pentru a menține în viață palatul Tothill, dar a fost necesară imaginația și îndrăzneala Tothillilor spre a-l clădi. Am impresia că există un Mosson care are în el ceva înrudit cu ramura Tothill — vorbesc de nepotul meu. Eu am în mine destul sînge american prin mama ca să vă spun : faceți toți cunoștință cu nepotul meu, Piers.

Și acum urmă o scenă ca la cinematograf, avu Piers senzația, în timp ce zîmbea și răspundea la plecăriuni

(parodieri glumețe !), la mici saluturi amicale cu brațul ridicat și la surîsuri de bonton.

— El, datorită fericitei și stimulatoarei încurajări a Marinei — căreia trebuie să-i recunoaștem meritele — are șansa de a pune în scenă o operă franceză pe care strămoșul meu, Sir Francis, la îndemnul lui Vanbrugh însuși, a avut intenția s-o reprezinte aici în 1697, dar care a întâmpinat dezaprobarea regelui William al III-lea pentru motivul că era franceză. Piers vă va povesti totul în amănunt. Dacă opera poate fi pusă în scenă sau nu atîrnă de ceea ce au descoperit ei cu privire la acustică și la caracterul corespunzător al sălii cu prilejul audițiilor efectuate aici în cursul acestei dimineți, în timp ce noi vizitam palatul. Cînd spun „ei” mă gîndesc în primul rînd, bineînțeles, la prietenul meu Reggie Howerton, directorul studiilor muzicale la școala Westminster. Ei bine ? îl întrebă el pe Reggie.

Nigel Mordaunt, în picioare lîngă Piers, șopti :

— Asta-i acum ! Ce mai jucător la noroc este, presupunînd că răspunsul ar fi nu.

Dar răspunsul afirmativ și venise. Piers îi șopti la rîndul lui :

— Nu joacă niciodată la noroc, sînt absolut sigur. Viața lui e scutită de orice contagiune a riscului. A știut, probabil.

— Ne vom simți onorați spunea Reggie. Consider că va fi un prilej cu totul deosebit, deși v-aș ruga pe toți să nu uitați că sîntem școlari amatori. Vor fi poate unele probleme în privința amplasării orchestrei. Fiindcă nu putem săpa un spațiu care să-i fie rezervat.

Hubert sări cu aprindere :

— Nu, cu neputință.

— Și nu vreau să construiesc o scenă care ar mutila proporțiile sălii, așa cum o va vedea publicul, deși, firește, vom fi nevoiți să instalăm scaune în linie înclinată, pentru spectatori. de-o parte și de alta a portalului nordic.

„Ca să vezi, gîndi Piers, a imaginat lucrurile ca și mine.”

Reggie adăugă :

— În fine, directorul trebuie să-mi confirme că e de acord. Dar din tot ce mi-a spus, am impresia că e o pură formalitate.

— Iar eu, replică Hubert, sînt dator să am o convorbire cu bunicul, ceea ce înseamnă, de vreme ce are peste nouăzeci de ani și nu e totdeauna în toanele lui, că va trebui să găsesc un moment potrivit. Dar cred că pot afirma cu toată certitudinea că și asta e doar o formalitate. Așa fiind, putem emite chiar astăzi o invitație pentru vara viitoare. Piers, invită pe toți cei de față.

Dintr-o dată atmosfera i se păru puțin emfatică și comică, și cu toate astea era o formidabilă victorie.

— Doamnelor și domnilor, începu Piers, vă invităm pe toți cei prezenți la o reprezentație a operei *Phaeton* de Lully, ce urmează să aibă loc în această mare sală, într-o seară din iulie viitor — data vi se va anunța mai târziu — în interpretarea unor cîntăreți de la școala de fete Saint Paul și de la colegiul Saint Peter, Westminster, școala Westminster așa cum o cunoaște toată lumea. Director muzical și dirijor — Reginald Howerton, regizor, subsemnatul.

Nu se putu opri să nu-i dea o sărutare zgomotoasă Marinei pe gură :

— Mulțumesc, scumpo, îi zise.

— A, nu, se indignă unchiul Hubert. Să nu mă instruiești pe *mine* pentru rolul *meu*, Piers. Pînă nu merg lucrurile mai departe, prefer să vă comunic că domnia fanteziei aici la Tothill va fi inaugurată prin logodna mea cu Marina Luzzi, viitoarea mea soție. Apoi adăugă : Ceea ce e mai important, ea este amfitrioana dumneavoastră la un banchet pe care propun să vi-l ofer în Galeria cea lungă, admirată de mulți dintre dumneavoastră în dimineața asta.

Ca prin farmec, Gates cu cei doi valeți apărură, aducînd tăvi pline cu cupe de șampanie și somon afumat, rulat în pîine de secară.

Piers constată că-i făcuse pe toți cei din jurul lui să rîdă spunînd în chip spontan :

— Păcat că nu e și Pratt aici ; e-n stare să mănînce somon afumat pînă cînd îi vine rău.

Iar acum venise momentul prezentărilor. Se părea că lady Norah, care arăta mai bătrână ca munții, era într-adevăr foarte bătrână, dar că nu se mișca nicăieri nimic în legătură cu opera fără ca ea să știe. Dădu impresia că data reprezentării lui *Phaeton* îi produce multă îngrijorare; scoase o mică agendă, îl privi pe Piers clipind din ochi un lung răstimp și se încurcă la culme cu privire la datele de la Salzburg, Scala, Verona, Glyndebourne, Edinburgh și Aldeburgh, dar nu mai sfârșea repetându-i lui Piers :

— Nu e nevoie să ne facem griji despre datele de la Spoleto. Nu mă duc niciodată la Spoleto. Dar mi s-au spus lucruri foarte bune despre Charleston.

Pierduse obiceiul să se mai ducă în America, îi destăinui ea lui Piers, fiindcă toți vechii ei prieteni de la Metropolitan muriseră unul câte unul. În cele din urmă îl forță aproape tiranic să fixeze o dată cât se poate de nepotrivită pentru *Phaeton*, deoarece corespundea cu un gol în agenda ei.

— Are să cînte și draga de Sylvia ? întrebă. Asta vrem cu toții să știm. Dar sînt sigură că n-ai să ne dezvălui asta de pe acum.

Piers își dădu seama că lady Norah habar nu avea că tentativa de la Tothill urma să fie o reprezentație școlară de amatori. Dar Marina îi sări în ajutor.

— Așadar l-ai luat în posesie pe Piers, lady Norah. Întotdeauna pui stăpînire pe oamenii amuzanți. Nu-i așa că e un băiat amuzant ? Îl conduse pe Piers spre grupul unchiului său. O, caro ! Lady Norah te-a luat acum sub autoritatea ei. E teribil de importantă, bătrână cît lumea, și oribil de *noiosa*.

Pe urmă Hubert îl prezintă acelui personaj pe nume Wallis, membru într-un număr de consilii din care făcea parte și Hubert, și care, bancher el însuși, descindea, ca și Hubert, dintr-o veche familie de bancheri.

Conversația păru însă că ia acum o întorsătură ceva mai pertinentă. În plus, ieși la iveală că, în ciuda tuturor acelor întâlniri la consilii, Wallis nu făcuse pînă acum nici o legătură între Hubert și operă (și pe bună dreptate, gîndi Piers), dar el personal era un pasionat al operei lirice — era Amic al Festivalurilor de la Glyndebourne, și

al celor de la Aldeburgh, și de la King's Lynn, după cum fusese pe vremuri unul dintre Amicii Festivalurilor de la Sadler's Wells, iar acum era nelipsit la premierele de la Covent Garden. Iar unchiul Hubert nu știuse nimic despre toate astea pînă acum (și de ce naiba ar fi știut, gîndi Piers). Părea însă foarte fericit acum că știe. Deodată Piers avu intuiția motivului : în mod limpede Sir John Wallis (așa suna numele întreg al personajului) era unicul dintre asociații de afaceri ai lui Hubert care făcea parte și din cercul Marinci. Observa cum dispare treptat, la unchiul său, acea conștiință de alienație, aproape o formă de schizofrenie, care, cu toată buna lui dispoziție și vioiciune din ultima vreme, păruse că-l persecută pe Hubert cel din faza post-Marina.

Îl întrebă pe Piers :

— Sînt mulțumiți cu toții, prietenii tăi ? E frumos din partea lor, nu-i așa ? Știi că Sir John a recunoscut comoda aurită Louis XV din salon ca fiind geamănă cu o alta de la Victoria and Albert Museum ? El crede că perechea a fost comandată în același timp.

Piers nu știa, dar îl interesă ideea.

— Bunica o să fie fascinată cînd va afla, zise el.

Dar regretă apoi cele spuse, fiindcă Hubert își țuguie buzele îmbufnat, lăsînd ochii în pămînt.

— Mă întreb cum au ajuns să fie despărțite, zise Sir John. Am să vorbesc cu Griffin de la secția de mobilier a muzeului. E un tip bine informat, deși cam posac. Dar trebuie să existe ceva în legătură cu cumpărarea printre documentele din arhiva Tothill.

Și atunci Hubert a trebuit să explice că majoritatea cercetărilor se făcuseră cu privire la familia Mosson, și nu Tothill, iar lui Sir John i-a venit greu să creadă, fiindcă, în fond, dacă e să ne gîndim la bancheri, familia Wallis era mult mai interesantă, nu-i așa ? Legăturile lor cu India de est, amestecul lor în acuzațiile de corupție aduse lui Warren Hastings... ¹

— Iar noi nu i-am neglijat, continuă Sir John. Am invitat un tînăr, un istoric specializat în economie de la

---

¹ Hastings, Warren (1732—1818), guvernator general al Indiei. Acuzat de malversații, a fost achitat după un proces răsunător.

universitatea din Londra, ca să lucreze pentru o perioadă la arhiva băncii și să cerceteze documentele familiei. Dar asta nu înseamnă decît probleme de afaceri agrementate cu ceva istorie domestică. Membrii familiei Tothill reprezintă ei înșiși o istorie culturală și socială a Angliei. N-a fost unul dintre ei cel care, mai tîrziu, l-a însoțit pe Stuart Atenianul ¹ la Paestum ?

În chip vădit, drăgălașa brunetă cu cercei în cascadă, și care se dovedi a fi lady Wallis, găsea că toate aceste comentarii erau puțin cam prea depreciative cu privire la ramura Mosson. Zise :

— Dragul meu, cum poți fi atît de lipsit de tact ? Sînt aici cei doi principali reprezentanți în viață ai familiei Mosson și tu vorbești despre familia lor ca și cum ei n-ar fi de față.

Rîseră toți, inclusiv — observă Piers — Hubert, care rîse și mai cu poftă cînd Marina făcu gestul ei de mîngîiere a obrazului cu dosul palmei și zise :

— O, vă pot asigura că e chiar foarte prezent, nu-i așa 'Ubert iubitule ?

Sir John se întorse către Piers.

— Am aflat că tocmai te vei duce la Oxford să studiezi istoria. Ești, prin urmare, omul potrivit pentru sarcina asta. Dumneata vei scrie istoria familiei Tothill.

Piers nu putea imagina o sugestie mai fără legătură cu preocupările lui, dar îl scuti de răspuns Marina.

— O, Piers are de realizat minunate lucrări în artă. Iar Hubert interveni :

— Are de obținut mențiunea *foarte bine*. Asta are de făcut. Dar îi zîmbi nepotului aproape cu aceeași admirație ca și Marina.

— Nu, zise Marina, avem o fată excepțională, o ungu-roaică, și ea va scrie cronica Tothillilor. Al ei e meritul de a fi găsit informația asta despre opera lui Lully.

Piers nu se miră cînd Magda apăru ca din pămînt. Ținea în mînă un mic buchet de anemone de Caen pe care îl înfățișă Marinei cu o reverență.

---

¹ Stuart, James (1713—1788), arhitect englez, supranumit *Stuart Atenianul* pentru cercetările care au dus la alcătuirea lucrării *Antichitățile Atenei* (1762, 1789, 1795).

— Sîntem încîntați de fericita veste, spuse ea.

Lady Wallis rîse :

— Prezentarea în fața contelui și contesei de Alma-
viva întocmai ca în piesă.

Soțul ei adăugă comentariul : „Suzana...“, iar ea îl
mustră blajin : „Dragule...“.

Dar era limpede că Hubert nu recunoștea aluziile, iar
atenția Marinei se îndrepta spre altceva.

— Asta e fata, 'Ubert, care urmează să facă cercetări
pentru istoria familiei Tothill. Și pe urmă o vei scrie tu.
Toată lumea va fi nemaipomenit de surprinsă și de fasci-
nată. Și vom da o serie întreagă de recepții pentru per-
soanele amuzante. Ce zici de asta, John, se potrivește cu
ideile tale ?

Sir John răspunse :

— Sună perfect. S-ar putea să devină un *best seller*.

— O, 'Ubert, iubitule, așa e că ar fi grozav ? Și pe
urmă aș veni alături de tine ca să semnăm volume la
'Arrod. Spune că accepți. Să fie darul meu de logodnă.
Nu fi nesuferit, iubitule.

— E un program bun, zise Hubert, dar lui Piers îi
apăru ușor indispus de faptul că fusese strîns cu ușa în
public. Singurul impediment ar fi lucrul la cel de-al doilea
volum Mosson. Și apoi, corespondența generală a biblio-
tecii trebuie ținută la zi.

— Istoria familiei Mosson se poate lucra la bancă,
așa cum spune John. Sau bătrîna domnișoară Mackintosh
o poate face singură. Scumpa mea, se adresă ea ladyei
Wallis, bibliotecara de aici e o creatură cum rar s-a văzut.
Un fel de Elsa Maxwell în persoană. Numai că poartă
tot timpul un impermeabil bărbătesc. Ce are de suportat
sărmana copilă...

Piers găsi că un dram de neseriozitate, în acel punct
al discuției, ar fi de folos spre a schimba subiectul, astfel
că se adresă Magdei :

— Ești cumva alergică la impermeabile ?

— Voi fi bucuroasă să lucrez la arhivele Tothill para-
lel cu celelalte îndatoriri ale mele, răspunse ea cu
simplitate.

— E de la sine înțeles că n-ai să faci asta, exclamă Marina. N-o să profităm că ești o refugiată ca să te exploatăm ca pe-o sclavă.

Piers reflectă că, dacă Ma ar fi de față, ar socoti toată discuția asta despre treburile casei în prezența invitaților drept o comportare împotriva etichetei. Dar poate că asta e doar pretenție mic-burgheză de bună creștere. Tot acest conflict între normele de conduită de la Tothill și de la Pepinieră, de care el și cu Pratt se loviseră din copilărie, îi rămânea de nepătruns. Fără îndoială că nu mai avea importanță. Dar gândul ăsta nu-l scutea să-i privească pe soții Wallis cu stînjeneală, observînd o umbră de ironie în ochii căprui, de prepelicar, ai lui Sir John.

Poate că asta l-a determinat pe Hubert să spună cu glas autoritar :

— Săptămîna viitoare demarăm cu istoria familiei Tothill. Și *dumneata* îți vei asuma această sarcină, domnișoară Sczekerny. Vorbesc eu cu domnișoara Lynmouth. Dacă e nevoie de un ajutor suplimentar, putem angaja un tînăr bibliotecar asistent. Te mulțumește asta, iubito ? o întrebă pe Marina.

— Ești adorabil, 'Ubert.

— Ah ! Hubert e faimos în City pentru hotărîrile lui.

— Dragule, îi spuse lady Wallis soțului ei, cred că s-ar cuveni să ne ducem să vorbim cu draga de Norah. Mă frămîntă grija mereu, în ultima vreme, să nu cumva să-nceapă să se dezbrace, căutînd să se culce. Are cea mai vagă idee despre locul unde se află. Decepționant că Sylvia n-a putut veni, Marina. Dar mai rămînem puțin s-o așteptăm.

— Cum zici tu, Janey, întări soțul ei, urmînd-o.

— Aiii ! Aiii ! făcu Marina, sînt atît de *noiosi*. Piers, trebuie să te prezint Elvirei. Vrea să știe ce ai de gînd să faci în privința costumelor. Toate biografiile și romanele acelea ale ei sînt pline de costume. Dragul de Giles spunea că viața reginei Anne scrisă de ea e o listă regală de rufe pentru dat la spălătorie. Nu e amuzant ?

Elvira Stuart era o femeie impresionant de bine făcută, cu chip de bulldog. Vorbea cu un tînăr subțirel, pe care îl prezentă drept Laurence Frayne, desenator de costume la Covent Garden, dar care nu spuse nimic decît „Minu-

nat, categoric“, cu accent cockney, cînd Piers îi fu prezentat.

— Ei, cum ai de gînd să-i îmbraci ? întrebă ea. Va trebui să meditezi la nuanțele de albastru și de verde ale lui Verrio, dacă vrei să scoți maximum din această superbă sală.

Piers îi vorbi despre idcile lui de a-i da lui Iupiter și celor din suita sa peruci Ludovic al XIV-lea care să le încununeze costumele clasice.

— Hm, făcu ea. Nu fi peste măsură de inteligent. Dai sigur de bucluc. Ai și o zeiță, precum Iupiter și zeii ?

— Da, o avem pe Astrée. E regina din Prolog, unde ne sînt descrise grațioascele frumuseți de la curtea lui Louis Quatorze.

— Atunci îi poți da și ei o coafură înaltă, cu pieptene și dantelă. Va avea același efect ca peruca înaltă. Și e ceva absolut autentic pentru domniile reginelor Mary a II-a sau Anne.

— O, perfect. Nu vor mai fi aceleași fete în costum clasic de balet. Sînt încîntat. Am avut la școală pînă la saturație tunici și sandale grecești. E atît de banal.

Maestra de desen de la Saint Paul li se alăturase.

— Sînt plăcut impresionată să aflu că ai *idci*, domnule Mosson. Mă întrebam dacă Phaeton și rivalul său n-ar fi bine să poarte armură romană ca statuia lui Carol al II-lea din Soho Square, sau toate acele monumente din catedrală, le știi. În definitiv, sînt tineri și, într-un sens, sînt *într-adevăr* războinici.

— Îmi dați voie să reflectez la asta ? zise Piers. De fapt el și reflectase și își dăduse pe loc seama că a-l transforma pe Phaeton într-o statuie contravenca nemijlocit planului său. Întrevăzu conflicte la orizont.

Dar îl însenină reacția Elvirei Stuart.

— Formidabil de judicios răspuns, zise ea. Blochează. Și ține minte că asemenea spectacole de amatori pe scară întinsă se pot transforma ușor de tot în șarade ale cabinei de costumat. Nu e nimic care să te lase mai perplex. Nu așa stau lucrurile ? se adresă ea personajului de la Covent Garden.

— Zău că nu știu, frumoaso, zise acesta. Eu nu fac decît corsetele.

Maestra de desen îi adresă un zîmbet de persiflare lui Piers.

— Vom discuta despre asta mai tîrziu, într-o atmosferă mai corespunzătoare. De ce nu vii s-o cunoști pe domnișoara Livingstone care se va ocupa de coregrafie ? Mă întreb ce ai să înțelegi de la ea.

Piers socoti că, în ceea ce-l privea, era mai important să creeze legături cu oamenii cu care avea să lucreze decît cu nume importante ca Elvira Stuart, așa încît se expuse s-o nemulțumească pe aceasta urmînd-o pe maestra de desen. Totuși, avu plăcerea să vadă că populara scriitoare îi face cu ochiul.

— Am să-ți trimit cîteva desene cu coafurile acelea, îi spuse ea.

Mulțumindu-i, el îi înapoie clipitul din ochi. Era posibil, deci, să păstrezi bunele relații cu două tabere adverse. Un lucru util de știut. Rămase deconcertat, însă, auzind, în timp ce se depărta, comentariul tînărului de la Covent Garden : „Face pe micul lord al palatului, ce zici ?“

Cu domnișoara Livingstone a fost incomparabil mai ușor de tratat. Cînd îl prezentă pe Piers, maestra de desen spuse :

— E plin de idei, Laura. A trebuit să-l salvez de femeia aceea rebarbativă cu mutră de bulldog.

Un torent de cuvinte țîșni printre dinții ieșiți în afară ai domnișoarei Livingstone.

— Dragă Alma, știi despre cine vorbești ? Este Elvira Stuart, scriitoarea. E extraordinar de importantă. Nu-i așa că e nemaipomenită Alma, domnule Mosson ? Dar așa e ea întotdeauna. Mă tem că pe mine n-ai să mă găsești plină de idei. Văd lucrurile foarte simplu. Cred că dansurile din Prolog, cu zeița Astrée și suita ei, și cu reîntoarcerea Epocii de Aur, cînd totul e numai pace și fericire, trebuie să fie cît mai agreabile ochiului, știi, niște dansuri țărănești pline de farmec, cu fete care împrăstie flori. La fel și chestia aceea de mai tîrziu, cu dansurile Orelor și ale Anotimpurilor. Dar pentru corul egiptenilor, cu țiganii și indienii aceia de la Templu, cînd îl salută pe Phaeton ca pe un nou Soare, m-am gîndit la ceva puțin exotic și derutant. Vreau să spun, aproape nu tomăi plăcut. Pentru a pune în evidență acest concept, poate, făcu să

aterizeze pe haina lui Piers un apreciabil proiectil de salivă, dar în chip vădit era obișnuită cu acest gen de comunicare. Vreau să zic maiestuos și în același timp crud. S-ar putea numi un dans ritual, presupun. În așa fel încît să nu simțim că facem parte din lumea lor. Frumos, dar înfricoșător, dacă-ți dai seama ce vreau să înțeleg printr-asta, ca și Phaeton însuși.

Piers știa ce voia ea să înțeleagă, și își dădu seama că avea de gînd exact ceea ce își propusese și el, dar din punctul de vedere opus.

Astfel că replică : „Sună excelent“, întrebîndu-se cît timp va trece pînă cînd o va lămuri cineva cu privire la viziunea lui.

Totuși, faptul că intrase în relații cu atîția într-un timp atît de scurt era înviorător, și cînd Purrett veni la el să-i spună : „Cred că știi, Mosson, că eu am fost ales în rolul lui Phaeton“, fu gata să mintă, și-i răspunse : „Da. În definitiv alegerea a fost în mare parte a mea“.

Observă cu satisfacție că obrajii băiatului se îmbujorează de plăcere. Va miza pe acest lucru ; și-i vorbi despre marea ambiție și cutezanță a lui Phaeton, eroul. Purrett fu limpede surprins.

— O, eu îl socoteam nițel cam imbecil, să cadă așa în apă. Dar merge cum spui tu.

— Uite, ce-i, joi vom parcurge textul împreună și-ți voi demonstra cum întreaga tragedie e centrată în jurul tău. Nu vrei să fii centrul admirației spectatorilor, chiar al spaimei lor ? Se temea de răspuns, dar nu mai încăpu nici umbră de îndoială cînd îl primi.

— O, e mai mult decît splendid după mine, dacă așa spui tu.

Măgulirea nu putea să strice, mai ales dacă era onestă, reflectă Piers. De aceea zise :

— Pronunția ta franceză e de prima clasă.

— Eh, e și cazul. Vezi că mama mea e franțuzoaică. Dar pronunția mea germană e și mai bună.

— Însă nu atît de pertinentă.

— Nu, asta nu. Purrett nu zîmbi. Aici nu era nici o primejdie, chibzui Piers, ca actorul să submineze eroismul personajului prin momente deplasate de umor. Presimțea

că nu-i va fi prea greu să-i îndrume pe toți, cu condiția să-și amintească fundamentală dorință de a străluci, inerentă oricărei ființe omenești.

Rămase însă oarecum nedumerit când bărbatul cu înfățișare de sergent major dintr-un regiment de gardă, care făcuse : „Ia auzi ! ia auzi !“ în legătură cu amenajările proprietăților particulare, veni la el și-i spuse :

— Directorul muzical îmi spune că vei avea probleme în această sală referitor la construcția de mașinării pentru operă. Ce fel de efecte urmează să producă ?

— Ușile templului se deschid de la sine spre a revela flăcări și spectre, carul lui Phaeton trebuie să se prăbușească din ceruri, și...

— Ajunge pentru moment. Ai toate șansele să fii confruntat cu probleme dificile de construcție. Mă fascinează tot ce se leagă de operă. Iată cartea mea de vizită. Dă-mi de știre dacă-ți pot fi de folos. Acum trebuie să plec.

Pe cartea de vizită scria „Lord Beale“ și o adresă din Grosvenor Square.

Dar acum toată lumea pleca. Grupurile de școlari se și retrăseseră, iar Piers se alătură Marinei și unchiului său pentru a-i saluta pe ceilalți invitați.

Lady Norah o privi pe Marina cu ochi clipind des în timp ce-și lua rămas bun.

— Ce tragedie pentru tine că Sylvia Armitage n-a apărut pentru rolul ei. Nu-i nimic, va trebui să găsești o înlocuitoare oarecare. Nu putem atinge luna numai întinzînd mîna după ea.

Sir John rîdea de încurcătura din mintea bătrînei doamne.

— Oricum, zise el, e într-adevăr o dezamăgire că n-am întîlnit-o pe *la divine Sylvie*.

— Da, îmi pare rău pentru tine, Marina. Știu cît preț ai pus pe venirea ei. Și nu e genul ei să se sustragă în ultimul moment, adăugă soția lui ! Mă întreb ce s-a putut întîmpla ?

Piers se înfioră la fulgerarea de mînie din ochii Marinei — ca scînteia țîșnită dintr-o tocilă, gîndi el.

— Foarte probabil că s-a îmbătat. nemernica, zise ea.

Dacă faimoasa vedetă a operi lirice obișnuia într-adevăr să bea sau dacă era o grosolană ponegrire, Piers nu

știa, dar vedea după expresiile celor vreo zece invitați pe punctul de plecare că se comisese o crimă de *lése-majesté* neînchipuit de gravă. Marina mersese prea departe. Părăseau palatul cu cea mai neauzită șoaptă posibilă de mulțumire pentru ospitalitate.

Așadar Pratt avusese dreptate. Marina umbla tot timpul pe cea mai subțire pojghiță de gheață. Știa acum că nu trebuie să se încreadă niciodată în ea, pentru că, în ultimă instanță, îi lipsea autocontrolul.

Pentru a contribui la înseninarea atmosferei, o întrebă cine era lordul Beale.

— E putred de bogat și adoră opera, răspunse scurt Marina.

— Da, dar cu ce se ocupă ?

— E un tip îngrozitor — e speculant de proprietăți imobiliare. Doboară la pământ cele mai frumoase clădiri din Londra.

Piers își dădu seama că manifestase, probabil o momentană panică, deoarece Hubert interveni :

— Nu te îngrijora, Piers. N-are să dărîme nimic la Tothill. Dar e un tip pe care e bine să-l cunoști. Și divinizează opera.

Cel puțin se mai făceau glume, gîndi el, ca să poți rîde în timp ce traversai gheața. Pratt avea dreptate. Și își reaminti că trebuie să-i povestească fratelui său pe aceea cu : „Ia auzi ! ia auzi !”, ticul omului cu setea distrugerii.

Pregătiri

PTERS RIDICĂ OCHII DE PE SCENARIUL PIESEI LUI Ralph. Îmbrățișînd cu privirea salonul gîndi : „Eh, aici ne-am întors cu furie în epoca de aur a zeilor. *Dans ces lieux, tout rit sans cesse.*“

Poate *rîde* nu  ra chiar cuvîntul, recunosc  el, cu excepția Marinei care, în răstimpuri, scotea c te un hohot să- i spargă urechile c nd dădea peste ceva deosebit de „amuzant“ printre documentele privitoare la Sir Gervase Tothill, în rezumatul redactat de Magda. C t despre Hubert, cu capul aplecat l ng  al ei,  si concentra aten ia asupra hîrtilor ce constituiau noua lor marot , semnul public, par ial, al viitoarelor uniuni totale, intime,  i-i plutea pe buze un zîmbet fericit, la imensă distan   de nemaiauzitele chicotiri pe care le emitea odinioară.

Z mbetul bunicii era, desigur, omniprezent ca  i al lui Dumnezeu, dar constant  i, prin urmare, neverosimil, reflecta mereu Piers. Totuși, oric t de nereal ar fi fost, însemna fără îndoială un act remarcabil, dat fiind că-l arbora în prezența fericitei perechi  i în încăperea aleasă de Marina însăși drept cameră de zi pentru întreaga familie — salonul, cu complicata stucatură din alabastru, în stil rococo, a plafonului, un 'adaos la opera lui Pratt realizat în al optulea deceniu al secolului al XVIII-lea, după gustul lui Sir Gervase Tothill, actualul obiect de preocupare al Marinei. Chiar  i acum, bunica nu se putea împiedica să nu arunce ocazional c te o privire  nso it  de un zîmbet dispre uitor către acele arabescuri,  i să nu murmure ceva despre copil roasa lor artificialitate, dar în cea mai mare parte a timpului se concentra asupra broderiei ei — un paravan pentru  emineu  nf    nd o fată cu crinol n   i bonetă, într-o grădină pl n  de nalbe ro ii.  i

apoi, în ciuda aceluia rococo fără noimă, vitrinele încastrate în pereții salonului cuprindeau cele mai multe piese din iubita ei colecție de jaduri — pasiunea pe care o împărtășise cu regina Mary. Într-adevăr, o broască de jad alb-buriu-verzui, incrustată cu safire, reprezenta acel lucru rar — un dar din partea răposatei regine. Bunica mai adusese acolo câteva canapele și fotolii confortabile, cu huse dintr-un fermecător creton înflorat, spre a da puțină umanitate, un aer „locuit” și familiar mobilierului Louis XV și Louis XVI pe care Marina îl găsea atît de „corect”. După cum îi spusese, și chiar îi repetase viitoarei ei nurori, cu un mic rîs discret : „Bărbaților le place la nebunie confortul, draga mea. Sînt niște brute egoiste, dar noi trebuie să-i iubim”. De obicei arunca o privire de complicitate mondenă înspre nepotul ei în asemenea momente de băta-lie cu viitoarea noră.

Nu pentru că el ar fi știut cîtuși de puțin, reflecta Piers, cum să interpreteze aceste priviri ; voiau probabil să fie, un compliment față de bărbăția lui. Se străduia însă la maximum, deoarece prezența lui acolo însemna un gest de gratitudine față de unchiul său. Hubert îl rugase în mod special să vină cu ei în salon, în cursul week-end-urilor petrecute la Tothill. „Nu-i e ușor mamei să accepte situația, îi spusese el, dar își dă silința, și cred că ne-ar fi util, ar facilita lucrurile pentru Marina și pentru mine, dacă s-ar mai afla cu noi și alți membri ai familiei.”

Nu numai recunoștință simțea Piers că era dator să arate, ci un cald ecou față de această neașteptat de intimă apropiere, ca de la bărbat la bărbat, a unchiului său — o măgulitoare apreciere a propriei lui maturități. De fapt, Hubert dorise să-i aibă pe amîndoi, pe el și pe fratele lui, dar era de ajuns că Pratt petrecea atîtea ore cu bunica, în cadrul misiunii de a-i mîngîia nefericirea ; el, Piers, trebuia să se asigure că nu i se mai răpea fratelui său din timpul de care avea atîta nevoie ca să lucreze liniștit și singur, în vederea examenului de „nivel avansat” pentru certificatul general de studii. În ceea ce-l privea, faptul că se simțea suficient de relaxat ca să lase deoparte atît proiectele pentru *Phaeton*, cît și studiile de istorie pentru Oxford, și să citească foarte ciudata piesă a lui Ralph, al-

cătuia un simptom al curiosului sentiment de armonie ce domnea acum în eleganta încăpere.

El era, bineînțeles, de partea riscului și a senzației, împotriva comodității somnolente ; dar, orice s-ar spune, asemenea locuri unde *tout rit sans cesse* ofereau o cât se poate de agreabilă relaxare ocazională. În parte, datorită focului care ardea cu vîlvătai, ca și a neobișnuit de puternicului soare de martie revărsîndu-și lumina prin înaltele ferestre, Piers începu să dormiteze. Tocmai atunci, un ciocănit în ușă o anunță pe doamna Tillotson, menajera, urmată de doi valeți care purtau vase cu tot felul de flori — hortensii, cinerarii, niște crini albaștri pe care Piers nu-i cunoștea, viorele și *anemone blanda* — o masă de albastru.

— Să așez florile astea, milady ?

— Da, doamnă Tillotson. Pune hortensia aceea albastră pe masa aurită ca s-o pot privi. Începem să ne bucurăm de ceruri primăvăratice și nu e nici un motiv să nu avem puțin din albastrul lor în jurul nostru, înăuntru, ca să ne demonstreze ceea ce, de fapt, știm cu toții, că iarna e un fals vis al lui Adam, din care toți ne putem trezi dacă încercăm. Ce drăgălașe sînt ! Și în curînd vom avea flori direct din grădină.

— Mi se pare că viorelele și anemonele vin într-adevăr de pe „malul primăverii“, de jos, de lîngă Woodwork, milady. Celelalte sînt din sere.

— Primele mele flori crescute în aer liber ! Cred că ai putea pune printre ele și cîteva narcise. Întregul domeniu a început să arate mai puțin fals, mai iubit. Mă tem că secolul al XVIII-lea era un veac *la culme* de artificial. Genul ăsta de falsă bogăție întotdeauna generează orori care-i sînt proprii, ca ghilotina. Pentreath a ales toate florile astea ? A dobîndit mult gust artistic, acum cînd se pregătește să se retragă în Cornwallul său iubit.

— O, nu, milady. Tucker alege întotdeauna florile pentru dumneavoastră. Știe exact ce nuanțe de albastru vă plac.

— Foarte drăguț din partea lui. Spune-i că-i mulțumesc. Sau mai bine dă-i o bucată mare din prăjitura cu aluat fraged. Are să știe el de ce. Îmi închipui că o să

rîdă. Îmi povestea deunăzi că, atunci cînd tatăl lui, parohul bisericii, era socotit de toți drept foarte bolnav, iar ei sărăciseră cumplit, singurul lucru pe care-l dorea micul Ralph era prăjitură din aluat fraged. După cît se pare, fusese deliciul casei în copilăria lui, pe cînd erau înstăriți, aveau bucătăreasă și toate celelalte. O, Doamne ! Toate acele false idei de sărăcie și boală i-au răpit bietului băiat atîția ani frumoși de tinerețe. Ei, dacă oamenii aceia ar fi fost inițiați în știința creștină în loc de încîlcita asta de biserică anglicană... A fi ruinat ! Li se pare un lucru atît de real celor din clasa asta. Dar cred că eu l-am ajutat să iasă la liman. Nu există nici ridicare, nici declin financiar, i-am spus. Sîntem înlăuntrul Domnului, asigurați de iubirea lui infinită. Aici noi l-am ajutat foarte mult, doamnă Tillotson. Poți zări din nou un zîmbet în ochii lui albaștri. Am observat asta acum vreo două zile. Și dacă opera aceea învechită a ta a dus la vreun bine, Piers, este că i-a oferit băiatului ăsta șansa de a-și arăta puterile inventive. Nu pune prea multe cinerarii albe, doamnă Tillotson. Florile albe par atît de reci, sînt ca niște coroane funerare. Și nu floarea aceea magenta ; e un roșu prea strident.

— O, *mamma*, te rog. Maniera de fetiță cu care Marina își îngăduia acum să se alinte față de viitoarea ei mamă-soacră și-o asuma aproape făcîndu-le cu ochiul celorlalți, observă Piers. Magenta e o culoare superbă. Face să strălucească toată aurăria, porțelanurile de Sèvres și plăcuțele acelea frumoase de intarsie. E o culoare atît de bogată.

Jackie surîscu cu resemnare :

— Draga mea, dacă-ți place ție. Așaz-o unde poate s-o privească signora Luzzi. Din fericire, încăperile concepute de Pratt au în ele atîta ordine și demnitate încît pot absorbi o mare cantitate de exotism. Nici nu maiiei în seamă oribilele subiecte pe care le-au ales acești vechi maestri. Văzut de aici, tabloul lui Tintoretto e doar o masă de roșuri și brunuri.

— Minunatul meu Tintoretto ! Nu fi blasfematoare, *mamma* ! Mă uit la el tot timpul. Extraordinara privire triumfătoare din ochii Salomeei cînd susține tava în fața ei și culoarea aceea verzuie a capului lui Ioan Bote-

zătorul, cu dinții arătându-și puțin albul între buzele moarte. Aiii ! E magnetizant ! Și pînza lui Caracci la fel. Bătrînul își trece cuțitul peste gîtul băiatului cum nu se poate mai drăgăstos.

Nefastă împrejurare, gîndi Piers. faptul că principalele două tablouri din salon înfățișau capul lui Ioan Botezătorul pe un platou și jertfa lui Isaac — nu erau menite să le reuncască pe Jackie și pe Marina. Jackie își coborîse pleoapele, iar buzele ei ușor rujate tremurau puțin. Ochii Marinei luccau în expectativă. *Dans ces lieux tout ne rit pas.*¹ Expresia de neajutorare de pe chipul unchiului său îl îndemnă pe Piers să încerce să introducă o notă de umor.

— Latura senzațională a Scripturii. zise el.

Hubert rîse ușurat, iar Marina se reîntoarse la documentele lor transcrise.

— Ei, nu ! Chestia asta e grozavă. Un „club infernal”².

Dar Jackie nu putea fi reținută de la gîndurile ei.

— O, Doamne ! E atît de ușor să faci Biblia urîță și tristă. Așa mi-o amintesc de pe cînd eram copilă. Asta e unul din lucrurile pe care știința creștină le-a făcut pentru mine. Limbajul acela vechi — „Mila nu se împăunează”. Noi spunem : „Iubirea nu e mîndră”. Mila e o noțiune atît de nefericită, atît de impregnată de infatuarea victoriană. Și pe urmă rugăciunea *Tatăl nostru*... Doamna Eddy arată foarte limpede în interpretarea ei spirituală : „Dumnezeu Tatăl și Maica noastră”.

— Se întruneau în peșteri, ’Ubert. Și spuneau *Tatăl nostru* de-a-ndoaselea. Acum te-aș întreba : Oare Sir Gervase ținea vreodată întrunirile acelea păcătoase aici, la Tothill ? Fiindcă, știi, vechii călugări se aflau aici. Nu cumva era un pasaj subteran către Westminster Abbey ? Și-ar fi putut ține acolo ședințele „clubului infernal”.

Hubert rîse cu indulgență.

— Regret că te dezamăgesc, draga mea. Acea veche legendă nu e deloc adevărată. Oricum, ar fi fost vorba de

---

¹ Nu totul rîde în aceste locuri (fr.).

² E vorba de „cluburile infernale”, organizate de libertinii veacului al XVIII-lea în Anglia, cel mai celebru fiind acela fondat de Sir Francis Dashwood.

palatul Saint Stephen. Mai aproape de Parlament. Domnișoara Sczekerny îmi spunea că s-a uitat la două vechi planuri — unul de pe timpul călugărilor și altul din perioada imediat următoare, sub domnia lui Eduard al VI-lea, cred, și nu e absolut nici o urmă a faimosului pasaj. Călugării, e clar, traversau cîmpurile pe orice vreme.

— De ce neghiobii sînt în stare oamenii ! De-a-ndoa-selea ! Ca și cum lui Dumnezeu i-ar păsa în ce ordine ne spunem rugăciunile. În orice caz, rugăciunile înseamnă gînduri pline de adorare, nu cuvinte.

— Și toate fetele erau goale, 'Ubert. Și pajii la fel. Sir Gervase relatează totul într-o scrisoare adresată fratelui său. Și toți participanții purtau rase de călugări. Stareț era amfitrionul lor, Sir Francis Dashwood. Erau deci catolici, membrii familiei Tothill ?

— Nu, nu, totul era numai un fel de mascaradă. Un amuzament de natură cam primitivă. Nu vrem să punem un accent deosebit pe detaliile astea, scumpo. Intră în categoria materialului senzational despre care vorbeam. Nu, singurul romano-catolic din familia Tothill a fost soția lui Sir Rayner, pe vremea conspirației prafului de pușcă. Ar trebui să verificăm asta, în treacăt fie spus.

— Exista atîta „eroare“ în zilele acelea, Hubert. Parcă e păcat să scormonim și să dăm la iveală asemenea lucruri. Dar așa este, oriunde s-ar găsi, romano-catolicii acționează împotriva adevăratului țel al divinității. Domnișoara Spooner ne explica același lucru acum vreo două zile.

— Biserica să acționeze împotriva divinității ! izbucni Marina într-un rîs disprețuitor. Ce noroc că m-am făcut vinovată de abatere de la canoanele religioase, *mamma*. Așa se cheamă, abatere ? Dar tu ai dreptate, 'Ubert. Un amuzament, asta era. Amuzament de toate felurile. Acest Sir Francis avea bice pentru șfichiuit, și Dumnezeu știe ce mai avea. Ce zici de asta, iubitele ?

Hubert părea disperat.

— Marina vorbește de Sir Francis Dashwood, mamă. Nu de Francis Tothill.

Bunica nu avea aerul că e împăcată, așa încît Piers se gîndi să vină în ajutor.

— Ai perfectă dreptate, bunico. Ralph e foarte util. E atît de ingenios. Și nu-și risipește timpul. A văzut numai-

decît că orice mecanism care ar face efectiv să zboare carul lui Phaeton pînă la urmă ne-ar depăși mijloacele și ar putea fi primejdios construcției sălii. Așa că a urmat ideea emisă de unchiul Jim și a și pus la punct unele efecte admirabile făcînd să joace reflectoare peste pictura lui Verrio de pe plafon.

Jackie repetă cu un aer absent :

— Unchiul Jim ?

— O, îl cunoști, bunico. L-ai cunoscut la Pepinieră. Îmi amintesc că era acolo, într-o vară, cînd ai venit să vezi noua grădină cu flori albe a lui Ma.

— Se poate, dragul meu. Am cunoscut mulți oameni într-o viață foarte plină, mă bucur s-o spun.

Așadar, cu asta nu i-a mers. Dar Piers făcu o nouă încercare.

— Voiam să spun cît de mult a contribuit ideea lui Tothill la făurirea acestui spectacol *Phaeton*. Nu mă gîndesc numai la toate pentru cîte am de mulțumit familiei — și Piers, cu un surîs, o cuprinse într-o privire și pe Marina — dar și la Ralph Tucker și Magda Sczekerny. Ea a pornit totul.

— E o mică persoană foarte utilă, zise Marina. Trebuie să încerc s-o conving să nu mai poarte rochiile acelea groaznice. Atîtea funde ! Serios, e ceva detestabil. Copilăros la culme.

— O, Marina, vorbe Jackie vehement, nu-i interzice să-și facă viața mai frumoasă. Oricum, seamănă cu o păpușică olandeză. Sînt încîntată s-o văd împreună cu Ralph. Tothill le-a adus, îmi închipui, nespus de multă fericire. Nu că s-ar petrece vreo gugumănie între ei. Sînt ca două păpuși olandeze.

„Prin urmare, gîndi Piers, în cine știe ce mod ciudat, bunica și cu mine sîntem pe aceeași lungime de undă.“ Reținu acest fapt ca un aspect al comportamentului uman pe care trebuia să-l elucideze. Apoi reflectă, de fapt e ca și în cazul meu cu profesoara de dans — aceeași lungime de undă, dar din capete opuse.

O bătaie în ușă aduse de astă dată în încăpere păpușa olandeză de sex feminin.

— Domnule Mosson, zise ea, m-am gîndit că ați dori să vedeți aceste pagini. Îmi amintesc din cele ce s-au spus

în „marea sală“ cu prilejul recepției, că Sir Gervase a fost la Paestum, în Italia. Aici sînt niște extrase din jurnalul intim pe care l-a scris acolo.

Piers se întrebă în gînd, cum auzise ea asta ? Își amintea că Sir John Wallis dăduse informația, dar nu-și aducea aminte ca ea să fi fost de față. Parcă era, ca Dumnezeu, omniprezentă.

— Paestum ! O, ce minunăție, sînt nebună după Paestum, își proclamă Marina cu glas tare entuziasmul. Cea mai bună arhitectură grecească e acolo și în Sicilia. Toate chestiile de la Atena și din acest British Museum al vostru sînt insuportabile, dulcele și sentimentale. Asta... cum îi ziceți — Parthenonul — e nereușit ca imitațiile victoriene, ca acel oribil ciobănaș din grădină. Își plesni palma peste gură cu o privire de fetiță răutăcioasă înspre Jackie. S-a făcut rușinoasă de-a binelea de cînd cu atmosfera asta de „țară unde totul rîde“, gîndi Piers. Dar Paestum, și Agrigente, și Erice sînt altceva. Asta e ce-a înfăptuit Italia pentru greci, i-a făcut puternici și îndrăzneți, nu siropoși, slabi și sentimentali ca acei Apollo din Atena. Dă-mi documentele, Magda. Draga mea ! Paestum ! E locul care i-a făcut fericiți pe Goethe și pe Winckelmann ! Trebuie să te trimitem acolo, pe urmele marelui om. Nu e bine așa, Ubert ? Ți-ar plăcea să te duci la Paestum, Magda ?

— Aș fi foarte fericită. N-am fost niciodată în Italia.

Dar posibilitatea de a explora mai departe ideea a fost brusc retezată cînd ușa se dădu de perete și în salon năvăli un personaj în impermeabil verde și tweed.

Piers observă că Magda era speriată : sau poate nu era ? Se ghicea altceva în înfățișarea ei, în timp ce vorbea cu însuflețire :

— O, Primrose ! Gîndește-te numai — e vorba să plec în Italia. Domnul Mosson mă trimite în Italia !

Cum în jurul lui izbucnea furtuna, Piers se hotărî să se pună la adăpost. Se cufundă în piesa lui Ralph — „Ai dreptate, băga-te-aș..., n-ai s-o faci. Să nu te-amesteci că te vîrîm în belea“. Limbajul piesei constituia pentru el o surpriză continuă, dar acțiunea și violența ei îi ținea interesul viu. Slavă Domnului că nu-i spusese bunicii că

tocmai citea piesa lui Ralph ; poate i-ar fi cerut s-o vadă. Și atunci s-ar fi stîrnit altă furtună.

Zgomotul celei din salon crescuse prea mult ca să se mai poată concentra asupra violentelor obscenități, deși, smulgîndu-se lecturii, își dădu seama că se simțea măgulit de faptul că i se încredințase un manuscris atît de avangardist în vederea opiniei lui personale.

— Sir Hubert, un lucru *trebuie* stabilit. Ori sîntem angajate de dumneavoastră ori de această doamnă.

Primrose o arătă pe Marina descriind o largă curbă cu mîna, dar cuvîntul „doamnă” nu era ceea ce implica vehemența glasului. Piers percepse un foșnet înfiorat ca dintr-un frunziș de plop, dar își dădu seama că era trupul ei greoi, înfășurat în impermeabil, care tremura. El o simpatiza ; fusese bună cu el ; ar fi dorit să spună ceva care s-o ajute sau s-o consoleze ; dar intuia cu toată siguranța că nu era cazul să intervină. N-ar fi putut spune ce ciudată furtună femeiască plutea în aer.

— Această doamnă va deveni soția mea, domnișoară Lynmouth. Îți va arăta întotdeauna deplină considerație, pot s-o afirm. pentru serviciile pe care ni le-ai adus la Tothill, dar, desigur, va hotărî și ea ce lucrări sînt necesare asupra arhivelor, cum am făcut eu sau mama mea.

— Lady Mosson niciodată... începu Primrose, dar se auzi un ciocănit în ușă și doamna Tillotson aduse înăuntru un braț întreg de narcise. În tăcere, Jackie se ridică și luă florile.

— Le voi aranja eu, doamnă Tillotson, mulțumesc.

De îndată ce ușa se închise în urma menajerei, Primrose izbucni.

— N-ați dat niciodată ordine asistenților mei fără să mă-ntrebați, lady Mosson ; e drept ? Niciodată, niciodată.

— Mama mea n-a manifestat un interes deosebit față de bibliotecă, deși apreciază la fel ca și mine tot ce faci pentru noi.

Piers vedea bine că Jackie întărea afirmația fiului ei, ocupîndu-se să alterneze albastrul ca cerul al anemonelor și albastrul viorelelor cu mijiri de galben însorit. Și ea, Piers era sigur, nutrea aceeași hotărîre de a nu avea nici un amestec.

— Cum puteți vorbi de apreciere cînd, după toată

munca depusă de noi în legătură cu cronică Mosson, o îndepărtați pe domnișoara Sczekerny de această sarcină? Tocmai când textul celui de-al doilea minunat volum urmează să fie colaționat?

— Lucrurile sînt stabilite, domnișoară Lynmouth. Am examinat minuțios problema de două, trei ori. Nu mai putem reveni. Domnișoara Sczekerny lucrează la documentele Tothill. Îl ai pe domnul Arrowsmith de la bancă pentru ca să-ți dea foarte competentul său ajutor ori de cîte ori va fi necesar.

— Dar eu am format-o pe fata aceasta pentru o asemenea muncă. Eu am angajat-o aici. Lucram atît de bine. Iar acum nu pot părăsi biblioteca nici ca să mă duc pînă la bancă să iau documentele de la acest om, fără să rămînă în părăsire. Întotdeauna a fost cineva de serviciu la bibliotecă, în afara orei de prînz. Chiar cînd am avut un asistent numai cu jumătate de normă.

— Iei lucrurile prea în serios. Piers avu sentimentul că, obiectiv vorbind, Hubert își dădea toată silința să aplineze conflictul. Nu e o bibliotecă publică.

— Trebuie să existe o disciplină în orice loc de muncă, Sir Hubert. Ți-am spus să rămîi acolo, Magda. Cunoști regulile pe care le-am stabilit eu.

— Sînt de părere că, în Anglia, trebuie să-i asculți pe cei care dau banii.

Marina era încîntată.

— Admirabil. Vezi, *mamma*, păpușica dumitale e o ființă foarte realistă. Bravo, draga mea.

Spre surprinderea lui Piers, un mic rîs discret de apreciere materialistă răsună dintre nuanțele de albastru și galben, dar bunica nu spuse nimic.

— Cum poți vorbi cu atîta cinism, Magda, după toate cîte am făcut pentru tine, după tot ceea ce părea că însemnăm una pentru alta cînd te-am angajat?

Marina lăsa să se audă un scurt rîset cu subînțelesuri necuviincioase. „A dracului treabă, gîndi Piers, o să dăm de necaz“. „Lesbiană burgheză“ părusese deunăzi un limbaj de societate, dar acum se isca o supărătoare stinghereală.

Impermeabilul foșni cu o mișcare șuierătoare către Marina ca șfichiul unui bici.

— O, puteți rîde. Dar eu am văzut ce-ați încercat să faceți cu fata asta. V-am văzut cum ați săruiat-o pe gură

acum două zile. Fac apel la dumneavoastră, domnule Piers — era dezgustător, nu-i așa ?

— Ca să spun drept, am impresia că n-a... începu Piers, dar Magda îi tăie vorba tipînd.

— Nu zău, Primrose, e din cale-afară de stupid. Să-i pui băiatului asemenea întrebări. Signora Luzzi a vrut doar să se amuze. Să te tachineze. Ești o femeie cu suflet bun. Dar ești ridicolă. Te-ai lăsat antrenată de un sentiment prea puternic față de mine. Așa a spus Ralph.

— Ralph ! Acest nume a însemnat ultima picătură. Izbucnind în lacrimi, Primrose se adresă tuturor celor de față printre suspine. După toate strădaniile mele. Nimeni dintre dumneavoastră nu poate... Îmi dau demisia, Sir Hubert. E limpede că nu mai sînt necesară. Și, într-un vârtej de material trosnitor, ieși în goană din încăpere.

— Îmi pare atît de rău, zise Magda.

— Dragă domnișoară Sczekerny, nu e vina dumitale. E surmenată. Are nevoie de o vacanță. O vom lăsa în pace și își va veni în fire.

Piers se întreba dacă auzea glasul din City al unchiului său ; semăna mai mult cu o scenă dintr-o școală decît din sala de consiliu a unei bănci importante.

— Trebuie să plece de-aici, zise Marina. 'Ubert, trebuie neapărat să te descotorosești de ea pentru binele acestei fete. Nu e onest față de Magda s-o agasăm cu toată sexualitatea reprimată a unei fete bătrîne.

— O, Doamne ! se indignă Jackie, ce neplăcută e toată povestea asta. Și să-l amestecăm pe un băiat de vîrsta lui Piers. Într-un pension de fete rău administrat n-ai încotro, trebuie să suporti aiureli de soiul ăsta, dar la Tothill ! Piers, vino-ncoace și spune-mi, dragule, ce mă sfătuiești : o zambilă crem sau una roz lîngă acest mov ? Vreau o nuanțare delicată.

Hubert păstrase tăcerea. Acum spuse :

— Mamă, știi ce devotată ne-a fost. Nu poți să vorbești tu cu ea ?

— Dragul meu băiat, toate astea se situează în afara experienței mele, mă bucur s-o spun. Trebuie să-ți rezolvi personal propriile treburi.

Piers. observînd-o pe Marina cum se înfurie, gîndi : „Are să facă o scenă“.

Dar ea spuse :

— Sărmanul, dragul de 'Ubert. Nu trebuie să te frămînti pentru fleacurile astea femeiești. Vino, iubitule, o să-ntîrziem la dejunul Annabellei Gilroy. N-are să mi-o ierte niciodată. Tu ești ultima ei pradă. Zice că e o minune să mai găsești astăzi oameni neatinși de corupție. O faci să se strîce de rîs. Hubert arăta ca un copil mulțumit în timp ce ieșeau.

— Bietul Hubert, zise mama sa. Încă unul din aceste dejunuri șic, cu toată vorbăria lor falsă. Și pe urmă se va plînge de tot felul de dureri imagine din cauza indigestiei. În schimb tu, cu Tom, și cu mine vom lua una din acele mese bune și sănătoase de la Tothill. Mi se pare că Gates șoptea ceva despre boboci de rață de primăvară pentru pofticiosul nostru Tom.

Și iată, se aflau acum în impozanta cameră de dormit de ceremonie cu eleganțele sale proporții concepute de Pratt, și cu șemineul sculptat în marmoră, semnat de Gibbons, în toată strălucirea lor. Bunica traversă încăpearea și se opri lîngă consolă. Încă mai schiopăta, de cînd căzuse cu o săptămîină în urmă, iar Tom resimțea pentru ea grija care-i însoțea în mod firesc afecțiunea tot mai sporită. Dar ar fi însemnat să tulbure întreaga după-amiază dacă menționa „eroarca“ coapsei contuzionate, și, în orice caz, vitejia ei merita considerație, reflectă el.

— Ei ? întrebă ea.

Tom răspunse neîntîrziat :

— Suflată cu aur. Abanos. Placă de marmură.

— O, vrem mai mult decît atît — ce țară ?

— Anglia.

— Marmură englezească ! Poți mai mult decît atît.

— Vreau să spun lemnul și sculptatul.

— De unde e *marmura* ? Carrara ?

— Nu, răspunse el, știu că nu e de acolo. Nu-mi aduc bine aminte. Stai puțin. Mi-ai spus de unde. Ar putea fi Siena ?

— Exact.

— Și e desenată de John Vandy, care era arhitect. Iar data ar fi... 1760.

Cînd își amintea ceva, nu reușea parcă să pronunțe cuvintele destul de repede. În parte, din cauza mulțumirii că-și amintea tot ce-l învățase bunica ; era de bun augur pentru succesul său în toți anii de examene ce-i stăteau înaintea, dacă urma să devină avocat — o ambiție tainică de care nu-i vorbise nici chiar lui Van, de teamă să nu pară lăudăroșenie goală și să nu ducă la dezastru. Dar, în parte, vorbea atît de repede din cauza anxietății că după-amiezele de sîmbătă pe care le petrecea cu ea constituiau un timp pe care n-ar fi avut dreptul să-l răpească studiului, după cum știa că gîndește Van. Și mai ales vorbea acum repede pentru a nu spulbera fericirea pe care știa că i-a adus-o bunicii, precum și înțelegerea pe care o dobîndise prin ea a faptului că Tothill reprezintă ceva sigur, ceva real — obiecte, valori, încăperi, finalități — nu numai forme abstracte și visuri cum părea să însemne pentru Van.

Auzi fără veste glasul bunicii, cu o notă de tachinerie pe care începuse să i-o arate numai de curînd.

— Ești cu gîndul în altă parte ? Sau te prefaci că ești distrat fiindcă nu cunoști răspunsul ?

Roși, ca totdeauna cînd i se dovedea neatenția.

— Te întreb despre asta, zise ea, bătînd ușor cu palma îmbrăcămintea din atlas verde a unui fotoliu.

— Poleit cu aur. Cred că lemnul e probabil furnir de nuc pe stejar. E de Mathias Locke, adăugă el mîndru, dar, după cum se dovedi, nechibzuit.

— De el ?

— Mă rog, în stilul lui. Nu văd de ce are atîta importanță.

— Un zîmbet fals, în stilul unui zîmbet autentic. Dar numai Dumnezeu știe deosebirea.

Măcar de n-ar cunoaște-o ea. La ea totul părea atît de fals, cînd în realitate nu era fals. Încruntă din sprîncene.

— Bine, Tom, rîse ea. Voi, bărbații, sînteți toți la fel. Hubert e descumpănit dacă-i vorbesc despre iubirea Domnului pentru noi toți. Îi vorbeam despre asta domni-

șoarei Hovendon, prima noastră lectoră, duminica trecută, și mi-a spus că la fel e și fiul ei. „Altceva nu ne rămîne decît să cunoaștem adevărul și pentru binele lor, lady Mosson“, mi-a spus ea.

Ținîndu-se cu mîna stîngă de brațul fotoliului în stil Locke, ea se aplecă pentru a acoperi cu dreapta numele fabricantului unui ceas cu cuc — o pendulă, își corectă gîndul Tom — la aproape un metru depărtare. Îi trecu prin minte, are să cadă, însă n-o pot tulbura oferindu-mă s-o ajut. Apoi, însă, își aminti de temerile lui cu o săptămîină în urmă, curînd după accident, și cum rîsesse ea, nu cu obișnuitul ei gîlgiit suav, cum îl numea Van, ci cu un fel de lătrat aspru.

— Dragul meu băiat, zisese ea, n-o să încep să cad prin casă, nu-ți face griji. Jumătate din omenire vrea să-i doboare pe cei bogați și cu poziții sigure. Imaginează-i cum s-ar prăpădi de rîs văzînd o femeie bătrîină de talia mea ajunsă la prăbușire. Dar n-am intenția să le ofer această plăcere. Mîndria le susține pe bătrînele de felul meu. Și trebuie să fim deosebit de atente să nu ne delăsăm sau să devenim neglijente tocmai pentru că avem pe cîte cineva iubit alături de noi, ca mine cînd sînt cu tine sau cu Hubert. *Eu* n-am să cad, oricît de șubredă aș arăta. Nu-ți face gînduri. Și, într-adevăr, își spuse el, nu era cazul să se frămînte ; ea n-avea să cadă.

Dar acum își ridicase palma de pe fața ceasului.

— S-a terminat ora, zise ea. Nu știai, așa e ? Literele argintate sunau astfel : John Ellicott, Londra.

— O, îmi amintesc de el. Tom își dădu seama că, acum, cuvintele se precipitau să-i iasă din gură pentru a compensa lipsa de concentrare dinainte, astfel că își încetini dicțiunea în mod deliberat. A fost membru al Academiei științelor naturii și a contribuit mult la perfecționarea tehnicii și regularității ceasornicelor. În cartea pe care mi-ai împrumutat-o scrie că, în secolul al XVIII-lea, cutiile de ceasornic concepute de el erau cele mai elegante din toată Anglia.

— Da. Tom observă că glasul ei nu mai părea acum nici suav, nici amar, ci solemn, aproape pasionat, pentru felul ei de-a fi.

— Regularitate și eleganță. Sînt lucrurile esențiale. Mai ales cînd haosul încearcă să preia supremația. A menține bunul mers al lucrurilor frumoase. Și a le cunoaște cu adevărat, a arăta interes pentru ele. Știi cine a adus aici toate aceste piese splendide ?

Se simțea transportat de elanul ei — de faptul că exprima atît de deplin, în felul ei, concepția lui despre modul cum trebuiau să meargă lucrurile. Spuse, cu mari speranțe că găsise răspunsul exact :

— N-a fost Celia Tothill, bogata moștenitoare care s-a căsătorit cu Sir Gervase ?

— Ba da, ea a fost aceea. Era fiica unui *alderman*¹. Ultima care a dat o strălucire nouă blazonului Tothill pînă în momentul cînd Amelia Tothill s-a măritat cu Samuel Mosson, patruzeci de ani mai tîrziu. Iar pe urmă au preluat conducerea Mossonii, cu toate avuțiile lor. Și, în sfîrșit, am venit eu cu vulgarii mei dolari, tocmai la timp ca să ung roata familiei Mosson care începea să ruginască. Acum e rîndul Marinei cu averea ei torineză. Sau așa se pare. Face parte din schema tradițională. În orice caz, așa trebuie să încercăm să privim situația.

Glasul ei suna atît de trist, încît din admirație pentru tăria cu care susținea spiritul de ordine, Tom se aventurează, cum rareori i se întîmpla, pe gheață. Zise :

— Sper că tu și cu Marina vă veți îndrăgi una pe alta cu timpul.

Încercă să rostească vorbele cu un aer degajat. Dar ea se așeză într-un fotoliu, ținîndu-și spinarea foarte dreaptă și privindu-l direct în ochi.

— Tom, dragă. Nu încerca să vorbești despre lucruri care sînt deasupra vîrstei tale. Nu există nici un motiv ca eu și cu Marina să ne îndrăgim una pe alta, cum te-ai exprimat tu. Nu sîntem rude de sînge. E logodită cu fiul meu și sper că-i va fi o soție bună cînd se va căsători cu el. El va trebui să se cumîntească și să renunțe să alerge după micile actrițe — și-i adresă lui Tom un mic zîmbet ștrengar. Nu e o frumusețe clasică. Aș numi-o *une*

---

¹ Consilier municipal.

*jolie laide*¹. Dar are o'alură sigură și elegantă. E foarte *soignée*². Ceca ce ar numi străbunicul tău o femeie care știe să poarte o toaletă. E sociabilă în genul ei, deși cercurile pe care le frecventează mi se par cam superficiale. Are bani. Nu din aceia pe care i-ar fi respectat tatăl meu. Nu mi-l pot imagina în situația de a trece bani prin fraudă în Elveția. Dar e drept că Italia nu e tot una cu Statele Unite. Iar vremurile s-au schimbat. Este inteligentă. Mult prea inteligentă, nădăjduiesc, pentru a încerca să pretindă că nutrește vreun sentiment față de viitoarea ei mamă-soacră. Șezi jos, Tom. Vreau să-ți vorbesc.

Începea să semene cu o întrevedere tip Brownlow, reflectă Tom, dar se simțea dominat de forța ei, la fel de depărtată de obișnuita ei blîndețe, ca și de sporadicele ei crize de amarăciune.

— Am impresia că încerci să fii caritabil cu mine. Îți închipui că poate mă simt singură. Și e posibil să fie așa. Dar nu din cauza asta te iau aici în după-amiezele de simbătă — să înveți totul despre obiectele care alcătuiesc palatul Tothill. E ceva mult mai serios decît atîta. Vezi, membrii familiei Tothill în vremea de demult, și cei din familia Mosson în zilele de ieri luau lucrurile ca de la sine înțelese. Tothill House însemna „ei înșiși“. Ei reprezentau Tothill House. În esență, așa este străbunicul tău. Firește, acum e bătrîn, și are păreri fanteziste — ideea lui că e proprietar al scuarului Saint John's Smith, de pildă, și altele — dar în zilele lui bune îți poate vorbi despre cele mai multe lucruri de-aici fără multe ifose în legătură cu arta sau cultura, și fără a-și da aere că explică altora. Cunoaște clădirea pentru că-i aparține, și obiectele din interior îi aparțin. Și dacă pe unele dintre ele nu le cunoaște, nici asta n-are importanță, pentru că ele fac parte din Tothill, care e al lui. Bineînțeles, e maniera de a vedea de odinioară.

Bunica se ridică și se apropie de fereastră. Tom era contrariat că rupea singură farmecul pe care-l țesuse, că va rămîne cu privirea dusă spre grădină sau cine știe

---

¹ O urîță frumușică (fr.).

² Îngrijită (fr.).

ce va face. Dar ea se întoarce cu fața spre el și își continuă perorația.

— Nici chiar bunicul tău nu mai putea să vadă lucrurile în același fel. Îi plăcea să primească vizitatori deosebiți — suverani sau ambasadori. Avea nevoie de această ușoară notă de atenție exterioară ca să aibă siguranța că Tothill rezistă. Chiar în perioada când îndeplinea funcția de primar al Londrei, tot găsea timp ca să conducă oaspeți speciali să viziteze palatul. Cred că n-a fost niciodată mai mîndru de mine ca atunci cînd regina Mary a spus că-mi cunosc posesiunile mai temeinic decît oricine altcineva din Anglia. Iar regina Mary era *cea mai mare* cunoscătoare. Desigur, a trebuit să învâț totul, dar asta însemna cel puțin jumătate din obligațiile ce-mi reveneau căsătorindu-mă cu moștenitorul de la Tothill. Lucrurile s-au schimbat din nou de-atunci. Hubert, mă bucur s-o spun, nu dorește cîtuși de puțin să-l deschidă pentru public. Și nici nu avem nevoie. Dar consideră mai important decît mine să deschidă ușa pentru orice operă de caritate despre care ni se scrie, deși eu am răspunderea să mă-ngrijesc să fim mai selectivi. Iar acum s-ar părea că se va produce o nouă schimbare. Opéra asta a lui Piers, și toate recepțiile pe care Marina își propune să le ofere. Îmi face impresia că avem din ce în ce mai puțină încredere în *noi înșine*. Tothill n-are nevoie de exhibare, cum n-avem nici noi. Se află aici, și noi ne aflăm aici. Te-am încurajat să înveți despre clădirea asta și obiectele dinăuntru ei pentru că sînt convinsă, Tom, că ești un băiat care ții la lucruri pentru ele însele, un băiat solid. Ai multă influență asupra lui Piers, și el va moșteni. Deși acum, desigur...

— Îți mulțumesc, bunico. Voi face tot ce pot.

După această promisiune, Tom avu sentimentul că poate să pună o întrebare.

— Ce s-a întîmplat cu soțul Marinei ? întrebă el.

— A fost ucis în război, dragule, către sfîrșit, mi se pare.

— Ca tăticu ?

— O nu, cîtuși de puțin. A fost o chestiune care se lega exclusiv de Italia. Politica internă joacă un rol important în părțile acelea. Nu cunosc toate dedesubturile.

Și n-am înțelege chiar dacă le-am cunoaște. Se ridică. Mergem acum să ne luăm ceaiul. Îți văd pofta lucind în privire. Nu pot să-nțeleg cum nu te-ngrași deloc, Tom, când mănânci atât de mult, Doamne iartă-mă.

— O ! fac multă mișcare. Gimnastică. Și joc *squash* regulat. Dacă devii prea gras, poți să cazi prin podea, întotdeauna mă gândesc.

Ea rîse.

— Nimeni nu cade prin podea, Tom. Dumnezeu te ține în sus, oricît de gras ai fi. Așa, asta-ți oferă un drăguț prilej de imitație a bunicii predicînd balivernele ei din Știința creștină ca să-l distrezi pe Piers. Haide, vino la ceai.

În timp ce parcurgeau coridorul către Salonul albastru, Tom spuse :

— Nu fi împotriva lui Van, bunico. Opera asta înseamnă pentru el multe lucruri pe care noi nu le înțelegem. Dar și el iubește Tothill House la fel ca oricare dintre noi. Te poți bizui pe el.

— Așa sper și eu, Tom. N-a făcut prea mult săptămîna trecută ca s-o susțină pe sărmana, caraghioasa de Primrose Lynmouth, deși e limpede că l-a ajutat întotdeauna cînd i-au trebuit cărți.

Tom pricepuse asta din relatarea lui Van și se situă pe o poziție mai defensivă.

— Bine, dar ce-ai făcut *tu*, bunico ?

— Eu ! O, dragul meu băiat, eu nu mă pot amesteca în asemenea absurdități. Afară de asta, eu nu folosesc niciodată biblioteca. I-am trimis o scrisoare frumoasă, se înțelege, și un cec.

Răspunsul îl dezgustă oarecum pe Tom. Aci terenul părea stabil, aci înșelător, mlăștinos. Nu simțea nicăieri siguranță. Spuse :

— În orice caz, am impresia că opera asta are să fie ceva deosebit.

Ea se opri și se întoarse către el.

— Nădăjduiesc că Piers nu contează *prea mult* pe ea. E nevoie de încuviințarea străbunicului. Și cu toate că nu mai e omul de altădată, poate să se-arate foarte încăpățînat. Cînd văzu ce aer înspăimîntat avea Tom, adăugă :

Nu fi îngrijorat. Voi face tot ce pot ca să-l convîng. Am multă influență asupra lui.

Valetului din Salonul albastru îi puse întrebarea :

— Ce ne oferi la ceai, Lucas ?

— Bucătarul șef a pregătit briose cu unt, jeleu de gutui, prăjitură de ciocolată cu cremă de rom, fursecuri și ecleruri.

— Ah ! făcu ea înspre Tom, ridicînd ceainicul de argint, au să-ți placă toate astea. Dă atacul, Tom. Și cred că va trebui să distanțăm aceste ședințe cu mobilierul odată la o lună, și nu la două săptămîni. Țin prea mult la tine ca să te las să-ți neglijezi munca importantă. Dar vom lua ceaiul împreună la fiecare două săptămîni ; vrei așa, dragule ?

Mai încrezător în el însuși grație bunătăților și afecțiunii cu care era înconjurat, Tom dădu curajos atacul.

Stăteau în capătul sudic al vastei săli. Ralph aprinse brusc două mari lanterne electrice, încrucișînd fasciculele de lumină pe plafon — în chip miraculos caii își săltau coamele albe, carul se clătina, Phaeton se ridica drept în picioare, senin și mîndru, acum carul cu telegari cu tot se înălța și cobora zdruncinîndu-se, ochiul injectat de sînge al unui cal nestăpînit apărea delirant, apoi o copită lovea cu furie dintr-un picior subțire și noduros. îmbrăcat în păr alb, pe urmă un cal căzuse pe spate. zvîrcolindu-și gîtul de durere și zvîrlind picioarele în sus ca un turbat ; atunci, în două răsuciri cumplite asupra lui însuși, Phaeton se prăbușea — iar acum lanternele luminau cupa de malachit în flăcări. Aproape că mergea. gîndi Piers, se realiza un veritabil sens al mișcării, deși își dădea seama că propria lui imaginație îl amplifică. accelerînd evoluția pentru a da naștere teribilei drame pe care dorea s-o vadă.

— Și uite-așa, succesul l-avem în buzunar. Dorește cineva o bucătică bună de Phaeton prăjit ? Parcă le-auzi pe dragele de băbuțe : „Eh, a găsit exact ce-a căutat“. Săracu' ștregar !

Cu cît Ralph se deprindea mai mult cu prezența lui, cu atît Piers observa că se exprimă în același limbaj brutal ca și personajele din piesa scrisă de el, dar totul într-o elocuție comic-prețioasă de eclesiastic. Era deconcertant ; dar ce nu-i dătoră lui Ralph ?

— Încă nu e destul de convingător, deși e minunat.

— N-are cum să fie. E la mintea omului. Dar cînd o fi premiera, o să aveți lămpi cu arc, funcționînd de acolo din spate, și sunetele cuvenite, deși bănuiesc că în mare parte ele au să fie în muzică. O să aveți nevoie de amplificatoare acolo. Va trebui să rezervați un spațiu în spatele publicului pentru reflectoare. Cred că vreo cinci șase, la distanțe convenabile, or să fie de-ajuns. Dacă doriți, pot să-i învăț pe flăcăii dumneavoastră cum să le manevreze. Și pe urmă, pușlamaua care-l joacă pe Phaeton trebuie să facă de-a binelea pe mortu-n cupă. Cu brațele atîrnînd peste margini. Cu reflectoarele pe el. Isuse ! a murit. Cortina. Așa văd eu, în orice caz. Am putea să realizăm asta cu siluete, prin diapozitive mărite. Dar ați pierde culoarea, zic eu. Iar a încerca să facem să zboare carul ar însemna adio construcția sălii, cum am mai spus. Sau aproape. În orice caz, asta este.

— Îți mulțumesc foarte mult. Dacă mi-ai putea da un calcul al prețurilor pentru proiectoare, l-aș discuta cu directorul muzical. Pe urmă adăugă : Nu, n-am să-l discut. Hotărăsc eu. Îmi trebuie un anumit timp ca să învăț ce intră în sfera mea și ce nu.

— Unde e puterea, acolo e fapta. Așa merge treaba, este ? Fiindcă veni vorba, aud că i s-au dat papucii bătrînei Primrose.

Piers, gîndindu-se la Magda, se opri înainte de a răspunde. Dar avu sentimentul că trebuie să fie drept și cu Primrose.

— E puțin jenant. A fost întotdeauna atît de devotată și sînguincioasă.

Ralph chicoti.

— Atunci asta o s-o învețe minte. Așa a pățit și bătrîna din piesa mea, cînd au bătut-o măr copiii, pe ulicioară. Cum vi s-a părut piesa, fiindcă veni vorba ?

— E foarte nostimă. Parte din ea. Mi-a plăcut cina de la casa parohială, cînd episcopul se încuie în cabinetul de toaletă. Sînt convins, totuși, că trebuie jucată spre farsă, ca să obții cele mai bune efecte.

Ralph păru satisfăcut.

— Comedie de mici burghezi care fac pe distinșii, cu acompaniament de vînturi.¹ Da, îmi place asta. Alte sugestii ?

— Ei bine, o reducere generală a textului. Și pe urmă, nu cred că vreun public poate suporta ultima scenă, dacă e bine jucată. Copiii aceia rîzînd și bătîndu-și joc în jurul stîlpului lui Guy Fawkes² unde bătrîna mătușă e arsă în cap de momîie. Ar fi oribil, chiar dacă scena n-ar fi jucată realist.

— O, trebuie să fie jucată de hatîrul rîsului. La urma urmei, e foarte bătrînă și a făcut pe patroana cu ei în primele două acte, iar acum le simte forța. Bineînțeles, dacă doriți ceva în „fir de argint cu fir de aur“ și tot genul ăsta, nu e o piesă pentru dumneavoastră. Însă dovedește logica sistemului.

— Care sistem ?

Dar Ralph nu se lăsă atras — sau, mai bine zis, abătut de la scopul lui. Continuă să vorbească — Piers nu-l mai auzise niciodată atît de însuflețit, și în timp ce vorbea mișca în cadență una dintre lanternele electrice, dînd la iveală aci galeria, aci lanterna cupolei, aci fetele care se lamentau.

— Și apoi, sub asta, e ceva despre cei pe care i-a uitat moartea de bătrîni ce sînt, ceva care te face să vrei să zdrobești... Vreau să spun, iată ce : dacă v-ați afla împiedicat în drumul dumneavoastră de cine știe ce ticălos bătrîn și nesătul...

---

¹ Joc de cuvinte bazat pe omonimia aproximativă : *farce* — farsă și *farts* — vînturi.

² Aluzie la tradiționalul obicei de a arde un manechin, în ziua de 5 noiembrie, în amintirea complotului nereușit, pus la cale în 1605 de către catolici, la îndemnul lui Guy Fawkes, și cunoscut sub numele de „Conspirația prafului de pușcă“.

Lanternă electrică descrie o fișie luminoasă spre împunătoarea scară, oprindu-se asupra unui chip stafidit de bătrînețe.

— Mă aflu prin urmare pe scenă ? Care mi-e replica ? Glasul ricana plin de delectare.

Trecuseră cîteva luni de cînd Piers nu-și mai văzuse și nu-și mai auzise străbunicul, și fața aceasta zbîrcită, mumificată, ochii clipind des, apărîndu-i tocmai în acel moment, îl făcură aproape să-și piardă controlul.

— Perfect, s-a făcut deci ; eu m-am dus.

Reacția cît se poate de mondenă a lui Ralph la spectrala coincidență îl ajută la Piers să devină din nou stăpîn pe situație.

— Vă dăm cu plăcere un rol, dacă sînteți dispus să cîntați cu băieți și fete tinere.

— Nu mi-ai auzit glasul, altfel n-ai spune asta. În orice caz, ai îndepărtat fascicolul de lumină de pe mine și mă simt amețit. Ai face bine să-mi luminezi treptele ca să cobor, altminteri cad de-a rostogolul, și asta ar fi destul de ncînțelept la vîrsta mea. Ce e aici, o repetiție ?

Acum e prilejul, gîndi Piers — numai să fie vestea bună. Amabilitatea străbunicului i se păruse din copilărie un zîmbet pe chipul unui tigru ; iar acum, cînd viața lui se reducea pentru ei, în esență, la vești de senilitate, părea a fi însuși simbolul „nesigurului”. Amintindu-și de cele ce-i spusese Pratt despre îndoielile bunicii cu privire la acordul bătrînului, liniștitoarele asigurări date de unchiul său tuturor că el va aranja lucrurile păreau cum nu se poate mai găunoase.

Nu se putea încrede decît în instinctul său. „Nu, bunicule, nu poate fi vorba de repetiție pînă cînd nu avem acordul tău.”

— Acordul *meu* ? Atunci de ce n-ai venit să mi-l ceri ? Unchiul tău mi-a vorbit de toată chestiunea asta, dar nu e treaba lui, e a ta. Sau așa am avut impresia. Dar pe urmă a început să-mi spună despre italianca lui și despre niște prietenii ai ei. Și noi nu putem cheltui bani pe înscenări de opere la Tothill pentru străini. Pe urmă, bunica ta mi

s-a părut preocupată că nu mi-am dat asentimentul. S-a apucat să-mi țină un logos despre bătrînețe, că e o iluzie, și că trebuie să fac mai multă mișcare. Asta a indispus-o pe sora Harper. Așa că n-am reușit să înțeleg. E o pacoste infirmiera, dar sînt nevoit s-o suport. În orice caz, doream să aud lucrurile de la tine. De-asta am coborît aici. Ți-am auzit glasul de sus. Sora o să facă o criză de nervi. Nu mi se permite încă să mă deplasez singur. Deci ce dorești să faci ?

Piers dădu explicații cît mai scurt și mai simplu cu putință.

— Da, da. Am înțeles că a fost o operă franceză din secolul al XVII-lea pe care Francis Tothill ar fi prezentat-o dacă n-ar fi obiectat regele. Nu sînt copil. Pot să-nțeleg ce mi se spune. N-aș putea zice că sună prea interesant. Vreau să spun că, dacă nu s-a făcut un lucru, nu s-a făcut și gata. Și dacă Bill olandezul a fost împotriva, e regretabil. Era un bondoc scîrbos și astmatic, dar a fost unul dintre cei mai buni regi pe care i-am avut. A fost nevoie de un olandez ca să știe ce-i trebuie Angliei și să obțină acel lucru. Una dintre cele mai reușite opere pe care le-am văzut a fost de un francez — Offenbach. Francez cu nume german, *La belle Hélène*. Am văzut-o de trei ori. Pe urmă a fost *Țiganca* lui Balfe¹. Opera mea preferată. Ei da, music-hall-ul era distracția mea favorită, dar mă duceam mult și la operă. Am auzit-o pe Adelina Patli cînd eram foarte tînăr. Asta-ți va da de gîndit. Cînd vrei să dai spectacolul ?

— În iunie, bunicule, dacă ești de acord.

— Sigur că sînt. Ți-am spus adineauri. S-ar putea să vin și eu. La premieră, se înțelege. Dacă-mi dă voie afurisita aceea de infirmieră. Dar nu mai pot îmbrăca ținuta de gală. Sînt prea bătrîn. O să fie cu diademe ? Bunica ta adoră să-și poarte diadema. Își închipuie că e crăiasa zînelor. Ai fete drăguțe și dans în operă ta ?

---

¹ Balfe, Michael William (1808—1876); compozitor irlandez ; a studiat muzica în Italia. *The Bohemian Girl* (*Țiganca*) e singura sa creație în domeniul operei lirice care i-a supraviețuit. Reprezentată în 1843, s-a bucurat de succes pentru abundantul său flux melodic în stilul baladei sentimentale.

— Eroina e foarte drăguță, da. Și sînt o serie întregă de balet.

— Bun. O șansă de-a le vedea picioarele. Nu că le-ar da cine știe ce fiori celor din generația ta.

— La drept vorbind, nu. În orice caz, rochiile vor fi foarte lungi. Sînt desenate după pictura murală a lui Verrio și după statuile funebre din jurul marii cupe verzi. Un fel de stilizare a costumului antic grecesc.

— N-are a face cît de lungi sînt rochiile. Tot își pot zvîrli picioarele în sus. În felul ăsta, cu puțin noroc, una din ele își va pierde chiloții.

Rîse atît de mult încît începu să tușească violent. Piers îl bătu pe spate. Spre ușurarea lui, văzu că bătrînul își redobîndi curînd respirația. Deodată o femeie între două vîrste își făcu apariția în galerie, la capătul de sus al scării.

— O, acolo sînteți, domnule Mosson ? Vă simțiți bine ? Nu știu cum o să vă-ngrijesc acum că v-ați restabilit. Nu știm niciodată unde vă aflați.

— Păi, dacă-ntr-adevăr m-am restabilit, nu voi mai avea nevoie de dumneata, așa e ? Nu fi îngrijorată, soră Harper, strănepotul meu m-a făcut să mă distrez. N-am mai rîs atîta de ani de zile. Mi-a spus o istorioară despre picioarele fetelor. Nu ți-o pot repeta, însă. Te-ar face să roșești ca o fetișcană. Nu-i așa, Piers ?

Din fericire, sora Harper întrerupse orice răspuns pe care l-ar fi putut da.

— Veniți să vă luați ceaiul, domnule Mosson. Sînt merenguri.

Nerăbdarea bătrînului amintea de lăcomia lui Pratt. Piers simți un val de căldură în suflet pentru el, mai ales cînd îi strigă peste balustradă :

— Să vii să-mi mai spui cîteva din anecdotele tale cele mai bune. Și păstrează un loc pentru mine la premieră. Băiatul ăsta mi-a făcut bine, soră. Sînge tînr, de asta am nevoie.

— Nu încape îndoială că l-ați înviorat, îi strigă sora Harper, dar lui Piers i-ar fi fost greu să spună dacă tonul ei era aprobator sau acru.

Prin urmare obținuse singur favoarea. Unchiul Hubert și bunica făcuseră tot posibilul. Dar de reușit, el reușise. Și, slavă Domnului, primise asigurarea direct. Căci, tinzînd să-l trateze pe bătrîn ca pe un copil, ceilalți ar fi putut să-i dea mîină liberă, din partea lor, pentru ca pe urmă, în ultimul moment, bătrînelul să interzică, poate, spectacolul.

Se simțea atît de fericît și emoționat, și personal investit cu această răspundere, încît o luă imediat la goană pe coridor, spre salon, ca să le comunice tuturor „victoria” sa.

Apropiindu-se, auzi vocea Marinei. În chip vădit, era într-o dispoziție excelentă. Tipa și rîdea. Ei bine, în după-amiaza aceea putea să-i țină isonul. Deschise ușa, și-i stăteau pe buze cuvintele ca să le dea vestea, mulțumind tuturor, inclusiv Marinei, dar rezervîndu-și lui meritul hôtărîtor — și de ce nu ? El punea în scenă spectacolul.

Dar, în clipa cînd îi îmbrățișă cu privirea pe cei din salon, Marina își încetă discursul adresat viitorilor ei soț și mamă-soacră, întorcîndu-se spre el și arătîndu-l cu un gest grandilocvent al brațului, ca la operă, ca, și cum ar fi vrut să-l înlătore printr-o lovitură de baghetă.

— Și-acum vine băiatul ăsta plicticos, strigă ea cu aprindere. Hai, du-te și te așază. Dispari din ochii mei. Tu și cu opera ta plicticoasă. Aproape să pierd prietenia Sylviei Armitage din cauza acestei piese stupide. Mi-a scris : „Mă inviți pe mine să asist la repetiția unei producții școlare a unei opere de Lully ! Trebuie să fii nebună”. Am fost nevoită să-i cad în genunchi ascară în cabina ei. Cîntase în Anna Bolena. A fost superbă. Nu fleacul ăsta idiot de Lully. Du-te și stai jos !

Țipătul i-a fost atît de puternic, încît Piers se lipi de perete. Rămase acolo cîteva minute în timp ce ea își continua tirada, apoi căută să fugă, să iasă din salon, dar ea, în accesul de teatralism care o cuprinsese, umbla cu pași mari încolo și-ncoace și păzea ușa. I se tăiase orice posibilitate de refugiu. Singurul lucru de făcut era să se retragă cît mai în umbră cu putință. Se strecură de-a lungul salonului pînă cînd găsi un adăpost dincolo de un

enorm vas chinezesc. Brutala nefericire a acestor trei personaje se desfășura în fața lui.

— O, Doamne, cât e de *noioso* aici ! își striga ea indignarea „Vreau să dau dineuri în fiecare seară ?” Glasul fandasit trebuia să fie, gîndi Piers, imitația unuia dintre ei, dar suna ca acela al unui băiețel întărîtînd un coleg la școala primară. Da, vreau să ofer dineuri în fiecare seară. Asta are s-o obosească pe mama. Sper că are s-o obosească, dacă are de gînd să ia parte, și cu cât va fi mai obosită, cu atît mai bine, atunci n-o să mai avem merceu conversațiile astea plicticoase despre culoarea albastră. Florile mele albastre ! Nasul meu albastru ! Și Dumnezeu înseamnă iubire. O, Dumnezeule !

— Marina, nu-ți îngădui să vorbești...

— Lasă, lasă, Hubert dragă. E enervată. Nu iau seama cîtuși de puțin. Adu-ți aminte, Marina, că vei oferi un *garden party*. Hotărît, asta e suficient pentru un început. E lucrul cel mai firesc că nu putem primi prea mult, chiar într-o locuință vastă, cît timp tata e sus. Bătrînețea are nevoie de liniște și pace.

— Așa că o să moară ! Deci foarte bine ! Nu asta e ceea ce vrei ? Cît timp dorești ca 'Ubert să rămînă un băiat mic care așteaptă să moștenească ?

— Draga mea, interveni Hubert, hai să nu mai vorbim despre asta. Cum ți-am mai spus, totul se va rezolva de la sine. Și-acum, care-ți sînt ideile cu privire la *garden party* ? Cam cîți invitați vor fi ?

— *Garden party* ! Ce cuvînt oribil ! Va fi o *fête champêtre*¹ !

Jackie lăsă să se audă un rîs foarte discret ; în măsura în care putea să-și dea seama Piers, venea de la ea în mod cu totul firesc.

— Ce ridicol !

— Ridicole sînt aranjamentele dumitale pentru *garden party*. Și grădina dumitale. Ar trebui să fie o grădină barocă. Toate răzoarele ar trebui să aibă forme amuzante. Dar sînt toate în unghiuri drepte și cu mușcate. E un mic parc provincial. Iar faimoasa grădină sălbatică a lui Rose-

---

¹ Serbare cîmpenească (fr.).

mary, ei bine, poate că merg acei trandafiri-arbuști de modă veche. Soții Nicolson i-au plantat la ei. E amuzant. E englezesc. Dar ce-i cu arborii aceia înspăimântător de înalți ? Trebuie să pun să-i taie, 'Ubert.

— Să taie ulmii ? rîse Jackie. Draga mea, sînt de cînd lumea.

— Marina, începu Hubert, vorbind cu infinită răbdare, s-ar părea că nu-ți dai seama că ne găsim în inima Londrei. Dacă am tăia copacii, am fi total descoperiți. Și am fi văzuți din toate clădirile acelea urîte din cartierul Westminster...

— Clădiri urîte ! Aiii ! Păi aici e întreaga problemă. Palatul ăsta minunat se află în *Londra* ! Pretutindeni sînt case cu oameni, și viață — unele urîte, adevărat, altele frumoase, și cea mai frumoasă e clădirea *asta*. Așa e situația. Voi ați vrea să fie o casă *drăguță*, îmi închipui. Doamne, dar aveți concepții și gusturi de provinciali. Parcă am locui la Foggia !

Jackie îi vorbea ca unui copil :

— E o grădină secretă, Marina, ăsta e tot secretul ei. Și avu un mic rîs plin de satisfacție.

— Aaa ! *Giardino segreto* — perfect. Hai să punem la cale niște orgii în ea. O nu, trebuie să oferim un *garden party*. Piers nu reușea să înțeleagă de ce Marina trata cu dispreț aceste două ultime cuvinte. Foarte bine, să organizăm un *garden party*. O *burlesca*. *Belle Epoque*. Sau — cum ziceți voi ? ceva eduardian. Cu o americană oarecare, dar bogată, încercînd să fie o „lady“ englezoaică. Să iubească lucrurile drăguțe, și arta, și frumusețea ! Și micile statui din grădină înfățișînd păstori tineri ! Imitații insipide după Donatello ! Ei bine, acum n-o să-l mai ai pe micul dumitale ciobănaș. L-am expediat.

— Ce vrei să spui că l-ai expediat ? Cum ai îndrăznit ? Unde l-au dus ?

— Oh, nu știu. I-am spus grădinarului — Pintit, sau cum îl cheamă — să se debaraseze de el. Au venit niște oameni și l-au luat. Se va vinde bine pentru vreo casă din suburbii. Nu te frămînta, micul dumitale păstoraș va avea un plăcut cămin burghez.

Piers o urmărea pe bunică-sa cum fixa încremenită chipul Marinei, și deodată, spre scandalizarea lui, lacrimi începură să curgă din ochii ei de miozotis peste obrajii bătrâni, pudrați cu îngrijire. Și nici măcar nu scoase una din acele mici batiste tivite cu dantelă care jucau un rol atît de însemnat în viața ei, așa cum o cunoștea el. Plîngea întruna ca un copil speriat:

— Ah, mamă ! draga mea, pentru numele Domnului, să fim serioși ! Și una și alta — amîndouă. O să-l aducem înapoi.

Lui Piers i se păru că Hubert, în chip miraculos, nu era în stare decît să fie ușor supărat, cînd cele două femei erau peste măsură de surescitare.

— Țineam atît de mult la el, Hubert. Stăteam lîngă el și-i ascultam în imaginație cîntecul din fluier. Și întreaga „eroare“, toate slăbiciunile tatălui tău pentru alte femei dispăreau. Erați doar niște copilași care vă jucați în jurul lui — dar Jerry observa : „Mămica ascultă, zicea el ; e frumoasă muzica, mămico ?“ Și pe urmă l-au ucis.

— Mamă scumpă, ultimul lucru pe care l-ar fi dorit Jerry ar fi fost să te vadă tulburîndu-te din cauza unei statui din grădină. Serios vorbind, ești puțin cam sentimentală pe tema asta. Te lași pradă emoțiilor.

Marina pufni într-un rîs disprețuitor.

— Nu se lasă pradă emoțiilor. Este — cum ziceți voi ? — o ființă calculată. Știe bine ce face. Nu e artificioasă la care să nu se dedea bătrîna șmecheră cu tine. Așadar îți trebuia o păsărică de ciobănaș cu care să te joci, *mamma*, eh ? Fiindcă ți-l iau eu pe 'Ubert. Joacă-te cu mine, păsărico, îmi spune — așa l-ai învățat să zică ?

Hubert se ridică în picioare ; chipul cu obrajii fleșcăiți i se făcuse stacojiu. Piers crezu că are s-o lovească pe Marina, iar ea își închipui probabil același lucru, deoarece se feri în lături. Atunci Hubert se trase îndărăt și, cu glas bine stăpînit, îi spuse :

— Marina, nu voi accepta...

— Nu, n-ai să mă accepți pe mine și nici eu pe tine. Crezi că vreau să-ți văd fundul alb ? Fă-mi-l roșu, Marina. Pune-o pe ea să facă asta. Sau du-te înapoi la prostituatele tale. Mie mi-ajunge cît am făcut pentru tine.

Hubert izbucni într-una din înfiorătoarele lui cotcodăceli dinainte, dar de astă dată nu se transformă în rîs, ci în plîns isteric. Jackie se lăsă cu dificultate în genunchi, lîngă el și începu să-i mîngîie părul și obraji. În timp ce plînsul lui se potolea în suspine, Marina explodează din nou, dar pe alt ton.

— O, 'Ubert, *te rog*, eu am dorit să-ți aduc fericire ție, și în casa asta rîs și distracție. Știi cît de singuratică am fost. Eram o copilă cînd m-au măritat cu bărbatul acela. Dar el mă considera un obiect de distracție, și el și Ciano. Și pe urmă l-au împușcat. Iar familia 'nu înseamnă niciodată amuzament, numai bani. Și-atunci am început să zbor cu propriile mele aripi — e așa de bogată Marina Luzzi, și atît de nebună, și nu stă locului o clipă. Însă eu am dorit să am casa asta frumoasă și să nu mai fiu mereu hoinară. Și uită-te cum te-am făcut să rîzi în ultima vreme. Aș fi făcut orice pentru tine. Acum și ea plîngea. Dar el se cuibări doar în brațele mamei sale.

Jackie ridică privirea.

— *Prego di non parlare come questo qui. Andate, andate*¹, îi spuse ea.

Această bruscă exprimare în propria ei limbă trebuie s-o fi alarmat pe Marina, fiindcă exclamă :

— O, Doamne ! Nu mai e nici o speranță. În condițiile astea nu mai pot continua, și, deschizînd ușa, ieși în goană.

Jackie rămase ingenuncheată, cu capul mare al lui Hubert strîns la sînul ei slab — îl sărută pe frunte și, da, într-adevăr, apăru batista cu tiv de dantelă, cu care îi șterse lacrimile de pe obraji.

— Băiatul meu drag, nu era femeia potrivită pentru tine. Va veni o fată cu calități excelente ca să-mi facă băiatul fericit. Ține minte cuvintele mele.

Cu cea mai mare discreție posibilă, Piers o luă de-a lungul peretelui, parcă încercînd să se ferească de focul de armă al unui bun țintaș. Spuse, aproape în șoaptă :

---

¹ Tè rog să nu vorbești în felul ăsta aici. Pleacă, pleacă (it.).

— Străbunicul e de acord să se reprezinte opera aici. Tocmai ieșea pe tăcute prin ușa deschisă, când Jackie, fără a ridica privirea, spuse pe un ton absolut convențional :

— Sîntem încîntați că străbunicul îți aprobă mica aventură. Deși, bineînțeles, unchiul tău a avut toată ches-tiunea în mîină. Închide ușa, te rog, dragule. Adu-ți aminte întotdeauna să închizi ușa cînd părăsești o încăpere, dragul meu băiat.

Piers parcurse încet coridorul, întrebîndu-se cît timp va trebui să treacă pînă cînd își va spăla sufletul de toată mila și scîrba care-l cotropiseră, și prin ce mijloc va izbuti să îndeplinească acest lucru.

Un prînz în familie

— O, DOAMNE, CÎT E DE NOIOSO ! GRĂDINA ta secretă, 'Ubert. Cu drăguțul ei fund alb și cu mica păsărică, imitație după Donatello. M-am plictisit la culme de toate astea.

— Marina, dragă, Dumnezeu e albastru. *Fête champêtre*, asta-i bună. Noi nu îngăduim asemenea idei scrîntite în casa noastră. În felul ăsta n-ai să-i dăruiești dragului meu băiat un mic moștenitor. *Non parlate come questo qui*.

Piers redusese acum întreaga scenă la o parodie suprarealistă, sub forma unui dialog în special între cele două femei. Nu văzuse nici un alt mijloc de a-și îndepărta din gînd repulsia pe care i-o inspira. Deși, cînd îi relatase fratelui său cele petrecute, chiar în seara respectivă, se surprinsese repetînd frazele cu o anumită dificultate emoțională, și totuși, pînă la urmă, reproducînd fiecare dintre cuvintele rostite. Dar trebuise neapărat să se defuleze.

Întîmplarea nu părea să fi afectat proiectata producție. Reggie era extrem de încîntat de ideea acestei opere. El și Nigel Mordaunt, care continua să fie îndeaproape implicat, urmau să se întîlnească împreună cu Piers înainte de prînz chiar în duminica aceea. Iar la Tothill, cînd vorbise din nou de dispoziția favorabilă a străbunicului față de proiectul său, bunica și unchiul Hubert se arătaseră amîndoi încîntați. Nu aveau aerul să-și amintească de prezența lui la teribila scenă ; nu se făcea nici o aluzie la Marina ; bunica se comporta, poate, cu o și mai mare gentilețe, cîtcodăcitul lui Hubert se mai făcea uneori auzit, dar era greu de crezut că toată acea chestiune lăsase urme prea adînci. În orice caz, în mod clar nu era ceva

care să le marcheze viața de toate zilele, ci aparținea unui trecut care trebuia curînd dat uitării.

Marina, după cum îi înformase Nigel, plecase la New York ; se știa în cercul ei că o dispută cu familia Mosson pusese capăt episodului, dar știrea nu avusese nici un ecou în paginile mondene ale revistelor. Cît despre persoanele cărora Marina le trezise interesul pentru operă, după părerea lui Nigel, cei care avuseseră intenția să vină n-aveau să se răzgîndească. Îl întâlnise pe Sir John Wallis, care nu mai sfîrșea lăudînd frumusețile de la Tothill. Elvira Stuart îi scrisese lui Reggie ca să-l întrebe dacă putea fi de folos cu privire la detaliile costumelor de epocă. Totul mergea bine. Pentru o clipă, e drept, ca și în operă, porțile templului se deschiseseră pentru a dezvălui nu zei-tăți, ci flăcări mistuitoare și spectre groaznice. Dar se închiseseră din nou. Și, după expresia favorită a Marinei, amintirea scenei trebuia transformată în „amuzament“.

Păstrase așadar transpunerea suprarrealistă pentru Pratt, ca să i-o spună pe cînd discutau în curtea decanului, în dimineața aceea de duminică, avînd în perspectivă un prînz complet de familie la Tothill House.

— O, 'Ubert, ce distractiv e aici la Tothill, cu băieți cărora li se taie beregata și cu sfinți morți aduși pe lavă. Îți mulțumesc pentru tot, *mamma*.

— Dragă Marina la Tothill, îți putem oferi Tatăl nostru și Maica noastră dumnezeiască într-o armonie fără nici un fel de disensiuni.

Tom rîdea cu fratele lui fiindcă întîmplarea fusese pur și simplu extrem de hazlie, dar, o dată cu rîsul, simțea și dorința să și-l înăbușe. Van dăduse scenei o formă absurdă și amîndoi împărtășeau punctul de vedere că era greu să nu fii uluit și fascinat de aluzia la viciul secret al unchiului lor. Dar chiar din prima clipă cînd aflase de cele întîmplate, Tom simțise unda unui seism care făcea să tremure pămîntul de sub ei. Era neînchipuit de mîhnit pentru bunica și pentru unchiul lui, deși răsufila ușurat că Marina părăsise terenul. Dar mai mult decît compasiunea, îl cuprindea spaima. Era sigur că o asemenea violență nu se poate opri aici. Presimțea nenorocul în aer. Mai presus de toate, ar fi preferat ca Van să nu fi fost de față la scena aceea. Nu numai presentimentul, dar și rațiunea

— da, era sigur, rațiunea — îi spunea că lor le va veni greu să-i ierte fratelui său că auzise asemenea lucruri. Dar Van părea să aibă impresia că, dându-le retrospectiv înțeles nații comice tuturor, le dezamorsase potențialul exploziv. Încrederea pierise. Se simțea dator să frîneze fericitul entuziasm al fratelui său, oricît de puțin dorea acest lucru.

Spuse :

— Am impresia că astăzi s-ar putea să domnească o stare de tensiune. Ma la Tothill nu înseamnă niciodată un lucru ușor. Și cred că e încă într-un hal fără hal de enervare. O, știu că exagerez. Însă e ceva care nu merge. Pe urmă, ce idee să-l aducă pe Eustace ! Știu că tu îl simpatizezi, iar eu nu. Dar ce impresie are să-i facă bunicii ? Și cum are să se comporte el față de unchiul Hubert ? Iar cu străbunicul, ți-l poți imagina ? În definitiv, tot acest prînz de familie are rostul să sărbătorească restabilirea completă a bătrînului. La nouăzeci de ani e ceva ! Iar Eustace nici măcar nu face parte din familia Tothill. De ce oare a dorit Ma să-l aducă ? Iar tu ai să vii tîrziu la masă... Trebuie neapărat să te duci la întîlnirea asta cu Howerton și Mordaunt ?

— Da, trebuie, Pratt. E foarte important. În orice caz, n-am să întîrzii mai mult de un sfert de oră. Și ne-am înțeles că tu vei rezista pe poziție. Ești maestru în asemenea situații.

— Bine. Dar cît aș fi vrut ca tu să nu fi auzit grozăviile acelea. Sînt sigur că le-a displăcut profund faptul că tu te-ai aflat acolo atîta timp. Știu, zici că au fost drăguți în legătură cu opera de-atunci încoace, dar eu tot bănuiesc că ei leagă întreaga chestiune de Marina, e fatal să fie așa. Iar acum, masa asta importantă de familie, la care tu ai să vii tîrziu pe motivul operei. Uite ce e, nu pot să sufăr minciunile și nu mă pricep deloc să le născocesc, dar hai să găsim alt motiv pentru întîrzierea ta.

— Extraordinar — minciuni ! N-o să-i placă bunicii una ca asta de la Tom al ei cel sincer.

— Ba nu, vorbesc sîrios, Van.

— Bine, se aprobă. Să ne gîndim. O duminică. Să zicem că a trebuit să mă duc la o slujbă specială, în Abație.

— Dar de ce să te duci tu, dacă eu nu merg ?

— O, să zicem că e pentru toți cei care au obținut burse universitare. Și că decanul trebuie să ne adreseze o cuvîntare specială.

— Dar pentru ce ar face-o ?

— Ei! și pentru ce n-ar face-o ? Oricum, ei n-au cum să știe.

— Ba unchiul Hubert își va da seama. Știi cît pune la suflet tot ce este legat de fosta lui școală.

— Lucrurile s-au mai schimbat de atunci. Explicația îi va da bunicii un subiect de bombănit ca să se domolească. „Îmbîcsita asta de biserică anglicană“ și așa mai departe. Dar vor fi nevoiți să accepte motivul. Și nu vor afla niciodată.

Tom nu era prea mulțumit de soluție, dar spuse :

— Perfect. Am să încerc. Trebuie să-mi promiți însă ceva în schimb. Să nu deschizi vorba despre *Phaeton* deloc astăzi. La urma urmei, e o sărbătoare de familie. A străbunicului, de fapt. Și sînt convins că va fi mai prudent așa. Te rog.

— Bine. Am să fac tot posibilul. Deși, cum vom sfîrși cu bine ziua ? Ce naiba are să-i spună bunica lui Eustace ?...

Șirul presupunerilor fu brusc întrerupt o dată cu apariția unui băiat înalt, cu glas ascutit, care se apropie de ei.

— Hei, Mosson, te-am căutat peste tot. Brownlow m-a trimis după tine ca să-ți spun că a primit un telefon de la mama ta. Sosește în gara Waterloo, și nu la Victoria. S-a dus la niște prieteni.

— Care prieteni ?

— De unde naiba să știu eu ? Asta i-a spus lui Brownlow sau, în orice caz, asta mi-a spus el mie. Dar important e că trebuie s-o așteptați în gara Waterloo. La ora douăsprezece. Trenul de la Andover. Trebuie să fiți amîndoi acolo.

— Doamne sfinte ! A fost la unchiul Jim !

— Habar n-am — nu-l cunosc pe unchiul vostru Jim. În orice caz, e clar mesajul ?

— Da, da. Și destul de brutal transmis. Dar băiatul plecase.

— Nu mă pot duce, zise Piers. E o aiureală, în orice caz, sînt sigur.

— Mai bine s-o pornesc imediat, zise Tom. Dacă plec acum, nu mai risc să primesc alte mesaje care să încurce treburile într-o zăpăceală generală. Am să merg pe jos. Îmi face plăcere.

Așa și făcu. De-a lungul cheiului Victoria Embankment, spectacolul fluviului curgînd alături, și al cerului senin, primăvăratice de deasupra, aduceau alinare neliniștitelor lui supoziții și presimțiri. „*Against their bridal day, which is not long, Sweet Thames run gently till I end my song*“.¹ Nu urma să mai aibă loc nici o nuntă. La o singură nuntă luase el parte și nu-i revenea în gînd altceva decît dezamăgirea tortului nupțial, a cărui glazură fusese și tare și ca pudra de zahăr. Și nici — își reamintea lui însuși, ca să-și alunge urîtul — nu era el acela care să-și dea pe față sentimentele prin cîntec. Ce îngrozitor trebuie să fie să devii unul din oamenii pe jumătate nebuni care umblă pe stradă vorbindu-și singuri sau cîntînd, ce înfiorător să pierzi contactul cu lumea normală, cu restul omenirii din jurul tău. Dar, însoțit de fluviul care curgea așa cum făcuse de veacuri și cu cerul ocrotitor deasupra capului, asemenea temeri, ca și orice primejdii de turbulență și haos îi apăreau depărtate. Cum i se păreau, de fapt, și oamenii rămași jos, pe cheiul pe care tocmai îl părăsise. Începu să traverseze podul.

Atunci, brusc, n-au mai fost nici străzi, nici circulație, nici pietoni, ci numai ape cărora nu le putea scruta adîncul. Și, ridicînd privirea sus, în înalt, bolta cerului peste care pluteau cîțiva nori. Dintr-o dată, pavajul podului de sub pașii săi deveni tremurător, nesigur. Norii se deslușeau mai aproape, amenințători — cerurile aveau să se prăbușească. Își îndreptă spinarea, izgonind din minte ciudatul gînd. Observă alți trecători — o bătrînă povestindu-i fiicei sale despre ceva „verde și uite-așa de mare“. Un bărbat cu bărbie dublă, împungînd înainte cu capul, era în săși imaginea expresiei „cufundat în gînduri“. Dar ei nu însemnau nimic — era conștient numai de el însuși, de trupul său pe de-a-ntregul singur, el, Tom, și sus de tot

---

¹ Versuri din *Prothalamion*, poem de Edmund Spenser (1552—1599) : „De ziua nunții lor, ce nu e lungă, / Curgi lin, Tamisă blîndă, pînă-mi termin cîntul“.

cerul, nimic, nimic la mijloc care să-l salveze de prăbușirea bolții, iar dedesubt podul tremurător, apa fără fund. Sentimentul singurătății trupului său îl îngrozi, și toți trecătorii pluteau ca-n vis — nici unul din ei nu se afla acolo, nici unul, avu el senzația, nu se găsea în locul acela afară de el, și nimic, nimic nu-l va salva de năzuința de a-și căuta refugiu în adâncurile fluviului de sub el, nimic nu-l putea opri să se arunce acolo jos unde avea să fie alinat ca-ntr-un culcuș de tot acest vid înfiorător de deasupra și din jurul lui. Începu să grăbească pasul. Dacă ar putea ajunge în capătul celălalt ar fi salvat... Încercă, în mersul lui grăbit, să privească din nou chipurile ce se perindau, însă, pe măsură ce trecea fiecare persoană, gîndea, asta e ultima la care pot face apel... Ar fi vrut să le oprească pe fetele acelea care rîdeau, pe tînărul amplexat înalt, pe doamna elegantă și să-i roage să-l ia de braț, să-l conducă, să-l salveze. În zorul lui împinse o femeie care-i spuse : „Nu te superi ?“ și aproape dădu jos un băiețel, încît tatăl acestuia îi strigă : „Ai face mai bine să te uiți pe unde umbli, știi !“ Dar el nu putea, nu trebuia să fie atent la nimic pînă cînd nu punea piciorul pe pămînt uscat, pînă cînd nu scăpa de strînsoarea vidului, de înăbușirea care-l încheșta, de certitudinea disperată că, pentru a le evita, s-ar azvîrli peste parapet în apa care l-ar cuprinde.

Dădu cu ochii de Festival Hall. Domnul Lawton, tînărul profesor de istorie recent numit, zicea că este cel mai bun exemplu de arhitectură londoneză contemporană, simplă și armonioasă, dar unchiul Hubert găsea că e oribilă și n-ar fi trebuit în nici un caz îngăduită. Festivalul avusese loc în anul în care intrase el la școala Westminster, însă nu fusese niciodată acolo. Pentru el, clădirea semăna pur și simplu cu o enormă cutie. N-avea nimic pe care să stăruie cu privirea spre a uita de spaima absurdă ce-l asalta. Începu să alerge... își fixă ochii asupra „turnului de ghiulele“... o clipă găsi ușurare, întrebîndu-se la ce servea gigantul coș ca să poarte acel nume — erau oare aruncați oamenii din el ca niște ghiulele, ca din tunurile de la circ ? Ideea era fascinantă, deși o copilărie. Era un arsenal ? Dar atunci, de ce sub forma unui coș industrial ? Îi urmări linia în sus pînă acolo unde cărămida se termina

În vid, și apoi privirea lui fu nevoită să urce tot mai sus pînă ajunse la cerul amenințător... nu exista nimic, nimic care să-l scape de frica asta... decît să ajungă de partea cealaltă... pe măsură ce alerga mai repede observa cum se holbează lumea la el... devenise unul dintre acei originali care au pierdut legătura cu ordinea și normele stabilite... un tînăr îi zbieră : „Degeaba, camarade, ai pierdut trenul“. Iar acum, brusc, privi în jos, și dedesubt erau antrepozite, nu mai era apă, și curînd nu se mai simți pierdut sub bolta cerului, ci în siguranță, la umbra unei construcții. Traversase podul. Inima începu să-i bată mai puțin nebunește. Ajunsese.

În decurs de vreo șapte minute, pînă cînd găsi peronul de sosire al lui Ma, aproape uitase toată panica, era doar cu mintea plină de supoziții neliniștitoare cu privire la rugămintea lui Ma ca ei doi s-o aștepte în gara Waterloo. Atîtea lucruri se legau de Andover, de unchiul Jim, încît putea fi orice, dar poate că, în sfîrșit, vor descoperi ce griji o frămîntaseră atît de mult în ultimele luni. Poate că unchiul Jim o părăsise. Dacă s-ar fi întîmplat să obțină divorțul și s-o poată lua în căsătorie pe Ma, ea ar fi fost fericită, nerăbdătoare să le comunice vestea. Dar dacă hotărîse să înceteze s-o mai vadă, dacă afurisita aceea de nevastă-sa îi interzisese să mai vină la pepinieră, Ma n-ar dori să discute chestiunea la Tothill, totuși ar voi ca el și cu Van să știe, ca s-o poată ajuta să reziste în timpul vizitei. Asta trebuia să fie. Nu avea să fie un prînz deosebit de plăcut — în primul rînd pentru că-l pierduseră pe unchiul Jim cel pe care te puteai bizui sau, mai rău chiar, pentru că unchiul Jim nu mai era demn de încredere, o părăsise pe Ma. Își dădu seama că-și îndreaptă spinarea, gata să acționeze ca protector și consolator al lui Ma ; apoi, recunoscînd mișcarea fizică pe care o făcea cînd îi slujea bunicii ca toiag al bătrîneții, rîse de el însuși — cine era el care, mai adineauri, intrase în panică pe pod, pentru a deveni reazemul femeilor la nefericire ?

Acum trenul intra în gară și, o clipă mai tîrziu, o zări printre pasagerii care coborau — ar fi preferat să nu folosească vopseaua de păr și machiajul acela caraghios — femeile nu se mai fardau astăzi în feiul ăsta, iar pentru

mame părea cu atât mai nepotrivit, le făcea să pară mai bătrâne. Dar îi făcu semn agitînd brațul și, aproape în aceeași clipă, constată că, lîngă el, unchiul Eustace executa un gest similar. Vedea bine că unchiul era sîcîit de prezența lui. Nădăjduise probabil să fie singur cu Ma ca să mai împrumute de la ea ceva bani. La gîndul ăsta, și amintindu-și și de „micul rahat solid al familiei“, Tom se uită încruntat la unchiul său. Spre norocul lui însă, n-au mai trebuit să schimbe nici un cuvînt înainte de a o întîlni pe Ma.

— Suflețelul mamei, strigă ea. Ce fericire să te văd ! Tom izbuti să nu se facă mic în fața copleșitoarei ei îmbrățișări. Useless dragă, ce bine-mi pare. Apoi se uită după Piers cu nedumerită uimire. Tom începu să-i explice, dar ea protestă : Nu, lasă-mă pe mine să ghicesc — drăguțul de băiat s-a dus la toaleta publică să vadă dacă are cravata dreaptă sau așa ceva. Cunosce eu vanitatea îngerășului meu.

— Mă tem că nu e asta, reluă Tom ; a trebuit să ia parte la o slujbă la Abație. Urmază o cuvîntare a decanului special pentru cei care se duc la universitate cu burse, ca Van. Suna atât de copilăros încît socoti că era necesar să adauge : Trebuia să fiu și eu acolo, dar m-au lăsat să mă strecur afară cînd le-am spus că tu doreai să te aștept aici.

Lămurirea suplimentară făcea să pară fără noimă ceea ce spusese înainte, pentru că, firește, el nu avea bursă universitară. O, Doamne. Ce greu e să minți. O clipă văzu trăsăturile lui Ma literalmente lungindu-se. „Dumnezeule ! gîndi el, se bazase pe Piers. S-a întîmplat ceva foarte rău.“

— Ah, ce contratimp ! Dacă întîrzie la Tothill, Jackie o să fie verde de supărare. Iar față de bătrîn nu e tocmai politicoș. Dar ce bucurie să avem mai întîi această mică întîlnire. Timpul e splendid. Dacă-ți vedea cum arată în momentul ăsta *tulipa clusiana* ! Nu le-am văzut niciodată mai frumoase. Am hotărît să pun „papagalii negri“ ¹ și cîteva „bizare“ ² în parterele clasice. Problema teribilă e că, deși nu putem vorbi de o adevărată înflorire pînă în luna

---

¹, ² Varietăți de lălele.

iulie, lumea se așteaptă la un spectacol în orice moment al anului.

O pornise iar cu damblaua ei, dar pentru urechea lui Tom, atît de obișnuită cu această veșnică lamentare, cuvintele ei sunau ca și cum ar fi recitat pe dinafară. Era vădit că și unchiul Eustace avea aceeași impresie, fiindcă se duse grăbit să-și cumpere țigări.

— S-a întîmplat ceva, Ma, nu-i așa ? Aveai să ne spui un anumit lucru.

— Ei, nu neapărat, dragul mamei. Doar că discutam cu unchiul Jim... Apropo, vă trîmite salutări. Vă iubește atît de mult. Tom se încordă, gata să asculte urmarca. Ea se precipită : Doar că nu mă puteam hotărî ce să spun și ce să nu spun despre Luzzi aceea. Jim a zis să mă inspir după împrejurări...

— Serios, asta e totul, Ma ? Dar de ce ai avut nevoie de unchiul Eustace ca să te hotărăști ? Și nu e o problemă.

— Ba sigur că este, dragule. Iar Eustace e un atît de abil om de lume. Spuneam că tu o să știi, Useless, ce ar trebui să vorbim și ce nu despre tipesa aceea, Luzzi. O cunoști, nu-i așa ? E o femeie îngrozitor de bogată și de elegantă, cu care voia să se însoare Hubert. Eu o consideram pur și simplu infernală, în schimb ea mă socotea săracă și prost îmbrăcată cum nu s-a mai văzut. Și avea dreptate, bineînțeles. În orice caz, nu pot spune că a pierdut prea mult, ca s-o aibă de soacră pe Jackie. O, nu trebuie să pronunț asemenea lucruri față de tine, Tom ; tu și cu bunica sînteți buni prieteni. Dar nu e cea mai comodă mamă-soacră. Și, obiectiv vorbind, nu-mi închipui că bietul Hubert ar fi fost cel mai captivant dintre soți. Ca un motan castrat, de fapt.

Unchiul Eustace începu să cînte : „Ține palma, băiat rău. Ține palma, băiat rău.“

Tom gîndi : „De unde naiba poate să știe ?“ Asta i-l făcu și mai antipatic pe unchiul Eustace, ca și cum ar fi fost înzestrat cu niște puteri oculte.

Ma zise :

— Useless dragă, ce gen de cîntece dezgropi tu... Asta era melodia preferată a unchiului Edgar. Și nu tocmai politicoasă cînd vorbești cu mine. Ei, ce s-ar cădea să spunem despre logodna desfăcută ?

— Nimic, răspunse Tom, dacă ei nu deschid vorba.

— Nimic, fu de acord unchiul Eustace. Foarte înțelept.

— S-a făcut. Știam că ai să-mi fii de folos, exclamă Ma.

— Și pentru atîta tot m-ai adus pe mine în gara Waterloo ? Unchiul Eustace părea supărat și, după impresia lui Tom, un pic neîncrezător.

Dar ea nu arăta cu adevărat destinsă, conchise Tom, nici chiar atunci cînd, ieșind din gară, respiră adînc și spuse :

— Ce vreme sublimă ! Hai să traversăm podul pe jos.

O, nu, gîndi Tom. Dar imediat după aceea hotărî în gînd că va fi perfect cu însoțitori — o luă pe maică-sa de braț, iar ea îi zîmbi și-i bătui ușurel mîna.

Unchiul Eustace era însă îngrozit.

— Nu ești în toate mințile, Rosemary ? E un iad să mergi pe jos. Și chemă numaidecît un taxi, nesocotind coada celor care așteptau.

Nu chiar atît de ușor merseseră lucrurile la sosirea lor, reflecta Tom, în timp ce un tînăr valet nou îi prezenta supa rece de broască țestoasă pe care bunica o servea cu plăcere ca un gest de loialitate transatlantică. Toți se comportaseră foarte accentuat pe linia „tribului Mosson“, salutîndu-l pe el cu dragoste, ca pe cel mai tînăr dintre ei, deplorînd absența lui Piers ca moștenitor direct, făcînd-o pe Ma să se simtă ca la ea acasă în calitate de noră, astfel că, la drept vorbind, pentru unchiul Eustace nu părea să mai fie loc. Tom se surprinse pe el însuși cîteva clipe simțind chiar o anumită părere de rău pentru antipaticul său unchi. Nici măcar nu venea întîia oară la Tothill, ca să poată fi condus să viziteze încăperile, și totuși nu exista nici un semn că e cuprins și el în cercul familiei.

Străbunicul se mulțumise doar să privească lung la acest intrus și repetase interogativ numele de „Gordon“ de vreo două ori, încît Ma fusese constrînsă să explice timid :

— E numele de fată al soției nepotului dumitale, cred că știi.

Dar acest soi de șaradă a înrudirii nu constituise cea mai nimerită clarificare pentru înțelegerea lui de nouăzeci de ani și ceva. Sora Harper luase imediat cuvîntul cu voioasă bruschete :

— E cît se poate de regretabil că domnul Piers Mosson întîrzie. Îi face atîta bine domnului Mosson.

Era clar că prezența unchiului Eustace nu-i făcea bine, deoarece străbunicul ședea în fotoliul lui ca un idol posac, hotărît să nu înțeleagă.

Nemulțumirea lui Tom venea din faptul că, în această atmosferă penibilă, absența lui Van — cel care ar fi putut să îndrepte lucrurile — continua să se prezinte ca un subiect menit să umple golurile. Se simțea întru totul necredincios făgăduielii, pentru că nu se pricepea să găsească nici un prilej de a interveni. Un simptom al inadecvării întregii împrejurări era faptul că el, cel mai tînăr, care ar fi trebuit să urmărească tăcut și politicos conversația adulților, se vedea chemat la o asemenea obligație, și se mîngîia cu gîndul că tocmai de aceea nu putea da ajutorul făgăduit. Era ceva contrariu oricărui protocol.

E drept, unchiul Hubert îl preluase pe Eustace și schimbaseră între ei cîteva păreri despre rușinos de pasiva acceptare din partea Angliei a tratatului impus de Nasser supușilor britanici din Cairo. Dar bunica frînase cu rapiditate discuția spunînd cu glas suav :

— Nu mai puteau face prea mult britanicii, în fond, așa e ? Eu nu cred însă că e bine să discutăm despre politică ; tu ce zici, Hubert dragă ? Nu e cel mai nimerit mijloc de a-i ura tatii bun venit printre noi.

O clipă, Tom se întrebese dacă unchiul Eustace n-o va ataca pe bunica, deoarece lui îi șopti la ureche :

— Nu se poate spune că americanii au fost de mare folos, te asigur. Apoi adăugă : Totuși, n-am ajuns să cîntăm ca să ni se dea cina. Sper că nu întîrzie. Depindem cu toții prea mult de larghețea lor ca să dorim să-i jignim.

Tom medită după aceea cu groază la efectul șușotelilor, atît din punct de vedere al conținutului, cît și ca manieră. Fusese sigur că unchiul lui va șopti prea tare, și atunci gheața va crăpa.

Trecuseră, într-adevăr, de cîteva ori pe lîngă unele situații dezastruoase. Cînd unchiul Hubert, de pildă, spusese : „Erai parcă membru la Travellers' Club“, și apoi se oprise brusc, jenat. În chip vădit, se petrecuse la club ceva inadmisibil cu unchiul Eustace, poate cecuri fără acoperire. Cel puțin, gîndi Tom, asta făcea pentru e' absolut limpede un lucru : oamenii care trăiesc din expediente constituie o amenințare perpetuă pentru ordine și coeziunea socială. Și reflecta acum, în timp ce Eustace alături, învîrtea lingura prin farfuria cu supă de broască țestoasă care — se vedea bine — nu-i plăcea : „Măcar dacă-mi voi realiza ambiția să devin avocat, voi avea misiunea de a scoate din circulație oameni ca el, paraziți și escroci. De ce oare îl adusesese Ma aici ? Om de lume, ce să spun !“ Nu făcea parte din lumea lor, după cum bunica dăduse foarte clar să se înțeleagă. Îi era cu neputință să n-o iubească pentru motivul ăsta. Căci, în momentul cînd Eustace explicase că își dăduse demisia de la club fiindcă trăia în străinătate, ea îl întrebaseră de ce făcea astfel, iar el murmurase :

— O, impozitele.

Ca și cum avea vreo avere impozabilă ! Minciuna și ostentația scuzei erau insuportabile. Dar bunica, de la înălțimea imensei ei bogății, îl simțise de departe, fără a-și da seama, totuși, că afirmația lui nu era decît un subterfugiu.

— Da ? rosti ea cu glas cristalin. Lumea vorbește atît de des de impozite. Mă bucur că n-a trebuit niciodată să fim preocupați din pricina asta. E nespus de regretabil cînd banii, care pot aduce atîta fericire și bucurie, sînt lăsați să devină o povară.

Fizionomia lui Eustace merita să fie văzută — dorința aprinsă după ceva mai multă povară. Tom se muștră singur pentru vina de a fi atît de răutăcios. Dar, efectiv, acest cultivat om de lume nu întreprinsese nimic ca să salveze situația. Făcuse o singură încercare, și aceea se soldase cu un dezastru. Cercetase cu privirea un tablou cînd intraseră în sufragerie și spusese :

— Ce delicios, acest mic Lancret.¹ Rîsul bunicii răsune ca un clopoțel de argint.

— Adevărat ? Nouă ni s-a spus întotdeauna că e un Watteau. Dar cînd un obiect de artă e atît de frumos cum e acest mic tablou, prea puțin contează numele, nu-i așa ?

Ce sigură părea bunica în mișcările ei, ca acum de pildă, cînd apăsa storcătorul de lămîie din argint peste supă rece de broască țestoasă și lua o minusculă pîrticică de aspic în mica ei gură rujată. Totul cu imperceptibile gesturi agile și cu scurte scăpărări glumețe ale ochilor ei albaștri ca cerul de la un capăt al mesei la celălalt. Ca un sturz care scoate viața dintr-un melc din două învîrturi iuți de cioc, zicea Van. Dar dacă acesta îi era felul, eficient și fără lamentări, de a traversa poduri care o înspăimîntau cumplit, știa el bine, atunci el o admira și spera că într-o zi va putea la rîndul lui să fie tot atît de organizat și ferit de primejdii.

— Toată lumea va avea friptură de vacă după moda duminicilor engleze, anunță ea. Îmi cer scuze, domnule Gordon. Știu că sînteți un rafinat în gastronomie. Dar prînzul acesta e în cinstea tatei. Și e alegerea lui.

Eustace îngîmă :

— Minunat, cu o tărăgănare ce-i era proprie în împrejurări speciale — poate că la asta se reducea „omul de lume“ în cazul lui. Iar apoi : O, pe cuvînt ! Începu din nou să șoptească : Acele becațe și acei sitari de Grinling Gibbons¹ din jurul șemineului ar fi mult mai savuroși decît friptura de vacă, ce zici ? Dar de astă dată bunica auzi. Emise cu discreție un rîs amuzat.

— O, pot să-ți făgăduiesc că friptura de vacă va fi mai fragedă decît lemnul. Chiar și decît o sculptură de Gibbons.

Eustace încercă și el să rîdă.

— Încîntătoare sufragerie, comentă el.

---

¹ Lancret. Nicolas (1690—1743), pictor francez de gen și decorator. A executat scene galante și portrete în stilul lui Watteau.

² Gibbons. Grinling (1648—1720), sculptor în lemn englez, de origine olandeză. Ornamentele sale, compuse din fructe, flori sau vînat, sînt lucrate în mărime naturală, cu neîntrecută delicatețe și gust. Între altele, a executat galeria corului din catedrala Sf. Paul.

Ceva — poate persiflările bunicii ? se întrebă Tom — îl încurajă să-i aplice unchiului său o înțepătură.

— Din întâmplare nu e sezonul de vînat.

Eustace fu în chip flagrant ofensat.

— Din întâmplare sînt și eu la curent cu asta.

Lui Tom îi venea să-și tragă palme. În loc să fie de vreun ajutor, înrăutățise situația, pentru că Ma, poate din dorința de a-și apăra fratele, poate din disperare, începuse una dintre poliloghiile ei cele mai lungi. Și, o dată ce se pornise, Tom își dădea seama că n-avea cum s-o oprească.

— Sînt sigură că bietul Piers e absolut nenorocit din cauza acelei slujbe la Abație. Sărăcuțul de el ! Nu că ar exista vreo scuză acceptabilă pentru întîrziere, îmi dau seama. Ai avut perfectă dreptate, Jackie, să spui să se servească masa. Vreau să zic, dacă nu păstrăm o anumită disciplină, cum îmi spunea Jim chiar zilele trecute, s-a sfîrșit cu noi. Desigur, el a simțit asta din plin după război, cu toți acei încorporați în regiment pentru serviciul militar. Slavă Domnului, cu *asta* se va termina în curînd. Am crezut uneori că bietul om are să facă o criză de apoplexie. Și toți ceilalți pe care-i cunosc au fost de aceeași părere. Cînd mă duc acolo la ei, constat că sînt încă în regiment o mulțime dintre prietenii lui Jerry. Mă gîndesc întotdeauna că asta ți-ar face plăcere, Jackie. Și își amintesc de Tothill. Cei care au venit aici. Arthur Caplet — e colonel acum — evoca vizita lui aici, ultima oară cînd l-am văzut. S-a căsătorit cu o ființă îngrozitoare. A petrecut o noapte aici, cu Jerry, cînd erau în drum spre Tidworth, în 1940. Ca un imens mormînt, așa descria palatul. Dar ce vreți, era război. Și bombardament. Oricum, toți au avut impresia unui palat. Și chiar așa și este ! Aici ai senzația că poți să te dezvolti, să-nflorești. Pe de altă parte, mai bine recluziune într-un palat vast decît închisoare. Decît că celulele de închisoare nu par, probabil, mai altfel...

„Mulțumescu-ți ție, Doamne, gîndi Tom ; se oprește.“ Începu el :

— Bunico, spune, ce... dar vocea mai puternică de contralto a lui Ma îi acoperi restul cuvintelor.

— Ce frumos e totul ! Toate încăperile, se înțelege. N-am îndrăznit să rătăcesc pînă în „marca sală“. Lui

Piers i se pare, pentru un motiv sau altul, de-a dreptul sacră. Mă întreb dacă aşteptaţi toţi opera lui cu aceeaşi nerăbdare ca şi mine, bunico. Nu mai ştiu cînd am văzut ultima oară o operă.

Bunica, abia surîzînd, zise :

— Poate că n-ai văzut niciodată o operă, Rosemary. Iar Hubert rîse pe înfundate.

Bine că luau lucrurile atît de uşor — pînă şi subiectul interzis.

Unchiul Eustace comentă :

— Mm ! În ce mă priveşte, nu găsesc că Lully e o alegere fericită, nu credeţi ?

Perfid bătrîn ! Dar el, Tom, va trebui să-i îndepărteze de acest subiect înainte de sosirea lui Van, deoarece ştia că, odată lansată asupra temei, nu va fi în stare nici fratele lui să reziste. Dar, ah ! ce noroc că Ma începu iar să dea cu gura.

— Şi jungla care a crescut în fundul grădinii... Ce forme uimitoare au luat tufişurile, ca făpturile acelea care-ţi sar înainte în vis. E genul de efect pe care am încercat să-l creez cu partea de trandafiri-arbuşti a pepinierii. Dar clienţii nu se gîndesc decît la flori. Niciodată la forme. Cu toate astea, propaganda noastră pentru trandafiri din soiuri vechi începe să dea roade. Am primit o scrisoare în care mi se cere „Cuisse de Nymphé“. Închipuiţi-vă una ca asta !

Tom, traducîndu-şi numele trandafirului, reflectă că Ma nici nu putea găsi ceva mai rău ca motiv de imaginaţie pentru toţi cei prezenţi. Care puteau fi gîndurile unchiului Hubert ? Şi de faţă cu bunica ! O, Doamne ! Coapsă de nimfă !

— Cred că am văzut cu adevărat un iepure cînd am făcut o plimbare, înainte de prînz, spre partea aceea sălbătică. La cîtiva metri de Tamisa ! Nu puteam să-i sufăr, fiindcă rodeau totul la pepinieră. Dar acum, cînd îi văd cum stau încremeniţi pe şosea, orbi şi surzi, şi-i calcă maşinile, nu pot să pricep cum am putut fi atît de rea şi de ahtiată după cîştig. Dar aşa sîntem cei mai mulţi dintre noi pînă cînd e prea tîrziu, nu e drept ? Nu, Gates, nu vreau vin. Iartă-mă, Hubert, sînt sigură că e ceva cu totul deosebit. Bourgogne, nu-i aşa ? Dacă se

poate, Jackie, aş mai dori un pahar mare de gin-tonic. Ori că sînt răvăşită de întîrzierea lui Piers, ori că mi-e foame, dar simt nevoia să beau încă un gin. Mizerabilul meu cîe stomac ghiorăie tot timpul. Cred, totuşi, că e foamea, fiindcă aud că şi burta străbunicului ghiorăie. Nu mă aude, aşa-i ? Şi-i dădu înainte, fără să-i pese : Mi se pare că Piers are un costum nou, nemaipomenit de elegant. Adevărat, Tom ? Trebuie să ne amintim să-i facem complimente. Sau poate că nu s-ar cuveni să-i mai facem, o dată ce întîrzie. Cum le spuneţi hainelor cu care ieşiţi din şcoală — „ţoale festive“ parcă, nu ? Au cuvintele lor pentru orice, se pare. Dar, desigur, tu trebuie să le cunoşti, Hubert. Tu şi cu Jerry eraţi, probabil, marele şi micul. Ca şi băieţii mei, doar că eraţi mai scunzi, bineînţeles. Ei au statura familiei Gordon. Iartă-l, te rog, pe Piers, Jackie.

— Băieţii şi cu mine, răspunse Jackie, împărtăşim o afecţiune care e mai puternică decît întîrzierea la masă, Rosemary. Jungla, cum o numeşti tu, draga mea, e tot atît de veche ca şi construcţia lui Pratt, poate mai veche încă. Cu siguranţă din epoca lui Carol al II-lea Stuart. Nu i se zice junglă. Au denumit-o Woodwork, iar numele s-a păstrat, de-a lungul veacurilor, la membrii familiei Tothill, ca şi la cei din familia Mosson. Această porţiune a domeniului are, desigur, un plan şi anumite cărări pentru cei care o cunosc. Dar poate că e oarecum recăzută în sălbăticie. Vrei să-mi dai un blocnotes, Gates ? Am să însemn să nu uit că trebuie să-i vorbesc lui Ralph Tucker despre tăierea tufişurilor, dacă e cazul. Vizitele tale sînt întotdeauna utile pentru noi, Rosemary. Ne atragi de fiecare dată atenţia asupra cîte unui lucru mărunţ pe care nu l-am remarcat sau care nu e în ordine.

Eustace îi şopti lui Tom :

— Sfinţi din cer ! Rosemary a călcat în străchini. Trebuie s-o scot din încurcătură. Fac pe cavalerul îndreptător de rele pentru tine şi Piers — aşa încît aduceţi-vă aminte cînd el va intra în milioane.

Se uită la aranjamentele de lalele de pe masă şi clipi din ochi către nepotul său.

— Ce încîntare pentru ochi, florile acestea, lady Mosson ! Şi cît de potrivite sînt lalelele pentru decorul

secolului al XVII-lea de aici. Păcat că nu aveți și „bizare“, sau mai exoticii „papagali“.

Bunica îi aruncă o privire incisivă ca de pasăre de pradă.

— Foarte amabil din partea dumitale, domnule Gordon. Luna mai e o lună neprielnică florilor, zic eu. Lalelele nu mi se par adevărate flori. Sînt prea țepene. Trebuie să-mi vezi aranjamentele cu liliac, în salon.

— Abia aștept. Dar lalelele — țepene ! O, să vorbim serios ! Culorile lor ! *Incîntătoare*le rozuri, lady Mosson ! exclamă el. *Delicatele* movuri, *bogatele* nuanțe de purpuriu. Lungea cuvintele și accentua adjectivele în maniera cea mai „dandy“, indicînd cu o molatică fluturare a degetelor lui lungi fiecare elaborată compoziție florală demnă de arta unei Constance Spry. Florile conferă într-adevăr personalitate unei încăperi, n-am dreptate ?

Bunica emise un discret chicotit nepolitic.

— N-aș crede că o sufragerie semnată de Pratt și Gibbons mai are multă nevoie să i se confere personalitate. Și îmi închipui că știi asta și dumneata, domnule Gordon. Eu sînt o eduardiană, dacă mă-nțelegi, și iubesc decorațiile florale. Florile și încăperile însoțite, adăugă ea cu un aer distrat.

Pe urmă Tom observă, spre uluirea lui, că bunica întindea mîna ei mică și delicată, puțin noduroasă din cauza artrozei, și o pune pe brațul unchiului său, în timp ce acesta fărîmița pîine pe masă.

— Dragă Eustace — așa am să-ți spun de-acum înainte — noi te primim aici cu bucurie în calitate de frate al lui Rosemary. La noi nu e nevoie să cînți pentru a primi cina.

Tom parcă simțea cum unchiul lui tremură din tot corpul. Observă o scăpărare de mînie în ochii mamei lui, dar, pe cînd ea continua să stea pe baricadă, el nu făcea nimic. Nu era în stare de altceva decît să șadă lipit de spătarul scaunului și s-o lase să sporovăiască mai departe, în speranța că va reuși să pareze loviturile.

— Ai ieșit pe terasă de cînd e vremea asta frumoasă de mai, bunicule ? strigă ea tare spre silueta mumificată.

Tom aștepta răspunsul bătrînului, ca toți ceilalți. Ochii lui lăcrimoși de copoi exprimau aceeași întristare de totdeauna, dar rămăseseră ațintiți asupra mîinilor sorei

Harper care îi tăia friptura în mici fragmente digestibile. Tom întoarse capul de la această culminare a dezintegrării. Dar Ma se simți stimulată să-și reia conversația febrilă.

— Iubiților, mă tem că nu m-aude.

— Ba cred că te aude, Rosemary, dar mă îndoiesc că-ți va răspunde cît timp sora Harper îi taie friptura. Ora alimentării e foarte importantă pentru el în momentul de față, îți dai seama. E o manifestare a vieții, îmi închipui. Și a trăi a devenit principala lui ocupație. Dar pot să răspund eu la întrebarea ta relativ la terasă. Nu, nu iese deloc actualmente. Cînd nu e ora mesei, preferă să stea sus și să-și conserve forțele.

În glasul unchiului său se ghicea o notă glacială care-l făcu pe Tom să se întrebe dacă o dojenă pe Ma sau năzuia să-i moară bunicul. Și una și alta, probabil.

Ma îi adresă lui Hubert un surîs vag. Tom își jură să spună și el ceva mai înainte ca ea să deschidă din nou gura. Dar, lucru surprinzător, deodată străbunicul făcu semn cu o mîină mai mult ca o aripioară de pește prin aspectul ei solzos și desenul albastru al venelor. Mîina porunci sorei să înceteze de a-i strivi cartofii rumeniți la cuptor. Apucînd furculița cu degete tremurătoare, își luă riscul să uzeze puțin din propria lui energie spre a se hrăni — și spre a se adresa lui Ma cu glas ascuțit, dar slab. În timp ce vorbea, Tom observă că șervetul i se deplasa mereu, dînd la iveală un imens măr al lui Adam ce sălta prin gîtul descărn timer de pui golaș.

— Nu, Rosemary, nu stai pe terasă. Se simte întotdeauna cîte o adiere periculoasă chiar și în grădina de iarnă, ca să nu mai vorbim de terasă, în primele zile însorite. Sîntem în Anglia, amintește-ți, nu la Madera. Sînt obligat să trăiesc pînă la nouăzeci și șase de ani, dacă vrei să știi. Dacă nu pînă la o sută. Așa se așteaptă Hubert. Jackie crede că nu există vîrstă în dragostea lui Dumnezeu sau așa ceva. Așa că, vezi, asta înseamnă o grămadă de precauțiuni.

Se opri și bărbia îi căzu peste șervetul de la gît ca și cum ar fi murit, dar Tom își dădu seama că fixa cu lăcomie friptura și cartofii. Înțelegea perfect, în timp ce mîncea zdravăn bucățile de margine, delicios rumenite, pe care Gates i le servise lui în mod special. Totuși, înainte

de a reîncepe să mănince, bătrînul se adresează din nou lui Ma.

— Sîntem încîntați să te vedem, știi bine, Rosemary. Dar mi-e teamă că-l răsfeți, probabil, pe Piers. Ia masa la noi duminica la fiecare două săptămîni, nu-i așa ? Da, la două săptămîni. Și n-a întîrziat niciodată pînă acum. Nu e bine să răsfeți băieții, pot să ți-o spun. Luăm masa de prînz la ora unu, după cum știe și el foarte bine.

— Știu, străbunicule, sigur că da. Piers își făcuse brusc intrarea. Și mă simt infinit de jenat, îmi cer mii de scuze. Și mi-e o foame grozavă.

Întinse mîna spre aceea a bătrînului.

„Ah, în sfîrșit, gîndi Tom, pot să-i predau răspunderea.”

Bătrînul își depusese cuțitul și furculița și-i strîngea mîna lui Piers.

— Sîntem foarte bucuroși să te vedem, băiatule, deși ai venit tîrziu și ai putea să fii dat afară pentru că încalci regulile. Dar mama ta și cu fratele ei sînt aici, și nu se împacă prea bine cu bunica. Așa că prezența ta va fi de folos.

Piers adresează un zîmbet larg celor de față privitor la stingheritoarea franchise a bătrînului. Tom avu sentimentul că putea să continue și el pe același făgaș ; rîse, zicînd :

— Ești într-adevăr necesar, Van. Eu n-am fost bun de nimic. Și într-o clipă ilaritatea deveni generală.

Piers strînse mîna unchiului Hubert și schimbă cu el un zîmbet de complicitate pentru faptul că bunica arunca imediat întreaga vină a neplăcutei întîmplări asupra bisericii anglicane.

— Îmi închipui eu ce predică bombastică a trebuit să ascultați în acea frumoasă Abație. E un adevărat noroc că prăfuita asta de biserică anglicană nu vîră spaima în sufletul fiecărui copil îndepărtîndu-l de dragostea Domnului. Știi dumneata, i se adresează lui Eustace, care e cel mai rău lucru de care-mi amintesc din copilărie ? Tata era membru al bisericii episcopale. Și, îți poți închipui, de fiecare dată în Vinerea Mare, cum îi ziceau ei, țineau o *slujbă de trei ore*. Sfinți din cer ! Ca și cum dragostea Domnului ar putea să dorească ceva atît de morbid pentru micuții lui copii.

— Mmm, făcu Eustace cu afectată tărăgănare, dar asta e durata slujbei. Întotdeauna a fost așa.

Bunica nu-și mai bătu capul să-l contrazică. Îl sărută pe Piers și-i spuse :

— Ei, dar n-ai ochi să observi? Uite-o pe maică-ta. Du-te și spune-i cât de bine îți pare c-o vezi.

Piers mîngîie obrazul mamei sale cu dosul palmei. Tom văzu că ochii ei se umpleau de lacrimi. Ceva nu mergea cum trebuie.

— Nu cred că Ma are nevoie să-i mai spun asta, bunico.

Pîna și unchiul Eustace, care nu era amator de sentimente dulcele, îi făcu un compliment :

— Ai un costum splendid, Piers.

— Ca să fiu cinstit — Piers, care ședea lîngă el, îi vorbea calm ca unui confident obișnuit, deși nu-l mai văzuse de luni de zile — vanitatea de a îmbrăca acest costum după slujbă m-a făcut să întîrzii, Eustace. Sînt bucuros că s-a aplanat totul atît de ușor. Deși mă tem că bietul Tom a trebuit să reziste pe baricade mai mult decît era necesar, cînd vina e a mea.

— O, dar facem merceu asemenea figuri celorlalți. De obicei avem posibilitatea să-i despăgubim mai tîrziu.

— Într-adevăr, zicea bunica, mă gîndesc că s-ar cuveni să scriem directorului și să cerem să nu mai fii reținut la aceste slujbe lungi la Abație. Să scriu eu sau mama ta, cum preferi, Piers ?

Tom schimbă priviri neliniștite cu Van. Acum o pățiseră. Ma, însă, le interceptă privirile și le sări în ajutor.

— Mă întreb dacă e cazul, începu ea, dar intervenția ei nu mai fu necesară, căci Hubert era mai scandalizat decît ei toți.

-- Dragă mamă, Abația Westminster echivalează cu o capelă a școlii.

Iar Eustace veni în sprijinul lui Hubert.

— O, serios vorbind, lady Mosson, sînt de părere... Vreau să spun, înțelegeți, dacă băieții ar fi la Eton... Cei doi bărbați schimbă ca niște școlari priviri furișe de amuzament în fața ignoranței și lipsei ei de discernămint, tipic feminină și americană.

— O, mofturi de-ale bărbaților ! le-o tăie bunica.

Dar peste obiecția ei interveni autoritatea patriarhului. Bătrînul transporta acum în gura lui edentată, deschisă pînă la urechi ca a unui pește, linguri pline de rubarbură fiartă cu smîntînă. Făcu o pauză în lăcomia lui gîlguitoare și spuse, cu un mic șuvoi de zeamă roșie stropită cu alb curgîndu-i în stînga, pe bărbie :

— Sînt obligați să se ducă la Abație, Jackie. E locul de rugăciune al școlii. Ca și al națiunii. Nu te învață lucrurile astea la biserica nouăzeci și nouă sau a cîta o fi ¹. Dar noi nu avem lector — sau nu încă. Sora Harper, sau una din infirmiere, îmi citea zilele trecute ceva despre clerul feminin. Dacă restaurăm vreodată capela familiei, după cum nădăjduiesc că o s-o facem, nu ne trebuie așa ceva. Acolo se va ruga întreaga familie, cînd capela va fi restaurată. Despre asta nu încapă nici o discuție. Dar s-a trecut peste voința mea. A fost capela familiei noastre, iar noi am lăsat ca bombele lui Hitler s-o prefacă într-o sală de concert sau nu știu ce altă aiureală. Familia n-a mai fost niciodată cum trebuie de atunci. Blestematul ăla de nemernic ! I-a distrus pe Mossoni.

Deodată chipul îmbătrînit, cu pielea cenușie și fleșcăită ca de șopîrlă, se făcu stacojiu de mînie, iar ochii apoși, reptilieni, cu pleoape obosite, scăpărară. Piers se uită la străbunicul său, întrebîndu-se cît de mare îi va fi fost vechea furie și durere. Adevărul era că moartea tatălui său nu-l afecta pe el însuși atît de puternic cum părea să-l afecteze pe bătrîn, și, uitîndu-se la Pratt, înțeleg că fratele său, de asemenea, simțea doar o sfială, și nu o mîhnire deosebită, la gîndul tatălui erou pe care nici nu și-l amintea. „Poate, gîndi Piers, furia și durerea sînt apanajul vîrstei înaintate ca la regele Lear.“

Aluzia la biserica din vecinătate, Saint John din Smith Square, avariata de bombe, sub aspectul capelilor de familie, producea asupra tuturor un efect psihologic mult mai intens, vedea bine Piers. Dădea de veste în chip supărător că vîrsta înaintată își avea înflăcărările ei.

---

¹ Locurile de cult ale Științei creștine sînt numerotate, în același oraș, în ordinea cronologică a întemeierii lor.

dar totodată că asemenea flăcări mocneau prefăcându-se în himere. Smînteala celor bătrîni e jenantă, dar, ca orice formă de nebunie, e în același timp intimă. Piers intuia că Tom îi împărtășea anxietatea de a se vedea confruntat cu ceea ce, pînă atunci, le fusese cunoscut doar prin șoapte — convingerea străbunicului că era proprietarul bisericii Saint John din Smith Square. Dar îngrijorarea se citea, desigur, și pe chipurile celor mai vîrstnici. Eustace, totuși, nu era rudă de sînge cu bunica și cu unchiul Hubert. Piers își dădea seama că, străin de ei, el înregistra emoția generală fără să aibă cheia enigmei.

— Capela familiei ? întrebă Eustace în maniera lui cea mai fermecător civilizată. Spre vina mea, mă declar nedumerit. Nu știam nimic de existența ei.

Bunica își asumă misiunea de a da lămuriri. Glasul ei scăzut, cu intonații suav dezmierdătoare, era cel mai adaptat pentru a vorbi în surdină. Dar nu risca prea mult, căci spuse :

— Tata consideră dintotdeauna biserica Saint John din Smith Square drept o capelă de familie potrivită pentru palatul Tothill construit de Vanbrugh. Pentru el așa și este. Eh, doamna Eddy obișnuiește să-l citeze pe Shakespeare : „Nu se află lucru, fie bun, fie rău, pe care gîndul să nu-l facă astfel“¹. Și emise un scurt rîset înfundat pentru a-l ajuta pe Eustace să digere înțelesul.

Vai, gîndi Piers, dar Eustace nu era omul care să recepteze un asemenea înțeles. Nu degeaba scrisese faimosul și eruditul său articol. Nu va tolera nici o inexactitate. Prin ce trecuse Tom, îi veni în gînd lui Piers.

— Dar arhitectul bisericii Saint John a fost Thomas Archer.

— A existat, replică Hubert, o veche părere atribuind construcția lui Vanbrugh, pot s-o afirm. Biserica Saint John a fost socotită de multe autorități în materie ca fiind opera sa, și nu a lui Archer, pînă pe la 1800.

Însă bătrînul se prinse de idee.

---

¹ *Hamlet*, act. II, sc. 2.

— Ești, prin urmare, unul dintre tipii care-și închipuie că datorăm marile noastre edificii semnelor Zodiacului¹, da ? Întinse cu o mână tremurătoare cuțitul spre locul unde îl distingea vag pe Eustace. Sau poate crezi că *această* impunătoare locuință a fost clădită de către Fred Archer, jocheul ?

— Am auzit vorbindu-se de el, firește, răspunse țepos Eustace, dar a trăit cu mult înainte de vremea mea. Și nu sînt un frecventator al curselor de cai. Rîse, luînd drept bună presupunerea că bătrînul glumea, dar cuțitul tremurător se scutuță și mai înverșunat. Eustace zîmbi rînd pe rînd lui Jackie și lui Hubert, apoi, de disperare, lui Rosemary. Serios vorbind, nu înțeleg la ce se referă toată agitația asta, vorbi el trăgănînd afectat cuvintele.

„Ce cretin, gîndi Tom, de ce nu abandonează subiectul ? Pentru un om care se laudă că e civilizat, ce lipsă de tact să stărui asupra scrîntelii unui om în vîrstă.” Iar Piers gîndi : „L-au atacat cu ferocitate pe Eustace înainte de sosirea mea, și-acum vrea să le-o plătească. Dar n-are nici o șansă, sînt sigur. De ce oare l-o fi adus Ma în cușca leului ?”

— Archer a cîștigat Derby-ul de cinci ori și cursa de la Oaks de patru ori. Iar acum nimeni nu-i mai știe de nume, zise bătrînul.

— Ba da, eu îmi amintesc de el, bunicule, răspunse Hubert, solicitîndu-i pe toți din ochi să-l vadă ce minuni săvîrșește cu moșneagul. Era un Steve Donoghue al epocii.

Dar, spre satisfacția lui Piers, cîntecul său nu avu nici o putere de vrajă — un plictisitor cîntec de adormit copiii. Străbunicul însemna dramă, nu un copil de țîță. Printre suspinele bătrînului își făcu loc încă un geamăt nostalgic, dar în glasul lui, cu tonuri înalte și sparte, se ghicea o inconfundabilă ciudă.

— Steve-Fleacuri ! Un om în floarea vîrstei ca tine n-ar trebui să trăiască în trecut, Hubert. De Lester Piggott ar trebui să vorbești. Noi, cei bătrîni, *n-avem încotro* și ne agățăm de mica stîncă a memoriei, singurul

---

¹ În engleză, *archer* corespunde semnului din Zodiac numit Săgetătorul.

lucru care ne-a mai rămas pînă cînd vine puhoiul cel mare și ne ia cu el. Dar nu e nevoie să distrugeți fărîmă cu fărîmă stîncă asta de sub noi. Trageți-ne una în cap cu bîta, e mai cinstit și mai rapid.

Neașteptata notă pătimașă din glasul străbunicului său îl impresionează pe Piers. Așa va pune în scenă piesa, așa va modela el rolul lui Lear — patetic, un stejar aproape uscat, din care adeseori va bubui tuncetul și va scînteia fulgerul ca să ne facă pe toți să tremurăm. Dar, spre consternarea lui, Ma se grăbi să intervină, cînd tăcerea ar fi fost de rigoare.

— Nici nu știi ce lipsit de tact ai fost, bunicule, cu toată conversația ta despre jochei. Aproape uitasem de nefasta mea nesocotință de anul trecut. Nu e scandalos, Hubert ? — am pierdut cincizeci de lire la cursele de la Oaks. Căpitanul acela Lister care scrie despre grădinile cu stînci a venit la pepinieră și mi-a dat una din acele „informații sigure“, cum le zice el — s-ar fi convenit să nu mă „ducă“, dar mă știți, proasta de mine ! Piers spera că ea nu va observa expresia prevestitoare de furtună de pe toate chipurile, însă Ma observă. Intimidată, adăugă : Nu pot să rezist unei speculații aventuroase. Și așa, mi-am pierdut banii. Finalul răspicat fu primit în tăcere. Pînă și Eustace arăta descurajat.

Apoi străbunicul Mosson vorbește :

— Banii *mei*. Nu ai tăi. Dar gîndul i se abătu de la această lamentație. Cînd tata era foarte bătrîn, spunea mereu că oamenii în vîrstă ar trebui să fie în mod discret îndepărtați. Eu îmi închipuiam că vorbea de „eutanasie“, cum o numeau partizanii lui Shaw — Doamne, ce bandă de ipocriți ! Și, ca să fiu cinstit, adeseori mă gîndeam că are dreptate. Dar acum nu cred deloc că asta dădea să se înțelagă. El voia să spună că dorea să fie îndepărtat de noi toți, de zarva și de petrecerile noastre.

Piers se uită cu dispreț la figurile stînjinite din jurul lui. Asta era. Se deschisese un mormînt și scheletul își rostise părerea. Dar ei nu erau în stare să audă altceva decît niște divagații senile. Și li se înroșiseră obrajii de parcă s-ar fi ridicat husa de pe colivia unui papagal și pasărea dinăuntru ar fi articulat un cuvînt de rușine.

Tom reflecta : „Atunci cînd mai vîrstnicii noştri fac opţiunea de a se retrage din viaţă, noi trebuie să-i respectăm, dar dacă aşa simţea străbunicul, categoric el nu mai putea fi arbitrul la Tothill“. Vedea chipul plin de veneraţie al fratelui său şi înţelegea, pentru că bătrînul, cel puţin, era serios. Însă seriozitatea lui era aceea a unui mistic, a cuiva care s-a izolat, nu a unui om al cărui cuvînt cîrmuia viaţa de familie. Nădejdea că Van nu se va lăsa dus de curentul imaginaţiei pînă într-atît încît să-i offenseze pe ceilalţi, căci, pînă la urmă, tot cei activi — bunica, Hubert — aveau să hotărască de-aici înainte în treburile de la Tothill. Poate că avea să intervină bunica, cu autoritatea ei. Buzele i se mișcaseră în tăcere — şi ea îşi căuta Dumnezeu. Tom ar fi dorit să poată considera religia un lucru mai puţin incredibil, fiindcă era una din stîncile pe care se clădeşte siguranţa.

Deodată, bunica spuse :

— Sînt încă vii, amintirile tale, Pater.

Pater ! Curiosul apelativ îl va fi scos probabil, din adîncul memoriei ei, ca tînără căsătorită în Anglia. Poate că ea se afla de partea bătrînului, gîndi Piers. Dar următoarele cuvinte arătară limpede că nu era vorba decît de obișnuita ei Știință creștină.

— Dumnezeu este omniprezent, Pater. „Iată, eu sînt mereu cu voi“. Toate lucrurile frumoase sînt mereu cu noi. Zîmbi, și-i făcu un semn lui Gates să-l servească mai întîi pe bătrîn cu sufleul de brînză, iar celorlalţi, să nu mai spună nimic pentru moment.

Tom simţi cum prin tot trupul subțiratec al unchiului său Eustace trece un fior de repulsie. Și, oricît n-ar fi dorit, nu putu decît să împărtășească sentimentul penibil al neonorabilului individ. Îl cuprinse furia că Mossonii se înjosiseră în fața unui asemenea parazit de duzină.

Dar bătrînul bolborosi :

— Mereu vrei să deformezi lucrurile ! Nu sîntem toți niște bucăți de sîrmă ca să le îndoi tu, Jackie, să știi. Astea-s gîndurile mele, nu ale tale. Dă-le pace. Eu nu vorbeam despre lucruri frumoase. La spînzurători publice mă referam. Așa ceva nu e frumos. Gravitatea lui, o dată mai mult, se lăsă învinsă de lacrimi.

Cu un zîmbet către sora Harper, bunica spuse :

— Da, mă întreb, soră, dacă nu cumva s-ar simți mai bine?... N-aș zice în nici un caz sufleu de brînză, dumneata ce crezi? Știi, digestia. Poate mai bine masa pe tăviță, singur, pe viitor. Ce părere ai?

Spre dezgustul lui Piers, unchiul Hubert îi urmă exemplul ca o oaie docilă.

— Da, și eu cred, soră; știi, domnul Mosson s-ar simți cu mult mai bine...

Piers abia mai putea suporta. Era într-o situație a lui George al III-lea — acel spirit valoros, acea natură generoasă, chiar dacă obstinată, chinuită și brutalizată de niște medici mărginiți și de un vlăstar regal nepăsător. La Kew îl puseseră pe bătrînul rege într-un fotoliu de fier, iar el opunea fierului ascuțișul de fier al ironiei: îl numise scaunul lui de încoronare. Semăna cu răspunsul dat de bătrîn lui Jackie. Ce mai rol! De ce nu-l scrisese nimeni? Dar, pentru a-l reprezenta, el trebuia să se simtă mai aproape de cei bătrîni sufletește, să lupte pentru ei împotriva unei lumi lipsite de inimă, neavînd conștiința grandorii tragice a bătrîneții. Pînă și Pratt, fratele lui, stătea acolo îmbujorat și stînjedit. Grandoarea vîrstei înaintate evoca opera lui Vanbrugh — masivă, excentrică, brutală chiar, dar posedînd strălucirea tragediei. Un glas lăuntric puneă cu sarcasm sub semnul întrebării legătura dintre străbunicul său, negustor victorian, și arhitectul-soldat și om de teatru, dar el înăbuși cu înversunare asemenea ridiculizări. Și, spre încîntarea lui, glasul ironic tăcu. Scepticismul și ironia *trebuiau* să fie reduse la tăcere pentru ca forțele creatoare să poată trăi.

Întrerupse dialogul lui Hubert cu sora Harper despre viitorul regim de viață al bătrînului în surghiunul său de la etaj. Se adresă direct străbunicului.

— Eu nu cred, străbunicule, că asta voia să înțeleagă tatăl dumitale prin „a fi îndepărtat“, sau, în orice caz, nu asta dorea.

Intervenind atît de brusc, glasul lui Piers suna aspru, chiar sever. Îl văzu pe unchiul Eustace tresărind la perspectiva unui supliment de vorbărie și tevatură de felul ăsta. Unchiul Hubert se încrunță. Bunica începu:

— Piers, dragule, sora Harper tocmai vorbea...

Dar Piers îi dădu înainte.

Găsise un ton mai mîngîietor, acum, după ce primul moment neplăcut de nervozitate, o dată cu intrarea sa în scenă, trecuse.

— Nici dumneata nu dorești, străbunicule. Sau dacă dorești, ar însemna să fii egoist. Fiindcă tinerii, generația mea, adică, mă rog, băieții pregătiți ca mine, de nimic nu au mai mare nevoie decît să înțelagă amintirile voastre, să le audă, să le perceapă, dacă ne puteți ajuta. Vreau să spun : ce rost au cele mai multe din studiile de umanistică pe care punem atîta accent la școală — mă gîndesc la cei dintre noi care nu urmează știința — dacă nu putem contacta oameni care au trăit în trecut, în vîltoarea evenimentelor de atunci ? Mi se pare absurd să încerci să simți literatura sau istoria — vreau să spun depășind stadiul enigmelor de limbaj sau al faptelor înșirate pe o pagină — dacă nu-ți poate povesti un om în vîrstă, un om ca tine, străbunicule, ce i-a rămas din tot ce-a cunoscut.

Sora Harper zise tăios :

— Domnul Mosson e foarte obosit.

Și, într-adevăr, bătrînul, care încetase să mai lăcrimeze, ședea ca un manechin fără vlagă, cu ochii larg deschiși, dar stinși, cu gura puțin căscată.

Piers se lansă mai departe :

— O, știu că în viață ți se întîmplă multe lucruri minunate, ca și lucruri cumplite — spînzurători publice — care sînt numai pentru tine însuși. Am avut și eu experiențe de felul ăsta, chiar și la cei șaptesprezece ani ai mei. Nu sînt insensibil, nici impertinent, sper. Cînd spun *sper*, înțeleg, de fapt, *știu*. Deși Pratt era să cadă aproape de pe scaun de teamă ca nu cumva să fiu astfel. Dar dacă ai vrea să ne spui cum îți apar lucrurile, cum ți le reamintești... acelea pe care le apreciezi că sînt de povestit, firește... îmi închipui că toți ar fi recunoscători. Eu, fără discuție, aș fi. Mă gîndesc, de pildă, care au fost spînzurătorile publice în viața *dumitale* ?

Neînțelegerea rigidă a bătrînului se preschimbă într-o condescendență la fel de bătoasă. Totuși ieși din tăcerea sa aparent senilă.

— Nu mai erau spînzurători publice pe vremea mea, băiatule. Nu sînt din timpuri chiar atît de străvechi.

Ultima spînzurare publică a avut loc în 1850, mi se pare. Cu zece ani înainte de a mă naște. Dar toate astea le poți căuta prin cărți.

Piers observă cît de încîntați păreau ceilalți că întrebarea lui primise un răspuns atît de prozaic. Era furios pe el însuși fiindcă se dovedise inabil. Era trist pentru că frazele pe care i le adresase străbunicului nu treziseră în el nici un ecou. Îi era și rușine de reacția convențională a bunicului, de totala lui reticență emoțională. Rușine de propriul lui insucces în tentativa de a se apropia sufletește de sărmanul, condamnatul, necăjitul bătrîn ; rușine că slingheritul său joc de cabotin, încercarea deliberată de a-l face să iasă din rezervă, înăbușiseră, poate, reala legătură sentimentală care se deșteptase în sufletul străbunicului. Totuși era conștient, cu furie, de asemenea, că un curent de nervozitate trecea prin cei prezenți, că se simțeau ușurați din pricina răspunsului sec, lipsit de fantezie al bătrînului, care spulberase farmecul. Auzea rîsul discret al bunicii tratîndu-i cu condescendență deziluzia. Percepu mișcările sorei Harper, care-și suflase nasul, pusese batista la loc în mica ei poșetă, iar acum închidea cu un țacănit cheotoarea metalică — gesturi totodată de bun simț și nerăbdare. Pe unchiul Eustace îl văzu vîrînd lingura adînc și cu nesaț în al doilea sufleu de brînză pe care-l servea acum valetul.

Îi va domina, totuși ; da, și mai presus de toate nu va îngădui ca acest straniu moment de viață să fie iarăși înghițit în groapa existenței cotidiene a familiei. Ceea ce-i veni în gînd i se păru banal, dar altceva nu reuși să născoccască.

— Poate că nu mai existau orori publice pe vremea tinereții tale, străbunicule. Vreau să spun că toate deveniseră, probabil, secrete.

— Nu știu nimic despre asta. Dar dacă te plimbai seara prin East End în tinerețea mea — pe la Limehouse ori la Wapping — găseai destule orori. Nu te puteai duce prin părțile acelea decît însoțit de poliție sau de Scotland Yard, bineînțelese. Un prieten de-al meu a aranjat vreo două expediții pe cînd aveam douăzeci și ceva de ani. O lume de junglă. Iar la Seven Dials era și mai rău. Numai că trebuia neapărat să te duci să vezi, nici vorbă. Niște

spectacole îngrozitoare. Dar și rîsete din belșug. Nu lumea nenorocită pe care a creat-o asistența socială. Erau și lupte de animale. Un amic m-a luat o dată în Franța să văd o luptă de cîini într-o insulă de pe Sena. La noi în țară nu erau permise. Oribil lucru să vezi așa ceva, Piers. Cîinii sfîșiindu-se unul pe altul în bucăți, grămezi din măruntaiele lor risipite peste tot rumegușul de lemn. O gloată imensă. Cei mai mulți englezi. Firește, cîinii erau dresați în acest scop. Era un divertisment.

— Desigur, desigur.

Totul era puțin nebunesc, o nesfîrșită tălăzuire de pasiuni ieșite din uz și de stări de spirit neresorbite. Piers se simțea disperat — nu se putea să nu fie mai mult decît asta. Poate că paradoxurile ofereau chiar ele o anumită cheie la bizara izbucnire, la îmbinarea aceasta de spînzurători publice cu afecțiuni profunde. Dar asistența începu să modeleze piesa după ideile preconceptuate, comode ale fiecăruia.

Hubert zise :

— Ești în formă azi, bunicule.

Iar bunica, cu rîsul ei scurt, întrebă :

— Și nu era deloc *frumusețe* pe vremea aceea, tată ?
Eu cred că *era*.

Bătrînul continuă să se adreseze lui Piers.

— Orori *publice* ? Ba da, existau. Dar acea imensă oroare, Marcele război mondial, le-a pus capăt. Iată un lucru în favoarea lui. *Singurul* lucru. Cei dintre noi care eram prea vîrstnici ca să mai fim chemați, și femeile, nu știam nimic despre război, desigur — decît din telegrame și din ziare. Iar acest gen de durere, oricît de mult rău ți-ar face, băiatule, e expusă la exagerări. Cel puțin ca amintire. Asta ai vrut să spui cînd m-ai întrebat dacă nu mai existau orori publice în tinerețea mea — că eram prea vîrstnic pentru tranșee ? Dacă-i așa, ești un băiat mai inteligent decît mi-am închipuit. Vorbea în țîșniri scurte și repezi de cuvinte, întrerupte de tăceri, de care Piers se temea, pentru ca nu cumva membrii familiei să prindă momentul și să curme vîrja. Dar între timp toți fuseseră cuceriți.

— Da, continuă bătrînul, cei dintre noi care nu mai erau destul de tineri pentru tranșee au avut de mulțumit

cerului că s-au născut sub o stea norocoasă. Însă am pierdut desfășurarea istoriei și toate marile amintiri publice, și chiar personale, presupun. Cele mai teribile grozăvii ale timpurilor noastre, și totodată unele dintre cele mai nobile pe care le poate închipui mintea omului.

Piers spuse :

— Amintirile mele publice se confundă adeseori cu amintirile mele personale. Atâtea câte am la vârsta mea. Nici un eveniment important nu s-a petrecut de când îmi amintesc. La urma urmei, chiar și Ziua Victoriei e o impresie vagă pentru mine.

Bătrînul rîse.

— Nici eu nu mi-o amintesc. Și era vădit pus în încurcătură. Când a fost ?

Dar Piers n-a trebuit să-i dea răspunsul.

— Cu toate astea ai perfectă dreptate în privința confuziei, continuă bătrînul ; cît de încurcate pot fi amintirile.

Vorbea acum așa cum ar fi vorbit pe la șaptezeci de ani, cu douăzeci de ani în urmă. Ca un vechi membru de club, degajat și bun de gură, gîndi Piers, aducîndu-și aminte de vizita lui la Junior Carlton împreună cu unchiul Hubert.

— Când fratele meu Jasper a fost rănit în '17, eu lucram cu Mc Kenna la Finanțe pentru bonurile de înzestrare a armatei. Am reușit să descurc în mare parte harababura în care se găseau. N-aveau cap pentru finanțe, membrii guvernului de coaliție. Asta le era moștenirea de la Asquith și de la liberali. Și cum Lloyd George ținea la bonuri mai mult ca la orice, eu devenisem favoritul lui. Așa că, în momentul cînd a sosit telegrama despre Jasper, am tras o mulțime de sfori și m-au lăsat să plec din țară ca să-l văd la spitalul de campanie. Civili nu aveau voie să intre acolo, se înțelege. La spitalele bazei militare, da. La cele de campanie, nu. Se încruntă fioros înspre unchiul Eustace ca și cum acesta ar fi voit tocmai să-l contrazică, apoi povesti mai departe : Era prima mea experiență a canonadelor și a exploziilor de obuz. Te simțeai ca un prost printre ceilalți, fiindcă asta era viața

zilnică a trei sferturi dintre oameni. Majoritatea celor de-acolo, de la Popperinghe, nici nu-și mai aminteau altceva. Așa că trebuia să cauți să nu arăți cît de speriat erai, și tulburat în același timp. Însălmîntătoarele forme de pe tîrgi... Da, știu, nu sînt lucruri de vorbit la masă. Oricum, cineva m-a condus la căpătîiul lui Jasper.

Făcu o "pauză, ca pentru a trage aer în piept, apoi continuă :

— Era în viață cînd am ajuns, dar nu și-a mai recăpătat cunoștința. Am stat lîngă el numai o jumătate de oră. A fost însă ca o coborîre în iad. I-aș fi putut găsi o slujbă de birou în țară cu ușurință. Nu era robust. Tot timpul cît am stat în acel loc de coșmar, cu urletele pe care abia le mai auzeai din cauza șrapnclelor, și cu duhoarea de vomă, m-am gîndit că fratele meu se găsea acolo fiindcă eu nu deschiseseam gura. Dar, bineînțeles, el n-ar mai fi vorbit niciodată cu mine. Nici maică-sa. Ea considera că era de datoria lui să plece. Nu știu. În orice caz, mă simțeam ca-n iad, pe urmă el a murit, și nu mi-a mai rămas altceva de făcut decît să mă întorc în țară. Dar în timp ce străbăteam sălile spitalului, una din acele forme de nerecunoscut, mai mult ca niște pești pe uscat decît ca niște oameni — știi, livizi, cu gura căscată, și din cînd în cînd zbatîndu-și mîinile ca să arate că mai aveau viață în ei — m-a chemat pe nume. De trei ori, pînă să-mi dau seama, fiindcă în același timp își scuipa plămîinii. Mi-a trebuit cîtva timp ca să-l recunosc, deși a articulat „domnule Mosson“ și alte cîteva cuvinte. În cele din urmă mi l-am amintit. Sweetings ! Fusese un tînar chelner la Sweetings Chophouse în City, unde îmi luam masa de prînz în cele mai multe zile, înainte de izbucnirea războiului. Nu știam ce să spun. Dar el mi-a apucat mîna și nu i-a mai dat drumul, și, cum mi s-a spus că nu mai avea nici o șansă de a supraviețui, am cerut o ladă de împachetat și m-am așezat lîngă el. Crizele de vomisment, sîngele și bucățile de intestine vizibile erau ceva groaznic. Se opri din vorbit și privi de jur împrejur la comeseni : N-ar trebui să povestesc toate astea, zise el.

Bunica începu :

— Dacă te obosește, Pater...

Iar sora Harper încuviință viguros din cap. Dar Piers se rezemă peste masă și-l privi pe străbunic drept în ochi.

— Nu ți-aș ierta-o ușor, străbunicule, dacă nu spui mai departe acum. Nu ne poți abandona în iad, îți dai seama.

Bătrînul îi zîmbi și Piers înțelese că, deși fusese probabil întotdeauna urît, cunoscuse momente de farmec și dezinvoltură.

— Nu, așa mi se pare și mie. Dar voi prescurta. A ieșit la iveală că mama tînărului fusese o mică prietenă a mea pe care o întrețineam la Saint John's Wood înainte de a mă căsători. În ultimii ani ai deceniului '80—'90. Nu, nu, băiatul nu-mi era fiu, sau ceva în genul fleacurilor serise de Ouida¹. Regret că-ți dezamăgesc romantismul, Rosemary. În orice caz, era mult prea tînăr. Fusese o fată drăguță și foarte înțeleaptă. De îndată ce a știut că urma să mă căsătoresc cu străbunica ta, a acceptat să se mărite cu un tînăr care-i făcea curte. Un voiajor comercial, mi se pare. I-am povestit tatei chestiunea înainte de nuntă, iar el a insistat să le dăruiesc o casă drept cadou de ruptură. Tăcu o clipă scormonind în memorie. Pe strada Semilunii. Au exploatat-o sub forma camerelor mobilate pentru celibatari. Cu multă pricepere, am impresia. Cel puțin eu am auzit vorbindu-se numai de bine. Dar, se înțelege, eu n-am fost pe-acolo. M-am îndrăgostit de soția mea după un an sau doi de la căsătorie și n-am mai dorit să mă uit la vreo altă femeie. Dar ceea ce a reușit să-mi spună băiatul acela a fost faptul că mama lui n-a încetat niciodată să mă iubească. Abia am putut să prind miezul ideii printre atîtea scui pături și respirații gîfuite care-i săltau pieptul. Și curînd după ce am înțeles sensul cuvintelor lui, s-a ridicat în capul oaselor și m-a improșcat cu un val de sînge care mi-a udat tot costumul. Și a murit. Da, era un iad public, întocmai cum era un iad personal. Cît despre faptul că fata m-a iubit

---

¹ De la Ramée, Marie Louise (1839—1908), romancieră engleză cunoscută sub pseudonimul Ouida. Romanele sale înfățișează viața lumii mondene din epoca victoriană, într-un decor de operetă.

toată viața, asta a însemnat o irosire. Și totuși, analizînd fondul lucrurilor, e ceea ce m-a salvat. A fost ceva minunat în statornicia ei. În definitiv, ea fusese prima dragoste din viața mea. Firește, i-am povestit mamei tale soacre totul, Jackie, cînd m-am întors. Nu-i ascundeam niciodată nimic. Și am căzut de acord să nu mai deschidem subiectul. Dar eu cunoșteam ziua de naștere a fetei și măsura ei pentru mănuși, astfel că-i trimiteam în fiecare an o duzină. Pînă cînd, în 1932 parcă, Harrods mi-a comunicat că persoana de la acea adresă decedase.

Părea mulțumit de generozitatea lui, ca și cum și-ar fi amintit de o sumă substanțială de bani dăruită de Crăciun unei fine. Această autosatisfacție constituia unica fisură într-o operă de artă perfectă, mișcătoare, din punctul de vedere al lui Piers. Dar, într-un fel, nota finală era și ea satisfăcătoare. Iată-l pe acest bătrîn care, după toate aparențele, de cînd și-l amintea Piers — de vreo zece ani și ceva — trăia la nivelul cel mai terestru, mai materialist și mai lipsit de fantezie cu putință. Și, din adîncurile bătrîneții, ieșise această revelație. Și el, domnul Cum-pătat-după-Înțelepciunea-Lumească¹, avusese parte de o coborîre în iad, și descoperise acolo iluminarea, un moment de har. Sîc, bătrîne Bunyan ! Desigur, nu era o iluminare de foc grandios de artificiu, o aventură în stil Phacton, autentic barocă. Puțin cam foileton din epoca victoriană, în fond. Își dădea seama că unchiul Eustace găsea cam exagerat, pentru gustul lui, tot acel sentimentalism. Începuse să cînte încet, pe șoptite : „Rămîi cu biine, Fără suspiniine, Te las, fetița mea, Și nu mă reec-greta“. Cu toate astea, bătrînul își avusese momentul său de zbor și, mai cu seamă, își îngăduise să-și amintească de zborurile sale, și să încununeze evocarea dîndu-i o formă artistică. Pentru că asta însemnase istorisirea — unica operă de artă a străbunicului.

Și în chip absurd, dar mișcător, Piers observă că destăinuirea acestei amintiri îl readusese pe bătrîn la viață, în trup și în spirit, și-l făcuse mai binevoitor.

---

¹ Personaj din cartea alegorică intitulată *Calca pelerinului* (*The Pilgrim's Progress* — 1678) a prozatorului puritan englez John Bunyan (1628—1688).

— Spune-i, Gates, bucătarului șef — zicea el acum — că sufleul de brinză a fost excelent. Un foarte bun prînz, Jackie dragă. Hubert, odihnește-te în după-amiaza asta, lucrezi prea mult. Și trebuie să avem o convorbire, băiatule, despre ideile pe care le ai tu în legătură cu casa. Nu spun că voi fi de acord, dar mă interesează. Acum mă retrag sus. Am să stau în salonul albastru, dacă sora Harper vrea să mă conducă acolo. Va fi o variație să dormitez acolo, printre maimuțele acelea albastre care fac giumbușlucuri pe pereți. Poate că am dat o destinație prea rigidă încăperilor. O, știu că asta a fost intenția lui Pratt. Încăperea asta de aici e limpede sufrageria și nimic altceva. Suculentele sculpturi ale lui Gibbons ne-o arată elocvent. Și e o sufragerie splendidă. Fiecare încăpere își are funcția ei. O locuință de gentleman. Dar intenția lui Vanbrugh a fost alta cînd a transformat-o. El a creat un palat în care voința regelui să fie lege. Sau a reginei. Asta ești tu, Jackie. Dar în primul rînd regele, adică eu. Dacă avem poftă să dansăm în bibliotecă, acolo vom dansa. Sau dacă eu aș avea dorința să cinez în dormitorul de ceremonie, acolo vom lua cina, chiar dacă Jackie s-ar afla în pat. Cu atît mai mult cu cît regele sau regina deseori țineau curtea sau cinau stînd în pat. Mă întreb dacă Tom, de colo, ar savura masa la fel de mult într-un dormitor ! Mi-a plăcut enorm felul cum îți lingeari buzele cînd ai mîncat acel sufleu, băiatule. A fost bun, nu-i așa ? Bineînțeles, toate aceste schimbări în destinația încăperilor n-ar fi mers pe vremea bunicului meu, și mai puțin încă pe vremea tatălui meu. Nu, victorienii au trebuit să se întoarcă la Pratt și la locuința de gentleman. Și pe bună dreptate. Totuși, ceva mai multă suplețe ar corespunde, probabil, gustului nostru, al celor de astăzi. Iar în viitor, cînd băieții vor fi mari, precis că așa va fi, pot să pariez.

Freamătul de interes cu care cei doi frați ascultaseră această dare în vileag a unei permanente discuții între ei se va fi comunicat, poate, străbunicului. Adăugă :

— Ai doi băieți foarte reușiți, Rosemary, să știi. Apropo, draga mea, înainte de a pleca, vino sus să stai de vorbă cu mine în salonul albastru. Arăți obosită. Munca la pepinieră te depășește. E cazul, poate, să angajezi mai

multă mînă de lucru. Putem discuta despre asta. Ei, soră Harper, ia-mi brațul, iar voi, băieților, să le spuneți directorului și decanului că nu vor mai avea multă vreme putința să vă facă să întîrziați la prînz. În curînd vom pune din nou la punct capela din Smith Square, și atunci familia se va ruga acolo. Îi aruncă o privire cruntă lui Piers : Adu-ți aminte să le transmiți asta. Dar n-ai timp pentru directori și decani. Ai opera aceea a ta de pus în scenă. Aștept cu plăcere seara premierei. O operă franceză, soră Harper, ce zici de asta ? Așa ceva e mai important pentru tineret decît orice capelă de familie ; e drept, Piers ?

Pornind către ușa care conducea la scara mării săli de recepție, se întoarse și se înclină spre unchiul Eustace.

— Bună ziua, domnule, îi spuse, și dacă mai vii în Anglia, poate vom avea posibilitatea să te primim.

Era evident că nici o bunăvoință nu-l putea cuprinde pe străinul dinafara porților Mosson. Eustace avea un aer atît de întunecat încît Tom îi șopti :

— Îți mulțumim că ne-ai ajutat să facem față. După aceea îl cuprinse rușinea de falsitatea cuvintelor lui. Piers, și el, clipi din ochi înspre unchiul său, în semn de sprijin — dar făcu astfel avînd sentimentul să spectacolul se încheiase, încît își putea permite compasiunea.

În general însă, starea de spirit a familiei după plecarea bătrînului era fericită. Ma veni și, luîndu-l de mijloc pe Piers, îl strînse lîngă ea. Îi spuse :

— O dată ce-ai sosit tu, știam că totul va merge bine.

— Vom lua cafeaua pe terasa vestică, Gates, dădu bună instrucțiuni. Și ea părea să fie într-o dispoziție generoasă. Dragul de băiat ți-a fost de folos, Rosemary. Atinse cotul lui Piers. De ani de zile n-am mai văzut pe cineva să-l facă pe tata să se manifeste ca astăzi. Bietul tata ! Atîta eroare amestecată cu atîtea lucruri adevărate. Saint John's Wood ! Rîsul ei scurt sună ca un clinchet subțire, undeva între cochetărie și dezgust. Dar sîntem toți ogîndiri ale Cugetului divin. Rosemary, trebuie să respingi falsa influență a oboselii asupra ta. Cînd mă gîndesc la toți acei trandafiri superbi pe care îi cultivi. Ei dezmint oboseala, nu-i așa ? Cu toate astea, aș fi fost bucuroasă să dau eu însămi un ajutor pentru pepinieră, dacă mi-ai fi cerut-o.

Necazurile pricinuite de bani există numai în gînd, draga mea, și te fac agitată și iritabilă față de iubiții noștri băieți. Așadar, să nu mai auzim de asta. Voi avea eu grijă. Eustace, vreau să-mi vezi frumoșii crini agapanthus. Sînt pe terasă ghivece pline cu ei. Un albastru atît de suav. Tînărul Tucker le aduce pentru mine dis-de-dimineața. Spre deliciul lui Piers, îl introduse în conversație pînă și pe tînărul valet, de curînd angajat, care privea în gol cu gura căscată : Îți plac florile, nu-i așa ? Perfect. Îmi închipui că-i amintesc de casa lui, adăugă ea cu un aer distrat, în timp ce conducea familia prin fața lui Gates, prin ușa deschisă și jos pe trepte pînă la terasa unde porumbei albi făceau tumburi și își umflau gușa printre marile urne de plumb în care se legănavă crini agapanthus.

Piers îi făcu semn cu cotul fratelui său cu privire la absurda remarcă pe care bunica i-o adresase valetului ; dar reacția a fost doar un rîset foarte lipsit de entuziasm. Erau ultimii care ieșeau pe terasă.

Tom spuse :

— Da, recunosc că ai salvat situația. N-am fost în stare să fac nimic cu ei înainte de venirea ta. Orice ai zice însă, știu că n-ai să fii de acord, dar aș fi preferat să procedezi altfel decît împingîndu-l pe bătrîn la exhibiționism. Capul familiei !

Era clar din tăcerea lui Piers că nu era de acord. Totuși Tom nu reușea să împace imaginea lui despre Van cel în stare să prefacă cenușul în aur cu un Van satisfăcut că a realizat un spectacol din rătăcirile unui bătrîn.

Înaintă cîțiva pași pe terasă și privi înapoi spre aripa vestică, riguros proporționată, cu cele șapte arcade, cu două etaje din cărămidă roșie, cu acoperișul înclinat, din a cărui ardezie argintie se decupau net mansardele.

— Nu e formidabil ? întrebă Tom. O atît de desăvîrșită precizie a tuturor dimensiunilor, bunico. Dragul nostru maestru, Pratt !

Jackie zîmbi.. Se vedea bine că găsea plicticos acest entuziasm arhitectural al nepoților ei. Dar ceea ce îi displăcea lui Tom cel mai mult era faptul că Piers nu-i dădea nici o atenție.

De vreme ce nu răspundea nimeni altul, vorbi unchiul Eustace :

— Categorie, e un edificiu de mare eleganță, chiar dacă-i lipsește oarecum fantezia.

A-l avea drept aliat numai pe acest individ detestabil îi provocă brusc lui Tom o iritare împotriva fratelui său, împotriva tuturor. Rosti cu glas tare :

— Boltărele constituie, fără îndoială, lovitura de maestru a lui Pratt. Tot atât de emfatice ca și giganticele chei de boltă ale lui Vanbrugh, dar păstrînd cu strictețe proporțiile.

Fără doar și poate, Piers își va da seama că el cita din volumul pe care-l citiseră amîndoi și va ști că era indispus, că simțea nevoia să i se acorde puțină atenție. Dar nu veni de la nimeni nici un răspuns. Ridică și mai mult glasul :

— Din punctul ăsta, nu s-ar putea bănuî că un edificiu minunat a fost devastat pe dinăuntru și tratat cu vandalism.

Atît de tare vorbise încît bunica i se adresă :

— Da, dragule. Dar nu-ți trezi străbunicul. Toți băieții de la Westminster vorbesc așa de tare ?

Pînă și Ma rosti mustrător :

— Tom !

Nu avu încotro și acceptă înfrîngerea, mîncînd drept compensație două delicioase și enorme trufe de ciocolată și stăruind asupra bogăției lor cremoase.

— Servește-te cu un strop de coniac, Piers, îl invită Hubert. Îți recomand Courvoisier.

Jackie interveni :

— Coniac, Hubert ? Nu crezi că ar fi mai bine o *crème de menthe*, dragule ? Ia o *crème de menthe*, Piers. Îmi torn și eu adeseori cîte un păhărel, are o culoare admirabilă. Ca primăvara în livezi.

— O băutură siropoasă cum e lichiorul de mentă pentru cineva care i-a vorbit străbunicului ca de la bărbat la bărbat ! Nu, ia un coniac, Piers. Străbunicul ținea mult la tatăl tău, să știi. Moartea lui a însemnat pentru el o

zguduire profundă. Unchiul Jasper în primul război mondial, tatăl tău în cel de-al doilea. Poate că-l determini să-ți vorbească și despre asta. Am impresia că i-ar face bine.

Piers se simți fericit că unchiul său își lasă deoparte față de el binecunoscuta lui rezervă, dar își dădea seama că e măgulit mai ales pentru faptul că-l trata ca de la bărbat la bărbat. Poate că va reuși să înfrîngă puțin și rezerva unchiului său, să-l facă să privească viața pe temeiul înțelegerii reale care se afla cu siguranță ascunsă sub comportamentul lui pompos. Zise :

— Ideea străbunicului că răul, în viață, se întrețese cu binele mi s-a părut absolut adevărată. Nu cred în acele împărțiri maniheiste. E tocmai motivul pentru care nu accept o mare parte din creația lui Conrad. *Inima întunericului* — da, foarte bine, dar pînă și acolo trebuie să se fi aflat bucurie.

Bunica fu aceea care-i răspunse :

— În realitate, totul e bucurie, Piers. Nu există întuneric și lumină.

Dar Piers nu se lăsă expediat. Spuse pe tónul cel mai dragăstos cu putință :

— Da, sînt sigur că ai dreptate, bunico, dar eu va trebui să descopăr singur adevărul ăsta, așa e ? Se adresa unchiului său (sau poate unchilor săi) din nou : Vedeți, Conrad repetă : „Oroarea, oroarea“, dar chiar într-un straniu rit primitiv trebuie să fi existat bucurie. Cel puțin, eu așa l-aș reprezenta.

Nimeni din familie nu părea să-l fi citit pe Conrad, deoarece urmă o tăcere deplină. Pentru a o întrerupe, și a-l abate pe Piers de la intențiile lui, fiindcă intuia primejdia, Tom spuse :

— *Lordul Jim* a fost pus în program pentru examenele mele. Ce fel de roman este ?

Dar Piers voia să rețină în continuare interesul publicului său.

— Îmi închipui că tu și cu bunica ați auzit de multe ori povestea de dragoste a străbunicului și îngrozitorul ei decor, unchiule.

— Nu cred, Piers, că bunicii au obiceiul să povestească nepoților despre iubitele pe care le-au avut, și mai puțin încă nurorilor. În orice caz, bărbații din familia Mosson nu

s-au simțit niciodată prea înclinați la dezvăluiri sufletești. Au fost prea ocupați, îmi închipui, răspunse Hubert nepotului.

Piers se sili din răputeri să supprime orice ghimpe din cuvintele sale, dar îi fu *cu neputință* să nu înțepe. Într-un fel, trebuia să străpungă straturile de convenție autoprotectoare ale unchiului său.

— Atunci îmi pare grozav de bine că astăzi n-am fost ocupați, altminteri n-am fi avut răgazul să vedem lacrimi copilărease preschimbându-se într-un moment de bucurie.

Bunica înțepă și ea după aceea.

— Dragul meu băiat, sîntem recunoscători că l-ai adus pe tata într-o stare de bună dispoziție, dar totul a fost destul de infantil. Și lacrimile și destăinuirea. Nu se cuvine ca noi să stăruim asupra ei. Bietul tata ! La nouăzeci de ani ! Dar nu va mai trece mult pînă cînd se va trezi din anii săi ~~de~~ vis al lui Adam.

Rosemary luă brațul lui Piers cu mîna stîngă și-l mîngîie ușurel cu mîna dreaptă.

— Eu, una, am fost foarte mîndră de tine, sufletul mamei.

Tom îl urmărise pe Eustace cum încerca să-și ascundă somnolența sub masca unei admirații pentru crinii albaștri. Spectacolul îl distrăgea de la neliniștea pentru fratele său. Dar, fără veste, unchiul său începu să se miște ca o enormă șopîrlă.

— Eu sîcot că micul moment de umanitate revelată a datorat totul unei puneri în scenă inteligente, dragul meu Piers, spuse el.

— O, nu, Eustace, tu ești un estetic pur, așa e că ești ? *Experiența de viață* a străbunicului e tot ce a contat.

Simți mîna mamei sale apăsîndu-i brațul, îi văzu grațioasa bosumflare drăgăstoasă tăgăduindu-i modestia. Zîmbetul cu ochi dulci al lui Eustace îi încălzi inima. Îndrăzni să-i înregistreze periculoasele laude. Trebuia neapărat. Altfel *totul* avea să se stingă. Spuse :

— Desigur, recunosc că a fost nevoie de o anumită modelare.

— Ei bine, a fi capabil să-ți *modelezi* străbunicul, zise Eustace, asta înseamnă ceva. Te felicit. Îi făcu o plăcere lui Piers, și Piers se înclină la rîndul lui.

Tom spuse repede :

— Bunico, n-a sosit ora cînd putem să vagabondăm ? Se face tîrziu. Aș dori să-mi petrec restul duminicii rătăcind prin bibliotecă. Nu te superi, așa e, Ma ?

Dar bunica înghițise destule.

— Piers, dragul meu băiat, ce idee că i-ai *modelat* viața străbunicului tău ! Zău așa ! Asta e prea de tot. Rîsul ei scurt era dur ca o lovitură de cioc. *Eu* n-am fost capabilă să fac asta niciodată.

Hubert rîse.

— Și ceea ce bunica ta nu reușește să facă în domeniul dirijării oamenilor nu te-aș sfătui să încerci tu, Piers.

În ciuda furtunii care plutea în aer, Piers zise :

— Eu cred că, dacă ai un instinct creator...

Dar Tom se repezi să-i taie vorba :

— O, e marele simț istoric al lui Piers, nu-l recunoști, unchiule ? La școală e faimos pe tema asta. Nu poate un om trecut de treizeci de ani să spună un cuvînt fără ca Piers să-l încadreze în contextul lui istoric, cum îl numește el. Eu zic că e enervant. Dar din cauza *asta* a obținut el bursa pentru istorie. La Oxford. Nu poți avea una fără alta.

— Înțeleg. Ei, asta e bine de știut. Trebuie să-i fii recunoscător lui Tom, Piers, pentru că ne-a dat interpretarea. Tom are o minte foarte înțeleaptă, zise bunica. Străbunicul vostru este desigur, un adevărat document istoric. Știi cît de mîndri sîntem de bursa ta, băiatule dragă.

— Într-adevăr, adăugă Hubert. Cînd pleci ? În octombrie ? Trebuie să avem cît de curînd o conversație despre modalități și mijloace. Dacă mi-ascuți sfatul, ai să-ți cauți camere în Peck¹. Sînt incomparabil cele mai mari și mai bune din întregul Oxford.

Ma spuse :

— Eu sînt de părere că Piers l-a făcut pe bunicul să vorbească din afecțiune tot atît de mult ca și din interes istoric. E un băiat foarte afectuos.

---

¹ Prescurtare de la Peckwater Quadrangle, una din curțile interioare ale colegiului Christ Church, din Oxford.

Tom se amestecă supărat :

— Bineînțeles că este. Toți cei de-aici știu asta, Ma.

Maică-sa zîmbi în fața acestei ocrotiri frățești. Dar nu mai fusese necesar să se repeadă în sprijinul lui Piers. Îl salvase cu explicația dinainte. Admirația auditoriului pentru Piers rămăsese neștirbită.

Bunica își coborî de pe șezlong, ca-ntr-un zbor scurt de pasăre, picioarele mici și îngrijite.

— Ei, ne ducem fiecare la locurile noastre ? Băieții ne-au făcut mult bine astăzi. Merită să-i eliberăm de noi puțin. Rosemary, fii drăguță și ai grijă de fratele tău. Ne puteți spune amîndoi cît de multe erori am comis în grădină. Tom notă mulțumit că în zîmbetul ei era o nuanță de tachinare. Hubert și cu mine avem de discutat probleme de administrație. Pentru cine dorește, se va servi ceai în salonul mic din aripa estică.

Așadar salonul cel mare, cu toate ororile lui biblice, fusese evitat, înregistrează Piers ; perfect, va fi încîntat să nu se afle în prezența bunicii și a unchiului împreună cu amintirile trecutului recent. Capul lui Ion Botezătorul îi reveni în minte cu rînjetul dinților albi din verzuiul pielii moarte, și, lucru ciudat, parcă dintre buze ieșea cunoscutul hohot prelung, ca un șuier de sirenă, articulînd batjocoritor : „Dumnezeule ! Cît de *noiosa* e toată povestea asta !” Iar vizita fusese într-adevăr plicticoasă și dificilă — însă străbunicul aștepta cu plăcere premiera operei *Phaeton* și asta era tot ce avea importanță.

Tom și Piers lăsară terasa în seama porumbeilor, să facă tumbe și să-și umfle gușa în voie. Dar cum dădeau colțul spre fațada sudică și grădinile clasice, Tom zise :

— Bravo. N-ai scos nici un cuvînt despre operă, și știu cît te costă. Dar am avut dreptate. Ai obținut dorința expresă a străbunicului să asiste la premieră. Și nimeni n-a spus altfel. Nici chiar sora. Nu e prea amicală, ce zici ?

— O. nu știu. Cred că poate nu e cazul să analizăm mereu psihologia unor persoane destul de searbede. Uită-te la toate prezicerile pe care mi le-ai făcut pentru faptul că am fost de față la scena cu Marina. E clar că s-au împăcat cu ideea.

Tom se simți brusc întărit. Hotărît, Van nu avea nici un sens al realității.

— Recunoaște că ți-am salvat pielea de data asta, exclamă el. Grozav spectacol ai mai fi oferit. Exhibiția Mosson pe care ai pus-o în scenă. Începuseră să-și ceară banii înapoi. Totuși îmi cer scuze pentru că Ma a trebuit să lămurească latura afectuoasă a mobilurilor tale. Vreau să spun, oricine te cunoaște...

Piers zise :

— Latura afectuoasă, cum o numești tu, și exhibiția alcătuiesc un singur tot. Dar tu n-ai înțelege. Și nici n-ai nevoie. Bănuiesc că, în fond, ești un om norocos. Du-te și desfată-ți ochii cu sensul de ordine și moderație al lui Pratt.

— Îmi pare rău, zise Tom. Să-ți spun ceva, Van. Am o presimțire că Ma va izbucni la un moment dat, pînă nu se încheie ziua de azi. Și voi avea nevoie de tot spiritul meu de ordine și de moderație atunci. Trebuie să-l includem și pe bătrînul Eustace în jocul de scenă. Acum e îmbufnat, însă ne-ar putea fi de folos.

— Propun să stau eu de vorbă cu el. Dar îți mulțumesc pentru sfat. Piers își asumă glasul de frate mai mare.

— E strașnic din partea ta că asculți de un mucos ca mine.

Tom descoperise această frază într-o povestire eduardiană, și devenise una din frazele lor favorite în preținsele lor certuri.

Camaraderia afirmîndu-se fără vreo capitulare de-o parte sau de alta, frații se despărțiră.

Dar Piers, ca de obicei, își amîna suprema delectare în „marca sală“ pînă cînd gusta mai întîi fiecare aspect al palatului și al grădinilor. Încă din fragedă copilărie, de cînd își aducea el aminte, învățase că nici o piesă nu se poate reduce la un simplu joc deghizat, la o mascaradă, oricît de captivantă ar fi. În după-amiaza aceea, sentimentul de a fi săvîrșit ceva ieșit din comun, mergînd la risc, merita să fie savurat pe îndelete. În același timp, momentana călăuzire oferită de mîna fratelui pe cînd patina cu eleganță peste gheața familială, îl rîcîia la inimă. O plimbare mai lungă ca de obicei îi va da răgaz să-și savureze succesul și, totodată, să-și îndepărteze îndoielile.

Se va duce pînă la marginile aceluia Woodwork, acelei sălbăticii împădurite care separa palatul de privirile de rînd ale Serviciului laburist de transporturi, ca și ale Biroului central conservator — o plimbare de vreo patru sute de metri prin acest *hortus mirabilis*¹ care supraviețuia chiar în centrul Londrei. Iar plimbarea va avea în plus avantajul — era sigur — de a-i permite o conversație cu Ma și cu Eustace, deoarece, neîndoios, Ma își va transporta problemele care o aduseseră la Londra și la Tothill House, oricare vor fi fost ele, pînă la grădina sălbatică, singura din marele domeniu prezentînd un sens pentru imaginația ei. Probabil că Pratt avea dreptate. Instinctul lui de a interpreta oamenii în mod pesimist era nefiresc de puternic, dar se întemeia adeseori pe o anumită justificare. Ma arăta, într-adevăr, în unele momente, extrem de preocupată. Trebuia să sondeze terenul. Nu-i era permis să neglijeze nici o problemă care ar fi putut să se pună de-a curmezișul frumoasei lui perspective, să i-o năruie. Iar, pe de altă parte, nu se cădea să îngăduie ca frumoasa perspectivă să-l despartă de datoria de a-și înțelege mama și de a o ajuta dacă avea nevoie de el.

O luă pe lungă alee de tei și prin ciudat de complicata plantație de nuci spre locul unde cărări labirintice șerpuiau și coteau, și făceau brusc cale întoarsă între garduri vii de ilice, chiparoși, buxuși și tisă, la care, după cum se lamenta mereu Ma, victorienii — Mossonii, zicea ea — adăugaseră, ca o neplăcută boală de piele, lemn cînesc galben și dafin portughez. Petele galbene ca niște bube pe o piele păreau mai puțin evidente acum, în acest des și complicat labirint verde — poate că frigul iernii le degerase. Trebuia să-i spună lui Ma, asta o va înveseli — numai dacă ar găsi-o singură... Și norocul îi ieși în cale. Căci iat-o, ea era acolo sau, mai bine zis, zări fundul ei voluminos cu vechea fustă albastră, uzată, obosită, în timp ce se apropia de înaltul zid sudic de cărămidă ce izola parcul de Londra modernă. Încovoiată de la mijloc în jos, Ma reteza lăstarii printre rădăcinile unuia din tufișurile de trandafiri alcătuiind ultima parte a labirintului. Cînd

---

¹ Grădină minunată (lat.).

întoarse fața spre el, fruntea ei brăzdată avea aproape aceeași roșeață ca și fardul mînjit de pe obraji, dar ochii ei mari, albaștri păreau zîmbitori și fericiți cum nu-i mai văzuse de luni de zile.

— Suflețelul mamei, îi spuse ea, Mossonii țin seama de sfaturile mele ! Ale mele, neprezentabila Rosemary ! Serios că așa fac. Mai întîi s-au descotorosit de tot acel dezgustător lemn cînesc galben. Al doilea, i-au pus realmente pe inadmisibili lor grădinari să curețe de lăstari *măcar ici și colo* trandafirii arbuști dați de mine.

Piers era convins că toate astea făceau parte din influența binefăcătoare a lui Ralph. Ce schimbare adusese în viața lui acest ciudat mic personaj !

— Cel puțin nu mai văd decît cîtiva lăstari la fiecare tufiș, continuă ea. Ultima oară cînd am fost pe-aici aveam impresia că lăstarii au să înăbușe cu siguranță restul. Mă așteptam să găsesc o sălbăticiune de răsurî. Nu că n-ar fi fost ceva autentic, cum ziceți voi. Dar cam anost. Știi, mi-am dat toată silința și m-am îngrijit ca trandafirii pe care i-am sădit aici să fie toți din perioada care trebuie și totuși să obțin diversitate. În definitiv, în 1680, sau chiar la 1700, alegerea era foarte limitată. Puțin tot am trișat, fiindcă, desigur, *rosa foetida bicolor* era pe atunci unul dintre cei mai prețuiți trandafiri. Dar, ca să spun drept, nu puteam să risc „pata neagră” cu care i-ar fi molipsit pe ceilalți — chiar și aici, la Londra. Știi, e varietatea transmițătoare prin excelență. Și, oricum, găsesc că acel roșu ca focul e o eroare în materie de trandafiri. Oh, ca și cum tu ai cunoaște toate astea. Dar mi se pare un semn bun faptul că mi-au urmat sfatul, chiar dacă ei n-o vor admite în ruptul capului. Bunica ta mi-a dat peste nas fiindcă n-am zis Woodwork. Ca și cum n-aș fi citit fiecare descriere a acestui parc începînd cu dicționarul lui Miller din secolul al XVIII-lea și pînă astăzi. Însă n-aveam dreptate să mă plîng — au ținut seamă.

Entuziasmul ei îi făcea atîta plăcere, încît nu avu puterea să rostească decît :

— Bine, draga mea.

— Aproape că asta mă ispitește să introduc aici cîteva varietăți dintr-o epocă mai tîrzie. Mi-ar plăcea, de pildă, să fie peste tot zidul și deasupra o splendidă încîlcire de

trandafiri Malmaison. Crezi că are vreo importanță dacă plantez o varietate, două din perioade mai târzii ? Știu că Eustace ar dezaproba vehement, însă, din fericire, nu e treaba lui. Dar ei s-ar putea să-î surîdă ideea unei cascade de trandafiri. Ar zice că e zîmbetul Domnului și chestii de-astea. Tu ce zici, sufletețul mamei, așa-i că e greu de spus ?

Piers spuse :

— Bineînțeles că n-are nici o importanță. Istoria ne e dată ca să creăm din ea formele de exprimare pe care le dorim noi.

— O, dragule, ești o influență *rea* pentru mine. Mă încurajezi prea mult. Doamne iartă-mă ! Știam că mă pot baza pe tine. Așa a spus Jim.

El înțelese că era momentul să sondeze ce anume se desena la orizont, dar nu se simțea în stare să-î strice fericirea pe care i-o adusese. Nu, nu el i-o adusese, ci Tothill-ul. Dar vraja nu trebuia să fie curmată.

Zise :

— N-ar fi admirabil dacă unchiul Jim ar putea veni aici, împreună cu noi ? Sînt sigur că i-ar fermeca pe toți cît ai bate din palme. Poate cu aceste cuvinte limpezise atmosfera.

Ma păru că roșește, dar era greu să sesizezi o îmbujorare sub fardul de pe obraji ei. Încruntă ușor din sprîncene și spuse :

— Nu încerca să mă faci *prea* fericită. În orice caz, trebuie să continui tăierea lăstarilor, dacă vreau să termin tufișurile astea pînă la ora ceaiului. Făcu să luccască prin fața lui cosorul și se încovoie din nou la munca ei.

Dacă nu îndrăznise să tulbure neobișnuita voioșie a mamei sale, putea cel puțin să încerce să străpungă viclenele linii de apărare ale lui Eustace, să se asigure că ziua nu se va încheia cu un împrumut al unchiului de la biata Ma sau, și mai rău, cu o tentativă de împrumut de la unchiul Hubert. Îi stătea în față o sarcină demnă de un adult, și avea probabil de înfruntat un Eustace prost dispus, pe care trebuia să-l trezească din dormitarea de după-amiază. Ca să fie sincer cu el însuși, era obligat să admită că nu găsea loc pentru Eustace în distribuția lui. Însă, dacă relatarea bătrînului nu adusese o mai profundă

armonie pentru toți actorii, însemna că modelarea lui suferise un eșec.

Dar, apropiindu-se de straturile de flori, îl văzu pe Eustace stînd într-un picior, ca barza, în timp ce pe genunchiul ridicat ținea în echilibru un carnețel în care scria cu toată concentrarea. Ca unchiul său să accepte o poziție incomodă era un lucru destul de ciudat, ca să accepte ridicolul era ceva nemaiauzit. Lucru și mai curios, Piers veni chiar lîngă acest personaj absorbit, dar șiret ca vulpea și precaut, fără să fie auzit.

— E un desen erotic ? întrebă Piers. Cu anii, unchiul și nepotul își înmulțiseră pașii de dans împreună, dar în nici o altă împrejurare a vieții nu fusese Piers atît de nesigur că partenerul nu-și va modifica brusc ritmul pașilor după exigențele propriilor lui scopuri.

Eustace îl privi fix timp de un minut cu o expresie în care Piers deslușea o autentică incapacitate de a înțelege. Pe urmă închise ochii.

— Dragul meu băiat, nu mai sînt virgin, nici nu sînt încă impotent. E greu de înțeles de ce ar scrie cineva despre sexualitate dacă nu este într-una din cele două situații. Doar dacă ar fi un ticălos — ca Byron, ca Rousseau ori ca tipii aceia plicticoși, marchizul de Sade și D. H. Lawrence. Nu, făceam un exercițiu agreabil.

Îi arată lui Piers pagina din carnet — scria astfel : „Specii și varietăți greșit plantate de către proprietarii de la Tothill House, cu un foarte prost gust și o totală incompatibilitate cu grădinăritul, așa cum se făcea fie în 1683, cînd a fost construit palatul de către Pratt, fie în 1697, cînd a fost completat de către Vanbrugh“.

Urma apoi o listă a tuturor florilor pe care Piers le recunoscuse ca fiind cultivate acolo pe timpul verii, și multe alte nume pe care nu le cunoștea. Venea după aceea un alt titlu :

„Specii și varietăți de flori pentru plantat în partere, datînd din ultimele decenii ale veacului al XVII-lea ; toate se găsesc în caietul de însemnări al lui Thomas Hanmer din 1659 ; în mare parte susținute de Evelyn“.

Aici erau numeroase alte nume pe care Piers doar le cunoștea — *Partere de primăvară* ; Cinci soiuri de lălele, fritillarii, inclusiv lăleaua pestriță (Coroana imperială),

anemone, iriși, primule, zambile. *Flori de vară* : nalbe, sipici, amarante, albăstrele, lupini, bujori, pătlăgele roșii, mimoze cultivate mai întâi pe straturi calde.

— Lalelele, în primul rînd, erau, desigur, gloria epocii. După cum am văzut la prînz de la acele hidoase lalele mov și purpurii, grădinarul parcului municipal — sau cine știe care altul a fost instruit de bunica ta să scoată asemenea monstruozi — plantează într-adevăr pe undeva bulbi de lalele. Dar în parterele clasice de aici ar fi mai indicate splendidele lalele fanteziste pe gustul secolului al XVIII-lea — „papagalii“, „agatele“ și „bizarele“ pe care le oferea imaginația sprintenă a acelor zile. Cît despre celelalte flori, cîtă subtilitate și delectare n-ar putea avea cei de aici timp de șase luni pe an dacă s-ar ține de lista mea autentică. Și asta am făcut-o din memorie, fără să cercetez nici o carte. Trebuie să existe zeci de alte plante pe care le-aș putea adăuga pentru a înlocui ororile care au să răsară aici. Și arată înspre plantele fără flori, răsădite din ghiveci în straturi. Bineînțeles, putem răsădi și exotice. În definitiv, viitorul Mossoni-lor a fost clădit pe deliciosul comerț cu mirodenii — și cu sclavi. Dar în plină înflorire, straturile astea trebuie să semene mai mult cu una din baladele al dracului de cumplite scrise de Kipling în epoca victoriană tîrzie, decît cu ceva care să evoce comerțul cu India de Est. Și pe urmă, îngrozitoarea regularitate a acestor forme în patru colțuri ! Am schițat aici cîteva modele de partere grupate, tipice pentru secolul al XVII-lea. Ceea ce văzu i se păru lui Piers ca schița fragmentării pricinuite de spargerea unui pahar sau de o explozie atomică. M-am gîndit că i-aș putea supune cîteva dintre ideile mele unchiului tău Hubert. Seamănă mai degrabă cu o muiere bătrînă și are mici obiceiuri nostime despre care cu cît vom spune mai puțin cu atît va fi mai bine. Dar e un gentleman. Ei, ai văzut ce rezonabil s-a arătat în legătură cu slujba la care a trebuit să asisti la Abație. Cît despre bunica ta, dacă-i trebuiesc neapărat afurisitele ei de flori albastre, va avea mai multe decît are acum, cu aranjamentul ăsta absurd de parc public — am să-i ofer zambile, albăstrele, lupini, dar atenuate cu alte culori mai subtile. Nu dorim ca „femeia“ să fie

frustrată de „capriciile“ ei, chiar dacă n-ar fi decît pentru plăcutul amuzament de a i le mai tempera.

Expresia de pe chipul lui Eustace părea să-l invite pe Piers la nu ştiu ce specială asociaţie, dar Piers nu avea nici cea mai mică idee la ce anume îl îmbia. Lăsa, aşadar, aerul de complicitate al unchiului său să se estompeze neremarcat.

— Fireşte, aş dori un mic onorariu pentru desene. În parte pentru că socot că asemenea lucruri e normal să fie tratate de pe poziţia afacerilor, şi în parte fiindcă, sincer vorbind, băiatule dragă, luna mai n-a fost niciodată o lună bună pentru mine din punct de vedere financiar.

Piers caută să nu zîmbească. Auzea atît de des despre lunile „rele“ ale unchiului său...

— Cum crezi că vor reacţiona ei ?

În înfrigurarea sa, toată viclenia lui Eustace parcă dispăruse, pînă şi ponositele, neglijatele-i haine luară parcă înfăţişarea elegantă pe care atitudinea şi maniera lui intenţionau să le-o dea. Piers nu-şi dăduse seama ce bărbat chipeş, plin de farmec şi cu alură de adolescent putea fi unchiul său. Preferă să-şi înăbuşe propriul scepticism decît să spulbere proaspăta lumină de eleganţă în care îşi vedea unchiul şi să-l readucă la vechea lipsă de strălucire.

— Nu văd de ce n-ar accepta, răspunse Piers. Faci să sune atît de atrăgător ceea ce propui. Iar în timpul verii culorile astea ţipă oribil, ai perfectă dreptate. Categorie, distonează cu ideea mea despre ceea ce mă aştept să văd cînd ies din „marea sală“.

Eustace era în mod vădit încîntat. Zise :

— Pasiunea ta tinerească pentru Vanbrugh, dragul meu Piers, e o neîncetată improspătare în jalnic de vulgara epocă în care trăim. Bineînţeles, continuă el — iar Piers nu-l mai văzuse niciodată absorbit în ceva dinafara lui însuşi —, ca să păstrăm autenticul, toate bordurile grupurilor de partere vor trebui să fie susţinute cu scînduri colorate sau cu țigle. Cum ți se pare asta ?

Era întrebarea unui copil bucuros la culme, astfel că Piers se simţi liber să dea un răspuns de adult iubitor.

— După părerea mea, aş renunţa la asta, vorbi el cumpănindu-şi cuvintele.

La fel de impresionat fu Eustace și de tonul sagace al nepotului.

— Sînt convins că ai dreptate, zise el, înghițindu-și pronunțata trăgănare obișnuită într-o manieră care însemna la el cea mai apropiată formă vocală a deferenței. Piers îl lăsă să mai adauge alte nume la lista de flori dezirabile.

Trecînd din nou de-a lungul teraselor vestice, găsi acciași porumbei rostogolindu-se și umflîndu-și gura, dar ca decor pentru Tom, total cufundat în lectură. Piers nu dorea cîtuși de puțin să-l tulbure, însă la apropierea lui, porumbeii își încetară giumbușlucurile și, huruind din aripi, se așezară într-un zbor scurt și stîngaci pe pervazurile ferestrelor de la parter, desenate de Pratt.

Tom ridică fruntea.

— Ce carte citești ? îl întreabă Piers.

— E un fel nou de a prezenta coordonatele. Excelent material. În clasă n-am putut urmări, dar acum mi se pare tot atît de simplu ca tabla lui Pitagora.

— Mulțumită sensului de ordine al lui Pratt, zise Piers. Slavă Domnului că sînt nenumărabil...

— Cară-te, zise Tom cu afecțiune.

Trecînd prin fața ferestrei bibliotecii, prinse din mers privirea bunicii care ședea și-l asculta pe Hubert citindu-i vreun act oarecare. Ea îi zîmbi. Dar nu era „zîmbetul dulce“ al bunicii. Poate numai din cauză că, absorbită de ceea ce-i citca Hubert, zîmbea cu gîndul în altă parte, fără acea „dragoste deliberată“ care o făcea să semene cu o pasăre ciugulitoare. Totuși nu putea fi un zîmbet cu totul neatent, automat, deoarece îi spusese ceva lui Hubert, iar acesta se întoarse, rîzînd într-o manieră ce mătură dintr-o rafală toate valurile de pompozitate care-l protejau în mod curent de sentimentalism ; îi făcu semn și el lui Piers. Nu, îi acordau amîndoi ceea ce aveau disponibil din propria lor plăcere, iar în după-amiaza aceea prisosul lor de plăcere era considerabil.

O, era o după-amiază a încîntărilor, iar vrăjitor era însuși palatul care-i întrunea pe toți în desfătare. Între timp, sus, la etaj, bătrînul dormea liniștit, după ce taina lui fusese dezvăluită și modelată într-o formă artistică.

Piers intră în „marea sală” cu o bucurie și mai exaltată decît de obicei, căci, dacă ceilalți erau mulțumiți de rolurile lor, ce putea să-l rețină pe el de la a se dărui cu totul amețitoare plăceri de a pune în scenă propria lui piesă în propriul teatru? Făcu un timp înconjurul sălii, gustînd purul deliciu al proporțiilor vaste, tăria uriașilor pilaștri solomonici (Samson însuși n-ar fi izbutit să dărîme acest templu) și măreția copleșitoare a marilor chei de boltă deasupra fiecărei intrări. Privind spre stînga către aripa estică a lui Pratt, coloanele clasice ale lui Vanbrugh, retrăgîndu-se în perspectivă, alcătuiau parcă o stradă romană într-un tablou pictat în *trompe l'oeil*. A face ca realitatea să pară născocire, sau ca pictura să dobîndească însușiri tridimensionale, aceasta însemna fără putință de tăgadă un triumf al artei — barocul sub forma sa cea mai bună, izbutind cu ușurință să supraviețuiască mediocrei mîini a lui Verrio.

Lunecă peste pardoseala de marmură a mării săli, într-o stare de extaz la gîndul celor ce va înlăptui cu propriile lui resurse, la gîndul forței de a crea pe care o simțea în el. Vremea senină a lunii mai era afară, la cîțiva pași, dar marmura și piatra ofereau privirilor lui o delicioasă înviorare. Și ceea ce părea greoi în forța și apăsarea lor se preschimba în grație aeriană o dată cu balustrada scării lucrată în fier forjat după desenele lui Tijou¹. Rezemîndu-și mîna pe fierul rece ca gheața, Piers simți în el un elan de virilitate de la primele trei trepte pe care le suî către galeria superioară. Impulsul se liniști într-o clipă, totuși, prezența-i neașteptată îi dădu lui Piers foarte ciudatul sentiment că, în această sală, simbolul tuturor năzuințelor lui, toate simțurile erau înmănușate, chiar și sexualitatea, pe care el o socotise totdeauna atît de despărțită de apetiturile lui estetice. Iar acum, de îndată ce va ajunge în galeria de sus și va începe să coboare, se va desfășura acea prodigioasă trăire ce-i era

---

¹ Tijou, Jean, maestru în feronerie de origine franceză, cunoscut pentru lucrările executate în Anglia, între 1689 și 1712, anul morții sale. A executat balustradele baroce ale celor două scări principale de la palatul Hampton Court, cu somptuoase volute de frunze ornamentale și delicate impletituri de cîrcei și lujere.

cunoscută din copilărie, dar pe care o rafinase în decursul anilor, în timpul vizitelor lui de la școală — rapidul spectacol, impresionant și mereu schimbător, de priviri fugare asupra „sălii“, așa cum îi parvenea în fragmente printre florile și frunzele de fier forjat ale scării, întrezăririle de cer prin pădurea fermecată. Când o răsucire a unei gigantice coloane, ori o licărire a lanternei, când un crîmpei din barba sură a lui Iupiter, sau neașteptatul ochi delirant al unui cal gonind nebunește, când dispariția, ca niște limbi de flăcări, a pilaștrilor răsuciți prin lumina palid purpurie a lanternei, afară în văzduh, sau gamba musculoasă a piciorului lui Phaeton crispîndu-se în prăbușire. Acum el era Phaeton — acum are să zboare !

Spovedania lui Rosemary

MAI TÎRZIU, TOM S-A ÎNVINUIT PE EL ÎNSUȘI pentru cea mai mare parte a celor petrecute. El, care era neîncetat conștient de gheața care crapă sub noi, care de la cei șaisprezece ani ai lui citea toate dările de seamă din presă despre întâlnirile oamenilor de stat la nivel înalt și își dădea seama cum „excepțională cordialitate“ a unei zile prevestea adeseori „grava ruptură diplomatică“ a zilei următoare, ar fi trebuit să fie vigilent și să găsească o cale pentru a diminua gradul de temperatură emoțională, sau chiar, în propriul său detrîment, să ofere o neașteptată diversiune. Din partea lui Piers, pentru care moartea regilor necîntați de poeți nu reprezenta decît politică fără nici o noimă, nu te puteai aștepta să dea probe de arta guvernării. Destul că le dădea la toți bruște sugestii. Dar atunci se ivise ca nicidecînd prilejul de a restabili ordinea și manierele civilizate, iar el, Tom, nu reușise să înfăptuiască acest lucru. Întîi nu vorbise nimic, pentru ca, în cele din urmă, să-și iasă din fire și să-și unească glasul cu zarva generală. De ce ? avea să se întrebe el mulți ani de-atunci înainte. Și tot ce putea scoate din reflecțiile lui era concluzia că schema de ordine și politețe pe care și-o fixase pentru el nu însemna o sarcină ușoară ; adeseori implica unele contradicții. Căci, dacă cerea din partea lui prevedere și dirijare, pretindea totodată ca el, fiind cel mai tînăr dintre cei prezenți, încă nu un adult, să nu-și ia libertatea de a interveni în relațiile intime ale celor mai vîrstnici ca el. Nu putea decît să spere că-i va fi mai ușor să practice o filozofie a maturității atunci cînd va deveni el însuși mai matur.

Bucătarul șef se întrecuse pe sine pentru pregătirea ceaiului. Iar Tom își dădea seama că bunica se mîndrea

— toate acele sandvișuri și prăjituri făceau parte din adaptarea ei la stilul de viață englez, socotea el, sau la ce își închipuia ea despre acest stil; în momentul acela ele erau o adaptare la apetitul tinereții sau la ce-și închipuia bunica despre acest apetit. După îmbelșugatul prînz, nici chiar Tom nu se simți atras să consume mai mult decît două sandvișuri cu tomate și două ecleruri.

— Hai, toate astea trebuie să dispară, zise bunica. Mă bazez pe voi, băieți. Nu se cuvine să rănim sentimentele bucătarului șef. Își dă toată osteneala cu patiseria.

Ciudat lucru, gîndi Tom, nimeni nu se înveseli mai mult ca Hubert de autorizația de a mânca. Găsea că schemele lui Eustace pentru straturile parcului sînt „foarte încurajatoare“.

— S-ar potrivi de minune, zise el, cu ideile pe care caut să i le vîr în cap bunicului în legătură cu degajarea palatului de anumite adaosuri din ultimele două secole. Se înțelege, trebuie să-l iau cu încetul. Multe dintre piesele mai greoaie, mai nepotrivite, din epoca victoriană au un fel de valoare afectivă pentru el, dragul nostru bătrîn. Și pe urmă, am un critic mai aproape de mine decît bunicul. Și arîncă o privire de prefăcută teamă înspre mama sa. Ea se aplecă punîndu-și mîna peste a lui.

— Dragul meu băiat, trebuie să faci exact ceea ce crezi tu că e bine. Atîta timp cît nu uiți că aici este o *locuință* frumoasă în care *trăiesc* niște oameni fericiți, și că tocmai asta îi face fericiți pe cei care vin s-o vadă. Eu cred că ideile dumitale, Eustace, sună „colosal“, rîse ea de propriul ei vulgarism american, după cum presupuse Tom. Pentru mine nu e cu puțință să fie prea multe flori de primăvară. Anotimpul primăverii e izbucnirea vieții — e deșteptarea dintr-un lung vis întunecat. Dar te rog, nu prea multe lălele. Florile nu trebuie să fie țepene, ele trebuie să aibă grație și să emane o atmosferă prietenoasă.

Eustace o asigură că vioiciunea culorilor și formelor va îndepărta, la „bizare“ și la „papagali“, orice rigiditate de care ar putea fi culpabile lălelele obișnuite.

— Ei bine, dumneata rămîi expertul necondiționat, atîta vreme cît vom avea flori albastre din belșug. Voi avea o scurtă convorbire cu Tucker. E un tînăr atît de

inteligent ! Și-i plac ideile noi. E fiu de pastor. Nu prea cred că a întâlnit multe idei noi în jurul lui, în copilărie. Dar nu e cazul să ne temem de schimbări. Dumnezeu a creat o lume schimbătoare. Nu dorește ca noi să întoarcem spatele viitorului.

— Sînt de părere să ne faci niște planuri detaliate, zise Hubert, și, desigur, trebuie să-ți plătim un onorariu de angajare.

Eustace făcu :

— O, bun, desigur, așa presupun, mm.

Tom nădăjdui că nu vor lua drept sinceră ezitarea unchiului său.

După această tranzacție prietenească, dorința zeloasă a lui Ma de a planta, ca un dar din partea ei, douăsprezece tufe de Malmaison lângă zidul sudic părea un act de larghețe.

— Îți vom plăti pentru trandafiri, zise bunica ; n-ai să-ți administrezi pepiniera ca pe o instituție filantropică.

Ma stăruie ca ea personal să supravegheze plantarea trandafirilor.

— Asta e foarte drăguț din partea ta, Rosemary dragă. Sînt sigură că vor fi foarte frumoși și vor încînta ochii tuturor vizitatorilor noștri. Ca o cascadă, ai spus, care s-ar revărsa peste zid. Perfect, dacă vor fi o plăcere pentru a suta parte din vizitatorii Niagarei. Numele e, totuși, puțin cam trist, nu ? Malmaison. Aici e o reședință atît de fericită.

Piers se amestecă în vorbă pentru a da explicații despre palatul împărătesei Josefina și despre dragostea ei pentru cultivarea trandafirilor.

— Ah ! Tu trebuie să devii istoricul palatului Tothill, Piers, îi spuse bunica. *Divorțul regal* — ce piesă de teatru emoționantă. Biata femeie nedreptățită. Cu acel groaznic atîțător la război, Napoleon, care a divorțat de ea după atîția ani. O căsătorie josnic călcată în picioare. Sper că trandafirii i-au readus întrucîtva zîmbetul din privire.

Un anumit gînd a făcut-o pe Ma să înceapă deodată să vorbească foarte repede.

— Am să vin să mă uit la ei cînd vor înflori în iulie. Deși, bineînțeles, nu vor fi în toată splendoarea lor pînă într-un an, doi. Dar va fi prilejul unei sărbătoriri. Jim

și cu mine începem noua noastră viață în iulie. Sper că veți accepta cu plăcere să-l aduc și pe el aici... Jackie ? Hubert ? În timp ce ea își întorcea privirea de la unul la altul rugătoare, Tom simți că se cutremură pământul de sub el.

Dar nu avu loc imediat un seism : se lăsă doar o tăcere de gheață, pe cînd bunica și Hubert încercau să-i cîntărească vorbele.

Bunica rosti cu cea mai suavă intonație interogativă :
— Jim ?

Ma își scosese rujul de buze și își puna la punct machiajul spre a-și regăsi stăpînirea de sine înainte de a răspunde. Dar mîna îi tremura în timp ce-și potrivea țigara în lungul portțigaret de jad și își aprindea bricheta. Spuse :

— Mi se pare că... Se opri. Jim Terrington, continuă cu un glas drăgăstos care îl alarmă acum și pe Piers. L-ai întîlnit de cîteva ori cînd ai venit la pepinieră. Și în timpul războiului, cu Jerry.

Hubert interveni :

— Sigur, mamă. Era unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Jerry. Un băiat foarte simpatic. Trebuie să fie maior acum, nu-i așa ?

Bunica zise :

— Îl cunosc pe Jim Terrington, da, dar nu doar ca Jim. Mi-a vorbit cu multă afecțiune despre Jerry într-o după-amiază la pepinieră. Am avut impresia că e puțin cam limitat pentru un prieten al fiului meu. Dar mamele își văd copiii într-o lumină exagerată. Mi-am dat seama că e un om foarte cumsecade. Se purta așa de frumos cu băieții. Nu e el cel care te-a învățat să înoți, Tom ? Asta a cerut, probabil, o anumită doză de răbdare. Dar nu te înțeleg prea bine, draga mea. O viață nouă ? Dacă încerci să ne spui că ai de gînd să te recăsătorești, noi vom fi, desigur, foarte încîntați cu toții. Dar ce manieră de a ne informa. Ca o fată de șaisprezece ani cu capul în nori ! Ești cu adevărat o copilă, Rosemary. Ai nevoie de un bărbat care să aibă grijă de tine. Să sperăm că e la fel de drăguț și de simplu cum pare să fie.

Rînd pe rînd, Piers și Tom își sărutară mama.

— Îți dorim să fii foarte fericită, vorbe Piers pentru amândoi.

— O, sufletele mamei ! Plîngea puțin. Îi răspunse soacrei sale : E, într-adevăr, un om foarte drăguț, dacă prin drăguț înțelegi iubitor și serios, Jackie. Și e, în același timp, simplu, dacă prin simplu înțelegi bun la suflet.

Bunica rîse.

— Înțeleg orice mă faci tu să înțeleg, Rosemary. Are noroc să fie atît de iubit de o ființă muncitoare ca tine. Ei, mă bucur mult, Rosemary dragă ! Toți ne bucurăm. Acum mi-l amintesc perfect : niște ochi căprui, loiali, și un accent scoțian, mi se pare. Da ? Oricum, un om cumsecade. Parcă redevenea și el adolescent cînd vorbea despre jocurile băieților — fotbal, șah și așa mai departe. Și, precis, are și el un băiat, care e bun la sărituri în apă ori ascensiuni, nu mai știu bine. Nu-mi dădusem seama că e văduv. Eh, sînt sigură că dragii mei nepoți n-or să-ți poarte pică dacă ai să acorzi o mică parte din dragostea ta unui alt băiat de vîrsta lor.

Pînă și unchiul Hubert părea tulburat de toate aceste manevre. Poate că va sări în ajutorul lui Ma.

Într-adevăr, spuse :

— Mamă dragă, vorbești realmente ca și cum ne interesează viața particulară a lui Jim Terrington. Dacă divorțează de soția lui ca să se însoare cu Rosemary, asta nu ne privește pe noi.

— Dragostea nu se poate înălța peste nefericirea altora, Hubert. Dar tu ești cel care atribui tot felul de lucruri neplăcute fericitei noutăți pe care ne-a comunicat-o Rosemary. Eu mă gîndeam doar la băiatul rămas fără mamă și la tot ce va putea face Rosemary pentru el. Cînd urmează să te căsătorești, draga mea ? Îmi pun toată nădejdea că va avea loc o simplă cununie civilă. Ceremoniile religioase ale bisericii anglicane sînt atît de teatrale. Și, bineînțeles, ne face plăcere să dăm aici recepția. Mă gîndesc, de fapt, că un bufet e mai potrivit pentru o a doua căsătorie...

Lacrimile făcură să lucească rimelul pe care Ma îl dădea totdeauna pe gene cînd venea la Londra ca și cum ar fi fost cremă de ghetete neagră.

— Nu va avea loc nici o cununie. Jim și cu mine sîntem împreună de ani de zile, dar soția lui nu vrea să se despartă de el. E romano-catolică.

Piers notă cum bunica pocni din limbă dezaprobator la această informație. Era posibil ca aversiunea ei față de catolici să salveze situația. Ma continuă :

— Da, e o religie crudă, după părerea mea. Cel puțin așa a fost cu Jim și cu mine. Dar nu cred că Esther s-ar fi purtat altfel indiferent ce religie ar fi avut. Nu e decît o femeie plină de venin care invidiază fericirea altora.

— Are motivele ei să fie înveninată, poate. Și trebuie să lupte pentru fericirea fiului ei.

— O, crede-mă, Jackie, te rog. Nu mi-a ieșit nici o clipă din gînd fericirea lui Marius. Întocmai cum Jim a reflectat tot timpul la binele băieților mei. În parte, din cauza asta am dus toți anii ăștia un fel de viață clandestină, pînă cînd au crescut ei mari. Dar nu putem continua așa la infinit. În orice caz, în ceea ce-l privește pe Marius, viața lui e hotărîtă. Are de gînd să devină preot. De anul ăsta a intrat la seminar.

Bunica era înspăimîntată de-a binelea.

— O, Doamne, în ce ambianță te-ai vîrît ? Romano-catolicii lucrează neîncetat împotriva adevărului. Mai ales preoții. Am ascultat o predică de curînd la Biserica a treia despre teribilele convertiri pe care le fac. E curat magnetism animalic. Ce atmosferă în care să crească băieții noștri !

Piers se duse la bunică-sa și o sărută pe obraz.

— Nu te agita așa, bunico, îi spuse. Noi nu l-am întîlnit niciodată pe Marius Terrington. Sau, poate o dată, în treacăt. Cît despre soția unchiului Jim, n-a fost decît de două ori la noi acasă, după cîte îmi amintesc.

— Și-atunci au fost niște scandaluri grozave, bolborosi Tom.

— Un cămin nu tocmai fericit pentru băieți, mă tem, vorbi Hubert principal.

— Nu-i adevărat, unchiule Hubert, protestă Piers. A fost un cămin foarte fericit. Puțin cam zăpăcit. Dar ce vreți, Ma e cam încurcă-lume. Ba da, scumpo, ești ! Însă a fost totdeauna mulțumire în casă. Niciodată certuri. Da, bine, de două ori, cum a spus Tom. Cînd a venit la

noi femeia aceea. Toate celelalte tulburări au fost scenele făcute de mine.

— E mare meșter la asta, mormăi Tom — scenele lui trebuie neapărat să provoace râsul.

— Uite ce e, mamă, dacă e absolut necesar să discutăm această chestiune, zise Hubert, n-ar fi mai bine ca băieții să iasă în parc? Nu sesizează seriozitatea situației, e evident. Și, într-un fel, e preferabil pentru ei.

— Vrem să auzim noutatea mamei în *întregime*, susținu Piers. Sîntem amîndoi încîntați de ceea ce am auzit pînă acum. Vedeți, noi îl cunoaștem pe unchiul Jim și știm ce bun a fost cu noi.

Era purul adevăr, gîndi el; ca dovadă, osteneala pe care și-o dăduse cu mașinăriile pentru *Phaeton*. Deși, pe măsură ce se făcuseră mari, începuseră să-i găsească amîndoi cam plicticoasă simplitatea și jovialitatea cînd rămînea la ei la pepinieră. Avînd sentimentul că aceleași gînduri erau și în mintea lui Tom, Piers își fixă fratele cu privirea pentru a-l sili să-i confirme cuvintele.

Tom era și el șovăitor; dar nu fiindcă îl găsea plicticos pe unchiul Jim, asta nu conta. Nu, ci pentru că se întreba dacă vestea comunicată nu atrăgea după sine o schimbare în toate. Dar Ma îl iubea pe unchiul Jim, și asta era singurul lucru care avea importanță. Se sili să spună:

— Unchiul Jim e un om cît se poate de respectabil. Vreau să zic, eu îl simpatizez — îl respect. Glasul îi ieși însă din gîtlej într-un nedorit falset.

— Mă tem că n-ai fost educat într-un mod care să te facă judecătorul cel mai potrivit al respectabilității, Tom, spuse Hubert.

Unchiul Eustace se ridică.

— Mm, șopti el, cred că i-am putea lăsa pe ei în afara problemei, nu crezi? Luă un volum de pe o măsuță laterală.

— Nu prea e momentul pentru cărți, așa e? Sau poate — da? asta vrei? — cauți să ne citezi ceva? întrebă bunica.

— Căutam ceva care să-mi schimbe gustul tuturor acestor moralizări.

— N-ai să găsești aici genul ăsta de carte, domnule Gordon. E destulă urîtenie și eroare în viață ca să mai scriem asemenea lucruri și în cărți.

Eustace repetă, cu deplină sinceritate, ceea ce-i spusese nepotului său mai înainte :

— Mm ! O ! sînt cu totul de acord, lady Mosson. Imundul roman «*Lady Chatterley*»... Dacă un bărbat nu poate săvîrși anumite lucruri, mai bine să le lase în pace.

— Cred că e preferabil să rămînem la subiect, le aminti Hubert. Noi înțelegem că ai putut să te îndrăgostești, Rosemary. Și că te-ai simțit singură. Deși, pentru multe femei, doi fii iubitori, în creștere, ar fi însemnat de ajuns... Dar nu toate femeile sînt din același aluat. O privi pe maică-să cu mîndrie. Te credem, desigur, cînd spui că ați făcut tot posibilul să ascundeți legătura voastră față de băieți. Trebuie să vă fi dat seama totuși că nu se putea ca ei să nu afle pînă la urmă...

Ma făcu un gest de protest, dar Piers își luă răspunsul asupra-și.

— Da, bineînțeles, unchiule, deși Ma e prea naivă ca să-și dea seama. Cred că am știut de la paisprezece ani că se iubeau. Pratt și cu mine n-am discutat asta, dar știa și el, sînt sigur. Și casa noastră devenea un loc minunat cînd stătea la noi unchiul Jim. Fără îndoială, cînd doi oameni se iubesc mult, e normal să domnească în casă fericirea.

— Se iubesc ! Băiatul meu drag, exclamă bunica, ai să știi și tu într-o zi că un astfel de lucru nu se cheamă iubire. E ceva necesar, firește. Face parte din natură. Dar, slavă Domnului, sînt destule lucruri frumoase în viață fără să mai facem caz în mod exagerat de lucrul ăsta.

— Eu l-am găsit foarte frumos și plăcut, zise Piers, spre consternarea generală. Dar nu știu dacă l-aș fi găsit astfel fără Ma și unchiul Jim. Iartă-mă, Ma, n-am avut intenția să ți-o spun, dar acum e mai bine să-i dau drumul. Trebuie să fi avut vreo paisprezece ani. Cred că toți băieții de la internat au gînduri puțin cam murdare la vîrsta asta — sau poate că sînt numai roși de curiozitate. În orice caz, l-am auzit într-o seară pe unchiul Jim închizînd ușa camerei tale în felul obișnuit. Pentru mine

avea un tăcănit special. Și pentru Tom la fel, îmi închipui. Tom încuviință din cap, dar îi venea să intre în pământ de rușine.

— Fiindcă se presupunea că noi nu știm, continuă Piers. În orice caz, eu m-am hotărât să mă uit prin gaura cheii. Desigur, s-ar fi convenit să fie sfârșitul lumii pentru mine. Să fiu atît de iscoditor și de indiscret... Dar n-a fost ! Arătați amîndoi atît de fericiți. O, mai mult decît atît ! Arătați de parcă, pentru prima oară în viață, simțeați într-adevăr ceva. Îmi cer scuze... dar vreau să spun că unchiul Jim nu e chiar omul deosebit de sensibil. Ori-cum, era frumos. Și cred că m-a vindecat definitiv de gîndurile murdare despre sexualitate.

Bunica închisese ochii. Murmura vreun adevăr al științei creștine.

— Acum înțeleg exact interpretarea pe care a dat-o doamna Eddy celei de-a șaptea porunci. Adulterul merge cu mult mai departe de lucrul neînsemnat, emotiv, care e erotismul. Amestecă adevărul cu eroarea. Uitați-vă numai la confuzia din mintea acestui sărman băiat !

Hubert îi adresă un zîmbet drăgăstos, dar spuse :

— Lasă-mă pe mine să tratez chestiunea, mamă, eu așa sînt de părere. Rosemary ! începu. Tom țipă :

— Mama nu e pe banca acuzaților. Nu e obligată să se scoale în picioare ca să-și primească sentința.

Bunica ridică glasul :

— Tom ! După toate convorbirile pe care le-am avut împreună ! Cu tot bunul tău simț. Ai de gînd s-o încurajezi pe nătînga de maică-ta în această jalnică încurcătură ?

Tom încercă să-și facă glasul duios.

— Știu c-ai suferit, bunico. Îmi dau seama cum te-a afectat neplăcuta chestiune cu Marina... Se opri, dar era prea tîrziu. Ea trăsese aer în piept ca un sîsîit de șarpe.

Unchiul Hubert clătină din cap cu tristețe.

— Dacă pot să continui. Noi putem înțelege, Rosemary, că te-ai simțit singură. Și poate a fost firesc ca o ființă cu temperamentul și educația ta să se lase antrenată. O pensiune pentru teatru de amatori nu e cel mai bun cămin pentru a crește un copil. Și, în definitiv, a fost într-adevăr cel mai bun prieten al lui Jerry. Era normal ca tu să ridici ochii spre el. Și cu toate că nu pot

trece cu vederea cum și-a tratat soția, ca să nu mai vorbim de fiul nevîrstnic, un cămin nefericit îl poate aduce pe un bărbat în stare să-și piardă capul. Dar după toți acești ani... Sîntem de vîrstă mijlocie, Rosemary. Și tu, și eu ; și el la fel. Ce moment ai ales ca să dai totul pe față ! Să atîrni chestiunea asta de gîtul băieților, tocmai cînd debutează în viața socială.

— Îți închipui, Hubert, că n-am fi fost împreună dinainte, tot timpul, dacă ar fi fost cu puțință ? Cum crezi că mi-a fost viață fără el zile și săptămîni întregi, ba chiar doi ani, o dată, cînd a fost trimis în Germania ? Dar asta e armata. O ! e drept că nu mai sînt atît de înguști la minte ca altădată. Dar *ea* nu s-ar fi dat în lături de la nimic. S-ar fi dus să-l reclame colonelului. Și cu o soție făcînd scandal la cartierul general, iar eu fiind văduva unui ofițer camarad, lui Jim i s-ar fi cerut imediat demisia. Iar el nu-și putea permite asta cu nici un preț ; cu ce i-ar fi întreținut, pe ea și pe Marius ? Dar în vară iese la pensie. Toți banii pensiei îi vor reveni ei. *Ea* nu va fi în pierdere. Iar Jim are intenția să se pregătească pentru contabilitate. În ultima vreme a fost însă atît de zbuciumat ! Piers dragă ! la admirabila ta piesă m-am comportat atît de rău ! Asta a fost motivul. Ea îi făgăduise să-i redea libertatea. Și pe urmă s-a răzgîndit. Jim a fost la culme de indispus. Mi-a telefonat la școală. Eu n-am avut intenția să vă spun, fiindcă îl puteați crede egoist. Dar nu e așa. E doar un om care a fost întăritat de ea întruna, fără o clipă de răgaz.

Bunica rîse amar.

— Contabilitate ! Prin urmare individul acesta, Terrington, are și o latură practică. Nenorocita ta de dragoste nu constă numai din visuri de subretă. Ei bine, să sperăm că o să te țină cu mintea destul de clară, fără băutură, ca să poți administra banii. O, nu face mutra asta inocentă. Asemenea lucruri sînt sortite să iasă la lumină.

Hubert își relua rolul de președinte al instanței.

— Încă nu mi-ai explicat, Rosemary, de ce vrei să-ți speli rufele murdare în public după atîția ani. Terrington își poate găsi o locuință în apropiere de pepinieră. Vă puteți vedea oricînd doriți. Dar toată povestea asta !

— Îmi pare rău, Hubert. Mă tem că nu poți înțelege. Și cum ai putea ? Dorim să fim împreună *tot* timpul. Să fim soț și soție în ochii lumii așa cum s-ar cuveni. Și, de acord, mai bine s-o spun, vreau mai multă dragoste de la el, da, dragoste fizică. Am nevoie să mă țină strâns, să mă încălzească cu trupul lui. Vreau să mă poată avea ori de câte ori dorește. Dumnezeu știe, ai spus-o și tu, nu ne-a mai rămas prea mult timp...

Bunica scoase un scurt geamăt.

— Dacă la asta se mărginește totul, nici nu poate fi vorba să-l aduci aici. Aici e o casă unde *nu* ne este perfect egal. De fapt, am impresia, Rosemary, că trebuie să te simți atît de în afara atmosferei, încît ai fi mai fericită să nu mai vii aici nici tu. Dragoste fizică ! Ce mijloc de a contracara un fals sentiment de singurătate, cînd Dumnezeu e tot timpul cu noi !

— Îmi pare rău. După cum știi, Jim *nu* e cu mine. O, n-are nici un rost să-ți vorbesc. Dar e mai bine să știi. Așa a început totul. Cînd l-au trimis pe Jerry în Africa de Nord și se afla în pericol, eu eram pierită de frică pentru el și nu puteam suporta singurătatea. Nu pentru că bietul Jerry ar fi fost deosebit de viril. În schimb era tandru, calin. Și mi-a dăruit acești doi băieți. Dar sexualitatea nu era punctul lui tare. Pe-atunci nu-mi dădeam prea bine seama, desigur. Cînd Jim a făcut prima oară dragoste cu mine nu-mi venea să cred. Parcă se deschidea cerul.

— Dumnezeule ! exclamă Hubert. Sărmanul meu frate. Așadar pentru asta a murit el ! Se ridică de la locul lui și-și strînse mama de umeri cu brațul. Piers spuse :

— Tăticu a murit pentru lucrurile în care a crezut el. Nu putem pune capăt acestei discuții ?

Dar privirea acuzatoare, îngrozită, a mamei și a fiului a fost mai mult decît putea suporta Ma. Își strigă indignarea :

— O, pentru numele lui Dumnezeu ! Ce diavol m-a făcut să cred că voi *ați putea* înțelege ? Nu e vina ta, Jackie, e educația pe care ai primit-o. N-ai știut niciodată ce înseamnă adevărata viață. Te-au învățat, cînd erai domnișoară, să-i ațîți pe toți bărbații care umblau după milioanele tale. Și pe urmă, bineînțeles, începeai : „Nu

acum, te rog !...“ și : „Nu mă atinge în felul ăsta“. Imitațiile ei îi provocară lui Eustace un fel de rîs lătrător. Cum a reușit bietul socru-meu să-ți desfacă picioarele destul timp ca să-i dai doi fii nu știu. Trebuie să fi fost un magician.

Piers izbucni :

— O, Ma, pentru Dumnezeu !

Tom ședea încordat și tăcut. Hubert zise :

— Ajunge cu porcăriile astea. Gordon, ia-ți, te rog, sora de-aici.

Dar Ma rîse.

— O, bietul Hubert ! Băiețelul mamii. Nici chiar Luzzi aceea n-a avut destulă voință ca să te scoată de sub tutela lui Jackie. Jerry credea că n-ai să te însori niciodată. Rîdea pe socotcala asta. Era de părere că nu ești suficient de bărbat nici pentru un invertit. Un motan castrat !

Eustace spuse :

— Uite ce e, draga mea, ai face mai bine să nu te amesteci în lucruri pe care nu le înțelegi. Nici măcar n-ai brodit-o corect.

Bunica vorbi :

— E beată, desigur, dar înțelege destul de bine ca să încerce să rănească și să lovească. Trebuie să plece. Nu voi îngădui ca armonia acestei case să fie sfărîmată. Ești amabil s-o conduci, domnule Gordon ? Și cred că e cazul s-o spun : întrucît acest dezagreabil *ménage* pare să se bizuie pe cîștigurile pepinierei, sînt nevoită să cer restituirea banilor pe care i-am împrumutat. În momentul cînd îi convine ei. Băieți, luați-vă rămas bun de la mama voastră. *

Piers întrebă :

— Ce anume vrei să spui, bunico ?

— Dragii mei băieți, noi vă iubim foarte mult. *Eu* vă iubesc foarte mult. Și vă iubesc pentru că vă este atît de drag Tothill House. Dar palatul Tothill nu poate fi amestecat în toate aceste murdării. Trebuie să alegeți. Tom întinse mîna către ea. O, da, Tom, știu că mă iubești. Și eu te iubesc. Dar asta aveți de făcut — să alegeți.

Ma răcni la ea.

— Sînt fiii *mei*. Am dreptul prin lege...

— Sigur că ai, interveni bunica, dacă dorești să păgubești băieții de tot ce Hubert și cu mine am proiectat pentru ei.

Ma, plîngînd, îi vorbea lui Hubert.

— Spune-i, te rog, că procedează nedrept... Iar cînd el nu răspunse, îl imploră : Hubert !

— Consider că sînt datori să facă o alegere, spuse el.

Tom fu acela care răspunse. Se găsea într-o criză paroxistică de furie.

— Ești un ipocrit dezgustător. Pretinzi că admiri ordinea pe care a instaurat-o Pratt aici și tot ce puteți face, tu și cu bunica, e s-o îmboldiți pe săraca Ma să distrugă tot ce-a mai rămas ca ordine. Se uită fix la amîndoi o clipă. Îmi închipui că puteți face asta fiindcă vă urîți atît de mult pe voi înșivă.

Bunica îl privi cu milă.

— Ar fi o eroare ca voi doi să luați o hotărîre atît de importantă într-o asemenea atmosferă. Duceți-vă înapoi la școală. Și faceți-ne cunoscută hotărîrea voastră săptămîna viitoare. Dacă băieții aleg acest gen de lume, ei nu mai pot păstra nici o legătură cu Tothill. Nu merge una cu alta. Se înțelege, vom continua să le plătim taxele la Westminster pînă cînd termină școala. Dar după aceea trebuie să stea pe propriile lor două picioare.

— Pe patru, asta-i precis, rosti încet Eustace.

Piers se pomeni chicotind și, văzînd figura bunicii, își dădu seama că-și prejudiciase serios cauza. Dar ea, ca și cînd n-ar fi fost întreruptă, spuse :

— E una din două. Nu putem amesteca gunoiul ăsta cu tot ce am construit aici la Tothill.

Eustace interveni :

— Nu le puteți cere să se situeze de partea adversă mamei lor.

— O, m-ai înțeles cu totul greșit, domnule Gordon. *Intotdeauna* cer oamenilor să se situeze de partea mea.

Piers se ridică în picioare.

— Mă tem că nu putem, bunico. Iubesc Tothill mai mult ca orice pe lume, dar, firește, trebuie să plec... Vocea i se stinse în timp ce privea lung peretele opus al salonului estic. În chip neașteptat, Tom îi reluă fraza neterminată.

— Desigur, trebuie să plecăm cu Ma.

— Sînt sigur că și străbunicul ar dori ca noi să luăm o asemenea hotărîre, nu-i așa ? Piers înaintă spre locul unde bătrînelul își făcuse brusc apariția prin ușa secretă a unei biblioteci fictive.

— Nu știu nimic despre asta, zise el. Tot ce știu este că m-ați trezit din somn cu țipetele voastre. Nu pot suporta tot acest zgomot.

— Bunicule, am aflat o veste teribilă, luă cuvîntul Hubert. Rosemary nu i-a fost credincioasă lui Jerry cînd el lupta în deșert. Iar acum are intenția să trăiască în văzul lumii cu bărbatul cu care l-a înșelat pe Jerry. Noi i-am spus, și sînt sigur că vei fi de acord, că Tothill House nu-și poate deschide ușile pentru cineva atît de nepăsător în ceea ce privește decența. Mai ales date fiind cuvintele extrem de jignitoare pe care i le-a adresat mamei. Din nefericire, Piers și Tom au decis să i se alăture. Fără îndoială că-și vor modifica poziția. Sînt foarte tineri. Iar după-amiaza asta a fost, ca să nu spun mai mult, degradant de agitată. Între timp le-am recomandat ca, pînă cînd vor vedea situația mai limpede, să păstreze și ei distanța. Sînt bucuroși măcar că ai fost cruțat de o împrejurare cît se poate de neplăcută.

Ma, Piers și Tom, rînd pe rînd, făcură apel la bătrîn.

— Speram, după cele ce ne-ai povestit la prînz, că vei înțelege, bunicule, și sînt sigură că da. Iubesc pe cineva din adîncul inimii. Iar băieții îl plac și ei pe Jim. Doar soția lui se opune. N-am impresia că e sănătoasă la minte. În după-amiaza asta mi-am ieșit din fire și am spus tot felul de lucruri pe care nu trebuia să le spun ; îmi pare rău. Mă tem că nu mă încadrez bine aici. Bineînțeles, dacă nu doriți să mai vin... Dar, vă rog, nu-i pedepsiți pe băieți pentru asta.

— Sînt sigur, după cele ce ne-ai spus azi-dimineață, străbunicule, despre amestecul de iubire și oroare, că ai să înțelegi de ce Ma... era atît de nefericită și se temea atît de mult pentru tata... simțea nevoia de dragoste. E tocmai genul de paradox pe care ni l-ai ilustrat. Piers își scotocea în minte toate resursele verbale. Tom zise :

— Bineînțeles, străbunicule, noi luăm partea mamei. Dar sperăm din suflet că tu ne vei lua partea noastră. Ne e drag Tothill House și sîntem recunoscători pentru

tot ce ați făcut pentru noi. Și ne pare foarte rău de toată dezordinea asta necuviincioasă.

Bătrînul clipi din ochi.

— Sper și eu, zise. La prînz am vorbit prea mult ; mi-am produs indigestie. Și n-am putut să-mi fac siesta. La vîrsta mea e nesănătos. Iar cînd am reușit totuși să ațipesc, m-ați trezit voi. Nu merge așa.

— Du-te înapoi să te odihnești, tată, zise bunica, și lasă-ne pe noi să clarificăm toate aceste vulgare manifestări emotive.

— Da, da, cred că așa e cel mai bine. Nu merg spre tinerețe, vă dați seama, și, pentru mine, somnul e important. Oricum, Jackie e amfitrioana aici, și știe ea ce și cum. Iar Hubert, de asemenea. Va prelua conducerea curînd. Nu mai am mult timp de trăit. Și deschizînd din nou rafturile cu imitații după volumele de călătorii ale lui Hakluyt, se îndreptă spre lungă călătorie a somnului.

În timp ce bătrînul dispărea, Piers strigă după el, cuprins de deznădejde :

— Orice s-ar întîmpla, putem pune în scenă opera, nu-i așa ? Vei veni la premieră ?

Tom o văzu pe bunică-sa aruncînd o privire covîrșită de milă unchiului Hubert.

— Pur și simplu nu sînt încă adulți, zise ea. E în joc întreaga ta viață, Piers. Iar tu vorbești despre un spectacol școlar. Doresc să plecați acum amîndoi și să reflectați cu toată seriozitatea asupra semnificației acestor lucruri.

Se ridică de pe scaun cu un gest regal de concediere.

Așadar nu mai era nimic de făcut decît ca Piers, Tom și unchiul Eustace s-o escorteze pe Ma pînă la gara Victoria ca să-și ia trenul de înapoiere la Haywards Heath.

Lîngă bariera peronului, cu biletul în mînă, Rosemary începu să plîngă.

— Am trădat interesele băieților, se tîngui ea. I-am rupt de toate perspectivele pe care le aveau în viață. Ei nu vor reveni niciodată asupra hotărîrii lor... le cunosc cruzimea. Întotdeauna m-au urît. Și bursa ta, Piers ?

— O, vom aranja asta într-un fel oarecare, îi spuse el. Conducerea școlii are multă influență la Oxford.

— Și Tom, micuțul meu Tom.

— O să fie bine. Sînt sigur că o să obțin la examen cinci medii maxime, cel puțin — la fizică, matematici, chimie, istorie, și cred că și la geografie. Înșira obiectele în detaliu nu din mîndrie, ci cu gîndul că asemenea date concrete ar putea alunga agitația nervoasă a maică-sii. La urma urmei, tu parcă uiți că Piers și cu mine sîntem amîndoi bursieri. Sîntem „pe rampa de lansare spre colegiu“. Vorbea în argoul școlar de la Westminster în ghilimele, sperînd s-o facă pe Ma să rîdă — deoarece, pentru un motiv sau altul, ei i se părea limbajul școlăresc un fel de glumă. Dar nu de astă dată. De data aceasta arăta înnebunită de frică. Aproape — gîndi Tom cu neliniște — puțin dementă.

— Dumnezeu bun ! Le-am făcut băieților mei un rău iremediabil, Eustace.

El își plecă făptura înaltă și slăbănoagă, cu ochelari, și o sărută pe obraz.

— O să fie totul bine, draga mea. Lucrurile nu ajung să fie niciodată atît de infernale cum par. Cu rare excepții, adăugă. Grijă de acuratețe nu-l părăsea.

— O, Useless !

Piers nu-și putea crede urechilor. Totul suna ca un dialog din Wodehouse, dar își imagină că așa vorbeau ei cînd erau mici. Deodată, Tom avu sentimentul că el și cu Van erau îndreptățiți să protesteze, și spuse :

— Pentru Dumnezeu, Ma — de ce nu ne-ai avertizat că aveai de gînd să dai la iveală toate astea ? Am fi găsit o cale mai bună.

Ea îi răspunse :

— Am vrut, dragule, am vrut. Jim ținea în mod special să procedez așa. Nu făceam altceva decît să discutăm care va fi efectul asupra voastră. Dar nu vedeam cum era cu putință să ne ferim de ei. Era fatal ca ei să afle. Chiar dacă ar fi fost cinstit să ne ferim, cînd primeam bani de la ei — ceea ce n-ar fi fost cinstit.

— O, Pratt n-a subînțelea să nu le spui lor, Ma. Își dă seama că trebuia. De ce nu ne-ai spus *nouă* mai întîi, ca să te putem ajuta ?

— Mm. Sînt nevoit să ți-o declar, Rosemary, ai făcut cel mai înspăimîntător talmeș-balmeș din toată istoria asta. Vreau să spun, acuzîndu-l pe Hubert că e un

invertit. Îți destăinuise micile lui obiceiuri. Ți-am fredonat : *Ține palma, băiat rău.*

— Eustace, nu e lucru de glumă. Am avut intenția să vă spun mai întâi vouă, la toți trei. De aceea v-am rugat să veniți în gara Waterloo. Dar pe urmă, când Piers n-a fost de față, am renunțat la idee. Vorbesc foarte sincer, nu eram sigură de tine, Eustace, iar tu ești încă mic, Tom. Am vrut să amîn. Să nu dau nimic în vileag, și să am mai întâi o convorbire cu voi. Însă pe urmă Piers a întors lucrurile într-un fel magic. A fost o zi atît de fericită, iar Tothill părea că ne este atît de apropiat... Oh, nu știu, a venit vorba cumva despre divorțuri și mi s-a părut că nu se va mai ivi niciodată un prilej mai bun. Da, pregătiseși atît de minunat terenul, scumpul mamei, se adresă ea lui Piers. Parcă fiecare torcea melodios și satisfăcut ca o pisică.

Tom puse mîna pe brațul fratelui său. Iar Piers făcu :
— Oh, Dumnezeu !

Ma începu din nou să plîngă. Eustace arăta nedumerit.

— Eh, toată chestiunea asta n-are nici o legătură cu mine, zise el.

Tom scoase un sunet ciudat, ca de sufocare, deși Piers nu reuși să distingă dacă era din cauza epuizării sau a miniei. Eustace își privi surprins nepotul cel mic.

— O, Doamne, i se întîmplă deseori să facă așa ? Dă-i asta de la mine, te rog. Și plecă. Asta se dovedi a fi o bancnotă de cinci sterline ceea ce, avînd în vedere că luna mai era o lună proastă, denota destulă generozitate, gîndi Piers.

Conduseră la tren o Rosemary înlăcrimată. În timp ce urca în vagon, le spuse :

— Scumpii mei, în orice caz m-ați salvat să mai fiu o mămică bețivă pe tot restul vieții.

Fiecare din ei înțelese că și celălalt avusese același gînd în minte. Oricare va fi fost paradisul pierdut, visurile sfărîmate, bogățiile azvîrlite încolo, nu se vor mai reîntoarce sumbrele coșmaruri ale copilăriei (ce nu puteau fi împărtășite niciodată și nimănui). Cu Jim ea va fi fericită. Băieții mai aveau o oră liberă înainte de a se înapoia la colegiu. Intrară, aproape fără să-și dea seama, în parcul St. James și contemplară cum se cufundau în apă de pe

o stîncă un pelican și un cormoran, unul după altul. Pelicanul reapăru la suprafața lacului la cîțiva metri distanță și se depărtă plutind ca o mică barcă albă cu pînze, purtîndu-și ciocul ca pe un năvod portocaliu. Cormoranul însă ieși la suprafață cu un peștișor pe care-l înghiți, așezîndu-se după aceea pe stînci, cu aripile întinse la uscat — un întunecat sampan¹ ciudat de liniștit, singurele mișcări fiind licăririle penelor irizate în lumina tot mai stinsă a apusului de soare. Deodată, întinzîndu-și gîtul lung ca un șarpe, se cufundă iarăși. Îi vedeau umbra rapidă trecînd pe sub suprafața lacului. Grația, înotul sprinten al păsării îl duseră pe Piers cu gîndul la „marea sală”. Înăbușindu-și cu furie evocarea, găsi un alt subiect asupra căruia să-și verse supărarea.

— Neroada aceea de Virginia Woolf descrie pelicanii ca „păsări cu pungă”. Și ne e dată drept model de proză engleză imaginativă. Păsări cu pungă ! Sînt corăbii care plutesc.

Tom ridică ochii spre el surprins, dar și neliniștit, pentru că intuia violența emoțiilor fratelui său. Piers nu izbutea să anihileze imaginea lui Phaeton evocată de mișcările cormoranului.

— Promite-mi că n-ai să le-o ierți niciodată bestiilor acelora. Iar Tom, cuprins de panică la trosnetul pojghiței de gheață care crăpa, făcu loiala promisiune.

— Ar fi fost perfect dacă străbunicul și-ar fi venit în fire din nou. Chiar și bunica a spus că el are autoritate, fiindcă vede ca un singur tot palatul și propria lui persoană. Bunica și unchiul Hubert sînt ca un teren la culme de nesigur.

Piers spuse :

— Canalul e închis.

Tom se uită să vadă despre ce canal era vorba ; apoi își dădu seama.

— Da, și tancurile inamice au ocupat terenul.

Piers se întoarse înfuriat asupra lui.

— Ah, nu mai căuta să faci mereu pe deșteptul. Nu vezi că o singură remarcă, a mea, era de ajuns ?

---

¹ Ambarcație din Extremul-Orient, cu o singură pînă și cu o vîslă în partea din spate.

În reciprocă disperare, se așezară pe una din băncile cu privire spre lac. Cineva li se alătură pe neașteptate și un glas făcu :

— Mmmm. Ascultați ce vă spun. Vreau să zic, amîndoi sînteți foarte fineri, și nu cred că vă pot părăsi într-o asemenea porcărie ca asta. Vreau să zic, dacă Rosemary dorește să se mărite cu acel bărbat, nu sînteți obligați să vă nenorociți viața din cauza asta. Adică, ei au nevoie unul de altul, dar voi doi aveți nevoie de bani. Dacă oamenii vor să trăiască după capul lor, n-au decît s-o facă, dar nu se poate să-i vîre în belea pe ceilalți. În definitiv, aveți și voi vederile voastre despre viață, sau așa s-ar părea... toată chestia asta cu Pratt și Vanbrugh nu e vorbărie goală, așa e ? În definitiv, Piers, nu poți zbura ca Phaeton ducîndu-ți în cîrcă familia. Vreau să zic, s-ar putea să fie magnifică viața asta de risc pe care ți-o dorești. Nu știu. Dar va fi neapărat solitară, să știi. N-ai dreptul să-ți faci griji pentru problemele mamei sau nu mai știu cui.

— Da, răspunse Piers, sînt conștient de lucrul ăsta, unchiule Eustace. Îți mulțumesc totuși că mi-o spui. Sigur, viața la care năzuiesc are multă singurătate și tristețe în ea. *Phaeton* este o *tragédie en musique*¹. Și mă aștept să am parte de singurătatea asta în viață, oricît de captivantă și de strălucită mi-aș făuri-o. Și, bineînțeles, dacă mă voi ocupa de teatru, după cum doresc, voi fi independent. Va trebui să părăsesc familia și copilăria. Dar n-o voi putea face la ordinele unor tirani sperioși ca bunica și Hubert. Nu mi-ar oferi nici o îndrumare în felul ăsta.

— Ți-ar oferi bani, băiatule dragă.

— Bani cu amenințări. Nu, n-aș putea accepta asta.

— Ei, dar tu, Tom, i se adresă unchiul. Nu e tocmai baza adecvată pentru o existență ordonată, în stil Pratt — reacția asta emotivă subită, neînfrînată, a unei femei nătînge, fiindcă Rosemary e copilăros de nătîngă, dragul meu băiat.

— Înțeleg ce vrei să spui. Și-ți mulțumesc că-mi vorbești. Nu m-aș fi așteptat să-ți bați capul cu cineva

---

¹ Tragedie transpusă în muzică (fr.).

pe care nu-l simpatizezi. Și, nici vorbă, tot felul de a se comporta al lui Ma e absolut împotriva universului ordonat la care aspir. Însă — oh, e greu de explicat fără să sune a sentimentalism — există o ordine a inimii, e singura explicație pe care pot s-o dau. O iubesc pe Ma foarte mult, și, dacă m-aș întoarce acum împotriva ei, aș frînge o ordine care stă mult mai în adînc decît orice comportament civilizat și supus disciplinei.

Eustace îi privi pe amîndoi puțin cam trist și puțin cam supărat.

— Înțeleg, mmm... eh, e o avere enormă pierdută. *Eu* nu-mi pot permite să pierd bani. E o lună deosebit de proastă pentru mine. Cred că poate aș avea nevoie să-mi dai înapoi banii pe care ți i-am dat, Tom. Toți am fost astăzi mult prea stupizi și emotivi.

Tom îi înapoie cele cinci sterline și unchiul Eustace plecă.

— Of, oamenii ! izbucni Piers. Blestematele lor de mici procedee !

— Da, îi răspunse Tom. Emoția personală e ceea ce face totul atît de nesigur, sau așa am eu impresia.

Oftă, în timp ce porneau spre școală. Turnurile vestice ale lui Hawksmoor¹ de la catedrala Westminster se profilă pe cer. Piers, privindu-le, spuse :

— În clipa asta, așa cum văd eu, reflectorul proiectează lumina din plin asupra lui Phaeton care zace în cupă, la sfîrșitul operei, cu Climéne și Théone în semiîntineric cîntîndu-și ultimele versuri de îngrozire în fața prăbușirii lui. Dar mă întreb dacă n-ar trebui să încheiem spectacolul *după* ce a încetat muzica, proiectînd lumini asupra celor două sculpturi, surorile jelindu-i căderea. Singurul impediment ar fi materialul. Se cheamă *scagliola*² și nu știu cum reflectă lumina. Trebuie să fac proba. Adăugă

---

¹ Hawksmoor, Nicholas (1661—1736), arhitect englez, discipol al lui Christopher Wren. A colaborat cu Vanbrugh la construirea castelului Howard. E autorul proiectului pentru turnurile fațadei vestice a Abației Westminster.

² Pulbere de ghips (it.).

cu un aer fioros : Nici nu poate încăpea discuție să încerce ei să-mi interzică opera, să știi de la mine, Pratt. Asta e numai trăncăneală. Trebuie să aibă loc.

Tom, privindu-și fratele, cugetă că parcă era puțin nebun. Privi și el în sus, spre turnuri, care, pe fondul mișcător al norilor, parcă se clătinau, ba chiar oscilau, gata să se prăbușească peste lumea care circula în mare zor pe sub ele. Un camion trecu pe alături cu zgomot asurzitor și trotuarul se zgudui. Tom își vîrî adînc mîinile în buzunarul pantalonilor. Nu va intra în panică. N-o va lua la fugă.

La miezul nopții, infirmiera Harper îi trezi pe Jackie și pe Hubert ca să le spună că bătrînul domn Mosson îi chema la el și părea foarte agitat.

Îl găsiră pe bătrîn șezînd în capul oasclor, în imensul pat cu baldachin și patru stîlpi, cunoscut sub numele de „patul reginei“ de cînd regina-mamă Adelaida dormise la Tothill într-o noapte din anul 1848 ; își închipuise că bubuiturile de tunet ale unei vijelii însemnau începutul unei revoluții și refuzase să se înapoieze la palatul Kensington. Le spuse :

— Toate astea sînt vorbe fără noimă, vă dați seama. Noi știam că Jerry se căsătorise cu fiica vulgară a văduvei unui plantator de ceai oarecare. S-a dovedit a fi o tîrfă după cum ne și așteptam — nu dorim să mai vină pe aici. Dar asta n-are nimic de-a face cu băieții. Firește, ei vor dori să-și vadă mama, indiferent cu cine trăiește. Și așa se și cade. Vor dori să vină și aici, iar noi vrem să-i vedem aici. Numai fiindcă voi aveți sentimente reci și scrupule exagerate nu înseamnă că strănepoții mei trebuie să fie îndepărtați de casa aceasta. Le vei scrie mîine, Jackie, și tu la fel, Hubert, ca să le spuneți că, dacă vor sau nu să-și vadă mama e treaba lor, dar noi îi dorim aici. S-a înțeles ? Bun. Ei, acum să dormim cu toții un somn liniștit. N-o să mai am nevoie de dumneata, soră Harper.

Și nici n-a mai avut, căci, dimineața, s-a constatat că murise în timpul somnului. Infirmiera Harper care, în definitiv, era calificată în geriatrie, a explicat cît se poate de clar cauza morții bătrînului. Toată vina o purta băiatul

care-l stîrnise să vorbească atît de mult la prînzul de duminică. Iar această opinie a ei i-a fost redată cuvînt cu cuvînt lui Piers de către Ralph Tucker, cînd s-au întîlnit într-o după-amiază din întîmplare în Trafalgar Square.

— Eu nu ştiu nimic despre asta, desigur. Dar așa vorbesc toți.

Moartea bătrînului ar fi putut duce la o reconciliere, dar tocmai dimpotrivă, a făcut cearta hotărîtoare, deoarece fiecare parte a afirmat că bătrînul Mosson fusese ucis de partida adversă. Și, o dată ce acest lucru a fost repetat de două, trei ori în public, a atîrnat greu în balanța motivelor morale potrivnice iertării și împăcării.

Premiera

AH ! UVERTURA ! SEDEA CHINUIT DE ACELEAȘI sentimente de teamă și nerăbdare pe care le încercase la fiecare dintre cele șase repetiții generale. Acele acorduri lente, pompoase ale instrumentelor cu coarde ce păreau un marș de mare ceremonie către nicăieri. În mod sigur nu către piesa *lui*, nu către producția *lui* care avea să urmeze.

Nigel admitea că, de fapt, uverturile lui Lully, „una din marile lui inovații“, nu sugerau niciodată prin vreo melodie sau arie — atît cît putea sesiza Piers —, nici printr-o singură măsură exact ceea ce avea să urmeze.

— Ele pregătesc *starea de spirit*, Piers. O curte regală, poate mai mult decît orice alt public, din cauza autocrației sale, a ideii înalte despre sine și a voinței de fier, ca și din cauza frivolității sale elegante, trebuia cucerită, subjugată ca să asculte.

Ei bine, aceste acorduri grave, „maiestuoase“, ne „pregăteau“, fără îndoială, pentru solemnitatea cu care prologul avea să ne înfățișeze plăcerile goale de conținut ale Epocii de aur renăscute, manierele ceremonioase de la curtea lui Ludovic al XIV-lea ; oricît de puțin anunțau opera, ele o „deschideau“. Iar acum, această a doua mișcare ce elimina plictisul introductiv, acest săltat menuet dădea o indicație despre numeroasele dansuri care aveau să vină ; nimic deosebit în ele însele, dar, așa cum ajunsese și el să afle în decursul ultimelor săptămîni, transmițînd un fericit sentiment al comunității, o trecere la mișcare, o afirmare a vieții, a unei emoții manifestate față de lumca eroică, statuară, recitativă a zeilor și a eroilor care își exprimau pasiunile lor omenești elementare cu

marmoreeană constrîngere. Și, desigur, la sfîrșit, mișcarea a treia a uverturii, dramatica încheiere concentrată în instrumentele cu coarde — în care, cu toată urechea lui muzicală neformată, îi plăcea să creadă că, după nenumărate audiții, reușea să găsească o delectare specială în execuția violei — îl transporta dincolo de orice critică lucidă.

Totul îi devenise limpede pe măsură ce înaintaseră repetițiile și, *Gott sei dank*,¹ la fel și echipei de actori. Iar acum, pe cînd ultimele acorduri stăruitoare ale uverturii se stingeau într-o calmă acceptare a tragediei, spera un singur lucru : că tot ceea ce înfăptuise el pentru punerea în scenă a operei va fi la înălțimea celor făcute de Nigel pentru muzica ei. Căci avea impresia că, și după intensul studiu al partiturii manuscrise de la Biblioteca Națională franceză, Nigel fusese constrîns să furnizeze neconținut orchestrație, pînă și ritm, din alte opere ale lui Lully, sau să inventeze el din adîncă sa cunoaștere a muzicii aceluia secol.

Piers își reaminti brusc, cu ușurare, că această excepțională dispoziție de modestie în fața muncii colaboratorului său se instalase în el de la premierele celor mai faimoase și reușite puneri în scenă ale lui, cele pe care el însuși le îndrăgea cel mai mult dintre toate — *Doctorul în dilemă* la Edinburgh, *Othello* la Chichester, *Trei surori* la Old Vic și, mai presus de toate, admirabila, neuitata premieră cu *Solness constructorul*. În toate acele seri nădăjduise smerit că munca lui tenace va fi privită ca un lucru bine executat ; evoluase de la siguranța prezumțioasă a geniului la modesta rugăciune pentru recunoașterea meritelor.

Că Nigel repurta un succes s-a putut înțelege de îndată, după evidentele aplauze prelungite și, mai mult încă, după mobilitatea trupurilor acestui public, tot atît de exigent pe cît era de distins, care umplea „marea sală“, marea lui sală, cum o putea numi în scara aceea. Zîmbi la gîndul că, acum, avea prilejul să-și exercite simțul intuitiv cu privire la un adevărat succes de premieră, nu într-un

---

¹ Slavă Domnului (germ.).

teatru public, ci în propria lui locuință. O, fie voia destinului, își șopti el, să aibă loc aici, la Tothill, un zbor miraculos, o repetare a multelor, fericitelor victorii teatrale din ultimii ani. Nu, dragă Doamne, nu una din acele puține, dar obsedante căderi glaciale care, când și când, îi amenințaseră cariera ascendentă. „Nu-mi pedepsi acest acces de hibris, fiindcă e doar culminarea unui vis de adolescent. Sau, dacă e necesar să fie astfel, fie ca prăbușirea mea, aidoma acelei a lui Phaeton, să umple lumea de teamă și uluire.“

Mașinal. își oferi succesul cu *Phaeton*, al său și al lui Nigel, dacă într-adevăr succes va fi, ca un prinos Olimpului artelor — mitic, sau existent numai într-o transcendență mistică, ce importanță avea ? — și lui Lully, care se înălța acolo printre „cei mari“, și totodată umbrei mai palide a libretistului Quinault (căci te puteai încrede în Lully că-și va pune în umbră textierul chiar și în „lumea umbrelor“). Îi oferi lui Lully succesul din seara aceea, după cum fostele sale triumfuri le adusesese prinos, rînd pe rînd, lui Shakespeare, Cehov, Shaw și Ibsen. Și, pentru o clipă, i se păru că vede zîmbetele sardonice ale acelor genii covârșitoare contopite într-unul singur, imens, în fața omagiului adus. Căci cine putea ști mai bine decît ei cît de puțin e în stare un artist să aducă ofrandă altcuiva decît propriei sale Arte, care cu greu poate fi despărțită de el însuși ?

Dar chiar și Lully — știa el bine — chiar și acel împietrit și brutal arivist ar înțelege că munca artistică a regizorului înseamnă totodată un act de omagiu și de dragoste față de creatorul operei reprezentate. Nici un artist n-ar dori să fie realizat de cineva — actor, cîntăreț, dirijor sau regizor — care să nu ardă de flacăra ambiției artistice ; nici unul nu s-ar simți onorat de orice alt gen de empatie. Ei bine, dorința aprigă de succes a lui Lully și dragostea lui pentru propria-i artă erau egale în seara aceea de ardoarea domnilor Nigel Mordaunt și Piers Mosson, ca să nu uităm nici impetuosul eu artistic al clocotitoarei și pasionatei soprane, Katherine White, al maniacului, dificilului, fascinantului bas, micul Ejnar Gössling, și al eroului Phaeton, acel nesigur, viclean, tînăr și

divin altist, Marc Gorbeau. Și, Dumnezeu, da ! de peste douăzeci alții, de întregul ansamblu. Așa și trebuia să fie.

Nigel câștigase un punct asupra lui ; savura bucuria acestui triumf de început, al uverturii, căci surîsul lui, ușor amuzat, de căpitan al unei echipe de crichet, arăta, în timp ce făcea semn orchestrei să se incline, cât de mult își considera colectivul de muzicanți ca parte din el însuși. Al dracului ! Ba nu, fie binecuvîntat ! fiindcă pretinsul aer de falnic dispreț față de aplauze cu care se așeza acum la clavecin, după ce fusese sculat de trei ori în picioare de aplauzele prelungite, îi aminti pe loc incredibila ușurință cu care el, Piers, stabilise raporturi de parteneri egali cu directorul muzical în această primă, și cu siguranță ultimă tentativă a sa în domeniul operei.

Dragul de Nigel ! Se iscase între ei o singură discuție adevărată — în legătură cu plasarea orchestrei. Și iată unde ședea acum Nigel — în umbra scării principale. Exact acolo unde el, Piers, îi dăduse ordin să stea — mă rog, îi sugerase, obținînd satisfacție. Ce binecuvîntați sînt toți cei care cedează în fața voinței noastre ! În orice caz, își putea permite să-i binecuvînteze pe toți, deoarece în seara asta nimeni altul decît el, Piers Mosson, nu trăia aievea un vis ce-i stătuse la inimă timp de doisprezece ani, poate chiar douăzeci, de cînd rămăsese cutremurat de venerație, dar triumfător, la vîrsta de opt ani, sub imensa lanternă.

Iar acum lumina (mulțumită priceputei mînuiri de către Ralph a echipei de electricieni profesioniști și a normelor sindicale) izbucni brusc și puternic pentru a revela „epoca de aur“, grădinile și palatul zeiței Astrée. Și totul se desfășura așa cum nădăjduise el ; cei patru mari pilaștri negri, răsuciți, reflectînd intensă lumină aurie ce inunda avanscena dintre ei, făceau prin nu știu ce magie să pară întreaga scenă mai strălucitoare. Iar deasupra o pîclă de aur ascundea vasta frescă a căderii lui Phaeton pictată pe plafon, atîta timp cît lumina se revărsa de sus din lanternă, răspîndindu-se pe întreaga scenă. Pe drept cuvînt zeița Astrée putea să cînte, împreună cu corul ei, „în acest loc totul rîde fără încetare“, iar slujitorii să-și danseze pastoralele într-o calmă, echilibrată voioșie.

Era o scenă fermecătoare. Își dădu seama dintr-o ochire că avusese dreptate în privința decorului de pânză, întins între două uriașe turnuri de oțel ce se înălțau pînă la galerie. Acolo, acoperind tot capătul sudic al sălii, nu se vedeau palide crînguri și temple de Claude¹, așa cum i se recomandase insistent, ci scînteierea potolită a celor mai riguroase straturi cu lalele și simetria precisă a statuiilor, urnelor și tufișurilor de mirt cu forme ciudate — într-asta stătea gloria *adevăratului* parc al lui Ludovic al XIV-lea de la Versailles, nu în clasicul Elizeu pastoral născocit de imaginația pictorului. Avea senzația că-l aude parcă pe bătrînul Eustace murmurînd :

— Mm. Exact așa cum am sugerat eu. Poate că nepotul meu milionar va fi acum ceva mai larg. Eh, coșcarul bătrîn va trebui să primească un cec serios, chiar dacă recompensele în bani nu se mai terminau cu el niciodată.

Acum vocile de soprane înălțate în cor erau atît de cuceritoare încît nu se mai simțea capabil să facă nici o observație critică — „totul zîmbește, totul e așa cum dorim”. Traducîndu-și cuvintele, îi revenea în minte toată suficiența infatuată a textului pe care avusese intenția s-o satirizeze în acea producție școlară avortată. Surîse la gîndul naivității lui tinerești de atunci — fusese capabil să depisteze mulțumirea de sine, se temuse ca nu cumva atmosfera înăbușitoare a familiei Mosson să nu-i distrugă viziunile de glorie, dar nu văzuse forța deplină a bucuriei tihnite, a fericirii asigurate. Desigur, el personal nu cunoscuse aceste lucruri niciodată cu adevărat, nici chiar acum, dar le văzuse prea mult la alții ca să le ia în batjocură așa cum ar fi făcut cu zece ani în urmă — la Pratt, de pildă, de cînd moșteniseră palatul Tothill, la Kate, la începutul căsniciei lor, cînd pînă și el trăise luni în șir într-un paradis al iubirii și al răgazului, la Ma și la Jim, chiar în absurdele lor scrisori expediate de la Umtali („Sufletul mamei, dacă ai putea să vezi cît de mulțumiți și prietenoși sînt negrii, o adevărată lecție pentru noi, suprasofisticații albi, cum spune Jim”).

---

¹ Lorrain. Claude Gelée (1600—1682), pictor francez, unul dintre maeștrii peisajului. Lirismul viziunii sale s-a exprimat prin orizonturi îndepărtate, învăluite în lumina zorilor sau a amurgului.

Dar nu trebuia să îngăduie ca locul acțiunii, miracolul împlinit al „palatului transformat“ să-l distragă de la acuitatea ochiului de regizor. A rătăci înapoi pe ulița amintirii în această reprezentare dată la Tothill, acum că era realizată, însemna un pericol pe care, spre norocul lui, îl prevăzuse.

Se concentrează asupra mîndrei figuri a lui Saturn în momentul cînd intra în scenă Zeul „mulțumitei epoci de aur“. Peruca neagră cu bucle lungi era prea înaltă — o sugestie a suveranului francez se cădea să existe, *asta* păstrase în chip nimerit din ironia lui de adolescent, dar nu trebuia să meargă pînă la caricatură. Își notă indicația să fie ușor coborîtă. Cu toate astea, ultimul cor de bași și soprane — „universul întreg admiră pe-acest erou, autorul unui atît de plăcut repaus“ — reducea într-adevăr „epoca de aur“ la tihna unui bine condus azil de bătrîni, sau așa ar fi făcut dacă n-ar fi fost muzica minunată și magia scenografiei.

Un punct bun pentru Marjorie — își însoțea divină interpretare a ariei Astréei cu ușoara notă de complezență a unei regine convenționale. Era bucuros că-i dăduse și ei o coafură înaltă ca la curtea reginei Anne, sau după moda doamnei de Maintenon. Iar vocea de bas a lui Richard Dewey în rolul lui Saturn venea de la Ludovic al XIV-lea pierdut în adorație de sine. Atît cît să sublinieze trăsătura caracteristică, dar nu exagerat. Epoca de aur era prezentă, însă nu putea fi pe gustul tuturor.

Oricum politica, regii, ce importanță aveau? Deși parcă tot erau preferabili acestor blestemați teroriști. Avea impresia că-i sună în urechi și acum o surdă bufnitură cînd își amintea cum fusese întreruptă anul trecut premiera bietului Tim — iar Tim era un mare actor, cu tot caracterul lui exasperant, și premierele lui reprezentau evenimente mondiale. Dracu să-i ia de cretini și de nebuni! Ce înțelegeau ei? De ce să-și amestece meschinele lor sminteli politice într-un lucru atît de real cum e arta? Dar cu asta se terminase; atentatul se petrecuse în 1968, și oricum nu însemnase decît o foarte neenglezească revărsare a dezordinii și a terorismului din Franța. Destul cu Ludovic al XIV-lea de Gaulle.

Epoca de aur și prologul se încheiaseră, Saturn și Astréc își așezaseră divinele făpturi pe două tronuri cu perne de satin de fiecare parte a avanscenei, unde se pregătiseră cu vanitate complezentă (ea, cu un deosebit de satisfăcut gest de aranjare a bretelei, evocînd sute de loji regale — o, draga de Marjorie !) să urmărească desfășurarea acestei opere despre Phaeton „despre care s-a vorbit atît de mult“. Mici rîsete încîntate din public îi confirmară că numeroși spectatori prinseseră poanta satirică.

Dar nu hohote de rîs. Nimic n-a intervenit în mod supărător în succesul de premieră al Libiei și al Théonei, în admirabilul duet de soprane al îndrăgostitelor respinse — „*Ah, qu'il est difficile que l'amour soit tranquille*“. „Ah, cît de greu e să iubești în liniște.“ Și, din nou, știu de la alții din viața lui cîtă amărăciune și tristețe simțiseră. Kate spunîndu-i — „Am stat de vorbă șase nopți săptămîna asta, iubitul, despre toată tensiunea și conflictele piesei pe care o pui în scenă. Te mai pot ajuta și în seara asta ? Nu. Am să-ți cer acum să mă ajuți tu pe mine, doar iubindu-mă puțin în pacea și siguranța pe care dragostea noastră ar trebui să ne-o dea. Nu putem pentru week-end-ul acesta să presupunem că nu există nici o criză în mersul repetițiilor ?“ Firește, a căzut de acord. A se afla împreună cu Kate, nu numai cu trupul ei, ori chiar cu blîndețea ei, dar cu întreaga ei ființă, fusese pentru el tot ce-și dorea, numai cu un an înainte. Îi înșelase însă așteptările, era prea preocupat de intrarea în scenă a Cordeliei la întoarcerea ei în Anglia. Dar piesa trebuia să-și continue cursul în mintea lui. Așa era el și nu altfel.

Iar acum Théone îi aducea imputări lui Phaeton într-una din cele mai frumoase arii ale ei. — „Dacă vrei să mă amăgești, încearcă să faci asta puțin mai convingător“, cînta ea. Și deodată îi apăru în față chipul lui George ; neașteptatele hohote de plîns ale lui George cînd el îi întorsese spatele în acea cameră de hotel, la Norwich, în turneu — George, a cărui senzualitate degajată fusese pentru el o consolare după sentimentul de vinovăție ce-l chinuise în urma divorțului de Kate. Și alte chipuri îi reveneau în memorie — Maureen, Olivia White, băiatul de

la Stratford — toți rugîndu-l, reproșîndu-i că nu juca piesa mai departe cînd toată viața din ea se scursese. Se forță să se reîntoarcă la piesa actuală, la realitate.

În sfîrșit, iat-o pe Climène îndemnîndu-și fiul, pe Phaeton, să urmărească gloria : „Fiule, gloria ta e unica mea dorință“. Recitativul, acompaniat de coarde și de clavicinul lui Nigel cu al său basso continuo, făcea din cele două personaje, mama și fiul, un minunat simbol al orgoliului și ambiției unite.

Avusese dreptate, perfectă dreptate să mențină toate figurile principale sub aspectul de statui — vii numai în mimică, impunători în superbia lor, mama și fiul, o forță de piatră a ambiției, după cum îndrăgostita respinsă, Théone, în postura ei perseverentă, fusese o durere de marmură. Își amintea cu plăcere de bătăliile pe care le susținuse cu cîntăreții — cu Katherine White : „Credeam că un mare regizor e aici ca să insufle operci viața teatrului, nu moartea monumentelor de cimitir“. Marc Gorbœau : „Dar ce vrei să spui ? Să stea pe loc ? Phaeton e tînăr, întregul lui personaj — cum să spunem — respiră mișcarea. Și vrei să faci din el o statuie ! Ceea ce ne dai e opera moartă a trecutului“. Dar pînă la urmă înțeleaseră totuși, după cum o dovedeau pozițiile statuare și minunat de expresivele schimbări ale feței din seara aceasta. Nici un fel de încercări naturaliste de a face senzație, sau de a înfățișa zeii, zeițele și eroii ca ființe sensibile la psihologia modernă ori la drama socială — doar statui și expresii. Cu toate astea, în privirile Marthei Roddam interpretînd-o pe Climène puteai-vedea licărind — ah ! de n-ar fi fost chipul plin și rumen de yankee — iubire, ambiție, teamă și chiar cruzime. Fără putință de tăgadă, cruzime exprima acum cînd își îndemna fiul, a cărui viitoare glorie era unica ei preocupare, să se lepede de fata care îl adora — „*Il faut que l'amour soit prêt à s'immoler, sitôt que la GLOIRE l'ordonne*“. „Iubirea trebuie jertfită, atunci cînd poruncește gloria.“ Nu-i prea plăcea accentul ei francez, dar vocea îi era la fel de îndrăzneată ca și privirile — ea fusese prima care sesizase ce dorea el. „E un fel de statuie cu ochi adevărați. Yeah ! O idee bună, domnule Mosson. Puțin cam înspăimîntător, dar e-n ordine.“ Dacă Ma ar fi fost capabilă să scînteieze din ochii ei o astfel

de ambiție — unde n-ar fi ajuns el acum ? Însă pentru Ma a existat întotdeauna, pe primul plan și înaintea tuturor, Jim. Oricum, astăzi se găsea alături de ea — și, spre a-i acorda lui Ma cele convenite, ea și cu Jim îl ajutaseră plătindu-i studiile la Oxford pînă la ultimul ban după groaznicul *débâcle*.¹

Dar venise din nou momentul mișcării. Și clipa punerii la încercare a unui nou Piers Mosson — maestrul mașinăriilor. Căci, pe cînd decorurile pastorale se strîngeau dînd la iveală marca, pe scenă începeau să intre zeii mării împreună cu ciudața lor suită marină. Da, Ralph și cu echipa lui găsiseră exact ceea ce trebuia. Într-un expresiv dans în trei timpi, în sunetul brusc al oboaielor și al fagotelor susținînd splendida execuție a coardelor, întreaga lume era acum din nou în mișcare — dansul grotesc, de măscărici, al slujitorilor zeului marin, și totuși, pe dedesubt, așa cum îi învățase el, presentimentul sinistru al grozăviei ce avea să vină, pentru că tocmai căpetenia lor, zeul Proteus, avea să profetizeze în curînd soarta nefericită a lui Phaeton. Dar mai întîi zeul trebuia să se rostogolească în grotă ca să se culce. O, la naiba ! unde era grotă ! Fir-ar să fie ei toți, fir-ar al dracului de Ralph ! Dar nici nu sfîrșise înjurătura cînd, mascată de grupul dansatorilor, grotă fusese împinsă pe roți la locul ei. Nu cumva era prea aproape de înalta coloană din partea aceea ? Nici una din măștile schimbătoare ale zeului Proteus, cînd încearcă să se sustragă de la prezicerea pieirii lui Phaeton, nu va putea să apară dintr-un asemenea spațiu îngust... ba nu, Ralph a calculat la milimetru — luminile se stinseră peste Proteus dormind, pe urmă străluciră din nou peste intrarea grotei spre a dezvălui rînd pe rînd imensul cap de leu (reșita desenului executat de Winnie Bishop !), o vînjoasă și înfrunzită creangă de stejar-de-piatră (după Winnie, se pare că asta trebuia să fie, fiindcă era un arbore mediteranian — ah, călătorii ăștia !), pe urmă o flacără, și în sfîrșit șarpele de mare cu trei capete unduind în aer din gura grotei. Dar șarpele de mare *nu mergea*. Știuse el dinainte că nu va merge. Avea un aspect

---

¹ *La débâcle* — dezastru (fr.).

sfios, amintind de Disneyland. Miine îl va tăia din scenă, orice va spune Winnie.

Însă Proteus nu mai putu să evite întrebările Climènei despre destinul fiului ei. Vocea de bas profund răsuna în cuprinsul „marii săli“ — „*Dieux, je frémis...*“¹. „Ambițioasă mamă, teme-te pentru fiul tău. Încotro te duci, tinere? Acolo vei găsi moartea.“ Cît de rău prevestitoare sunau acum coardele, ca și *basso continuo*. Și un singur bubuit mortal de tunet, anunțind pîrjolul, de la trompete.

Dar nimic, nici o avertizare de rău augur, ca din partea unui străbunic Mosson, nu-l reține pe Phaeton. Mai întîi trebuie să cîștige gloria pămîntească, înainte de a constrînge zeii să-i facă pe voie.

Nu aflăm la templul lui Isis spre a aduce mulțumiri zeiței pentru unirea lui Phaeton cu fiica regelui Egiptului, spre a-i mulțumi pentru faptul că a devenit moștenitor al unui tron lumesc. Dintr-o dată, ironia crudă a cumplitului sfîrșit al lui Phaeton, comparat cu subita, neașteptata moștenire a magnificului palat Tothill de care avusese parte el însuși, îl făcu pe Piers să nu-și găsească astîmpăr, cuprins de stinghereală, ba chiar de teamă. Nu! Copilării! Un motiv mai mult ca să înfățișeze tragedia eroului drept predestinată, dar glorioasă. Nu trebuia să se lase furat de farmecul palatului Tothill, îndepărtîndu-se de îndatoririle lui de regizor.

Pentru a se smulge de sub influența farmecului se lăsă antrenat de muzica sărbătorească a lui Lully, atent doar cu un ochi la porțile templului — vor reacționa oare dansatorii la brusca, sinistra închidere a porților, cu priviri înfricoșate suficient de rapide? Da, reacția a fost perfectă, nu numai la dansatori, ci și prin schimbarea petrecută în privirile statuilor nemișcate ale regelui, ambițioasei mame, triumfătorului fiu. Chiar și Ludovic al XIV-lea împreună cu a sa Maintenon — Saturn și regina lui — spectatorii regali urmărind cu amabil, condescendent interes ceea ce se desfășura pe scenă — tremurară o clipă la cele văzute. Iar apoi — muzica, dansatorii, statuile, toți izbucniră într-o manifestare de spaimă și oroare cînd porțile templului se redeschiseseră dînd la iveală flăcări uri-

---

¹ „Doamne, mă-nflor...” (fr.).

așe, umbre fantomatice și furii — da, proiectarea umbrelor a fost o idee realizată excelent.

Și în acest moment i s-a îngăduit Climènei singurul ei gest, când a ridicat brațul spre a-și opri fiul — pînă și ea, ambițioasă mamă — din călca fatală. Iar „celebra soprană californiană“, „Callas de la Los Angeles“, a interpretat splendid acest moment. Însă fiul ei nici n-a vrut s-o asculte. Vocea contratenorului vibră viguros. Se va duce în înalt la tatăl său, zeul Soarelui — „Numele meu glorios va răsună de la un pol la altul“. Aerul demn al lui Marc Gorbeau, în ciuda staturii mici, era tocmai ceea ce ceruse Piers. Era Phaeton eroicul. Același Phaeton, în aparență păstrînd imobilitatea statuii — da, Marc era mult mai inteligent decît părea — îndemînatec, aproape nevăzut, făcu un pas pe platforma acoperită de nori și într-o secundă, fu transportat, peste frumoasa balustradă din fier forjat a lui Tijou, sus în galeria sudică, unde, în strălucirea unei iluminări totale, îl aștepta zeul Apollo, tatăl său, în regatul Soarelui.

Jos, pe pămînt, regele Egiptului, Isis, lumea întreagă se întunecă. Cînd scena se luminează din nou, apărură dansînd și cîntînd Orele și Anotimpurile de la curtea zeului Soare. „Vino, tînăr erou, tot ce-ți dorești este al tău, vino să te bucuri de soarta-ți fericită.“ Sopranele, altiștii, bașii, toți îl întîmpinau cu căldură pe Phaeton în căminul regesc ce i se cuvenea. Cît de bună era muzica, gîndi Piers, indiferent de părerea experților — atît de ritmică dintr-o dată, și orchestrată atît de subtil încît nici un alt instrument nu acoperca sunetul coardelor. Cei doi contratenori, divinul tată și semidivinul fiu, își încheiară în stranie, semcălă măreție cutremurătorul, înfricoșatul pact de a-l lăsa pe Phaeton să conducă pe drumul său zilnic carul Soarelui. La început îl îngrijorase acest moment culminant cu înălțimi atît de inuzitate ale tonului vocal — nu cumva ar fi trebuit un bas pentru tată, un tenor pentru fiu ? Dar sunetele din seara aceea, deși originale din punct de vedere al înălțimii, îi liniștiră toate îndoielile. „În carul tău ceresc, îngăduie-mi să-ți iau locul, tată... Ah, fiule, ce-ai cutezat să-mi ceri ?... Ce faimă, tată, dacă izbutesc, iar dacă nu, ce țel mărcș !“ După asta, nici un fiasco nu mai conta.

Urma acum scurta viață a gloriei — are să meargă ? Da... eroul păși în carul tatălui său, suspendat de galerie — și se pierdu apoi în întuneric, pe cînd reflectoarele îl luminau pe triumfătorul Phaeton, pictat de Verrio, conducînd carul de-a curmezișul plafonului la treizeci și ceva de metri deasupra publicului. Și acea voce puternică, straniu de frumoasă, se auzi pentru ultima oară — în triumf : „Zbor. Gloria mea strălucește de la un pol la ăltul“.

Dedesubt, într-o măsură nesperată de nimeni, contrastele concepute de el între eroi — statui imobile — și mulțime — dansatori în continuă mișcare — ieșiseră cum nu se putea mai bine. Căci Climène își îngăduia numai atitudinea unei femei triumfătoare care aleargă, dar în jurul ei mulțimile de egipteni, indieni, etiopieni se învîrteau și se roteau în uluire și adorare, în timp ce reflectoarele urmăreau carul pictat în diverse ipostaze pe plafon. Toate instrumentele răsunau într-o unică armonie, în timp ce vocile, soprane, bași și contratenori, își înmănuncheau sunetele : „Un nou soare ne dăruiește o zi plină de farmec“. Și apoi — beznă. Glasul lui Iupiter se făcea auzit sus de tot, în lanternă, unde strălucea o lumină solitară. Glasul lui Iupiter, un bas profund (de fapt, glasul lui Saturn, al lui Ludovic al XIV-lea). Lui Piers, care știa că e o contrafacere, nu i se părea că vine chiar din cer. Dar intui că publicul era pe de-a-ntregul cucerit. „Cazi în mîndria ta“, iar din întuneric glasul mamei își azvîrli țipătul : „O, soartă nemiloasă ! O, prăbușire crudă !“ Și toate vocile masculine — bași și tenori — îi răspunseră : „O, nefericită cutezanță ! O. tristă sfidare !“

Pe urmă, brusc, tăcere. Singură lumina urmărea caii pictați de Verrio în teroarea și dezordinea lor — carul răsturnat, conducătorul, încă zîmbind trufaș, prăbușindu-se prin văzduh cincisprezece metri pînă la locul unde, din marea cupă verde de malachit, o mîină (chiar a cîntărețului) atîrnînd fără viață peste margine, era prinsă în focarul luminos.

Iar aici el și cu Nigel își îngăduiseră o înșelătorie, pentru că partitura lui Lully se încheia fără nici o tranziție. Dar acum trompetele și tobele își repercutară sunetele prin „marea sală“ într-o crudă parodie a triumfului, și glasul sono al lui Iupiter se auzi din nou de sus, din lanternă,

o singură dată : „Tombez !“¹ Mănunchiul de raze se despică în două spre a se fixa asupra fiecăreia dintre cele două surori jeluitoare care se prefăceau în sălcii, de strajă de-o parte și de alta a marii cupe unde fratele lor zăcea mort. Orice însuflețire pierise. Timpul stătuse-n loc.

Aplauzele izbucniră mai furtunos decât sperase.

Iar succesul era în totul sporit de contextul general. De fantezia exuberantă plină de măreție cu care Vanbrugh crease „marea sală“, solid întemeiată pe ordinea și sobrietatea lui Pratt. Întocmai cum propria lui carieră datora atât de mult fratelui demn de toată încrederea. Deie Domnul ca marele banchet din seara aceea, conceput de fratele său Pratt, să fie un triumf pe măsura celor obținute de el însuși și de Nigel, să fie ceva care să relaxeze tensiunea în care își ducea fratele său viața, severa, neîntrerupta bătaie de cap din acel birou de avocați, neliniștea misiunii de a menține societatea pe o cale dreaptă.

Tom, așezat între contesa de Chepstow și bătrîna lady Norah, fusese conștient toată seara că nu trebuia să-și îngăduie o relaxare completă, așa cum își permisese la repetiția în costume. Atunci se pomenise plîngînd cu glas tare în fața lamentației cîntată de Théoné pentru că Phaeton o părăsea. Cu siguranță că numai Van a știut să genereze în ochii cîntăreței expresia aceea de osîndă la suferință, el a învățat-o acel mic gest de disperare după amintirea cine știe cărui gest al bieteii Kate. Nu doar că ar fi fost în stare, sau ar fi dorit, să-și judece fratele. Geniul își are legile proprii și nu poate, ba chiar nu trebuie, probabil, să fie prea sensibil la cerințele altora. Iar Van încercase să facă să meargă căsnicia, asta o știa. Dar Kate nu înțelesese niciodată destul de clar că, atîta timp cît era concentrat asupra unei piese, toată ființa lui se dăruia acelei creații. Poate că-i era atît de neplăcut să se gîndească la întreaga evoluție a relațiilor dintre ei tocmai din cauza divorțului, pentru că, de la moartea lui Hubert, neîncetata lui ocupație de avocat legată de detaliile diverselor divorțuri îi apărea numai ca un șir de aluzii la natura josnică, vrednică de plîns a omului, o reeditare fără capăt a cun-

---

¹ Prăbușește-te ! (fr.).

plitei prăpăstii pe care sfârșitul mizer, sinistru al lui Hubert o dezvăluise.

Dar astea toate aparțineau acum trecutului — divorțul, moartea lui Hubert. În clipa de față totul era minunat — a locui la Tothill, a împărtăși, a simți apoteoza triumfătoare a cariere a lui Van alături de el, genul acesta de viață îi ușura întrucâtva propria-i ascensiune mai anevoioasă către succes.

Totuși, pentru o clipă, atunci când ascultase prima oară jalnica lamentație a Théonei — ce admirabil cînta această Katherine White ! — se gîndise cu regret la Kate : cu cîtă dragoste ar fi jucat ea rolul de amfitrionă la Tothill ! Cum ar fi întregit, fără îndoială, ordinea reclamată de o asemenea reședință dacă ar fi devenit stăpîna casei, elementul care lipsea de prea multă vreme din schema familiei Mosson. Și de aceea plînsese el — în public. Roșea gîndindu-se — din fericire publicul nu fusese numeros. Repetiția generală avusese loc în fața unui număr foarte restrîns de spectatori. Și cînd te-ai lăsat o dată prins în cursă, a doua oară știi să fii precaut... În orice caz, acum, în seara premierei, formidabilul „șarm“ aristocratic al ladyei Chepstow și veștejita zăpăceală aristocratică a ladyei Norah erau de ajuns pentru a-i opri lacrimile. Astfel că rămăsese așezat comod pe locul lui ca să vadă cum au reușit Piers și Nigel — căci, într-adevăr, muzica era mult mai emoționantă decît se așteptase — să pledeze cauza unui om care făcuse o tentativă peste forțele sale. Era însăși funcția lui, mai în fiecare lună, să se asigure că un nou Phaeton și-a primit răsplata cuvenită în instanță. Dar era uimitor să-și vadă fratele pledînd cu atîta generozitate cauza unuia care încercase să conducă — și chiar izbutise, cu măreție — carul Soarelui, a unuia care eșuase, ceea ce nu era cazul lui Piers.

Pe lîngă un asemenea triumf artistic, la drept vorbind nu mai părea important faptul că Van minimalizase pledoaria de apărare pe care Pămîntul i-o adresează lui Iupiter cînd lumea e în primejdie de a fi mistuită de flăcări. Probabil că toți cei care pășeau pe gheață, cum făcea el, exagerau astfel de primejdii — iată, de pildă, toate acele dezordini care se răspîndiseră anul trecut de la Paris ca o epidemie de ciumă, și exploziile de bombe ce

urmaseră. Veniseră într-adevăr ca o molimă, și se stinseseră la fel de repede și de complet. Trecuseră aproape șase luni de la ultima explozie întâmplată la Aldermaston.

Cît de immobili erau spectatorii ! -Cum îi captiva opera ! Pînă și contesa pierduse din vedere grațioasa cumpănire a ținutei sale — cu un braț răsturnat neglijent, cu atenția încordată asupra acțiunii. Lady Norah, dimpotrivă, părea zguduită de nu știu ce teamă asupra momentului și locului, vigilentă, ținută ca pe jărat. Tom spera ca banchetul pe care îl pregătise pentru ei — prima lui lucrare de artă publică — să se apropie de ceva acceptabil. Ah ! dacă bunica ar mai fi putut lua parte și ea ! Mai ales în noua ei dispoziție sufletească, deschisă la părerile altora, suplă, îngăduitoare, pe care trebuia să încerce s-o accepte cum făceau toți ceilalți. Lui îi venea greu să mistuie orice schimbare, fie și în bine. Totuși, cu o zi înainte, avusese impresia unei ameliorări ; i se păruse mult mai stăpînă pe mișcările ei decît lady Norah, cu toate că avea încă mersul nesigur.

Dar, o dată cu reaprinderea luminilor în sală, se alătură aplauzelor frenetice, răspunse cu ochii la privirea încîntată a ladyei Chepstow, de vreme ce nici un cuvînt nu s-ar fi putut auzi, și mișcă viguros din cap a încuviințare, față de orice înțeles vor fi avut nemaipomenitele grimase ale ladyei Norah.

Se simți numaidecît în starea lui de maximă agerime și eficiență. Lady Norah spuse :

— Dragul de Gobbi ! Părea atît de tînăr cu tunica aceea. Dar glasul lui avea parcă un timbru mult mai înalt. Firește, începe să se cunoască vîrsta, îți dai seama.

— Acela era Marc Gorbeau, contratenorul canadian de limbă franceză, lady Norah.

— Ea acceptă pe loc, fără nici o discuție. Ei, era necesar să fii o persoană adaptabilă, își zise Tom, ca să nu lipsești de la nici o premieră la nouăzeci de ani.

— Ah ! Acum înțeleg. De aceea am detectat accentul francezei canadiene. Am cunoscut atît de bine Québecul. Dar bineînțeles ! Mi-au vorbit despre el prietenii mei. Cîntă la Metropolitan, mi se pare că ziceau. Povestește-mi ce știi de el. E cîntărețul viitorului ?

Un contratenor la Metropolitan nu părea prea verosimil, chiar și pentru cunoștințele lui de amator. Dar își dădu toată silința să-i descrie cariera numai din frânturile de conversație pe care le prinsese ici și colo. Se temu că, la sfârșitul acelei înșiruiți, lady Norah nu-și făcuse o idee tocmai clară dacă el însuși, ea, ori Marc Gorbeau erau ai viitorului sau ai trecutului. Dar eforturile lui o amuzaseră în chip vădit pe lady Chepstow. Îi zîmbi cu indulgență și-i șopti :

— Ce om amabil și de suflet sînteți, domnule Mosson. Eu judec foarte mult oamenii după interesul de care dau dovadă față de lady Norah. Dar toți ne simțim inspirați în urma acestei minunate reprezentării. Aproape mă gîndesc, știți, că o invitație la Buckingham... Dar nu poți fi niciodată absolut sigur. Cînd mai pregătiți aici un alt spectacol, trebuie să mă anunțați și am să sondez terenul. Desigur, regina iubea mult palatul Tothill și vorbea adeseori de el. Așa încît sînteți bine cunoscuți la Palat. Dar poate la *următoarea* piesă pusă în scenă aici ? Căci va trebui să continuați cu asemenea seri. Nu vă mai dăm drumul după acest triumf.

— E triumful lui Nigel Mordaunt și al fratelui meu. Dar știu că Piers va fi încîntat de cele ce spuneți. Desigur, activitatea lui profesională nu-i lasă prea mult răgaz spre a-și satisface astfel de gusturi, dar îmi pun nădejdea că vom reuși să-l convingem. Și ceea ce ați adăugat încurajează mult. Aș sugera să conducem invitații spre salon. Vom lua acolo șampania înaintea dineului din „galeria cea lungă“. Eu o consider cea mai frumoasă încăpere din întreaga clădire.

— Cum așa ? Mai frumoasă decît această magnifică „mare sală“ a lui Vanbrugh ?

— Eu sînt puțin eretic în privința acestei săli. Pentru mine, palatul construit la origine de Roger Pratt constituie o arhitectură mai completă, mai plină de semnificație. Iar încununarea creației lui Pratt e, fără îndoială, „galeria cea lungă“.

— Cît de mult iubiți totul, comentă lady Chepstow. Îți face bine să auzi asemenea lucruri, domnule Mosson, în ziua de azi cînd a respinge totul e considerat culrea inteligenței.

Nu se mai considerase atât de apreciat de la debutul său în carieră cînd începuse să lucreze la biroul Clarke și Bingley, și cînd Sir Leonard îl încurajase pentru scurta expunere a complicatului caz de divorț Malcolm. Sau poate mai demult, la Oxford, cînd profesorul de la Colegiul Saint John care îi îndruma studiile de drept îi lăudase eseurile. Dacă asta însemna patronajul cercurilor de la Curte, părea un lucru cît se poate de măgulitor — dar el năzuise totdeauna după premii. Numai cînd erau binemeritate, desigur. Își dădea seama, aproape împăcîndu-se amuzat cu ideea, că acum, de fapt, din ultimul an de cînd locuiau la Tothill, începuse să savureze fără rușine bucuriile vieții — indiferent dacă le meritase sau nu. Am să sufăr pe drept cuvînt, gîndi el, dacă ortolanii vor ajunge scrum sau sosul *suprême* pentru *ceufs mollets* va fi făinos ; dar știa că bucătarul șef nu-l va face de rîs. A angaja un bucătar cu adevărat de prima clasă fusese principala lui contribuție la întreținerea locuinței de cînd Piers moștenise domeniul.

Lady Chepstow i se adresă :

— Dacă masa dumitale va fi tot atât de bună ca și punerea în scenă a fratelui, ce seară superbă vom avea. Sînt vestită ca gurmandă.

— De unde ați știut că meniul și băuturile mi-au fost încredințate mie ? întrebă Tom, nu cu neliniște, ci din curiozitate — oare persoanelor care au legături la palatul Buckingham li se dau asemenea informații dinainte ? Poate va fi necesară și nu știu ce datină veche cu gustatul felurilor ca să nu fie otrăvite. Simțea în seara aceea dorința de a afla tot ce era nou pentru el, era gata să primească orice-i aducea întîmplarea. Alesese șampania ca un cunoscător, în orice caz, reflectă el, în timp ce își bea cupa cu deliciu.

— O, eu sînt o cititoare avidă a cronicilor mondene, continua să vorbească lady Chepstow, și, bineînțeles, n-au mai scris decît despre familia Mosson de la... — amintirea naturii morții lui Hubert, își dădu el limpede seama, o făcu să se oprească pe pista pe care o apucase, întreprîndu-și fraza. Asta îi coborî puțin aprecierea despre ea : oamenii n-ar trebui să se împiedice de nici un ciot. Totuși, o scoase din încurcătură.

— De la romantica moștenire a fratelui meu. Da. Piers se înfurie îngrozitor fiindcă mici note de scandal apar mereu, pe neașteptate, printre tăieturile din presă despre punerile lui în scenă.

— Ei bine, acum pe dumneata te-au luat drept țintă. Cordon Bleu cu diplomă și tânăr avocat care promite. Dineuri de celibatari, un adevărat vis pentru gastronomi.

Lady Chepstow aproape cocheta cu el tachinându-l.

— Cum oare ai reușit să îmbini două cariere atât de neasemănătoare ?

— O, viața unui avocat e foarte dură. Mi-am dat seama curînd că aveam nevoie de o ocupație distractivă, ceva care să mă relaxeze seara. cînd mă-ntorc de la lucru, și mi-a plăcut întotdeauna bucătăria fină. M-am hotărît să urmez un curs de Cordon Bleu imediat ce am plecat de la Cambridge, înainte de a intra la biroul Clarke și Bingley. Asta însemna că, oricît de multe lucrări trebuia să iau acasă, aveam mai întîi ceva care să-mi abată gîndurile în altă direcție, ceva manual și totodată cerebral — bucătăria bună cere să-ți folosești creierul, pot s-o afirm — în fiecare seară înainte de a studia dosarele. În felul acesta, mă destindeam cu ceva care merita să fie mîncat și un vin care merita să fie băut. E un regim civilizat, socot eu, iar civilizația pune capăt panicii și încurajează munca.

Afară de cazul, îi trecu prin minte, cînd trupul gol al unchiului tău e găsit într-o casă de întâlniri de suburbie, cu răni încă sîngerînd de pe urma bicelor. Dar amintirea era departe acum.

— Și nu te-ai îngrășat ? îl necăji ea.

— Nu, după cum vedeți. Joc *squash* în fiecare dimineață, înainte de a mă duce la serviciu.

— Ar fi trebuit să faci parte din familia regală. Pe ei numai regimul îi ține, pot să ți-o spun.

— Cred că asta e la baza tuturor instituțiilor care ne salvează de haos, răspunse el.

Dar acum li se alăturase Piers.

— Mi se pare că mie îmi revine plăcerea de a vă conduce la supeu, îi spuse el contesei. Dar mă tem că trebuie să așteptăm să se schimbe cîntăreții. Au obiec-

tat să apară în costumele lor de scenă. Actorii și actrițele sînt mai ascultători.

Lady Chepstow rîse. Iar lui Tom i se păru că rîsul ei suna mai familiar cu Piers decît cu el.

— Dar dumneata i-ai transformat în actori și actrițe, Sir Piers, zise ea. A fost uimitor să asistăm la o operă regizată, și nu numai prezentată. Toată acea melodramă pe care ne-o dau, de obicei, cîntăreții... Arată spre pînza lui Caracci, *Jertfa lui Isaac* : Știu că n-ar trebui s-o spun despre un vechi maestru — Caracci, nu-i așa ? — dar noțiunea de joc de scenă a cîntărețului de operă mijlociu seamănă mult cu o serie întreagă de picturi pe care am fost instruiți să le admirăm. Gesturile și atitudinile. În timp ce dumneata pui totul în priviri.

— Marii pictori, cred eu, *au știut* să facă exact acest lucru. Vreau să vă arăt *Capul Botezătorului* de Tintoretto. Să vedeți acolo privirea febrilă a Salomeei ! Și, fără multă vorbă, o luă cu el ca să-i arate capodopera.

O clipă, Tom avu senzația unei ușoare impoliteți din partea contesei care îl lăsase să cadă din undița flateriilor ei. Dar, la urma urmei, Piers era pește cel mare ! Piesa reprezenta lucrul cel mai de seamă. Stăpînul palatului Tothill era centrul reuniunii. Lucrurile se desfășurau așa cum se cuvenea. Iar în seara aceea avea și el rolul lui. Urma s-o însoțească la masă pe Katherine White, primadona. Ei bine, dacă ea resimțise sincer, măcar în parte, durerea pentru dragostea pierdută interpretînd-o pe Théone, Tom avea impresia că va putea s-o simpatizeze, deși a intra în relații cu una din marile voci i se părea ceva fabulos. În așteptarea ei, va sorbi încă o cupă cu șampanie.

Nu socotea că, în seara aceea, era nevoie în mod special să fie cu băgare de seamă, nu-și făcea scrupule peste măsură în privința unei moderații excesive la băutură, deși propriul lui spectacol abia acum urma să fie judecat. Ce fată frumușică era acolo ! Cu un aspect simplu, fără a avea vreun neplăcut aer băețesc. Atît de puține femei

tinere știau să aibă o mină inteligentă fără să sugereze sofisticarea, dar fata aceasta știa. Avu sentimentul că ar putea sta de vorbă cu ea multă vreme.

Tocmai atunci i se adresă :

— Mi se pare că dumneata mă conduci la supeu, domnule Mosson. Sper că va fi bun. Mi-e o foame teribilă după ce cînt.

În timp ce aspectul ei exterior era de nerecunoscut fără lunga tunică grecească, vocea avea, în ciuda unei nuanțe de eleganță căutată, minunatul, subjugătorul ton al cîntăreței.

Contesa îi amintise de caracterul abordabil și afabilitatea care constituiau trăsăturile stereotipe ale membrilor Casei regale și ale persoanelor ce țineau legătura cu Curtea. Dar, ca orice stereotipe, își opriseră revărsarea la fel de ușor. Pentru un motiv sau altul, el intuia că zeița aceasta a cărei voce îl mișcase pînă la lacrimi reprezenta ceva demn de încredere, ceva de durată.

Nu-și putea crede propriilor lui urechi cînd se auzi fălindu-se :

— Sper că are să-ți placă. E contribuția mea la reușita premierei. Vreau să spun că eu am conceput felurile de mîncare, nu că le-am gătit. Deși puteam s-o fac. Graba de adolescent cu care rostise cuvintele îi dădu un sentiment de jenă ; dar, privind-o, văzu că era mulțumită de el. Vino să vezi meniul, îi spuse, conducînd-o spre masa cu cartoanele locurilor de la banchet. Asta e ceca ce ți se va servi, iar ea citi meniul :

Oeufs Mollets La Vallière
Sole Colbert

Des Ortolans en petit chariot d'Olympe
Pommes de Terre à la Dauphine .
Petits Pois Frais à la Française

Sorbet Soleil

Fromage Triple Aurore

Ea remarcă, privindu-l, i se păru lui, intrigată dar încântată :

— Totul e legat ori de curtea lui Ludovic al XIV-lea ori de Olimp. Fratele dumitale îmi spune că sînt unul și același lucru. Ești la fel de ingenios ca și fratele dumitale, după cum văd. Ce înseamnă La Vallière ? Nu mă gîndesc la amanta suveranului, care s-a călugărit ; vreau să spun, cum sînt pregătite ouăle ?

— Sînt servite în mici tarte, răspunse el, pe un pat de vîrfuri fragede de măcriș și de sparanghel cu smîntînă. Iar pe deasupra, *sauce suprême*.²

— Ador măcrișul, zise ea, dar sper că sosul va fi așa cum trebuie. Chiar și la Picquier mi l-au servit un pic prea făinos. Și, poate n-ai să mă crezi ? la acel renumit restaurant de lîngă Rodez a fost pur și simplu cocă de lipit.

— La Cerf Volant — e scandalos ! Ei, astă-seară pot să-ți promit că totul va fi pregătît după toate regulile artei. Șeful bucătar e cel care m-a învățat cum se face.

— Ah ! Maeștrii noștri de cînt. *Pe ei* nu trebuie să-i criticăm niciodată.

Rîseră amîndoi. Tom spuse :

— Sper că nu-i critici niciodată pe ai dumitale. Astă-seară m-ai făcut să-mi dea lacrimile cu lamentația. Încheindu-și fraza se temu de rîsul sau de ironia ei, dar ea îi primi mărturisirea cu bucurie și cu degajare. Lui îi fuseseră insuportabile complimentele de cînd se știa.

— E drăguț din partea dumitale, spuse ea. Într-adevăr, Nigel Mordaunt mi-a spus că am fost în voce astă-seară. Eu personal am o bănuială că au existat momente cînd am cîntat strident, deasupra portativului. Dar autocritica nu e niciodată un ghid sigur. Mi-e la culme de frică de

---

¹ Ouă cleioase (*mollet* avînd însă și sensul de gambă) La Vallière ; Calcan Colbert ; Ortolani în mic car din Olimp, cu cartofi „à la Dauphine“ și mazăre fină, proaspătă, „à la Française“ ; Înghețată Soare ; Brînză Tripla Auroră ; Cupă Phénix.

² Sos fin, pregătît cu măruntaie de pasăre.

comentariile asupra jocului meu de scenă pe care le va face mîine fratele dumitale. Nu-mi iese din minte, după cele ce mi-ai spus despre faptul că te-am făcut să plîngi, că-mi va trage un perdea pentru cabotinism. M-a numit odată „Callas de la Coulsdon“. M-am născut la Coulsdon, înțelegi.

— Sînt sigur că Piers nu poate fi atît de violent.

— Cît de snob ești ! spuse ea, dar cu aerul că-i place așa cum este. În orice caz, e de la sine înțeles că e violent. Adevărații mari regizori trebuie să fie astfel.

Tom vedea că ei îi place să-l inițieze în privința lui Piers, dar Katherine spuse :

— Înapoi la producția *dumitale*. Ce este Sorbet So-leil ?

— E făcut cu scmințe de floarea soarelui.

— Sună foarte exotic. Nici ortolanii nu sînt păsări de toate zilele. Dar sînt delicioși. Cu toate astea, aș prefera să fim în august și să fie potîrnichi în locul lor. Parcă-i văd înălțîndu-se, dar nu prea mult, în micile lor care.

O dată mai mult, Tom se pomeni spunîndu-și gîndurile cu glas tare :

— E de necrezut, zise el, ai cîntat atît de frumos încît m-ai făcut să plîng. Și pe urmă, te pricepi la bucătărie. Și ai prins poanta meniului pe care sînt sigur că poate nimeni altul dintre cei de-aici n-o va sesiza. Iar acum spui că ai fi preferat potîrnichi, și, bineînțeles, asta e tocmai ce am avut eu intenția cînd s-a proiectat prima oară premiera de astă-seară, fiindcă trebuia să aibă loc în prima săptămînă din septembrie. Pe urmă, s-a hotărît să fie prezentată cu anticipație, acum, în iunie. Nu pot să-nțeleg, adăugă el, cum poți cuprinde toate lucrurile acestea în același timp.

— Ești un minunat factor de încurajare pentru soprane care au îndoieli în privința lor, zise ea. Cît despre gastronomie, ei bine, cînd am început să cîștig bani mulți, m-am gîndit că pot să-mi permit și eu un rîsfăț oarecare. Nu mă interesează, în fond, prea mult îmbrăcămintea sau bijuteriile, și sînt obligată, oricum, să călătoresc. Așadar, am luat hotărîrea să nu mănînc decît

în restaurante pentru *gourmets*¹. Vreau să spun în cele pe care le consider eu ca aparținând acestei categorii. Nu că ghidul Michelin ar greși întotdeauna, cum pretind unii snobi ridicoli. Îți dă, oricum, o primă de asigurare. Sînt de părere că dacă ești un *gourmet* autentic nu înseamnă că ești gurmand. Cel puțin asta am descoperit eu. Și a crește în greutate ponderală e tocmai pericolul care le amenință pe cîntărețe. Dar cum de te pricepi *dumneata* la bucătărie ?

El începu să-i explice, cînd un glas răsunător din apropiere se auzi spunînd :

— Ah, Nigel, constat că ai transcris, nu te-ai încurcat, din orchestrația pentru *Armide*. Eh, e opera de Lully pe care o cunoaștem cu toții. Dar nu s-ar fi convenit să consulți manuscrisul operci *Phaeton* la Paris ? Un fel de rîs puternic ca un răget, însoțind aceste cuvinte, îl făcu pe Tom să se-nfioare la amintirea vieții răscolite de teamă a lui Hubert. Ai consultat, dar n-ai găsit ce căutai. Asta ai de gînd să argumentezi, nu-i așa ? Și rîsul ca un răget de măgar se porni din nou.

Katherine spuse cu o voce discretă, dar nu în șoaptă :

— E Simon Harvester, cronicarul muzical de la „Morning Advertiser“. E foarte răutăcios și-i place să-l necăjească pe Nigel. Totuși, e, după cum își zice singur, marele meu adorator. Așa că pot și tebuie să-l salvez pe Nigel. Mă înțelegi, da ?

Dezamăgirea lui Tom a fost, probabil, evidentă, deoarece ea adăugă :

— Te rog, trebuie. Dar aștept dineul cu cea mai mare nerăbdare. Și să aflu despre *dumneata*, ce faci și cine ești, cum nici nu-ți pot spune. Oricum, cineva înspăimîntător se năpustește acum asupra dumatăle. E monstrul acela, Marina Luzzi. Pe mine mă îngrozește și, foarte probabil, m-ai vedea devenind insolentă de frică, ceea ce nu doresc. Ea îi întinse mîna, iar el i-o strînse.

Apoi îl auzi pe tipul de la „Morning Advertiser“ exclamînd :

— Ah ! divina Katherine ! Lîbațiile mele sînt la picioarele dumatăle ca de obicei.

---

¹ Cunosători de mîncăruri fine (fr.).

Iar acum, oroare, Marina Luzzi se năpustise asupra lui, împreună cu, oroare a ororilor, unchiul Eustace.

— Mm, făcu Eustace, iată o doamnă care dorea să știe dacă familia a iertat-o. Mi-am asumat răspunderea să spun da.

— Noi am trimis o invitație signorei Luzzi. Era un indiciu despre plăcerea noastră de a o revedea care nu mai avea nevoie de nici o confirmare, mi-aș fi închipuit.

Simți o tresărire de jenă când peste chipul îmbătrânit, vinețiu al lui Eustace trecu o crispă de fisticeală. Tom își dădu seama că folosisc tonul pe care-l lua față de clienți când descoperea că ascunseseră fapte esențiale din probatoriul înfățișat lui. Dar, obiectiv vorbind, modul în care Eustace supsesc de la Piers, și chiar de la el, de când fratele său moștenise domeniul, îl dezgusta. I se adresă Marinei :

— A fost dorința specială a bunicii să te invităm în seara asta...

Ea îl întrerupse cu revărsarea în torrent de altădată.

— O, dar e fascinant. Cum s-a schimbat ea, vreau să spun. Toată lumea vorbește despre asta la Londra. Nostima lady, i se spune. Mi-a trimis în Italia o scrisoare plină de afecțiune. Fără Maica Dumnezeu și flori albastre ! Numai cu lucrurile minunate care se petrec aici. Mă frământă gândul că e încă victimă a — cum îi spuneți ? — mitomaniei. *Nimic* nu se petrece aici la Londra. *Totul* e la Roma. Dar nu, în scrisoarea ei toate apăreau atât de nostime. Și nu prea multe despre 'Ubert. Mi-a fost teamă de asta.

Tom se întreba dacă sugrumînd-o ar fi oprit-o. Pînă și Eustace își apleca înainte chipul împurpurat și făcea :

— Mm. Mm. Mm.

Tom începu :

— Din nefericire și-a... Dar torrentul Luzzi se prăvălea mai departe.

— Mi-a spus că a ei a fost vina. Asta e adevărul. 'Ubert ar fi fost fericit dacă se însura cu mine, mi-a scris ea. Nu știu. Dar să nu mai vorbim de asta, i-am răspuns eu. Ororile rămîn orori. Acum e timpul distracției, așa i-am scris. Dar pentru ce nu-i aici ?

— A dorit foarte mult să fie de față, dar acum patru zile a avut un atac de paralizie. O, nu te preocupa. Nu e vorba de orori ! Tom își auzi cu mirare propria malițiozitate, dar, realmente, n-o putea accepta pe femeia asta, și, în orice caz, întregul subiect al bunicii transformate, „nostime“, îl zbuciuma și îl lăsa perplex. E mult mai bine. I-a afectat numai mersul puțin. S-ar părea însă că învinge și dificultatea asta. Sînt specialiști capabili la spitalul Saint Thomas. Are o cameră cu priveliște chiar spre fluviu.

— O, splendid. De data asta vocalele Marinei nu se lungiră, ci se opriră destul de precipitat pentru a lăsa subiectul în urmă. Și Piers unde este ? Ce triumf, premiera asta ! Ne-a învățat pe toți să-l iubim pe Lully ! E un mare talent această Katherine White ! Și Martha Roddam. O iubesc. E așa de urîță. Phaeton ! Nu sînt chiar atît de sigură. Un canadian francez ! Nu e tocmai amuzant. Dar oricum, fratele dumitale e personajul important. Cine altul ne poate face să-l ascultăm pe Lully ? Astăzi, e singurul englez care contează în Italia. Anglia e atît de *noiosa* ! Totul e la Roma. Dar despre el se vorbește, e-adevărat. Săptămîna asta eram la un dineu la Lily Farini ! E o americană plină de bani. S-a măritat cu Aldo. Toată lumea se duce la recepțiile ei. Prietenul meu Feltrinelli era acolo. E cel mai inteligent om din toată Italia. Vorbea cu Pasolini — „Singura figură la Londra e Piers Mosson“, zicea. Pasolini era de acord. „Toți ceilalți — terminați“, zicea. Pocni din degete imitînd gestul de respingere al marelui regizor de filme.

Nici chiar elogiile aduse lui Katherine White și lui Piers nu-l puteau reconcilia pe Tom cu Marina. Și, cu pieptul plat și rochia simplă, neagră, ca a unei fete de la orfelinat, cu părul drept, căzut pe umeri, și fața uscățivă de băiețel bătrînicos, arăta mai rău decît pe vremea cînd era numai fard, sîni, bijuterii și volane, cu zece ani în urmă. Dar, din fericire, îl zări pe Piers în apropiere.

— Vino-ncoa, Piers, strigă ea. Știi foarte bine că-mi place să stau de vorbă cu personajele importante. La Roma toată lumea vorbește despre Piers Mosson.

Tom nu se obișnuise cîtuși de puțin cu maniera îndrăzneată a lui Piers de la recepții, manieră pe care și-o

Însușise în rapidă sa ascensiune către faimă, dar acum o socoti binevenită, pentru că i-o lua pe Marina de pe cap.

— Iar tu, iubito, îi spuse Piers sărutînd-o direct pe gură, tu aduci o adiere de *dolce vita* în răsufleta noastră metropolă. Era limpede că ea îi gusta nuanța de sarcasm.

— Așa presupun, zise ea : ce vrei ? trăim în epoca lui Fellini. Nu cu zece ani în urmă.

Tom se simți liber s-o caute din nou pe Katherine, însă Eustace nu-i dădea drumul, vorbindu-i cu glas tare într-o mormăială nedeslușită, care avea intenția, chipurile, să fie confidențială.

— O, Doamne, tărăgăna el afectat silabele, am crezut că vom avea o chestie teribilă cu povestea aceea a lui Hubert, dar Marina e o snoabă perfectă, am fost salvați. Desigur, eu am părerea mea personală despre toată acea afacere imundă...

Cu hotărîre, Tom îl întrerupse :

— N-o placi pe această Luzzi pe care ai reintrodus-o în familie în numele nostru ?

Eustace se prefăcu că nu observă înțepătura.

— S-o plac ? continuă el în același stil tărăgănat. Nu-mi închipui să fie nimeni care s-o placă. E o femeie oarecum amuzantă, dar extrem de periculoasă, am impresia. Principala ei calitate este aceea de a fi înspăimîntător de bogată.

— Eh, așa e și Piers. De altfel, nici eu nu sînt prea sărac acum, cu venitul generos pe care mi-l acordă bunica.

— Dragul meu băiat, sper că v-am arătat și unuia și altuia aprecierea mea în privința asta. Cu privirea fățiș malițioasă din ochii lui negri, și cu bărbuța întoarsă în sus pe care o purta de cîtva timp, Eustace era însăși imaginea lui Mefistofel. Și, în chip vădit, resimțea o plăcere demoniacă să spună ceea ce dorea. Mm ! În privința teoriei mele despre Hubert... Vezi, eu sînt absolut sigur că el a fost încă o victimă a acestei societăți blestemat de permissive de care se vorbește atît. Vreau să zic, toată lumea era la curent că-i plăcea să fie bătut. Dar, bineînțeles, nu se sufla un cuvînt. De ce s-ar fi discutat despre asta ? Și, fiind un om bogat și cunoscut, se ducea în locuri unde, plătind bine, putea obține exact ceea ce dorea

în cea mai strictă intimitate. Pe urmă s-au înființat acele saune la care se puteau duce persoanele cu gusturi ca ale lui. Ca în Berlinul anilor douăzeci. Și, firește, domnișoara Whipwell, madam Birchezvous și tot restul profesioniștilor și-au făcut „debutul în societate“, după groaznică expresie care circulă actualmente, ca și cum ar fi vorba să fie prezentați la Curte. S-au stabilit în Soho, cu firme luminoase, ca să atragă turiștii. Natural, Hubert nu putea risca să fie văzut în asemenea localuri, astfel că a fost constrâns să recurgă la amatori — întotdeauna un dezastru ! Nu e de mirare că a fost asasinat, sau cam așa ceva, la Surbiton sau în cine știe ce altă suburbie infectă.

— La Arnos Grove, răspunse scurt Tom, pe tonul său cel mai juridic, și n-a fost vorba de asasinat, unchiule Eustace. Verdictul procurorului a fost cât se poate de clar — moarte prin accident. A avut un atac de cord și a căzut pe scară.

Dar Eustace nu putea fi redus la tăcere prin respectul față de lege.

— Oh ! Procurorii sînt în mod notoriu corupți sau stupizi, sau și una și alta. Toată lumea știe că bietul om a căzut pe treptele unei pensiuni și și-a frînt gîtul. Dar e învederat că fugea de o bestie de amatoare cu biciul în mîină, care-și făcea cu prea multă ardoare me-seria. Groaznic !

Pentru Tom era însă o seară norocoasă. Recepțiile i se păreau de la o vreme un lucru extrem de agreabil, căci un alt glas familiar îi suna acum în urechi, adresîndu-se lui Piers.

— Dragul meu, a fost superb ! Un spectacol cu mult mai bun decît tot ce mi-aș fi imaginat.

Dintre toate vocile (afară, poate, de una de curînd cunoscută) pe care le știa Tom, faimoasele intonații ale lui Sir Timothy Pleydell constituiseră delectarea și uluirea lui de cînd Van îl tîrîse mereu după el la teatru, din adolescența lor. Duse un deget la buze.

— Ssst ! E glasul lui Sir Timothy Pleydell, îi spuse lui Eustace. Cel mai mare actor al vremii noastre. Vreau să aud ce vorbește.

De astă dată întreruperea avu efect. Eustace exclamă:

— Sfinte Dumnezeule ! Pe cabotini nu pot să-i sufăr, și se depărtă. Dar, plecînd, îi fredonă lui Tom provocator :
Învăță-ne-ntru Tine a trăi / Curați, pe noi stăpîni, noapte și zi. / Să nu-ți aducem, dacă ne-o fi dat, / Un sacrificiu schilav, întinat. Tom își amintea prea bine dizgrațiosul imn de la școala pregătitoare, unde, pentru un motiv inexplicabil, se folosea *Culegerea de imnuri pentru „public school“*¹.

— Ah ! — Timothy, dragule ! Ce formidabil ! Ai dreptate. Numai frumosul meu Piers ne-a putut face să-l iubim pe Lully.

Sir Timothy își îndreptă asupra vorbitoarei privirea de nobil leu heraldic.

— Marina Luzzi, dădu lămuriri Piers.

— Marina, draga mea. Nu te-am recunoscut. Așa, îmbinînd direct una cu alta, se exprimă Sir Timothy, și depuse pe obrazul ce i se oferea o sărutare bărbătească. O, de operă vorbești, firește, superbă. Dar mă tem că nu asta mă face să cad în extaz. E normal că Piers realizează un triumf din tot ce atacă. La asta ne așteptam. Dar încăperea asta uimitoare — „marea sală“. Au auzit de ea, se înțelege. Și am un cult pentru castelele Blenheim și Howard. Însă asta e cu siguranță capodopera lui Vanbrugh. De ce a vrut omul ăsta să scrie comedie pentru West End cînd era în stare să conceapă asemenea miracole, n-am să înțeleg niciodată.

— Ai înțelege, Tîm, dacă ai accepta să joci în piesa pe care o voi pune eu în scenă la Haymarket, iarna viitoare — *Nevasta întăritată*. E o greșeală nepermisă ca actorul nostru cel mai ilustru de comedii de caracter din ultimele veacuri să nu dezvăluie publicului modern că Vanbrugh a fost cel mai mare autor de comedii al nostru. Ceea ce dumneata ai putea face. Și numai dumneata, consider eu. Vanbrugh scria *Nevasta întăritată* în timp ce desena planurile pentru Tothill. Poate din cauza asta Sir John Brute e cel mai frumos rol pe care l-a imaginat. Și parcă e tăiat pe măsura dumitale.

---

¹ Școală publică — impropriu denumită astfel în Anglia, fiind în realitate o școală particulară pentru cei avuți.

Gura de leu bătrîn a lui Sir Timothy se brăzda în atîtea bosumflări și surîsuri cum numai cioplitorii de piatră heraldică pot născoci.

— Mă flatezi prea mult, băiatule dragă. Dar voi, tinerii, vreți neapărat să mă clasați pentru comedia de caracter. Vă înșelați cu desăvîrșire, să știți. Partea mea tare e drama psihologică. Omul cu îndoieli. Solilocviile lui Hamlet actualizate. Totuși, dacă vei pune în scenă îndrăgita-ți *Nevastă întăritată* aici, în „marca sală“, aș putea să reflectez. Ar fi un omagiu adus admirabilului arhitect.

— Care, mă tem, nu și-a scris piesele pentru a fi reprezentate în case particulare, oricît ar fi ele de mărețe. Nici chiar în edificii create de el însuși. A scris *Nevasta întăritată* pentru West End și acolo trebuie să fie jucată.

Tom își dădea seama că Van era șocat de ceea ce considera el, în mod evident, drept o lipsă de simț al justeței și ordinei teatrale la bătrînul actor. Îi făcea plăcere că, în probleme profesionale, fratele lui avea o latură amintind atît de mult de stilul lui Pratt. Dar se mai simțea totodată inexplicabil de nefericit că un prilej de a repeta acea splendidă scară (și cu acest mare actor) părea pe cale să se piardă.

Se pomeni spunînd :

— Îngăduiți-mi să mărturisesc că *un* Mosson, cel puțin, ar fi copleșit să-l vadă pe Timothy Pleydell interpretînd la palatul Tothill orice ar alege el singur.

Sir Timothy fornăi pe nas de surprindere. Piers luă cuvîntul, cu o licărire de maliție în ochi :

— Fratele meu Tom rareori aduce elogii în public, Tim. Dar vom lua în seara asta o masă concepută după gustul lui și, probabil, vrea să pareze dinainte orice nemulțumiri.

— O, nu, sări Marina, *trebuie* să reprezinți încă o piesă aici, Piers. Cu Tim ca interpret principal. Asta va face Londra din nou interesantă. Și uite numai cît bine îi aduce perspectiva asta lui Tom al tău, care, de obicei, e atît de timid și de *noioso*. Arată de-a binelea frumos și fericit. Îi mîngîie brațul lui Tom.

Aversiunea i se citea, probabil, pe față, se temu Tom, fiindcă Sir Timothy îi veni repede în ajutor.

— Ei bine, domnule Mosson, dacă poți găsi o piesă, nu prea experimentală, dar nici prea convențională, cu un rol meditativ, de autoanaliză, pentru un vechi actor ca mine, o vom da aici la Tothill în timpul verii, când se presupune că sînt în vacanță. Și voi juca acest Brute al lui Vanbrugh pentru fratele dumitale la Haymarket, iarna viitoare. Poți aranja asta ? Și acum să-ți spun care va fi piedica. Piers o să aibă contracte încheiate pentru trei festivaluri aici, în Anglia, și pentru alte două peste ocean.

Van luă un ton de afectare specială. Tom vedea că nu vrea să scape din mîna oferta bătrînului actor, dar că avea nevoie de timp ca să reflecteze. Spuse :

— În realitate, e drept că am semnat un contract ca să pun în scenă *Solness constructorul* la Stratford, în Ontario. Și s-a discutat ca piesa să fie preluată ulterior de teatrul Guthrie din Minneapolis.

— Ce denumiri barbare ! exclamă Marina, iar sprîncelele încruntate ale lui Sir Timothy evocau pe „regele fiarelor”. Dar Piers nu luă nimic în seamă, ci, zîmbitor, scoase o hîrtie din buzunarul interior al hainei.

— Cea mai importantă ofertă o am aici, de la mama mea. A trimis telegrama asta lungă, Pratt. N-am avut încă prilejul să ți-o comunic. „Cele mai bune urări și succese la Tothill de la mine și Jim. Zice că de ce nu repeți aici, la Umtali, în liniște, departe de bombele teroriste din Anglia. Ce se petrece cu țara noastră, sufletul mamei ? Dragoste. Ma.” Așa că, asta este. Ofertă de a juca la Umtali ! De necrezut, nu-i așa ? — continuă cu un glas care-i spunea lui Tom că Piers avea intenția să lase deoparte chestiunea unei alte reprezentatii la Tothill — cum oamenii, cînd se duc în astfel de locuri ca Rhodezia, par să piardă orice înțelegere despre modul cum arată țara lor. Bombe teroriste ! Înseamnă că n-au citit un ziar englez de un an de zile cel puțin !

Figura lui Sir Tim deveni solemnă.

— Mă tem, zise el, că vorbești puțin cam prematur. Am auzit niște zvonuri de la Beale chiar adincaori despre un alt incident de soiul ăsta care s-a petrecut astăseară. La Aldershot, mi se pare. Unde spui că a explodat bomba aceea, Beale ? strigă el cu cea mai răsunătoare

voce scenică înspre lordul iubitor de operă, voinic ca un sergent-major, de la capătul opus al încăperii.

Lordul Beale își încreți fruntea și veni la el.

— Nu răspîndi știrea cu glas tare, Pleydell, fii băiat bun. Încă n-a fost difuzată în public. Dar se pare că au pus o bombă la Arsenalul de la Woolwich. N-am aflat ce avarii au produs degenerații ăia.

Reacția lui Piers îl tulbură oarecum pe Tom. Zise :

— Ei, dacă are să cunoască cineva gradul de avariere, dumneata vei fi acela, Beale. Vei primi negreșit autorizația de reconstrucție. Zîmbetul lui Piers nu-l împiedică pe lordul Beale să se depărteze. Piers adăugă : Sînt mulțumit, totuși, de facultățile mele auditive. Aș fi jurat că am auzit zgomotul surd al unei explozii, undeva departe, în timpul spectacolului. Și am avut dreptate. Dar o singură bombă nu înseamnă reîntoarcerea absurdelor dezordini și ineptii de anul trecut.

— O, ba nu, revoltele voastre de la Londra trebuie să fi fost uimitoare. Dezordinile de la Paris erau *noioase*. Acolo toți caută un nou 1848. Dar nu la *Londra* ! Aș fi dorit să asist la revoltele londoneze. Însă nu cu bombe. Sînt urîte și *noioase* ca orice se leagă de tehnologie. Marina tremură „cu șic” din umeri.

Atîta frivolitate în fața posibilității unor noi tulburări îl făcu pe Tom să simtă că ar fi fost cazul să intre cu disperare în panică. Și, natural, înțelegea necesitatea de a se alarma, fără însă s-o *resimtă*.

Tocmai atunci, o voce profundă, viguroasă, de americană se adresă foarte sonor, cu un efect de perturbare, tuturor celor de față :

— O, să nu mi-o luați în nume de rău, voi toți de aici, că am întîrziat atîta, dar m-am înțepenit în cadă. Era ușor de crezut după dimensiunile enorme ale persoanei care vorbea.

Și tocmai atunci Katherine White i se alătură lui Tom.

— După cum ai auzit, domnule Mosson, a sosit Martha Roddam. Acum poți să mă conduci la supeu, zise ea. Oricine a auzit-o, prin urmare, pe Callas din Los Angeles poate să înțeleagă de ce vorbesc cronicarii muzicali despre vocea ei subțire de mezzosoprană.

Tom o privi o clipă surprins. Apoi îl năpădi un val de fericire. Iată că era ușor malițioasă. Își dădu seama că edificase din virtuțile ei un ideal de perfecțiune, pînă cînd semănase îndoiala în propriul lui cuget. Acum dăduse la iveală o slăbiciune — era geloasă — dar lui îi păru, în timp ce-i oferea brațul, însăși imaginea desăvîrșirii.

O nouă piesă

CÎND CEI DOI FRĂȚI SOSIRĂ CA S-O VADĂ PE Jackie, infirmiera le spuse că erau la ea dinainte alți doi vizitatori — domnul și doamna Tucker.

— Sînt aici numai de cîteva minute, Sir Piers. Le voi spune că mai pot rămîne zece minute și pe urmă, dacă dumneavoastră împreună cu fratele veți sta cu lady Mosson un sfert de oră, cred că va fi de ajuns. Face progrese uimitoare. Vorbirea e aproape deslușită acum, și a mers pe toată lungimea coridorului și înapoi. Zice că aparatul de reeducare îi amintește de vremea cînd mergea pe bicicletă. Întotdeauna a fost așa de hazlie? Chiar și atunci cînd aiurează puțin, spune : „Ce glumă !“

Era limpede că nu exista la adresa bunicii nici o nuanță de sarcasm sau de iritare, cum se întîmpla cu privire la alternanțele ei de agerime și blîndete în epoca „științei creștine“, reflectă Piers. S-a născut a doua oară, își spuse el, fără Dumnezeu Tatăl și Mama ca s-o călăuzească — și se dovedea a fi o renaștere nemaipomenit de prielnică. Tom îi zîmbi infirmierei, cum constata regulat că zîmbește celor care apreciau meritele bunicii ; în schimb, tot ca de fiecare dată, se pomenea străbătut de un ușor tremur — mai era ea într-adevăr bunica lui ?

Dar nu încăpea nici o îndoială în privința bunei dispoziții a lui Jackie.

— Hei ! bine-ați venit, scumpii mei băieți. Le primi sărutările cu o notă recentă de cochetărie care îl amuza pe Piers în aceeași măsură în care îl preocupa pe Tom. Vreau sărutări adevărate. Nu atingeri de păsărele. Eu mă distrez aici. Și voi la fel ați făcut aseară, din cele ce mi-au povestit tinerii. Nu sînt în stare să-mi spună ce a fost mai reușit, muzica sau masa. Alți delphinium pentru mine ?

Dar privirea aruncată spre numeroasele nuanțări de albastru era superficială. Pune-le în apă, soră, te rog, și adu-mi-le mai târziu. Nu vrem să ne pierdem vremea cu florile când am vizitatori pe care mă bucur să-i văd. Așadar au venit la premieră toate figurile distractive. Iar acești doi tineri naivi au fost prea timizi ca să converseze cu cineva, astfel că nu-mi pot povesti nimic despre simpaticele nume ale cancanurilor mondene. A apărut însă o notă despre reuniunea voastră la rubrica semnată de Rodney Shannon, în revista ilustrată de care fac atîta caz infirmierele de aici. Mi-au citit-o azi dimineață. „Toată lumea, adică toate personalitățile“ și chestii de-astea. Și strălucitorul tînăr regizor a cărei carieră meteorică... și așa mai departe. Ne-am obișnuit cu asta, bineînțeles. Dar tînărul avocat care se ridică, al cărui meniu de mare gastronom a satisfăcut cele mai exigente gusturi... iată ceva nou. Se pare că s-a scris ceva și la rubrica restaurantelor din „Daily Telegraph“, despre un desert excelent — înghețată cu cremă de ouă, mi se pare. Dar oamenilor le place orice dacă se distrează. Scoase vîrfurile limbii spre Tom. Nu trebuie să-l lăsăm să se înfumureze prea tare.

Era însă mult prea dornică să audă numele tuturor oaspeților ca să ceară detalii despre operă sau despre supeu. În timp ce ea bătea din palme de bucurie la fiecare celebritate pe care o numea Piers, Tom avea impresia că întreaga seară devenea o ficțiune — trei sferturi din participanții la premieră îi erau, probabil, necunoscuți; mai prinsese din urmă cîte ceva din ceea ce numea ea „ritmul vieții“ în anul care trecuse de la moartea lui Hubert, dar nu chiar atît de mult. Se îndemna pe el însuși să fie fericit de fericirea ei și, într-adevăr, de cîtăva vreme propria lui fericire era prea sigură pentru a fi subminată, dar dacă ceva avea puterea s-o sape pe dedesubt, acel lucru era sentimentul de pantomimă aproape macabră pe care noua ei personalitate, atît de bine primită de ceilalți, i-o dădea lui. Ea, care fusese tare ca stînca, egoistă poate, dar o ființă de nădejde, neclintită în cunoașterea faptelor pe care puneă ca preț, părea un fulg pe creasta unui val — destul de drăgălașă, pentru că, deși atacul îi trăsese ușor buza de jos în partea dreaptă, ochii își pierduseră

vechea duritate de oțel și jucau acum, scînteind, dar cu blîndă moderație. Lui, însă, i se părea ca o păpușă bătrînă, drăguță, dar uzată. Spre a-i servi ceva care putea să aibă un înțeles pentru ea, întrerupse relatarea lui Piers ca să-i povestească despre lady Chepstow și lady Norah.

Succesul i-a fost imens. Dar chiar și așa, felul cum receptă ea reproducerea dialogurilor îi dădu o anumită tulburare lui Tom, deoarece, dacă o încîntă aluzia ladyei Chepstow la posibila manifestare a unui interes din partea Casei regale în eventualitatea altei reprezentării la Tothill, păru transportată în al nouălea cer de confuzia bătrînei lady Norah cu privire la interpretul lui Phaeton.

— Tito Gobbi ! Mă miră că n-a crezut c-a fost Carusso. Ce să zic, asta-i grozavă. Și nostimă. Hazul nu poate consta numai din zîmbete suave, în definitiv ; așa e ? Trebuie să se strecoare și puțină maliție ca să-i dea sarc. Și, vorbind serios, confuzia bietei bătrîne e o glumă bună. Cum, dar nu e decît cu zece ani mai în vîrstă decît mine. Reveni totuși la aluziile ladyei Chepstow. Prin urmare, membrii Casei regale vor să vadă palatul Tothill. Ei, dacă seamănă cît de puțin cu regina Mary, noi, cei de la Tothill, îi vom iubi. Privire directă, ținută dreaptă, strîngere de mînă hotărîită. Am adorat-o pe regina Mary. E o comandă regală, Piers, va trebui să înscenezi o nouă piesă.

— Așa îmi spun toți, dar am un program înnebunitor de încărcat.

— Program încărcat ! Mofturi ! Și de data asta — nu o operă ! O, știu că aveai visuri încă de copil în legătură cu „marea sală“. Și sînt sigură că erau frumoase. Cît aș fi vrut să văd și eu spectacolul, băiatul meu drag. Dar l-ai creat ieșind din structura ta de lucru. Nu — va trebui să dăm o piesă de teatru cu un subiect legat de trecutul palatului Tothill. Asta e ceea ce doresc. Și lui Hubert i-ar fi plăcut.

Glasul începu să-i tremure și ochii i se umplură de lacrimi. Ralph și cu Magda se duseră la fereastră și priviră afară, spre fluviu. Lui Tom îi făcu plăcere tactul lor. Piers mîngîie obrazul lui Jackie.

— Curaj, scumpo, îi spuse. Dar Tom o luă de mînă.

— Vă iubeați foarte mult unul pe altul. Asta contează, îi spuse. Ea, însă, nu voi să se lase consolată atît de repede.

— O, Doamne, nu știu. N-a avut nici un fel de distracții. Nu i-am îngăduit să aibă parte cu adevărat de petreceri. Din cauza asta s-a încurcat în stupiditățile acelea copilărești.

— A fost un om deosebit de inteligent. Lui îi datorez temeliile educației mele.

— Da, a fost, nu-i așa ? Tonul ei devenise vioi, social. Eh, n-are nici un rost să stăruim asupra trecutului. Trebuie să reflectăm la comanda regală. Din nou păru că scapă prin tangentă. Îi datorezi mult *lui*, nu-i așa, Piers ? Făcu semn cu mîna spre Ralph.

— Fără dirijarea efectelor de scenă datorată lui Ralph, *Phaeton* n-ar fi însemnat nimic, răspunse Piers cu fermitate. Nigel Mordaunt a declarat asta ascară, Ralph.

Ralph se întoarse și clipi din ochi către cei de față.

— Nici unul dintre dumneavoastră n-ați știut ce pregăteam noi la repetiții, pînă cînd a fost totul pus la punct. Noi, lucrătorii, vă aveam pe toți la mîna să facem ce poftim — cu vedete cu tot.

— E adevărat. Mi-am dat seama cît de sclipitoare erau ideile duminicale abia la repetiția cu costume. Și-i datorăm Magdei întreaga *raison d'être*¹ a prezentării spectacolului la Tothill. Sînt foarte supărat pe mine însumi și pe Tom că n-am avut grijă să cunoașteți toate persoanele interesante de ieri seară, așa cum s-ar fi convenit.

Fața de păpușă olandeză a Magdei se ridase puțin cu anii, dar era tot solemnă și drăguță.

— O, cred că societatea engleză nu permite asemenea intruziuni. La spectacol poate, dar nu într-o reuniune mondenă intimă.

Tom văzu că Piers voia tocmai să protesteze, dar Ralph adăugă înlemnita sa încuviințare.

— Mîini de tîmplar. Nu merge. Pe de altă parte, ați putea spune : educat într-un presbiteriu. Dar mîna ca de muncitor. Ei ar fi putut să refuze s-o strîngă. Și atunci eu poate i-aș fi scuipat în ochi.

— O, Ralph ! exclamă Magda, muștrătoare și în același timp pe un ton de adorație. Jackie însă era încîntată.

---

¹ Rațiune de a fi (fr.).

— Scuipat în ochi ! Ce grozav ne distrăm ! Bătu din palme. Ei bine — dacă ți-a fost atît de util, și tu îi poți fi util lui. Pune în scenă piesa băiatului. A scris o piesă cu un subiect din istoricul palatului Tothill. Tocmai ceea ce ne trebuie. Ceva care se leagă de Conspirația prafului de pușcă. Îmi închipui că e vorba de galeria subterană a vechilor călugări, între Tothill și palatul Saint Stephen. Ar fi extrem de interesant să descoperim *galeria* : ce ziceți ?

Păpușa olandeză păru că se însuflețește brusc cu un fel de viață violentă.

— Nu există nici un fel de galerie subterană. N-a existat niciodată. Am dovedit-o. E una din acele legende romantice ale trecutului. Vechile familii vor întotdeauna să le păstreze, am impresia. Dar istoria pretinde adevărul.

S-ar fi zis, gîndi Tom, că ea, și nu soțul ei, avea de gînd să scuipe oamenii în față. Ce susceptibilă e în privința lucrării ei, mai gîndi el. Pînă și soțul ei o calmă :

— Las-o mai încet, Magda !

Piers îi confirmă însă afirmația.

— Îmi amintesc că unchiul Hubert spunea exact același lucru. Că ai dezmințit legenda, adică.

Dar Jackie, la rîndul ei, era absorbită de propria-i dorință.

— Tot ce vreau eu e ca piesa lui Ralph să fie jucată la Tothill, Piers. Îi datorezi acest lucru, după cîte a făcut pentru operă.

Tom remarcă, aprobîndu-l amuzat, răspunsul de profesionist al lui Piers.

— Ralph știe că n-aș pune în scenă nici o piesă de-a lui decît pentru propriile ei merite.

— Ceea ce, dat fiind răspunsul dumneavoastră la primele mele piese, înseamnă „nu“.

— Îmi pare rău că am ajuns la acest subiect, fiindcă îmi dau seama că trebuie să fie dureros. Nu pot spune decît că am citit toate piesele pe care mi le-ai trimis în ultimii cîțiva ani și n-am socotit că sînt omul care să le pună în scenă. N-am avut sentimentul că aș putea aduce la îndeplinire ceea ce urmărești.

— Nu pricep. Ralph părea tot atît de nedumerit pe cît era de mîhnit. Sînteți un regizor care vrea să-și pună propria pecete pe tot ce face. Sînteți vestit tocmai pentru

asta. Aș fi crezut că piesele mele, scrise ca niște *happenings*¹ cu tramă largă, sînt anume create pentru dumneavoastră.

— Eu dau viață celor ce sînt cuprinse în cuvintele scriitorului, spuse Piers. Eu arăt care e înțelesul cuvintelor, dar trebuie să am forma care să-mi explice despre ce taină e vorba. Fundația, tiparul sînt ale scriitorului.

Ralph încruntă sprîncenele.

— Bun, atunci poate că *Freotul neutru* vă va conveni. E singura mea încercare de piesă cu construcție clasică. După toată bătaia de cap pe care mi-a dat-o ca s-o scriu, mă voi întoarce la *happenings*.

Piers îi răspunse fără să stea pe gînduri :

— Trimite-mi-o. Îmi face plăcere să mă uit prin ea.

Tom resimți o adevărată admirație pentru profesionalul amestec de formalitate și ton prietenos al fratelui său ; era exact atitudinea la care tindea el însuși față de clienții vechi ai firmei Clarke și Bingley, cînd dădeau semne că vor să se angajeze pe o cale riscată. Dar, spre propria lui surprindere, simți nevoia, ba chiar simți că are dreptul, de a interveni.

— O singură problemă mă preocupă în legătură cu piesa, zise el ; dacă se petrece în 1605² înseamnă că e vorba de vechiul palat. Și lăsînd la o parte faptul că, la data aceea, clădirea vechii mînăstiri trebuie să fi fost destul de neplăcută la vedere cu toate adăugirile Tothill făcute la întîmplare, pare absurd să pierdem orice legătură cu minunăția construcției Pratt-Vanbrugh — vreau să spun, va trebui să recurgem la decoruri pictate, nu-i așa ?

Obrajii rotunzi ai Magdei roșiră atît de tare, încît Tom se întrebă dacă întreaga ei figură nu se va transforma într-o brînză Edam.

— Îmi pare rău că trebuie să subliniez faptul, dar numai anumite întîmplări din istoricul familiei Tothill se pretează la dramă, domnule Mosson. Nu pot schimba

---

¹ *Happening* — spectacol sau divertisment cu caracter spontan sau improvizat, și la care, de obicei, iau parte și spectatorii.

² Anul Conspirației prafului de pușcă.

realitatea aceasta ca s-o acomodez cu gusturile rafinate ale personajelor din lumea mare.

Ralph din nou părea că vrea s-o domolească.

— Am luat ideea din cercetările Magdei, le spusese celorlalți. A muncit pe brînci.

— Iar tu ai făcut o piesă minunată din niște date seci, dragul meu. Apucă brațul soțului sub al ei și-l strînse cu putere lîngă sînii ei mici și tari ca merele. Piers zise :

— Sînt sigur că Tom se gîndea numai la dificultățile posibile de ordin practic. N-a fost nici o intenție critică.

— Fără îndoială că nu, afirmă Tom. Frații avură un schimb de priviri care spunea hotărît celuilalt — of, Dumnezeule, de ce-or fi vrînd niște oameni de mîna întîi în propriul lor domeniu să se avînte dincolo de posibilitățile lor ?

Urmă o tăcere. Nimeni nu părea să descopere vreo soluție. Dar tăcerea fu repede curmată. Odată mai mult Jackie bătu din palme.

— Am găsit : grajdurile ! exclamă ea. Există acolo o fundație autentică a clădirilor originale înălțate de călugări. Dar, de fapt, reprezintă o creație a lui Vanbrugh, nu-i așa ? Bunicul zicea că Vanbrugh a dichisit grajdurile ca pe niște femei deocheate care vor să pară demne de un baron. Doar știți cum îi plăcea să glumească.

Piers nu-și amintea atîta jovialitate la străbunicul său, dar fu frapat de idee.

— Ești ingenioasă, iubito. Grajdurile sînt, într-adevăr, una dintre cele mai frumoase fantezii ale lui Vanbrugh. Mie îmi amintesc întotdeauna de straniile lui visuri gotice de la Seaton Delaval. Copilăria lui explică asta — a crescut printre meterezele medievale de la Chester. Iar inspirația care-și face drum în noi din copilărie e cea mai profundă. Dumneata ce părere ai, Ralph ? Îți putem juca piesa în decorul acela ?

— Nu știu. Citiți-o și vedeți cum socotiți. Dar acum, lady Mosson, timpul vizitei noastre a trecut. Pe cuvînt, e o plăcere să vă vedem că faceți pași serioși înainte pe calea însănătoșirii.

— Da, e foarte adevărat, îl completă soția sa.

— Am venit fiindcă ne-am gîndit că v-ar plăcea să aveți noutăți despre grădina dumneavoastră, adăugă el.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc, le strigă Jackie în timp ce părăseau camera. Lui Tom nu i se păru că o interesa prea mult parcul palatului.

— Simpatici oameni ! zise ea după plecarea lor. Îmi făcusem o regulă, în trecut, să nu-i cunosc pe cei care lucrau pentru mine. Știi, așa se obișnuia. Și apoi, ei sînt ceva mai mult. Dar, oricum, are atîta haz să mai dai jos barierele.

— Bravo ție, iubito, zise Piers. Dar Tom nu spuse nimic ; principiul enunțat parcă nu i se potrivea bunicii pe care o respectase el odinioară atît de mult.

— Ei, domnule regizor, întrebă ea, cît are să ne coste toată distracția de ieri seară ?

— N-are să te coste nimic *pe tine*, bunico. Mi-am văzut visul realizat, și eu am să plătesc pentru asta. Nu mă sfiesc să admit că va fi destul de costisitor. O distribuție cu vedete ale operei lirice pentru trei seri, cu un public foarte restrîns, înscamnă o pierdere serioasă, chiar dacă am fixat prețuri mai mari decît la Glyndebourne pentru bilete plus supeu. Dar a fost splendid.

— Cît ? întrebă Jackie și, cînd el nu răspunse, ea adăugă : Doar nu vrei să indispui o femeie bătrînă și spitalizată. Dar, dacă nu-mi spui, așa vei face.

În cele din urmă Piers mărturisi.

— Cred că vom avea un deficit de circa cincisprezece pînă la douăzeci de mii de lire sterline.

— Ei, nu-i nimic, distracția se plătește. Cel puțin, tu n-ai să plătești. Preiau asupra mea întreaga sumă. Eu n-am de întreținut palatul Tothill, pe cînd tu ai.

— Dar unchiul Hubert a lăsat o avere imensă.

— Oh ! Nu-mi reaminti de economiile de zgîrie-brînză la care l-am silit.

— Eu zic că bunica îți face o ofertă extraordinară și se cuvine s-o accepți, spuse Tom. Din ochi îl îndemnă pe Piers să n-o chinuiască pe bătrînă.

— Îți mulțumesc din suflet, iubito, îi spuse Piers și îi atinse buzele cu o sărutare.

— Băiatul meu bun, zise ea. Și te vei gîndi serios la piesa lui Ralph, sau la vreo alta despre Tothill, îmi promiți ? Știu, firește, că fanteziile unci doamne nu pot orienta inspirația unui artist. Dar încearcă !

Tom vedea că Piers se află în primejdie de a ține isonul bunicii lăcrimînd, și el însuși se simțea oarecum covîrșit de fericire.

— Nu trebuie să te obosim, îi vorbi el, plecîndu-se la nivelul capului ei. Poți, într-adevăr, să vezi cum curge fluviul pe lîngă fereastra ta. Asta e minunat. Azi e atît de albastră apa.

— E mult mai minunat să vă văd pe voi amîndoi. Și pe toți vizitatorii mei. Ceea ce doresc sînt contactele cu oamenii. Dar astăzi o să vă dau drumul. În dimineața asta am în program să merg pe bicicletă. Știți, așa-i spun eu aparatului de reeducare. E atît de sclipitor. Îmi aduce aminte de velocipedul cu care mă duceam, ca tînăra fată, să-mi vizitez prietenii la Rhode Island. Pe atunci era ultimul strigăt al modei. Și programul ăsta mă obligă să ies din cameră. Printre oameni. Ea ca și cum aș merge călare pe aleea „the Row”. Oricum, voi ieși curînd de-aici, după cîte mi se spune.

În spatele afirmației se ghicea o nuanță de interogare, astfel că Piers întări :

— Așa ni s-a spus și nouă.

— Ce bine o să ne distrăm, zise ea. Nu că n-ar fi fost foarte drăguți cu mine cei de-aici. Așa e că-i o glumă bună să spun asta despre un spital ? Deși, într-unele privințe, sînt la fel de stupizi ca și cei cu „Știința creștină”. *Aceia* îmi spuneau că durerea nu e reală. Bineînțeles, era o absurditate. Dar cei de-aici au aerul să creadă că știu exact de ce survine o suferință, ceea ce e aproape la fel de stupid. La revedere, le spuse. Sînt de supravegheat la Tothill operațiile de pus totul în ordine, iar Tom are nevoie de odihna lui duminicală înainte de a-și relua munca la birou. Distrăți-vă bine !

Piers o sărută din nou.

— Și tu, iubito, pe bicicleta ta ! Îți mulțumesc pentru bani. Dar mai ales pentru extraordinara ta idee cu grajdurile.

— E cît se poate de adevărat, zise și Tom, dîndu-i sărutarea de rămas bun.

— O, n-a fost ideea mea. Ralph mi-a spus asta. Și îi concedie.

Frații schimbă priviri întrebătoare, pe jumătate triste, pe jumătate amuzate, în fața ciudatelor ei rătăcirii de memorie.

Veniseră cu un taxi, deoarece amândoi detestau să-și piardă vremea cu propriul automobil pentru distanțe mici. Iar acum nu găseau nici un alt taxi ca să-i ducă înapoi la Tothill.

— Nu-ți face rău să traversezi podul, Pratt ? întreabă Piers.

— Poate va trebui să te iau de braț.

— Încântat, desigur, răspunse Piers. Oricum, văzînd-o pe bunica atît de schimbată, atît de fericită și de reală, ar trebui să te simți mai încrezător chiar și cînd treci peste un pod.

— N-aș putea spune. În realitate, nu-mi *place* ideea transformării oamenilor. Parcă face din viață ceva lipsit de sens. Vreau să zic, cum putem edifica ordinea... ? Adăugă repede : Dar, bineînțeles, mă bucur s-o văd fericită. Și sînt sigur că, în cea mai mare măsură, așa este. Ție ți-a plăcut supeul ?

Piers rîse cu hohote. Și își putea permite s-o facă, întrucît se găseau pe pod, iar Tom nu-l luase de braț.

— A fost fantastic, și trebuie să mai dăm multe altele de felul ăsta. *Întotdeauna* uit să felicit. Nu i-am spus nimic aseară lui Nigel. Nu mă pot gîndi decît la propria mea muncă. În orice caz, tu faci atît de mult tot timpul pentru Tothill, încît am luat supeul ca o parte din activitatea asta. Fără tot ceea ce faci tu pentru mine, n-aș putea să-mi duc viața acolo. Nu continuîndu-mi lucrul în domeniul teatrului, ceea ce, desigur, trebuie să rămînă pe primul plan. Avocații și contabilii unchiului Hubert au fost de prima calitate, însă tu, Pratt, reprezînți coloana vertebrală. Aripa vestică a cea pe care o preferi, vreau să spun, ca să locuiești în ea ?

— Îmi place mult. Ordinea și simetria ei. E ca un vis întruchipat.

— Am impresia că-ți priește. Cel puțin, așa a spus aseară Leonard Bingley. Nu ți-am povestit despre entuziasta relatare pe care a făcut-o despre tine. Succesorul

lui la Clarke și Bingley — asta vei fi. Și avea senzația că viața la Tothill îți este extrem de prielnică, îți dă acel supliment de relaxare-încordare, cum s-a exprimat el, de care ocupația ta are nevoie. Are dreptate ?

— Cred că da. În mod evident, Tom era foarte mulțumit. Iar eu ți-am spus ce vorbea despre tine marele Matthew Langton. Toți criticii celebri sînt la fel de lăudăroși ca el ? Prin urmare, buletinele noastre școlare sînt satisfăcătoare, sufletele. E relaxant, nu ?

Într-adevăr, traversară drumul spre Saint Margaret într-o tăcere destinsă. Piers spuse :

— Știi, sînt sigur că dacă ar veni cineva, oricine-ar fi, să împartă cu tine aripa vestică, aș fi teribil de fericit.

— Oricine-ar fi ? O fetiță de doisprezece ani ? Îmi pare rău, Van. Am văzut destule lucruri de genul ăsta, prin intermediul altora, desigur, în procesele mai neobișnuite pe care le primim. N-am impresia că sînt croit pentru așa ceva.

Piers intuit că această tentativă de a șoca însemna o ripostă la ceea ce fratele său considera un amestec, un aer condescendent. Dar se hotărî să nu-și ceară scuze, să nu retracteze, să nu se arate șocat ; va răspunde cu aceeași monedă. Spuse :

— Eh, firește, am putea să dormim împreună, dacă ești decis să formăm o căsnicie.

De data aceasta, Tom căzu în cursă, exclamînd :

— Oh, Van, pentru numele Domnului !

Piers își ceru scuze.

— Iartă-mă. Știi că, după mine, nu există subiect care să nu poată fi menționat, măcar în glumă.

— Nu sînt atît de îngust la vederi. Țineam atît de mult la Kate, Van. Cînd Katherine White a cîntat lamentația Théonei aseară, mi-a revenit în minte. Te-a iubit nespus de mult. Oricum, căsătoria e modul în care văd eu lucrurile. E mai bine rînduit.

— E ciudat că-mi spui asta, fiindcă și eu m-am gîndit la ea, exact în același moment. Din cauză că a cîntat Katherine White atît de magnific, și e în același timp o femeie atît de agreabilă, bănuiesc. Dar nu putea să

meargă, Pratt. Kate voia mai mult din viața mea decât îmi era mie posibil să-i dăruiesc. Cariera mea — ba nu, arta mea, oricât de pretențios sună — trebuie să aibă prioritate. Și totuși, să știi că *a existat* o fată — sfioasa mea asistentă pentru provincie, Sally Leader — a cărei unică dorință era să se sacrifice pentru mine. O fată excepțională, de altfel, frumoasă, atrăgătoare, și o foarte bună asistentă. Dar n-am considerat că era corect.

— Dacă ea *dorea* ? Nu exagerezi cu tendința ta de a dirija oamenii, spunându-le ce trebuie să dorească ?

— Da, poate că ai dreptate. Am regretat de nenumărate ori de-atunci că n-am făcut pasul hotărîtor. S-ar putea spune multe în favoarea unei Hilde Wangel care să te îndemne : „Suie tot mai sus, Solness“. Vezi ! Gîndul îmi este, de fapt, la viitoarea mea producție. În orice caz, de ce nu te însori tu ? Mi-ar plăcea să văd că se ocupă cineva de tine. Cred de asemenea că, dacă te-ai căsători, sau ai trăi cu cineva, aș ști realmente că te simți în sfîrșit ceva mai sigur, altfel n-ai face părtașă altă ființă la tot ce ți se-ntîmplă.

Trecuseră de palatul Saint Stephen și se găseau în fața porților de la Tothill cînd Tom răspunse :

— Dacă aș accepta o legătură, ar fi numai căsătoria. Și s-ar putea să mă decid. În orice caz, reflectez acum la asta. Pentru prima oară mă pot socoti fericit.

Piers își dădu seama că deocamdată nu trebuia să pună alte întrebări. În timp ce străbăteau aleea principală, îi spuse lui Tom :

— Ei, unul din noi va trebui să dea un moștenitor pentru tot ce-i aici. Să sperăm că bunica ta va trăi ca să-l vadă. Între timp, eu trebuie să încerc să-i ofer piesa. Aș fi preferat totuși să nu fi fost Ralph cel care a scris-o.

— Pentru care motiv ?

— Pentru că piesele lui sînt dezgustător de obscene.

— N-ai să-mi spui că nu sînt respingătoare piesele moderne.

— Puține sînt atît de obscene ca ale lui — și mi le trimite cu grămada. Totuși, pe asta trebuie s-o citesc,

pentru ca să iau o hotărîre înainte de a pleca în Canada. Dacă ar cuprinde un rol gras pentru Tim, asta l-ar ispiți să joace și în *Nevasta întăritată* ; aş avea un argument în plus. Ştii ce, Pratt, nu vrei să citeşti şi tu piesa ? S-ar putea ca eu să fiu predispus împotriva autorului. Am parcurs prea multe pagini de-ale lui.

— Cu plăcere, dacă vrei tu. Dar ştii cât valorează aprecierea mea.

— Ştiu. De-asta ți-o cer. Pe urmă ne-am putea întruni — tu, cu mine, cu Ralph şi cu Tim — într-o zi din cele două săptămîni care urmează. Şi încearcă să epuizezi problema. Dar cu asta am terminat. Teatrul e un lucru prea serios pentru proptele, sentimentalism, terapie sau orice alte considerente din afara sferei sale. Iar Tothill a fost construit ca să fie o minunată reşedinţă, nu o sală de teatru. Eşti de acord ?

— Da, sînt, cu toată desfătarea de ieri seară. Totul la locul şi în ordinea lui.

Se întruniră spre a discuta piesa lui Ralph în bibliotecă. Părea, nu ştiu cum, cea mai potrivită încăpere pentru a ţine o şedinţă de lucru, deoarece biroul pe care-l stabilise Hubert pentru treburile domeniului era, în chip caracteristic, foarte mic, cu zidurile despuiate, inconfortabil, provocîndu-ţi senzaţii de claustrofobie ; în plus, gîndea Tom cu tristeţe, fiind, tot în chip caracteristic, cu siguranţă un cabinet particular. Biblioteca era adecvată, pe de altă parte, pentru că Ralph dorea ca Magda să fie de faţă ca să completeze fundalul istoric al piesei la nevoie, iar ea, la rîndul ei, dorea să aibă la îndemîină documentele din care culesese datele.

Era, neîndoios, o încăpere cu efecte cît se poate de fericite asupra lui Sir Timothy. Plutea în al nouălea cer în faţa proporţiilor aristocratice ale încăperilor concepute de Pratt, în general, dar globurile, cărţile, mapele cu desene şi gravuri, pînă şi fişierele Magdei păreau să-i dea o satisfacţie în plus.

— O, Doamne, vorbi el cu regret, dar şi cu un strop de autoironic, ce minunat ar fi fost să-mi petrec viaţa ca un cărturar şi ca un gentleman. Şi am avut destule îndreptăţiri la erudiţie. Tu n-ai de unde să ştii asta,

Piers. Foarte puțin mi-a lipsit ca să obțin premiul întâi la studiile de istorie de la Oxford. Dar familia mea, din păcate, n-avea nici cea mai slabă îndreptățire la noblețe. Rîse și, afară de Van, rîseră și ceilalți, împreună cu el, din respect.

Tom găsea destul de atractivă această fantezistă auto-tachinare a distinsului actor, iar Magda era, evident, la culme de bucuroasă că fusese invitată să-și joace rolul în fața lui. Dar îndelungata examinare a conținutului bibliotecii de către Sir Timothy avu un efect mai puțin fericit asupra lui Van. Tom reflectă ; „De n-ar continua prea multă vreme, altfel Van îi va reteza exclamațiile extatice cu o împunsătură usturătoare“. Datorită unei întârzieri de zbor, Van tocmai sosisse din Canada pe la ora prînzului, iar Tom, întorcîndu-se de la birou, îl găsise într-una din rarele lui stări de enervare. Da, citise piesa lui Ralph noaptea trecută zburînd deasupra Atlanticului ; de fapt, trecuse superficial prin cea mai mare parte a textului înainte de a se urca la bordul avionului, deoarece avuseseră două ore de întârziere din cauza unei alerte, la aeroportul acela de coșmar. Piesa nu mergea, era prea anostă — totuși *existau* potențialități și nu era obscenă. Caracterul central al preotului îi oferea un rol gras lui Tim, cu suficiente solilocvii, îndoieli lăuntrice și probleme de conștiință, slavă Domnului, cît să egaleze Hamlet și Othello la un loc, însă fără destul simț teatral — ceea ce, știe cerul, *nu* lipsise din precedentele drame de groază parodice ale lui Ralph. Dar piesa avea posibilități, putea fi pusă în scenă ; lui Piers îi veniseră cîteva idei interesante de regie, însă n-avea de gînd să se lase silit să realizeze acest spectacol acum, asta i-o declara net lui Tom. De altfel, peste două zile trebuia să se întoarcă la Stratford, Ontario, avea o mulțime de probleme de rezolvat ; spectacolul Ibsen era important pentru el. Își închi-puia Pratt că a da formă unei piese înainte de punerea ei în scenă era un lucru la fel de simplu ca, să zicem, a citi de la un cap la altul mărturiile despre cine anume a scris nu știu ce pamflet calomniator, sau a evalua drept suficiente probele că un bărbat și-a bătut nevasta ? În

mod firesc, capul îi era plin de *Solness constructorul*, și așa va continua timp de o lună sau chiar mai mult ; nu se putea concentra asupra piesei cu preotul. De altfel, ce gîndea Pratt despre piesa lui Ralph ? Făgăduise că o va citi în întregime.

Tom avusese de spus că el găsea piesa foarte interesantă, deloc obscenă, o lucrare dramatică valoroasă pentru vremurile actuale, cu accentul pus pe dificultățile pe care le întâmpină conștiința individului. Merita să fie reprezentată, dacă-i plăcea lui Timothy Pleydell. Ceea ce nu-i putea spune lui Van era că, întrucît nu mai citise pînă atunci nici o piesă în detaliu, constatase că-i venea foarte greu să se concentreze — cum făcea cu alte genuri de ficțiune — și, prin urmare, impresiile îi erau oarecum fragmentare. Van răspunsese doar cu un „Ah !”.

Dar uitîndu-se la expresia tot mai încruntată de nerăbdare a fratelui său, în timp ce Sir Timothy își manifesta încîntarea în fața fiecărei cărți de referință pe care i-o arăta Magda, și își evoca amintirile studentești pentru a menționa că le folosisese pe toate, Tom începu să fie serios îngrijorat că Van va scoate o interjecție sarcastică și-l va lua peste picior. Și-atunci întregul proiect, atît de minunat, va cădea. Și, într-adevăr, Piers nu șovăi să ia un ton mușcător.

Sir Timothy descoperise că nu exista în bibliotecă nici un exemplar din *Cartele* de privilegii medievale ale lui Stubbs, și nu mai termina necăjind-o pe Magda cu privire la absența „acestei cărți de referință, absolut fundamentală... M-am bizuit pe episcopul Stubbs să-mi dezvăluie tainele evului mediu cînd eram la colegiul Oriel. Fără *Cartele* lui Stubbs nu ieși primul la istorie, îmi spunea bătrînul meu profesor-îndrumător”.

Atunci Van începu să-l persifleze.

— Și cu *Cartele* lui Stubbs tot n-ai luat decît o diplomă de gradul al doilea, Tim. Dar nu sînt cîtuși de puțin surprins, dacă ți-ai irosit tot atîta timp prețios ca acum, de cînd ne aflăm în bibliotecă. Totuși, fotografia ta ca student, citind pe la sfîrșitul deceniului al treilea, ar prezenta un real interes pentru o distinsă arhivistă de

origine străină ca Magda. Tonul lui nu lăsa mult loc de interpretare pentru ca remarcile să-i fie luate drept glumețe. Pe de altă parte, dorea mai mult ca orice să-i fie pe plac lui Tim Pleydell, chiar dacă ar fi fost să ia cu toții o hotărîre împotriva plesei lui Ralph. Așa-i spusese și lui însuși. Tom se minuna de aceste ieșiri autodestructive în viața plină de succese a fratelui său : cum le supraviețuise ?

Poate ca acum. Pentru că era evident că, oricît de mult dorea Van ca bătrînul actor să joace în piesa lui Vanbrugh la Haymarket, actorul rîvnea tot atît de fierbinte să joace în cadrul palatului Tothill care-i redeștepta îngropatele năzuințe după lumea aristocratică.

— Dragul meu, sînt de neiertat ! exclamă el. Și cîtă insensibilitate față de tînărul acesta care, literalmente, arde de nerăbdare să audă ce părere ai despre piesa lui. Sau i-ai și comunicat-o ? Se așeză. La ordine acum, toată lumea. E o ședință de lucru. Nu lua aerul ăsta alarmat, i se adresă el lui Tom. Fratele dumitale e obișnuit cu zburdălniciile mele. E un mijloc de-a combate bătrînețea, să știi.

Tom găsi asemenea alunecări fățișe în realitatea crudă mai greu de suportat decît zburdălnicia, dar zîmbi.

— Consider că piesa e jucabilă, relevantă îndeosebi pentru istoricul palatului Tothill, și, după părerea fratelui meu, chiar pentru timpurile noastre. Are un rol gras, înduioșător pentru dumneata, Tim, ca preot și confesor al ladyei Tothill, soția catolică a lui Sir Rayner Tothill, pe timpul domniei lui Iacob I. Dar, cîstît vorbind, e puțin cam plicticoasă așa cum se prezintă. Ceea ce mă surprinde, Ralph, pentru că, după cum știi, nemulțumirea mea împotriva creațiilor dumitale, în general, a fost că iau în mod greșit efectele senzaționale drept formă de exprimare dramatică. Totuși, acest aspect de monotonie e un defect mai puțin grav și, într-o mare măsură, e misiunea mea, ca regizor, să dau noutate vizuală și formală unei lucrări care e, în esență, un studiu psihologic bine scris și interesant, cu o intrigă încheată. Am

cîteva idei. Și, fără îndoială, cînd voi avea prilejul să reflectez mai adînc asupra ei, voi avea și altele. Dacă Tim agreează piesa, voi fi dispus s-o pun în scenă. Deocamdată, aș dori ca Ralph să schițeze subiectul. Va fi util pentru Tim și, sincer de tot, chiar pentru mine, fiindcă nimic nu-ți înlesnește mai mult să întrevezi posibilitățile unei piese decît o relatare făcută de autor. Așa poți înțelege care e substratul ei de forță emoțională.

Tom se simți cam dezamăgit de această alocuțiune oarecum incoerentă, prima în care îl auzea pe Van vorbind ca profesionist. Se întrebă o clipă dacă nu cumva fratele său nu dobîndise despre piesă o impresie la fel de fragmentară, în timpul nefericitei călătorii cu avionul, cum o avusese el, încercînd s-o citească la sfîrșitul unei zile de muncă. Oare acesta putea să fie motivul pentru care-i cerea lui Ralph s-o povestească în linii mari ? Dar alungă din minte un gînd atît de puțin probabil : în definitiv, nu fiindcă Van îi era frate, ci pentru că era un mare regizor. În orice caz, răsufă ușurat că Van nu-l rugase pe el să-și dea părerea în public. Poate că, după ce va asculta rezumatul lui Ralph, va fi capabil de mai multă coerență.

Ralph zise :

— Bun. De unde să încep ? De la surse, poate. Trei lucruri m-au inspirat — trei lucruri separate care s-au contopit. Așa se întîmplă deseori cu scrisul, îmi închipui.

— Uite ce e, interveni Piers, nu procesul creator, Ralph ; numai piesa. Pe urmă adăugă : Iartă-mă, zi mai departe.

Iar Sir Timothy, puțin aprins la față, comentă :

— Fascinant !

— Ei bine, al doilea baronet, Sir Rayner Tothill, s-a căsătorit cu o neconformistă, o romano-catolică adică. Ea trebuia să plătească o amendă pentru că nu lua parte la slujba de la Abație, dar, la data aceea, a îmbrățișa religia catolică nu constituia un fapt ilegal. Nelegal era însă duhovnicul ei, un iezuit. Prezența iezuiților era strict interzisă. Se chema părintele Shoe.

— Am găsit toate astea în jurnalul intim cifrat al ladyei Tothill, spuse Magda.

— Foarte bine, sper că vei introduce totul în următorul volum despre familia Tothill, zise Piers, punînd cercetarea la locul ei. Mergem de-a-ndăratelea cu publicarea istoriei palatului Tothill. Dumnezeu știe de ce. A fost ideea unchiului meu. Următorul volum tratează despre epoca primilor Stuarti.

Sir Timothy părea că se delectează.

— Aceste monografii istorice ale unor familii sînt cărămida centrală în fundația cunoștințelor noastre despre felul cum trăiau cei de odinioară.

Tom nu era sigur dacă stomacul lui Van ghiorăia după lunga călătorie sau dacă el gemea. Ralph continuă :

— Bineînțeles, doamnei îi trebuia un alibi. Iezuitul era cunoscut sub numele de Seth Todd, un fel de puritan, preceptor al tînărului moștenitor, viitorul Sir Thomas. Tocmai asta dorea înalta doamnă, firește : un iezuit care să-i țină fiul pe drumul drept. Și, ca un al doilea alibi, iezuitul dădea ore la școala Westminster din vecinătate ; era *usher*¹, cum li se spunea atunci.

— Am verificat în registrele școlii, zise Madga plină de elan.

— Ei bine, urmă Ralph, Sir Rayner era membru în Camera Comunelor. Și dacă vă precizez că acțiunea piesei începe în octombrie 1605, vă dați seama către ce mergem.

— În realitate, Sir Rayner nu era membru al Parlamentului. Aceasta e invenția lui Ralph. Trebuie să lămuiri chestiunea undeva.

Piers luă un aer atît de supărat, încît Tom interveni repede :

— O notă în program despre surse, aș zice.

— Da. Bine. Cu permisiunea Magdei, voi continua, zise Ralph.

— O, dragule, făcu ea, penitentă și muștrătoare.

— La ridicarea cortinei, părintele Shoc, alias Todd, își face plimbarea de dimineață în curtea exterioară a

---

¹ Profesor suplinitor ; meditator.

palatului. Își citește breviarul, dar trebuie să simuleze că pregătește traducerea unui pasaj din Ovidiu. Asta va da de la bun început senzația cugetului divizat al personajului. Deodată apare un școlar de la Westminster la intrarea dinspre grajduri — grajdurile se găseau mult mai aproape de clădirea cea veche decât sînt astăzi de edificiul lui Pratt. Vreau să dau din prima scenă sentimentul de incertitudine pe care-l inspiră acest băiat — e un băiat real ? Shoe nu l-a văzut niciodată la școală, dar poartă uniforma.

— Am găsit descrierea exactă a costumului. Arhivarul a fost de mare folos. Datează din anii 1570, pe timpul reginei Elisabeta, dar mi s-a spus că nu s-a modificat, probabil.

— Magda, iubito, te rog...

— E o uniformă foarte *drăguță*.

Tom n-o mai văzuse niciodată pe „păpușa olandeză” atît de feminină ca atunci cînd încerca să risipească nerăbdarea soțului ei. Știa, cu siguranță, să joace teatru mult mai bine decât își dăduse el seama pînă atunci.

— Aș dori, zise Sir Timothy, să întîlnesc mai des doamne atît de sensibile la frumusețe pe cît sînt de agere în privința erudiției. Făcu o grațioasă mică înclinare, dar Tom avu impresia că își cam pierduse răbdarea. Ralph reluă firul expunerii.

— După cum am spus, țin în mod special să fac din acest băiat un mister. El e aducătorul unui avertisment criptic, în sensul că Sir Rayner trebuie să fie împiedicat de a asista la deschiderea Parlamentului. Și, fără veste, dispare. E o ființă reală ? Țe un înger trimis de Dumnezeu ? Sau un emisar al înșelăciunii diavolești ? Ori poate rodul imaginației lui Shoe, zbuciumat cum este din pricina unei vieți de tăinuire și dublă identitate ? Un lucru e clar : băiatul cunoaște adevărata identitate a lui Shoe, pentru că îl numește „părinte” și-i cere să-l dezlege de păcate, ceea ce face din misterioasa lui înștiințare un fel de spovedanie. Și cunoașteți, probabil, contorsiunile în care se încurcă iezuiții asupra caracterului sacru al spovedaniei. Oricum ar fi, avertismentul îl bagă pe Shoe în toate boalele — să cerceteze lucrurile mai cu

de-amănuntul și, poate, să-și trădeze confrății catolici, dându-i pe mîna Curții Înstelate a regelui Iacob și a camerei de tortură ?

— A fost dilema lordului Mountcagle și a altor catolici din epoca aceea cărora li s-au dat astfel de avertismente, zise Magda. Tom nu vedea că expresia „a băga în toate boalele“, rostită într-un cerc de persoane de ambele sexe, îi răvășea puțin aparenta ei rezervă. Ciudată pereche formau !

— Îmi place apariția unui elev de la Westminster pe scenă, zise el ca să-l încurajeze pe Ralph. Și efectul se văzu.

— O, mă bucur ! făcu Ralph. M-am gîndit la dumneavoastră amîndoi, cum veneați aici ca elevi cînd am intrat eu în serviciu, și asta mi-a dat ideea.

— Da, zise Piers. Să lăsăm înduioșările la o parte. Știu acum ce vreau. Conștiința divizată, îndoielile, însăși natura apariției, toate astea mi s-au părut esențiale de cînd am citit piesa. Și văd că și dumneata le consideri la fel. În ceea ce privește restul acțiunii, îți voi spune, Tim, că întreaga intrigă urzită de Shoe pentru a-i scoate pe soții Tothill din Londra și a face un joc al tergiversării apare sub forma unei comedii din epoca Restaurației. Sir Rayner, îndemnat de preot, e preocupat să-și împiedice soția de a contracta noi datorii pierzînd la jocul de cărți ; la rîndul ei, lady Tothill, instigată de Shoe, ajunge să creadă că soțul ei se amuză cu tînăra și atrăgătoarea menajeră. Astfel că fiecare dorește să-l determine pe celălalt să plece la reședința lor de țară din Gloucestershire. Ceea ce se potrivește cu tactica lui Shoe. Ai să citești piesa. E plină de haz. Epoca e mai curînd a pre-Restaurației, desigur : mă surprinde, Magda, că n-ai avut grijă ca Ralph să nu iasă din limitele perioadei sale — ar fi trebuit să-l evoce pe Ben Jonson, nu pe Congreve.

Tom observă ușurat, după zîmbetul lui Van, că reaua dispoziție a fratelui său trecuse ; dar blînda lui tachinerie nu găsi ecou în Magda.

— Eu nu cunosc literatura engleză, Sir Piers. Am impresia că învățămîntul de pe continent nu se bazează

atît de mult pe cultură generală ca în Anglia. Avem un nivel foarte ridicat de studii specializate.

Dar Van nu se lăsă mai prejos.

— Am să-ți sărut soția, îi spuse lui Ralph ; e un amor de fată.

Iar Magda păru la fel de bucuroasă ca și Ralph. „Toată chestia asta mă depășește“, gîndi Tom. Hotărî să înceapă să imagineze supeul pentru premieră ca o deslindere care să-l salveze de toate acele bufonerie. Vedea limpede acum că Van avea intenția să pună în scenă piesa.

— Vezi, prin urmare, Tim, că există pentru tine cea mai furtunoasă luptă lăuntrică posibilă, pe fondul unei comedii neîndurătoare, căci uneltirile lui Shoe sfîrșesc ironic și dezgustător. Poți să te bizui pe Ralph pentru un iz de vulgaritate. Se dovedește falsitatea intrigii, astfel că toată bătaia de cap a preotului a fost zadarnică, însă acțiunea sa asupra cuplului Tothill a aprins patimi pe care nu le-ar fi bănuît. Înalta doamnă, de a cărei conștiință e răspunzător, înspăimîntată de violența soțului ei pe motivul unor noi datorii la jocul de cărți, și înnebunită de gelozie din pricina legăturii lui amoroase, o împinge pe tînăra menajeră jos pe scară, ucigînd-o. Și întîmplarea e inspirată din istoricul familiei Tothill de la începutul secolului al XVIII-lea, după cum se poate vedea din Volumul I întocmit de Magda. În orice caz, o minunată încheiere, Tim : deasupra capului tău, îngerul se preface în diavol, și pe urmă se face eco-ul propriului tău glas — e oare totul un fruct al imaginației tale bolnave ?

— De-abia aștept să joc rolul, zise actorul. Iar Tom vedea bine că vorbea serios.

— Ceca ce vreau în primul rînd să știu, zise Piers, este dacă putem adapta grajdurile ca să reprezinte vechiul palat Tothill, și dacă Ralph poate reedita unele din trucurile mecanice pe care le-a folosit la *Phaeton* spre a produce efecte stranii pentru diversele apariții ale acestui spirit-diavol-înger-băiat supraconștient-subconștient. Ar trebui să vină înspre dumneata, Tim, din toate unghiurile

și în cele mai neprevăzute momente. Se va afla de față când lordul și lady Tothill își vor executa evoluțiile de tip Millamant¹. Dar numai dumneata îl vei vedea. E bine așa, Ralph ?

— Dumneavoastră sînteți patronul.

Lui Tom îi venea greu să creadă că un autor poate fi atît de concesiv ; poate că, în mod chibzuit, îi făcea jocul lui Van în această primă fază.

Piers exclamă :

— Ei, asta-i acum ! Dar e piesa dumatăle. În orice caz, să mergem să ne uităm la grajduri. Tim, doresc în mod special să vii și dumneata. A fost ideea bunicii să jucăm piesa acolo. Și, firește, după moartea ei, și eu și Tom înclinăm să-i aducem la îndeplinire sugestiile. Deși sentimentul nu poate să decidă asupra piesei, cum nici asupra bătăliei.

— Moartea subită a ladyei Mosson, zise Tim, tocmai când eram pe cale să înscenăm piesa, e cît se poate de tristă. Am vrut să-ți scriu.

Nici Piers, nici Tom nu răspunseră. Piers trecu înainte ca să conducă grupul.

— Nu e nevoie să vii cu noi, amorașule. Îi spuse Magdei ; nu e vorba aici de nici o cercetare.

Și Tom observă că zîmbetul ei de acceptare a concedierii părea sincer. Pe urmă Piers adăugă pe un ton dramatic :

— Am primit astăzi un telefon aici, la întoarcerea mea, din partea Marinei Luzzi. Veți avea plăcerea să aflați că dorește și acum o nouă reprezentație teatrală aici, la Tothill. I-am spus că avem o piesă, pe care s-ar putea s-o realizăm, despre conștiința unui preot. Mă tem că piesa nu se bucură de aprobarea ei, Magda. A zis : „Conștiințele preoților sînt îngrozitor de *noioase*“.

Figura Magdei rămase inexpresivă :

---

¹ Aluzie la Mrs. Millamant, eroina comediei *The Way of the World* (*Așa e lumea*, 1700), scrisă de dramaturgul William Congreve (1670—1729). Cochetă, spirituală și abilă, ea izbuteste să de joace o serie de intrigi amoroase spre a-și atinge țelul și a se căsători cu iubitul ei, Mirabell.

— Cine e persoana ? întrebă ea.

Ralph îi răspunse supărat :

— Nu-ți amintești de italianca aceea bogată care s-a certat cu bătrîna Primrose ?

— O, uitasem.

— N-ai văzut-o la spectacolul *Phaeton* ? întrebă Piers.

— O, nu, e o persoană prea suspusă pentru noi, ziseră amîndoi în cor.

Tom interveni supărat.

— Nu, serios, e prea absurd. O aduceam la voi ca s-o cunoașteți, dacă știam. Aș fi jurat că v-am văzut pe toți trei împreună.

— Nu, zise repede Ralph, ne cunoaștem clasa și poziția socială.

Cînd pătrunseră în curtea ciudatelor construcții, de multă vreme transformate, ale grajdurilor, cu autenticele lor arcuri ogivale în stil gotic, cu turnurile și crenelurile lor „medievale“, fabricate de Vanbrugh, ieșind în afară și înălțîndu-se în sus în cele mai neprevăzute locuri, rămaseră tăcuți cu toții cîteva clipe.

Pe urmă, Ralph spuse :

— Vedeți, am putea realiza ceva pentru o apariție de-a lungul aceluia meterez crenelat și sus, pe turnul acela, aș fi de părere...

Dar Piers îi tăie vorba.

— Minunat, Ralph. Pune totul la punct în așteptarea mea, pînă cînd mă-ntorc din Canada. Mă aflu aici în a treia săptămîină a lunii iulie. Voi anula reluarea spectacolului la Minneapolis. Sau pot continua ceilalți fără mine. Îmi închipui că va trebui să repetăm timp de patru săptămîni și vom prezenta piesa la sfîrșitul lui august. Ne poți servi potîrnichi de data asta, Pratt. Avem nevoie de timp frumos, dacă e posibil, pentru spectacol în aer liber. Îți convin datele, Tim ?

— Da, vorbi Sir Timothy ca din depărtare. E un decor magic, așa e ? Evul mediu adevărat și cel artificial. Și încă ceva afară de asta, am impresia, ceva aparținînd aproape secolului nostru, aproape funcțional și brutal în forța unora din aceste turnuri.

— Ai dreptate, Tim, zise Piers ; lucrările în stil medieval ale lui Vanbrugh au fost adeseori comparate cu opera lui Rennie Mackintosh, părintele scoțian al funcționalului. Bănuiesc că amîndoi au fost influențați de castelele și fortificațiile copilăriei lor. O, sînt sigur că va ieși bine. Ai văzut exact ceea ce speram — că pentru a interpreta conștiința preotului, avem nevoie de trecut, de prezent și de viitor. Ne trebuie de asemenea niște actori buni pentru Sir Rayner Tothill și soția sa. Hai să mergem înăuntru noi doi, Tim, și să bem ceva ca să discutăm despre distribuție.

Spre uluirea lui Tom, deodată Sir Timothy își săltă și apoi își netezi părul ca un actor comic făcînd pe invertitul. Vocea îi ieșea din gîtlej într-un pițigăiat falset.

— Jupîne, eu sînt Boudicca, regina velșilor, cu un praz lung cît genealogia mea. Îți voi nimici legiunile romane cît ai clipi din ochi.¹

Ralph arăta la fel de mirat cum se simțea Tom. Reacția lui Van a fost imediată.

— Prin urmare, Tim, ai să joci în piesa pe care vreau s-o pun în scenă. Admirabil ! Ai să fii mai bine ca niciodată. Se întoarse către ceilalți doi. Nu s-a transformat într-un pederast, le explică el ; este Sir John Brute, cherchelit după un chef și adus în fața magistraților în veșmintele soției sale. Înseamnă că va juca în *Nevasta întăritată* a lui Vanbrugh, la Haymarket. Nu-i așa, Tim ? Și plecară împreună, încîntați unul de altul.

— Ei, ce să spun ! Ca să vezi ! Înhață-l, atunci !

Imitarea unui invertit de către Ralph era nereușită. Tom nu voi să-l descurajeze în momentul acceptării piesei lui, astfel că-i adresă un surîs vag, dar îi spuse cu hotărîre :

— Greșești, categoric. E vestit că umblă după femei.

— O.K., vă cred, zise Ralph. De altminteri, acum n-am timp pentru nici unul din toată gașca dumneavoastră. Trebuie să-mi adun mințile asupra efectelor de scenă.

---

¹ Replică din *Nevasta întăritată* de John Vanbrugh. Gluma obscenă e îngroșată prin faptul că prazul este emblema Țării Ga-

Am s-aduc aici cîțiva flăcăi pe care-i cunosc ca să m-ajute. Dar vom avea nevoie de o magazie mare pentru depozitarea materialelor. Se găsește o pivniță undeva, pe aici mi se pare. E tocmai ce ne trebuie. Depozitul va fi strict secret -- n-avem nevoie de tipii de la Uniunea sindicatelor care să dea tîrcoale, să-ntrebe cine ce face și toate balivernele lor.

Către sfîrșitul lui iulie vremea se încălzise, într-adevăr, simțitor. Tom îi vorbea lui Ralph, în timp ce parcurgeau distanța dintre terasa estică și corpul de clădiri al grajdurilor.

— Slavă cerului, previziunile sînt bune pentru toată luna, chiar pînă în septembrie. Avem noroc, fiindcă rămîne totuși un spectacol în aer liber.

Ralph zise :

— Eu tot nu înțeleg prea bine ce se întîmplă.

— Se pare că *Solness constructorul* a avut un succes imens în Canada, și piesa va fi reluată la Minneapolis -- parcă Guthrie se cheamă teatrul de-acolo. E adevărat, Van a făgăduit că-și va lăsa asistentul de regie să se ocupe de spectacol, dar, după un succes răsunător, îmi închipui că preferă să-i dea el însuși demarajul. E cît se poate de firesc. Va însemna numai o amîinare de patru zile a repetițiilor, însă, după tonul lui la telefon, mi-am dat seama că se așteaptă ca întîrzierea asta să rănească oarecum susceptibilitatea actorilor. Avea totuși sentimentul că, dacă l-aș informa cît de mult am avansat cu pregătirea efectelor de scenă, și le-aș spune și actorilor, asta ar mai calma spiritele. De aceea aș vrea să văd puțin ce faceți.

— Cu plăcere, tovarășe de muncă. Am înaintat temeinic. Ce n-aș face eu în ruptul capului ar fi să-i tulbur pe băieții care construiesc restul mașinărilor în atelierul din spate. În plus, atelierul e plin pînă la refuz cu stîlpi de susținere. Am pus un afiș pe ușă că e strict secret. Unii dintre grădinari și tîmplari căpătaseră deprinderea să-și ia gustarea acolo, așa că am delimitat hotarele.

— Foarte bine. Dacă ai pus placarde de înștiințare n-o să ai nici un fel de necazuri, presupun.

Dar Tom presupunea greșit, după cum își dădu seama când se apropiară de spațioasa curte a grajdurilor care fusese odinioară intrarea în refectoriul călugărilor. Se auzeau glasuri ridicate, și încă cum.

— Nu-mi pasă cine mă-ta ești, zicea unul. Știi să citești, nu ? Strict secret. Cată-ți de drum. Asta vrea să zică.

— Mm. Dacă s-a mai pomenit una ca asta ! răspundea celălalt glas. Din întâmplare sînt unchiul lui Sir Piers Mosson.

Și iată, în fața lui Tom se afla Eustace dus de braț de un tînăr vînjos, ca și cum ar fi fost arestat.

— Ajunge, Len, îl luă repede Ralph. Domnul e rudă cu Sir Piers.

— Scuză-mă. Dar eu făceam ce mi-ai spus, Ralph.

— Sigur, aveai perfectă dreptate.

— Nu tocmai, zise Tom. Nu e nici o nevoie ca oamenii dumitale să fie atît de violenți.

— E numai faptul că nu-i cu putință să fim întrerupți, zise Ralph. E lucru delicat și complicat acolo, în atelier, și intrușii ar putea încurca totul. Placardele sînt perfect clare.

Și într-adevăr erau, gîndi Tom.

— Nimeni n-are voie să intre prin spate, afară de echipa mea. Semnat Ralph Tucker.

— Ei, nu mai spune ! se răsti Eustace. Nu-mi pot imagina cine *ar dori* să intre în bîrlogul acela infect și rău mirositor. Înghesuiala, zgomotul mașinilor ! Exact ca oamenii ăia groaznici care fac să sară-n aer strada chiar în fața ferestrelor noastre. Londra a devenit un iad. Lacheul mi-a spus că ești aici, înăuntru, Tom. Sincer vorbind, slujitorii ăștia ai voștri !

— Ei, în orice caz îi pot transmite fratelui meu că lucrezi cu rîvnă și vei fi gata de pe o zi pe alta, Ralph, zise Tom.

— Exact, fu de acord Ralph, cu un brusc rînjete copilăros ; așa să-i spuneți.

Tom îl conduse pe Eustace, enervat și protestînd tot timpul, înapoi în clădirea principală, și, ca să-l liniștească, îi oferî cîteva pahare de whisky.

— Voiam să-i vorbesc lui Piers, zise Eustace.

— Îmi pare rău, dar e la Minneapolis.

— Serios ? Ce absurd ! Care-i avantajul că aveți atîția bani dacă duceți o viață înfiorătoare de felul ăsta ? Uite care-i problema — eu m-am aranjat ca să-mi duc viața în Portugalia. Nu mai pot suporta bombele și teroriștii.

— Nu-mi amintesc anul ăsta decît de două bombe.

— Nu vreau să mai aud de ele. Două sînt prea mult pentru mine. Aici e moartea civilizației, consider eu. Și orice critici i se pot aduce din alte puncte de vedere lui Salazar, a făcut din Portugalia o țară sigură pentru cît voi mai trăi eu. Și apoi e, în esență, un om de cultură. Ai văzut vreodată peristilul pe unde se plimba cînd era student la universitatea din Coimbra ? În plus, sînt o mulțime de lucrări care se pot face pe tema englezilor în Portugalia. Erudiția nu-ți rugineste acolo. Nu mă gîndesc la Beckford¹ și la băieții lui favoriți. Despre asta s-a scris. Dar Wellington, dacă știi, a avut o aventură amoroasă cu o curtezană din Lisabona. Pare destul de sigur că o aducea la popota Cartierului general îmbrăcată în uniformă de ofițer. Eh, vreau să zic, chestiunea asta ar merita să fie cercetată. Și pe urmă ar mai fi schema grădinilor de la palatul din Queluz. O ! voi avea cu ce să mă ocup.

Tom răspunse :

— Perfect. Nu i se păru că era cine știe ce altceva de spus.

— Da. Ei, n-am venit aici ca să te fac să-ți pierzi timpul. Eu am de gînd să mă stabilesc la Estoril. Și doream să mă asigur că Piers are adresa băncii mele de acolo pentru renta pe care mi-o va trimite. Dar poate ai s-o reții tu ?

Ar fi fost greu ca Tom să n-o rețină, de vreme ce Eustace o repetă de vreo șase ori.

---

¹ Beckford William (1760—1844), reprezentant al „școlii gotice” engleze, autor al romanului *Vathek* (1787), o tragedie a unui Faust oriental. A publicat, în 1835, remarcabile impresii de călătorie, intitulată *Letters from Italy with Sketches from Spain and Portugal* (*Scrisori din Italia cu schițe ale Spaniei și Portugaliei*).

— Rua da Lapa 2, spuse el. Lui e „dois“ în portugheză. Se pronunță „doiș“.

Părea că ține mult la acest detaliu, deși, după cum îi atrase atenția Tom, pronunțarea nu va apărea pe plic. În cele din urmă, pentru a pune capăt plicticoasei repetiții a cuvîntului, își convinse unchiul să primească un cec de 500 de lire, deoarece, cum fură amîndoi de acord, primele zile într-o țară străină erau astăzi deosebit de dificile din cauza laborioaselor reglementări ale schimburilor valutare. Dar un cec putea fi prefăcut în numerar străin la Londra, iar Eustace, după toate aparențele, avea siguranța că va trece bancnotele prin controlul vamal. Chiar și așa, însă, Eustace ieși din salon repetînd :

— Doiș. Să nu uiți asta, Tórn, te rog. Doiș !

După plecarea lui, Tom își puse întrebarea dacă n-ar fi cazul să se ducă încă o dată la grajduri ca să vadă decorurile construite, dar, chibzuind bine, la sfîrșitul unei zile de muncă obositoare, își zise că nu putea face altceva mai bun decît să-i telefoneze lui Piers, lui Sir Timothy, și celorlalți actori principali și să le comunice că lucrările se găseau într-un stadiu avansat.

În timp ce contempla luminosul cer crepuscular, în care vălătuci de abur rămași din arșița zilei pluteau ca tot atîția norișori pe un decor de teatru, Tom reflectă : „Pînă la urmă nu vom avea nevoie să tragem prelata deasupra“. Seara promitea să fie minunată, pentru un spectacol perfect pus la punct. Era desigur un admirabil, deși absurd augur, faptul că se găsea flancat, ca și la *Phaeton*, de către lady Norah, puțin cam toropită după o zi de 80 de grade ¹, și de lady Chopstow, atentă la relatarea lui Sir John Wallis despre vizita sa și a soției sale în insula Mauriciu și perspectivele insulei de a-și dobîndi independența.

— Are tot ce-i trebuie ca să atragă turiștii. Jancy proiectează s-o vizităm din nou.

— Există acolo un „agregat de rezervă“ mai solid în

---

¹ După scara termometrului Fahrenheit.

lipsa turismului ? întrebă lady Chepstow. Nu degeaba luase parte la atâtea călătorii regale, gândi Tom. Și se întrebă cum puteau trăi oamenii într-o lume în care interesele lor reale și cele simulate deveniseră una. Admiră această disciplină.

Dar în acea plăcută seară caldă a marilor așteptări constată că atenția îi era captivată de un fluturaș de noapte zburînd în cerc într-o rază de lumină. Cît de palide îi erau aripile, aproape un alb chihlimbăriu. Cum a putut trăi el în toți acești ani observînd atît de puțin din lumea creaturilor care-l înconjurau ? Va remedia acest lucru într-o fericire nouă care, avea el presentimentul, îl aștepta. Poate călătoria — să vadă păsări colibri, cu pene rubinii și verzi, sorbind din corole de flori gigantice, să urmărească alunecarea șopîrlelor peste crengi uscate, sau brusca închidere a pleoapelor unui cameleon. Cu cineva alături, care să-i poată spune cum să privească într-o totală destindere.

O adiere, foarte ușoară, se iscase, astfel că spectatorii nu-și mai făceau vînt cu programele, ceea ce, se temuse el, ar fi provocat o supărătoare distragere a atenției actorilor cînd avea să înceapă reprezentația. Se pricepea Katherine la vietăți sălbatice ? Își luă în rîs cu blîndețe întrebarea care-i venise în minte, dar ceea ce avea importanță era telegrama de bune urări pentru spectacol, expediată de la Milano, unde cînta în acel moment, pe care i-o adresase lui personal.

Se străduise, de asemenea, să nu uite că tot el primise, în absența lui Piers, un telefon din partea unui inspector de la Scotland Yard. Cuvintele exacte i se gravaseră parcă în minte : „Da ? bine, atunci poate ne veți ajuta dumneavoastră. Avem nevoie de două bilete pentru spectacolul de premieră. Unul cît mai în față la stînga, să zicem. Celălalt, lîngă ultimul rînd, de pildă, în dreapta. Vrem să trimitem doi dintre oamenii noștri. Doar pentru a supraveghea vreo doi indivizi, în actuala stare de lucruri. Ținuta bărbaților ? smoking, după cîte am înțeles.” Își auzea propriul său glas pătruns de un absurd snobism : „Dar e vorba de un public cu invitații.” „Da,

domnule, știm asta. Însă persoanele cu poziții înalte au nevoie să fie protejate, astăzi. Și există alte persoane din cercurile suspuse ale căror mobiluri nu le înțelegem pe de-a-ntregul. Sînt sume mari de bani în spatele acestor maniaci ai bombelor. Desigur, nu sînt decît niște măsuri de precauție.”

Poliția avea perfectă dreptate să fie cu ochii în patru ; dar numai cretinii de felul lui Eustace intrau în panică ; iar viața era atît de frumoasă. Își pusese întrebarea, în momentul cînd Piers hotărîse să-și amîne întoarcerea, dacă nu cumva își asuma prea multe răspunderi la Tothill ; era cinstit față de biroul de avocați Clarke și Bingley unde lucra ? Dar Sir Leonard îi lăudase în mod special tratarea în detaliu a cazului de fraudă Hauptmann pe care o redactase chiar în acele zile. Își „depășise limitele“, dar flerul lui îi spunea că deliciile supeului vor arăta tuturor cu ce excelente rezultate.

Un fluture de noapte miraculos de verde se rotea într-un mănunchi de raze — fluturi de noapte verzi ? — erau probabil un lucru banal pe care el nu-l remarcase niciodată. Dar acum va fi atent.

— Cunoști insula Mauriciu ? îl întrebă lady Chepstow pe neașteptate. Sir John mi-a deschis pofta s-o vizitez.

Fir-ar să fie, cu întrebarea ei. Dar ciudata muzică introductivă executată de instrumente de suflat — pe jumătate liturgică, pe jumătate litanie de templu antic grec, modulată în sfert de ton — anunța intrarea lui Timothy prin arcada principală : părintele Shoe vene-rîndu-și Dumnezeu în lectura breviarului, deghizat ca Seth Todd, păstrător al studiilor umanistice în textul din Ovidiu. Piesa începuse.

„Da“, gîndea Piers, urmărind dinăuntru intrării în cușca sufleurului, construită din pînză groasă, căreia talentatul pictor decorator, prieten cu Ralph, îi dăduse cu alîta măiestrie aparența aripii vestice, cu grinzi în stil Tudor. a vechiului palat... „da, are să iasă bine. O piesă puțin cam anostă, în care autorul se dovedește a fi la fel de inexpressiv cum este adeseori în viață, și ciudat de convențională în raport cu restul operei lui. De ce a

seris-o ? Dar noi am venit cu scamatoriile noastre spre a-i da viață și sens, și, cu ajutorul triumfătorului joc al bătrînului Tim, precum și, în mod ironic, cu ajutorul mecanismelor și dispozitivelor inventate de însuși autorul, vom avea succes. Ce bine juca și Lucy Sainsbury în lady Tothill !”

Își dădu seama că avusese o idee fericită prezentînd un rezumat al intrigii de la Tothill sub formă de pantomimă, la începutul piesei. Era ceva uimitor de misterios și totuși familiar în scena cu doamna din înalta societate care-și vindea colierul unui bătrîn evreu într-un colț al curții, iar distinsul gentleman o dezmiarda pe drăguța fată în casă în colțul opus, în timp ce preotul — sau meditatorul ? concentrat asupra predilecțiilor lui păgîne ? asupra adorației lui Dumnezeu ? observa totuși fiecare moment al acestor triste alegorii ale slăbiciunilor omului — ruina jucătoarei de cărți, nebunia libertinului. Iar acum, tot acest triptic va fi retras la o parte, în timp ce școlarul de la Westminster, în chip misterios (cu cîtă dibăcie născocise Ralph iluzia optică a acestei intrări, și ce noroc că s-a putut găsi un băiat actor fără accent cockney), venea în întîmpinarea preotului cărturar și laic.

„Se va feri Sir Rayner de-acest jar
Ca să nu-i fie rugul funerar.
De aceea-n ziua cînd vorbi-vor iară,
De-aici cu trup și suflet să dispară.”

Glasul în tonuri înalte al băiatului avea caracterul nepămîntean pe care-l dorise. Însăși culorile șterse, mohorîte, ale costumului împreună cu croiala sa ciudată (pentru ochii moderni) izbuteau să contribuie la sentimentul unei prevestiri din altă lume. „O culoare nouă, tristă”, după cuvintele arhivarului, aceasta era descrierea din epocă a veșmîntului de învățăcel de atunci, iar Miriam prinsese frumos ideea în cenușiu și cafeniu-cenușiu : un pieptar din pînză de sac, pantaloni lungi, pantaloni scurți pe deasupra dintr-o țesătură groasă de lînă și pălărie neagră, înaltă. Era un fel de Guy Fawkes copil-spiriduș. Și, pe cînd părintele Shoe lua o mutră nedumerită, băia-

tul repeta mesajul, adăugînd : „Părinte, rogu-te, dezleagă-mă de păcate“. De-abia făcu preotul semnul crucii deasupra lui, că băiatul pieri. Aparent, doar pentru a se ivi din nou — și asta însemna o victorie tehnică a lui însuși și a lui Ralph — asemenea unui Ariel sau Puck, sus pe metereze, în trei locuri și sub trei înfățișări — cu aripi de înger, cu coarne de diavol și, chiar în mijloc, un simplu băiat insignifiant, repetînd ca un ccou, dar în chip funest, strigătul năuc al preotului : „Cine ești ? Cine ești ?“

Dar tocmai cînd Piers voia să-și lungească gîtul ca să observe cum impresiona publicul acest efect dramatic, o mîină îi atinse umărul și un glas îi șopti : „Aș vrea să vă vorbesc, Sir Piers.“ Întorcîndu-se nervos, văzu în fața lui un bărbat înalt, cu chip prelung, necxpresiv, cu maniere plăcute, dar pentru nu știu care motiv grave și autoritare.

— Sînt inspectorul Bryant de la Scotland Yard. Avem mandat de percheziție. Problema este extrem de urgentă și mi-am trimis oamenii să cerceteze încăperile din spatele acestei clădiri. Știți ceva despre Ralph Tucker ? Cred că face parte din personalul dumneavoastră.

— Ralph ? Da, lucrează aici de zece ani — grădinar șef, tîmplar șef, la toate șef... Sînt convins că el nu poate fi implicat în nici o acțiune culpabilă...

— Știți ceva despre un tunel care merge de aici pînă la Parlament ?

— O, există un fel de legendă despre un pasaj subteran secret — domeniul de aici făcea parte din clădirile monastice ale Abației. Unde sînt călugări se creează întotdeauna legende. S-a dovedit că aceasta e falsă. Am fi dorit s-o folosim în piesă, dar, după cum ne-a amintit arhivista noastră, Magda Tucker — e soția lui Ralph... ea a fost aceea care a spulberat mitul.

Își auzi propriul glas ca un răsunset vibrînd în aer. Cuvintele se legau între ele cu un înțeles, acum, în timp ce inspectorul zîmbea cu neîncredere. Voia, cu siguranță, să-i țină o predică asupra orbirii familiei Mosson, dar, dacă a avut o astfel de intenție, evenimentele

i-au luat-o înainte. Un agent de poliție, fără șapcă și cu răsufierea tăiată, se afla lângă el.

— Am descoperit tunelul, domnule inspector, spuse agentul. Pare să înainteze pe o distanță lungă. Indivizii trebuie să fi lucrat aici săptămîni întregi. Am prins două secături tocmai cînd ieșeau. Tipii cu bombele o porniseră de-a lungul tunelului ca dihorii. Încercăm să-i înhățăm și pe ceilalți.

Tunelul — Magda îi negase existența. Deodată, figurile de păpuși de lemn ale lui Ralph și Magda căpătară înțeles — îngrozitor înțeles — în mintea lui ; ca și remarcile lui Ralph despre sistem și despre felul în care bunica îl luase de sus. Inspectorul continua să vorbească cu glas monoton, dar cuvintele îi fură înecate într-un amestec de strigăte de surprindere și alarmă cu aplauze și ovații venind de la spectatori. Tim Pleydell dădu buzna de pe scenă în pasajul de pînză pictată.

— Ce naiba înseamnă asta, Piers ? Polițiști și nu mai știu cine iau în primire scena !

— S-a pus la cale o absurdă porcărie teroristă. Tim dragă...

Inspectorul îi întrerupse.

— Sir Piers, nu dorim să se producă panică. Asta ar însemna un perfect paravan pentru cei care încearcă s-o ia la fugă — ați putea urca pe scenă ca să calmați publicul ?

— Aș sugera să le spun tuturor să treacă înăuntru pentru supeu.

— Bună idee. Mulțumesc.

— Vino și stai lângă mine, Tim, zise Piers.

Îi venea greu să-și creadă ochilor. Agenți de poliție făceau vînt unui grup de vreo zece oameni afară din grajduri și prin intervalul de trecere dintre rîndurile de scaune ale spectatorilor. Unii dintre cei prinși răcneau în gura mare obscenități. Printre ei se găsea și Ralph, cu cătușe la mîini ; el nu scotea o vorbă. Între timp, mulți dintre cei de față vedeau episodul ca o parte din piesa care și pînă atunci se dovedise a fi o creație supra-realistă excesiv de ingenioasă, și aplaudau încîntați sau

huiduiiau, fiecare potrivit gusturilor lui în materie de teatru. Unii protestau zgomotos împotriva a ceea ce părea o dezordine tipică pentru felul cum se conturau lucrurile actualmente. Alții se pregăteau să plece, sau cereau voie ca soțiile lor să treacă. Un bărbat între două vârste fusese apucat de un plîns nervos. Undeva, printre cei care se împingeau să iasă pe ieșirea laterală, Piers o zări pe Magda.

— Doamnelor și domnilor, nu fiți alarmați. Se pare că s-au petrecut aici tot soiul de jocuri copilăroase, supărătoare, așa-zis politice. Totul este însă în mîna poliției. Pentru moment, dar vă asigur că numai pentru moment, acești imbecili fanatici au stat în calea artei, dar, cel puțin, nu le îngăduiți să vă strice apetitul. Fratele meu Tom a pregătit un supeu excelent pentru dumneavoastră, înăuntru. Nu puteți sprijini mai bine bunul simț și poliția decît bucurîndu-vă de el. Tom, fii drăguț, te rog, și condu invitații în palat. Eu, împreună cu Sir Timothy și restul distribuției, vom fi alături de dumneavoastră cît de curînd.

Tom îi răspunse lui Piers cu un semn afirmativ din cap. Se năruise sub picioarele lui susținerea unui mare și minunat vis, dar se aștepta de multă vreme la acest lucru ; calmul se statornici în el automat. Le luă de braț pe cele două doamne și le conduse spre ieșire.

Lady Norah, acum pe deplin trează, zise :

— A fost un spectacol splendid, nu-i așa ? Dar, la un moment dat, parcă picoteam, contrar obiceiului meu, însă căldura asta... De-abia am început cu acel fermecător băiețel cînd, deschizînd ochii, am fost trimiși la supeu. Sau a fost piesa foarte scurtă ? Înțelept lucru astăzi, cînd sîntem toți atît de ocupați.

Tom prinse privirea ladyei Chepstow, dar nici unul din ei nu simți nevoia să-și reprime vreo poftă de rîs. Terapia absurdului, își dădu el seama atunci, avea anumite limite. Situația era prea gravă ca să poată fi remediată prin rîs.

Lady Chepstow spuse :

— Nu cred că s-ar fi putut juca la Palat în nici un caz. Dar calmul desăvârșit al fratelui dumitale, felul cum și-a luat întreaga răspundere a situației va fi deosebit de apreciat acolo. Expresia e absurdă, însă Piers s-a comportat ca și cum ar fi avut bunele maniere de la naștere. Am să le povestesc la Palat. Orice atitudine care contestă oribilul haos urmărit de acești indivizi...

Deodată în urechile lui Tom parcă răsună un glas — „ador haosul“, apoi cuvintele inspectorului la telefon — „persoane din cercuri suspuse ale căror mobiluri nu le înțelegem pe de-a-ntregul“ — doamne cu mintea scrîntită. O părăsi pe lady Chepstow protestînd mirată, și pe lady Norah total buimăcită, în pergola construită pînă la palat, și își făcu loc înapoi împingînd mulțimea care se îndrepta spre intrare. Se auzeau țipete : „Ia seama ! Fii atent !“ și : „Zău așa, Mosson, asta nu se cheamă ajutor.“ Lordul Beale îi strigă : „Ascultă aici, Mosson, nu-ți pierde capul“. Iar lady Beale zise : „Înseamnă că mergem toți în sensul greșit, dragul meu. E-adevărat, domnule Mosson ?“ Dar Tom nu avea timp să răspundă.

Cînd ajunse în curte, Piers se afla încă pe scenă, îndrumînd spectatorii spre palat. O căută din ochi pretutindeni pe Marina — și iat-o, așezată, dar adunîndu-și poșeta și programul. Nu o doamnă cu mintea sucită, ci o femeie care-și păstrase sîngele rece. Tom alergă pe trepte pînă sus pe scenă.

‘Sir John Wallis, ridicînd glasul, îl întrebă pe Piers :

— Ce dracu’ urmăresc ăștia, Mosson ? Nu acest palat, sper ?

— Dacă poți să crezi una ca asta, John, îi răspunse Piers, smintiții și sclerații ăștia — se pomeni el folosind epitetele inspectorului — voiau să facă să sară-n aer Parlamentul.

O voce îi dădu replica — guturală, ascuțită, rapidă și limpede, într-o furtunoasă combinație a acestor însușiri.

— Noo ! Nu smintiți ! Nu ca tine și ca stupidul, plicticosul tău frate ! Ai să vezi ! Vom distruge toate astea...

Piers văzu doar un chip de Meduză cu brațele gesticu-
lînd și părul curgîndu-i în lațe — dar Tom observă
mișcările mîinilor. Se repezi către fratele său și, evitînd
o poticnire, îl răsturnă la pămînt. Zgomotul pe care-l
aștepta veni, dar, după amortîirea timpanelor, urmă
instantaneu o durere de coșmar în abdomenul care parcă-i
luase foc.

Cînd își reveni, era în stare de agonie. Mișcarea lumii
în care sălășluia suferința lui și senzația de rosătură la
bărbie din pricina unei pături îi spuneau că se găsește
într-o ambulanță. Glasul lui Van ajunsese pînă la el asociat
cu o mîină care i-o ținea pe a lui.

— Sînt aici lîngă tine, Pratt. Iartă-mă că am adus
asta asupra ta.

Se sili să-și uite suferința pentru a-și limpezi gîn-
dul, pentru a da răspunsul adevărat.

— Nu tu, Van. Noi te-am dus către asta. Eu, Tim
Pleydell, bunica, noi toți. Promite-mi c-ai să realizezi
ideile tale de-acum înainte.

— Îți promit, zise Piers, dar îți mai promit și asta — că
n-am să-i las pe infamii ăștia de teroriști să transforme
arta și viziunea regizorală într-o improvizație netrecnică.
Și adăugă : Și tu, Pratt, ai să-ți aduci la îndeplinire ideile,
și va fi un lucru valoros. Dar n-au mai ieșit cuvinte din
gura lui Tom, ci numai un val de sînge țîșnind peste brațul
lui Piers.

În timp ce aștepta în micul birou al spitalului să afle
rezultatul operației fratelui său, o soră veni să-i spună
că era căutat la telefon.

— Vă dau legătura aici, spuse ea.

— Inspectorul Bryant, Sir Piers. Am sunat numai ca
să am vești despre fratele dumneavoastră.

— Îl operează chiar în acest moment.

— Vă doresc succes. A săvîrșit un adevărat act de
bravură. M-am gîndit că veți fi bucuroși să știți că am pus
mîna pe toată rețeaua.

— Da, sînt, spuse Piers, și își dădu seama că, deși toată chestiunea îi apărea ca fapta unei adunături de demenți politici, resimțea într-adevăr bucurie, prin toată îngrijorarea lui disperată. Spuse : Înțeleg că Tothill a fost doar un mijloc de a ajunge la Parlament.

— Mă tem că exagerați importanța Parlamentului. Nu, toată explozia plănuită însemna numai o diversiune. Adevărata țintă era Ministerul Apărării. Dar am prins și banda aceea.

— Bine, zise Piers, însă, în realitate, toate acestea se situau în afara interesului său, acum. Nu cunoștea nimic despre Ministerul Apărării. Chinul îngrijorării pentru Pratt îl copleșea.

— Ne vom întîlni în cursul săptămîinii, sper, zise inspectorul. Sînt cîteva lucruri în legătură cu cele întîmplate astă-seară care cer să fie elucidate. Voi suna la spital mai tîrziu după vești despre fratele dumneavoastră. E un om deosebit de curajos.

Cînd Piers puse jos receptorul, un bărbat se afla lîngă el.

— Vă aduc o veste rea, Sir Piers. Fratele dumneavoastră a murit. Nu și-a mai recăpătat cunoștința.

Piers dădu din cap și părăsi spitalul.

Numai cînd ajunse să traverseze podul se simți cuprins de panică. Fiecare pas pe care-l făcea înainte, fiecare pas făcut de cei din jurul său păreau să zguduie podul, păreau să clatine lumea. Apa curgînd dedesubt, cerul înstelat de deasupra, parcă erau gata să se-ntîlnească, gata a se năpusti asupra gîngăniilor umane, asupra lui, într-o unică, informă curgere a eternității. Tothill în față, Pratt mort în urmă. Cum va putea el continua să se ocupe de Tothill, să înfăptuiască tot ce ar fi dorit Pratt, fără Pratt — toată neorînduiala pe care trebuia s-o îndrepte, toată acea convorbire cu inspectorul, toată conducerea și ordinea la care trebuia să vegheze. La ce bun uimitoarele lui născociri în stil Vanbrugh într-un univers mort, haotic. Pe urmă îi veni în minte bătrînul Tim Pleydell — cum va fi rezistat el la șocul din seara asta ?

Nu-i era cu putință, nu avea voie să părăsească teatrul fără triumful comic al bătrînului, pentru că triumf va însemna interpretarea lui Brute în capodopera lui Vanbrugh. Era dator să-l sune acasă, eventual să se ducă să-l vadă. Piesa aceea trebuia realizată. Avea să fie ceva măreț. Îi făgăduise lui Pratt. Trebuia cu orice preț să-și ducă la îndeplinire ideile. Mai sus, Solness, tot mai sus ! Acum chiar. Ca nu cumva, amînînd, să-ți pierzi forța de a escalada turnurile imaginației.

[illegible]